

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar
Genel Müdürlüğü**

Eser Adı: Dîvân

Müellifi: Na'îlî-i Kadîm

Hazırlayan: Haluk İpekten

Yayın Yılı: 2019

ISBN: 978-975-17-4361-9

Ana Yayın Numarası: 3645

Kültür Eserleri Dizisi- 616

Adres: Emek Mahallesi, Wilhelm Thomsen Caddesi

N0:4 06490 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

NÂ'İLÎ-İ KADÎM

DÎVÂN

Hazırlayan

Haluk İPEKTEN

Ankara

2019

GİRİŞ

Nâ'ilî'nin Hayatı

Tanzimat döneminde Encümen-i Şu'arâ şairlerinden Manastırlı Nâ'ilî'nin yetişmesinden sonra Nâ'ilî-i Kadîm diye anılmaya başlayan Nâ'ilî, XVII. Yüzyıl şiirini etkisi altına alan Sebk-i Hindî üslûbunun başlıca temsilcisidir.

Nâ'ilî'nin hayatı hakkında bilinenler çok azdır. Tezkirecilerin verdikleri bilgi çok kısa ve yetersizdir. Bunlara kendi kasidelerinden çıkarılan birkaç bilgi kıvrıntısı da eklenerek şairin hayatı hakkında şu bilgiler elde edilmiştir:

Nâ'ilî İstanbulludur. Asıl adı Mustafa'dır. Babası Mâden kalemi kâtiplerinden Pîrî Halife'dir. Bu yüzden kaynaklarda Pîrîzâde Mustafa Çelebi olarak geçer. Doğum yılı belli olmamakla birlikte, kasidelerinin incelenmesinden 1608-1611 yılları arasında doğmuş olduğu anlaşılıyor. Ne derecede bir öğrenim gördüğü de belli değildir. Fakat şiirlerinin şöylece bir gözden geçirilmesi bile, çok iyi yetişmiş, ileri düzeyde bir bilgi, kültür ve olgunluk sahibi olduğunu anlamaya yeterlidir. Kaynaklarda Efendi değil de Çelebi diye anılmasından medreseyi bitirmediği kesindir. Herhalde devrinin tanınmış hocalarından ders almış, iyi Arapça ve Farsça öğrenmiş ve daha çok da kendi kendini yetiştirmiş olacaktır. Genç yaşında babasının da çalıştığı Mâden kalemine memur olarak girmiş ve derece derece yükselerek kalemde baş halife olmuştur. Şairin yetişmesinde bütün hayatını geçirdiği bu kalemin de etkili olduğu kuşkusuzdur.

Nâ'ilî'nin bu kalemdeki kâtipliğinden başka bir geliri olmadığı, böylece ancak orta halli, hatta kendi düşüncesine göre "fakr u zarûret" içinde bir memur hayatı yaşadığı anlaşılıyor. Bu yüzden de hemen bütün kasidelerinde yaşadığı hayattan yakınmalarını ve durumunu düzeltecek bir koruyucu aradığını görüyoruz. Hayatını bir düzene sokabilmek için padişahın başlayarak sadrâzam, şeyhülislam, vezir, defterdar gibi devletin ileri gelenlerine kasideler sunmuş, onların yardımlarını beklemiştir. Şairin bir süre sadrâzam Sâlih Paşa ile Defterdar Mehmed Paşa'ya yakınlaştığı ve onlardan yardım gördüğü, bu paşalara sunduğu kasidelerinden anlaşılıyor. Ama bu yardımlar geçici olmuş, şair bir süre sonra yine korumasız kalmış ve memuriyetinin geliriyle yetinmek zorunda kalmıştır.

Nâ'ilî, zor da olsa bu beğenmediği hayat düzeyini sürdürmeye çalışırken, hayatının sonlarında daha da kötü bir duruma düşmüş, Sadrâzâm Fazıl Ahmed Paşa tarafından İstanbul'dan uzaklaştırılmıştır. Paşa sadarete geldikten sonra kısa bir süre içinde, bilinmeyen bir sebeple, belki de tezkire sahibi Safâyî'nin dediği gibi kendisini çekemeyen düşmanlarının etkisiyle 1661 Ekim-Aralık ayları arasında, sadaretini kutlarken kendini o kadar aşırı sözlerle övmüş olan şairi Edirne'ye sürdürmüştür.

Ömrünün son yıllarını doğup büyüdüğü İstanbul'dan uzakta, gurbet hayatında geçirmek zorunda kalan Nâ'ilî'nin bu sürgün yıllarında hayli acı çektiği anlaşılıyor. Na'tlerinin birinde ve Sultan IV. Mehmed'e sunduğu "şitâ'iyeye" kasidesinde bu acılarını dile getirmiştir. Padişaha ve Uyvar Kalesi'nin alınmasından sonra zafer şenlikleri içinde Edirne'ye döndüğünde Fâzıl Ahmed Paşa'ya kasideler sunarak bağışlanması için uğraşmış ve sonunda 165 Temmuz-Ağustos aylarında İstanbul'a dönmeyi başarmıştır. Bu sırada sadrazama sunduğu bir kasidesinde, eski sıkıntılı hayatı ile o günlerdeki mutlu günlerini karşılaştırdıktan sonra, artık bir koruyucu bulduğunu, bu kadar iyiliği kimseden görmediğini söylediğine göre Nâ'ilî'nin bağışlanmaktan başka Fâzıl Ahmed Paşa'nın ilgisini ve yardımlarını da gördüğü ve bundan pek sevinçli olduğu anlaşılıyor.

Nâ'ilî 55-60 yaşlarında 166 (1077) yılında İstanbul'da ölmüştür. Ölümü için devri şairleri şu tarihleri söylemişlerdir:

Nâ'il-i cennet ola Nâ'ilî-i nâdire-fen (1077)

Nâ'ilî ola şefâ'at nâ'ili (1077)

Bihîşti Nâ'iliye eyleye mekân Mevlâ (1077)

Bursalı Mehmed Tahir *Osmanlı Mü'ellifleri* adlı eserinde mezarının İstanbul'da Fındıklı semtinde Sünbül Dede Dergâhı yanında olduğunu, yolun genişletilmesi sırasında Beyoğlu Mezarlığına taşındığını söylemiştir. Sonradan Beyoğlu Mezarlığı da kaldırıldığından Nâ'ilî'nin mezarı ortadan kaybolmuştur.

Nâ'ilî, kaynakların dediklerine göre ufak tefek, zayıf, hastalıklı bir insandır. Birçok şiirinde hastalandığından, zayıflığından ve çektiği acılardan yakınmıştır. Bunun şiirlerindeki karamsar dünya görüşünün sebeplerinden biri olduğu düşünülebilir. Anlaşıldığına göre orta halli bir memur ailesinin üstüne titrenilerek büyütülen bu İstanbul çocuğu narin, duygusal, çabuk incinen bir insandır. Şiiriyle ün kazanmış ve bunun karşılığında daha yüksek bir memuriyet ve daha iyi bir hayata erişmeyi beklemiştir. Bunu elde edemeyince de kırılıp küsmüş ve karamsarlığa düşmüştür. Oldukça ağır kelimelerle düşmanlarından söz etmesi, zamani şairlerini kötülemesi; herkesten şüphelenen titiz bir insan olduğunu, çevresindekileri, dostlarını darılttığını gösteriyor. Bu yüzden İstanbul'dan uzaklaştırılmasına sebep olacak kadar düşman da kazanmış olabilir.

Nâ'ilî Halvetiye tarikatındandır. Kaynaklarda bu konuda bilgi yoksa da Halvetî şeyhi Saçlı İbrahim Efendi'ye ölüm tarihi söylemesi "halvetîleriz" redifli gazeli ve bu tarikatın bir kolu olan, İbrahim Gülşeni'nin kurduğu Gülşenîyye tarikatı ile ilgili gazeli bunu gösteriyor.

Şairin şiirlerinde kullandığı mahlası Nâ'ilî'dir. Edebiyat tarihimizde Nâ'ilî üzerinde ilk çalışmayı yapan Müstecâbîzade İsmet Bey, 1253 yılında Kahire'de basılan Nâ'ilî Divanı'nın sonuna yanlışlıkla giren Tarzî'nin beş gazeline bakarak şairin önce Tarzî mahlasını kullandığını, daha sonra Nâ'ilî mahlasını aldığını söylemiştir. Bu gazeller aynı devir şairlerinden Tarzî'nin Nâ'ilî'ye söylediği nazirelerdir ve şairde bir mahlas değişikliği olmamıştır.

Nâ'îlî'nin Sanatı

Nâ'îlî'nin tek eseri *Divan*'ıdır. Şiirlerini hayatında bir divan halinde toplayıp tertiplemiştir. Bunu tezkireci Safâî'nin sözlerinden öğreniyoruz. Ayrıca Ali Kemâl, 1918 (1336) yılında *Peyâm-ı Sabah Gazetesi*'nde yazdığı "Üstâd Nâ'îlî" adı makalesinde, sahaflar çarşısından aldığı 1070 tarihli ve Âsım adındaki bir hattatın yazdığı mükemmel ve basılmış nüshadan üç kat fazla şiirin bulunduğu bir divan yazmasından söz etmiştir. Bunlardan Nâ'îlî'nin ölümünden en az sekiz-on yıl önce divanını tertiplelediği anlaşılmaktadır.

Nâ'îlî Divanı 1837 (1253) yılında Mısır'da Bulak matbaasında basılmıştır. Bu baskıda kasideler rubâî ve kıt'alar, tarihler, şarkılar ve kardeşinin ölümüne yazdığı mersiye yoktur; yalnız gazeller ve müseddesler alınmıştır. Üstelik gazeller de eksiktir. Divanın ikinci baskısı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmıştır (Nâ'îlî-i Kadîm Divânı. Hazırlayan: Dr. Halûk İpekten. İstanbul 1970, 505 s.). 31 yazma arasından seçilen sekiz nüshanın karşılaştırılmasıyla hazırlanan bu baskıda 4413 beyit tutan 2 münâcât, 1 terkîb-bend, 4 müseddes, 1 tahmis, 390 gazel, 1 müstezâd, 18 kıt'a, 8 rubâî, 11 şarkı ve 6 tarih vardır. Divanın başındaki dinî şiirler ve övgüler, birkaçı dışında kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Nâ'îlî Sultan IV. Murad'a 4, Sadrâzam Kemân-keş Kara Mustafa Paşa, Hezârpâre Ahmed Paşa, Sultanzâde Mehmed Paşa, Sofu Mehmed paşalara birer, Sâlih Paşa'ya 3, Fâzıl Ahmed Paşa'ya 2, Şeyhülislam Yahya Efendi ve Mehmed Emin Sun'izâde ile İsmâil Paşa, Yusuf Paşa, Mehmed Paşa, Ruznâmecî İbrahim Efendi, Reisülküttap Şâmizâde Mehmed Efendi'ye 1'er kaside söylemiştir. Divandaki gazeller Nâ'îlî'nin asıl ününü sağlayan şiirlerdir. Gazelleri genellikle beş beyitlidir: 390 gazelin 245'i beş, 60 gazel altı ve 51 gazel de daha çok beyitlidir. Hemen bütün gazellerde tasavvufî aşk işlenmiştir. Nâ'îlî'nin tasavvufu gerçek mutasavvıf şairlerde olduğu gibi kendini açıkça göstermez, derinlerde gizlidir. Bunu ortaya çıkarıp beyti anlamak için üzerinde düşünüp araştırmak gerekir.

Divandaki gazellerden sonra en önemli şiirler mersiye, müseddesler ve şarkılardır. Terci-bend şeklindeki mersiyesini şair genç yaşta ölen erkek kardeşi için yazmıştır. Feleğe sitemle başlayan ve sevgi, acı, isyan duygularını dile getiren bu mersiye şairlerin yakınları için söyledikleri mersiyelerin en tanınmışlarından. Dört müseddesinden üçü Nâ'îlî'nin bütün şiirlerinin özeti gibidir: Aşamadığı ihtirasları, acıları, umutsuzlukları dünyaya bağlılığı, tasavvufta ilerleyememenin üzüntüsü bu şiirlerde anlatılmıştır. Hayatının sonlarında yazdığı anlaşılan dördüncü müseddeste yıkılmış, bezgin, hiçbir umudu kalmamış bir insanın ruh hali vardır: Artık her şeyden vazgeçmiş, düşmanlarını bağışlamış ve çektiği o kadar acıdan sonra büyük bir ruh olgunluğuna erişmiştir. Şarkılar, çapraz kafiyeli asıl şarkı türünün ilk örnekleridir. Ayrıca çok sade bir dille, halk türkülerinin anlaşılır Türkçesiyle söylemişlerdir.

Yaşadığı devirden başlayarak Nâ'ilî'den söz eden bütün kaynaklar, şiirde yeni bir çığır açtığını, daha önce görülmeyen bir üslûp getirdiğini söylemekte birleşmişlerdir. Aslında bütün XVII. Yüzyıl şairleri yeni bir şiir anlayışı içindedirler. Bu yüzyıl şiiri XVI. yüzyıl şiirinden farklıdır. Bu fark Nâ'ilî'nin şiirinde daha da belirgindir. Yüzyılın şiirinde genellikle incelik ve nezaket vardır. Anlam derin, hayaller geniş, renkli ve abartmalıdır. Yabancı kelimeler, uzun tamlamalar şiirin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Bu özellikler İran'dan gelen ve XVII. Yüzyıl Türk şiirini etkisi altına alan Sebki Hindî denilen bir üslûbun getirdiği yeniliklerdir.

Sebki Hindî, Hind tarzı ya da Hind üslûbu denilen bir söyleyiş biçimidir. Bu üslûp, İran'da Safâvîler devrindeki ağır dinî baskıdan bunalan ve daha serbestçe yazabilmek için Hindistan'a giden şairlerce ortaya çıkarılmıştır. Hind şiirinin de eskisiyle olgunlaşmış ve İran'dan çok Hindistan, Afganistan ve Türk edebiyatında benimsenip kullanılmıştır. Üslûbun yüzlerce şairi içinde en tanınmışları Urfî, Feyzî-i Hindî, Tâlib, Kel'im, Sâib ve Şevket'tir. Türk şiirinde ise Hind üslûbunun en büyük temsilcisi Nâ'ilî olmuştur. Üslûbun bütün özellikleri yalnız onun şiirinde görülebilir.

Hind üslûbunda şiirin konusu değişmiştir. Nâ'ilî'de de konu dış ortam yerine insanın iç dünyasıdır. Bunun sonucu olarak da söz güzelliğinden çok anlam derinliğine önem verilmiş; Acıları, sevinçleri, umut ve umutsuzlukları, ihtirasları ile insan ruhu derinliğine deşilip anlatılmıştır. Nâ'ilî fazla sözden, söz sanatlarından kaçınmış, şiirini kısa, dolgun, eskilerin değımiyle "veciz" ve "münakkah" söylemiştir. Şiirde muhayyile ön plana çıkmıştır; Nâ'ilî'nin geniş bir hayal gücü vardır. Hayaller soyut kavramlar üzerine kurulmuş, bunlar somut kavramlarla birleştirilmiş ve zengin, renkli ve ince hayaller yaratılmıştır. Buna karşılık soyut kavramların okuyucunun zihninde canlandırılması ve sonuç olarak şairin hayallerinin incelik ve derinliğinin anlaşılması güç olmuştur.

Şiirin konusu insanın iç dünyasına kaydırılınca, insan ruhunun ıstırapları şiire girmiştir. Nâ'ilî, ıstırapı yalnız Hint üslûbun başlıca özelliklerinden olduğu için şiire sokmamıştır. Çünkü ıstırap şairin hayatında da vardır: zayıf ve hastalıklı bünyesi, mesleğinde kalem halifeliğinden ileri gidememesi, büyük şair olduğu halde değerinin bilinmediğine inanması onun şiirinde ıstırapı ve karamsar dünya görüşünü hâkim unsur yapmıştır.

Mübâlağa da Nâ'ilî'nin şiirinin başlıca özelliklerindedir. Anlam derinliğinde, hayallerde, acılarda, hatta incelik ve nezakette hep mübâlağa vardır. Bunun derecesinin artması da şiirin anlaşılmasını zorlaştırmıştır.

Şiirde anlamın sözden, hayalin gerçekten üstün tutulması, şiir konusunun dış dünyadan insan ruhuna kaydırılması, o zamana kadar kullanılan alışılmış mazmunları yetersiz kılmış ve yeni mazmunlar arayıp bulmak gereği duyulmuştur. Bazı mazmunlar değiştirilip geliştirilmiş, bunlara yeni mazmunlar, yeni hayaller de eklenmiştir. Nâ'ilî'nin şiirinde de önceki yüzyıllarda kullanılmamış yeni mazmunlar, yeni benzetmeler görülmektedir.

Bunların yanında aşkın tasavvufi anlamda ele alınışı da Nâ'îlî'nin şiirinde başlıca özelliktir. Hemen bütün şiirlerine konu olan aşk “ilahî aşk”, sevgili “tanrı”dır. Âşık “tanrıya kavuşma yolunda ilerleyen derviş”, meyhane “tekke”, meyhaneci “şeyh” ve sunulan şarap da “aşk şarabı”dır. Nâ'îlî tasavvufu gazelleri ve müseddeslerinde işlemiştir. Birçok beyini tasavvufi anlamları dışında düşünmek ve anlamaya çalışmak çoğu kere mümkün değildir. Şiirlerindeki tasavvuf düşüncesi derinlerdedir; şiirin potasında eritilmiştir. Bu yüzden Nâ'îlî'nin şiirini anlayabilmek için tasavvufun anlamını ve terimlerini bilmek ve beyitler üzerinden durup düşünmek gerekir. Nâ'îlî dünyaya bağlılığı ve vazgeçemediği arzuları nedeniyle iyi bir mutasavvıf olamamış, bundan kendisi de yakınmış, ayrıca bu yüzden de acık çekmiştir. Nâ'îlî'nin şiirinin dil özellikleri de Hind üslûbunun dil özellikleridir. Dili süslü ve ağdalıdır. Buna karşı ince, nazik ve zariftir. Ahengi bozan pürüzlü seslerden, kulağa hoş gelmeyen kelimelerden kaçınmıştır. Yabancı kelimeler ve uzun, zincirleme tamlamaları çoktur. Bu da şiirinin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Ama bunun yanında yalnız şarkılarında görülen çok sade bir dili vardır. Halkın günlük konuşmasında kullandığı kelime ve deyimlerle söylenmiş şarkılarında şair saf ve temiz bir Türkçe ile de şiir söylenebileceğini göstermiştir.

1. Nüsha Tavsifleri

1. L Lala İsmail (Süleymaniye ktb .) 718/5 va. 55b – 113b

İstinsah t.: 15 muharrem 1080

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20,8x13,5(17x8)cm.

Cilt: Etrafi kahverengi meşin, üstü kâğıt, miklebli

Varak: 59

Satır: 31

Yazı: Nesih

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i ashâb u âl eder

Son: Eşkâl-i nücûma i'timâd etme kim

Ahvâl pes-i perdede diger-gündır

215 varak olan mecmu'anın 1 – 6a varaklarında muhtelif manzumeler; 6b – 21a varaklarında Hayyam, 21b – 40b' de Hüseyin Meybudî'nin ruba'ileri; 41a – 51b'de Bahâyî Divanı; 104b – 133a Kelim-i Eyyûbî Divanı; 134a – 155a. Vecihî Divanı; 155b – 175b. Şehrî Divanı; 176a – 191a. Mehmed Râmî'nin Kitab-ı Enisü'l-uşşak, 191b – 215b varaklarında Reşidü'ddin Sa'dü'l-islâm Vatvat'ın Hadâ'ikü's-sihr fi dekâ'iki-ş-ş-i'r eserleri vardır.

Nüshanın bazı varakları eksiktir. Eksik şiirlerden bazıları, bu arada 64 varaktan kasidelerin sonu olan 85. varağa kadar olan kısım başka bir yazı ile tamamlanmıştır. Gazeller karışıktır.

Bu nüshada 3115 beyit tutan 1 münâcât, 7 na't, 23 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terkibi bend, 1 tahmis, 1kıt'a, 238 gazel, 1 şarkı vardır.

2.V Bağdadlı Vehbi (Süleymaniye ktb.) 1755

İstinsah t.: 21 şevval 1093

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20,2x12,2 (15 x 7) cm.

Cilt: Kenarları yaldızlı kahverengi meşin

Varak: 104

Satır: 21

Yazı: Tâlik, ilk varakta yaldız cedvel, diğerleri cedvelsiz

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Fehm eylemez mi nazm ile ol nükte-senc kim

Medh-i habîb-i pâdişeh-i bi-zevâl eder

Son: Fenni dedi mısra'-ı târîhini

Kaşr-ı şafâ-zây-ı müferrih-makâm

Başdan 16 varak eksik. 20 ve 28. Varaklar yer değiştirmiş. Bazı varaklarda Bağdadlı Vehbi, ilk varakta Sülemaniye ktb. nin mühürleri var.

Bu nüshada 3805 beyt tutan 8 na't, 23 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terki-bend, 1 tahmis, 372 gazel, 1 müstezad, 1 kıt'a, 7 ruba'î, 4 tarih vardır.

3. R Revan (Topkapı Sarayı ktb.) 799.

İstinsah t.: 1094

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x12,5 (10,5x7,5) cm.

Cilt: Lâke, zencerekli

Varak: 129

Satır: 19

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Fevtine târîh için dediler ervâh-ı kuds

'Adni künâm eylesün Şîr 'Alî ya İlah

Başta padişah Mustafa II'nin tuğrası, 1b ve 58b. varakları tezhipli. Doğru ve güzel bir nüsha.

Bu nüshada 4259 beyt tutan 4 münâcât, 8 na't, 29 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terki-bend, 1 tahmis, 373 gazel, 1 müstezad, 15 kıt'a, 7 ruba'î, 5 beyt, 10 şarkı, 6 tarih vardır.

4. CB Câvid Baysun nüshası

İstinsah t.: 1098

Müstensih: -

Kitap ölç.: 22,5x13 (16,5x8) cm.

Cilt: Sırtı ve köşeleri meşin, üstü kâğıt

Varak: 99

Satır: 17

Yazı: Tâlik, bakır yıldız çerçeve içinde

Kâğıt: Âbâdî

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-i na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bu mes'ele bâ'is-i telefdır

Bu yolda felah ber-tarafdır

Varak aralarında eksikler, bazı varaklarda bakır serpmeye ve çiçekler vardır. İstinsahının eksikliği ve dikkatli bir kalemle çıkmış olması sebebiyle istifade edilmiştir.

Bu nüshada 3 münâcât, 4 na't, 23 kaside, 1 mersiye, 3 müseddes, 1 tahmis, 321 gazel, 1 müstezad, 2 kıt'a vardır.

5. Ü1 İstanbul Üniversitesi ktb. TY 2856

İstinsah t.: 1164

Müstensih: -

Kitap ölç.: 22x13 (15,5x7,5) cm.

Cilt: Sırtı kahverengi, üstü kırmızı meşin

Varak: 122

Satır: 21

Yazı: Tâlik, yaldız cedvel içinde

Kâğıt: Âbâdî

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bir dil mi var ol hüsn-i hudâ-dâdı görüp de
Güyende-i el-minnetü'l-lah degildir.

1b. ve 55b. varaklarının başları tezhipli, başlıklar surh. İlk varakta kütüphane mührü vardır. Mevcut divanlar içinde münderecatı en geniş, en muntazam nüshalardan biridir. Bu nüshada 4316 beyt tutan 4 münâcât, 8 na't, 29 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 tahmis, 1terkib-bend, 381 gazel, 1 müstezad,18 kıt'a, 7 ruba'î, 5 beyt, 11 şarkı, 6 tarih vardır.

6. Ü2 İstanbul Üniversitesi ktb. Ty 5460

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 23,5x12 (19 x 8) cm.

Cilt: Kahverengi yumuşak meşin

Varak: 88

Satır: 29

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş:Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Görüp mesrûr dünyâyı dedim ey Nâ'ilî târîh
Tonandı sû-be-sû 'alem alındı kahr ile Uyvâr

Tahminen XVIII. asır başlarında istinsah edilen nüshanın başında Selim III'ün tuğrası ve Üniversite ktb. mührü vardır. Diğer bir nüsha ile mukabele edilerek tashih edilmiş ve eksik şiirler kenarlara ilâve edilmiştir.

Bu nüshada 4041 beyt tutan 1 münâcât, 8 na't, 28 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terhib-bend, 1 tahmis, 345 gazel, 1müstezad, 11 kıt'a, 8 ruba'î, 9 şarkı, 6 tarih vardır.

7. A Ali Emîrî (Millet ktb.) Manzum eseler 415

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20,5x14,5 (15,5x9) cm.

Cilt: Kahverengi meşin

Varak: 158

Satır: 14

Yazı: Nesih, yaldız cedvel içinde

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bahâyi-veş degilsin kâbil-i feyz-i şafâ sen de

Tekellüf ber-taraf ey hâtır-ı nâ-şâd n'eylersün

Başında Ali Emîrî, Millet ktb. mührü ve diğer bir mühür vardır. Başlıklar surh, kaside ve gazellerin ilk varakları tezhiplidir.

Bu nüshada 4075 beyt tutan 3 münâcât, 8 na't, 29 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terhib-bend, 1 tahmis, 371 gazel, 1 kıt'a vardır.

8. Ü3 Üniversite ktb. TY 1372

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 24x13,5 (16,5x8,5) cm.

Cilt: Koyu kahverengi meşin, şemseli, zencerekli, miklebli

Varak: 147

Satır: 17

Yazı: Tâlik, surh cedvel içinde

Kâğıt: Avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Budur cürmüm ki gam-harım
Bana yâr olmadun gitdün

Tahminen XVIII. asır başında istinsah edilmiş, en fazla şiir ihtiva eden, doğru ve itimat edilebilir nüshalardan biridir. Bu bakımdan edisyon kritikde faydalanılmışdır.

Bu nüshada 4287 beyit tutan 4 münâcât, 8 na't, 30 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terkib-bend, 1 tahmis, 375 gazel, 1 müstezad, 12 kıt'a, 7 ruba'î, 10 şarkı, 5 tarih vardır.

9. Husrev Paşa (Süleymaniye ktb.) 559

İstinsah t.: 1105 cumadelûlâ

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x14,5 (16x8) cm.

Cilt: Etrafi meşin, üstü ebr kâğıt

Varak: 58

Satır: 15

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi, kötü bir cins

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bahâyî-veş degilsin kâbil-i feyz-i şafâ sen de
Tekellûf ber-taraf ey hâtır-ı nâ-şâd n'eylersün

Oldukça eski istinsahı bulunmasına rağmen, eksik ve kâğıdının kötülüğü yüzünden yazılar birbirine karışmıştır. Başında vakıf ve diğer kütüphane mühürleri vardır.

Bu nüshada 6 na't, 14 kaside, 65 gazel, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 tahmis vardır.

10. Bayezid Umumî ktb. 5798

İstinsah t.: 1112

Müstensih: -

Kitap ölç.: 19,5x14,5 (9,5x7) cm.

Cilt: Kahverengi meşin, şemseli

Varak: 68

Satır: 16 - 17

Yazı: Nesih

Kâğıt: Aharlı Avrupa

Baş: Yem-i âteş-hurûş-ı dilde oldukça sükûn peydâ
Eder her dâg-ı hasret tende bir girdâb-ı hûn peydâ

Son: Bu mes'ele bâ'is-i telefdır
Bu yolda felâh ber-tarafdır

Kadın içinde 1216 tarihli bir istishab kaydı, <Hâcegân-ı Divân-ı Humâyundan Yanyanlı Mustafa Ragıb> imzası, bazı yerlerinde Mehmed Esad el-Mevlevî mühürleri vardır.

Bu nüshada 315 gazel,1 terkeb-bend,1 müseddes, 1 tahmis vardır.

11. Revan (Topkapı Sarayı kbt.) 798/1 va. 1 - 142

İstinsah t.: 1115'den evvel

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20,5x12 (15x7,5) cm.

Cilt: Kahverengi meşin, şemseli, miklebli, zencerekli

Varak: 142

Satır: 17

Yazı: Tâlik, ilk varak yaldız, diğerleri surh cedvel

Kâğıt: Aharlı âbâdî

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ima feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Fevtine târîh için dediler ervâh-ı kuds

‘Adni künâm eylesün Şîr ‘Alî ya İlah

İlk varak tezhipli. Başta Mustaf II'nin vakıf mührü ve bir başka mühür, 143 – 183. Varaklarda Neşatî Divanı, 184 – 201. Varaklarda İsmetî Divanı vardır.

Bu nüshada 2 münâcât, 8 na't, 26 kaside, 1 terhib-bend, 3 müseddes, 1 tahmis, 352 gazel, 1 müstezad, 18 ruba'î, 10 kıt'a, 5 beyt, 9 şarkı, 6 tarih vardır.

12. Âtîf Efendi ktb. 2112

İstinsah t.: 1119

Müstensih: Abdullah b. Mustafa

Kitap ölç.: 26,5x13,5 (20,5x8,5) cm.

Cilt: Kahverengi meşin

Varak: 136

Satır: 17

Yazı: Tâlik, ilk varak yıldız, diğerleri surh cedvel

Kâğıt: Aharlı âbâdî

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Unutma gâhî şafâyîde yârân-ı Sitânbûlî

Ferâmuş etme âb-ı çeşm-i müştâkânı da gâhî

İlk varakda 1097 yılına ait bir vefat tarihi, Âtîf ve Celâleddin Efendi'lerin mühürleri, 137 – 138. Varaklarda bazı şiirler vardır. Bu nüshada 6 na't, 28 kaside, 328 gazel1 mersiye, 1 terhib-bend, 5 müseddes, 10 kıt'a, 8 ruba'î, 6 tarih vardır.

13. İstanbul Üniversitesi ktb. 5550

İstinsah t.: 1166'dan evvel

Müstensih: -

Kitap ölç.: 19,5x12 (14,5x7) cm.

Cilt: Yeşil meşin, kenarları yıldız

Varak: 120

Satır: 21

Yazı: Tâlik kırması

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Fevtine târîh için dediler ervâh-ı kuds
'Adni künâm eylesün Şîr 'Alî ya İlah

Başta 1166, 1189 tarih i temellük kayıtları ve kütüphane mühürleri var.

Bu nüshada 2 münâcât, 8 na't,28 kaside, 1 terhib-bend, 2 müseddes, 1 tahmis, 370 gazel, 1 müstezad,10 kıt'a, 8 rubâ'î, 5 beyt, 9 şarkı,5 tarih vardır.

14. Revan (Topkapı Sarayı ktb.) 800

İstinsah t.: 1168'den önce

Müstensih: Abdülbaki

Kitap ölç.: 22x12,5 (16,2x8) cm.

Cilt: Sirt kahverengi meşin, üstü kağıt

Varak: 129

Satır: 19

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âharlı Avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Târîh-i vefâtını demiş mâder-i dehr
Gencîne râhat ola Tiflî'ye lahid

İlk varakda Mahmud I (1143-1168)'in vakıf mührü ve diğer iki mühürle, <<Divan-ı Nâ'ilî-i şirin-güftar bi hattı'l-merhum 'Abdülbaki Efendi el-merhum Yorgânî> yazısı vardır. Başlıklar muntazam, yazısı düzgün, itinalı bir nüshadır.

Bu nüshada 8 na't, 25 kaside, 1 terhib-bend, 1 mersiye, 1 tahmis, 4 müseddes, 350 gazel, 15 kıt'a, 6 rubâ-î, 9 şarkı, 6 tarih vardır.

15. Ayasofya ktb. 3976 va. 1 – 131

İstinsah t.: 1168'den önce

Müstensih: Abdullah Hüseyinî

Kitap ölç.: 20,5x11 (15x7,5) cm.

Cilt: Şemseli, miklebli, zencerekli meşin

Varak: 131

Satır: 19

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bir câm-ı mahabbet unulan bezme esîriz

Bir güne dahi âlemi var köhne bahârun

İlk vakarda Mahmud I'in (1143-1168) tuğrası, diğer mühürler, 1 – 26. Varaklarda Vecdî Divanı, 133 – 166. Varaklarda muammalar, 166 – 170. Varaklarda iki muamma risalesi vardır.

Bu nüshada 6 na't, 23 kaside, 1 mersiye, 1 terhib-bend, 1 müseddes, 190 gazel, 1 müstezad, 14 kıt'a, 6 rubâ-î, 4 beyt, 7 şarkı, 6 tarih vardır.

16. Hamidiye (Süleymaniye ktb.) 1119

İstinsah t.: 1203'den evvel

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20x11 (16x6,5) cm.

Cilt: Dış siyah, kapak içi kırmızı meşin, şemseli

Varak: 103

Satır: 22

Yazı: Tâlik, yıldızcedvel içinde

Kâğıt: Âharlı avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Tutû-i nâtıka-i Nâ'ilîye kand olmaz
Güft-gûy-ı leb-i şeker-şikenünden gayrı

Başta Abdülhamid I'in (1187 - 1203) tuğrası, vakfı tescil eden Behçet Efendi'nin mührü vardır. 1b. ve 48b. varakların başlıkları tezhiplidir.

Bu nüshada 7 na't, 25 aside, 1 mersiye, müseddes, 1 terhib-bend, 1 tahmis, 1 kıt'a, 360 gazel vardır.

17. İstanbul Üniversitesi ktb. TY 1788

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x11 (15,5x7,5) cm.

Cilt: Kenarları kahverengi meşin, üstü kağıt, tamir görmüş

Varak: 169

Satır: 13

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Kalın âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bir câm-ı mahabbet şunulan bezme esîriz
Bir güne dahi âlemi var köhne bahârun

Baş tarafında bazı mühürler vardır. İlk varak başı tezhipli, oldukça tamam bir nüsha.

Bu nüshada 8 na't, 27 kaside, 1 mersiye, 3 müseddes, 1 terhib-bend, 8 kıt'a, 7 rubâ-î, 4 şarkı, 5 tarih vardır.

18. İstanbul Üniversitesi ktb. TY 5457

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 25x13 (16,5x8,5) cm.

Cilt: Kenarları kahverengi meşin, üstü kâğıt, miklebli

Varak: 146

Satır: 17

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Fevtine tarih için dediler ervâh-ı kuds
'Adni künâm eylesün Şîr 'Alî ya İlah

İlk varakda Selim III'ün tuğrası ve kütüphane mührü vardır. Bu nüshada 1 münâcât, 8 na't, 27 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 terkib-bend, 1 tahmis, 375 gazel, 1 müstezad, 10 kıt'a, 6 rubâ-î, 5 beyt, 10 şarkı, 6 tarih vardır.

19. İstanbul Üniversitesi ktb. TY 9796

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20x11 (15x6,5) cm.

Cilt: Yumuşak kahverengi meşin, şemseli

Varak: 119

Satır: 21

Yazı: Tâlik, kırmızı cedvel içinde, ilk varak yaldız

Kâğıt: Âharlı âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Fevtine târîh için dediler ervâh-ı kuds

'Adni künâm eylesün Şîr 'Alî ya İlah

Baş tarafında kütüphane mührü olan bu nüshada 3 münâcât, 7 na't, 25 kaside, 1 mersiye, 4 müseddes, 1 tahmis, 1 terhib-bend, 380 gazel, 15 kıt'a, 5 rubâ'î, 10 şarkı, 6 tarih vardır.

20. 1. Serez (Süleymaniye ktb.) 2640 va. 1 – 115

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x13,5 (12x8,5) cm.

Cilt: Sırtı lâciverd, kenarları kahverengi meşin, üstü kırmızı bez

Varak: 115

Satır: 21

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âharlı Avrupa taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bir câm-ı mahabbet şunulan bezme esîriz

Bir gûne dahi 'âlemi var köhne bahârun

131 varak olan mecmuanın 115 – 116. Varaklarında birkaç gazel, 117 – 131. Varaklarda Tıflî Divanı yazılıdır. İlk varakda Serezli Abdurrahman Efendi'nin vakıf mührü vardır.

Bu nüshada 6 na't, 25 kaside, 1 mersiye, 1 terhib-bend, 3 müseddes, 1 tahmis, 330 gazel, 1 müstezad, 10 kıt'a, 7 rubâ-î, 5 beyt, 4 şarkı, 5 tarih vardır.

21. Es'ad Efendi (Süleymaniye ktb.) 2702

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 20,3x11,5 (15x6,5) cm.

Cilt: Etrafı meşin, üstü ebru kâğıt, miklebli

Varak: 140

Satır: 17

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Nâ'ilî müstagnî-i kâm-ı dû-'âlemdir gönül

Hazzeder nâ-kâmlıktan belki güm-nâm olmadan

Başta vakıf mührü basılı, kaside ve gazellerin ilk varakları tezhiplidir.

Bu nüshada 7 na't, 27 kaside, 1 terki-bend, 1 mersiye, 3 müseddes, 1 tahmis, 1 müstezad, 340 gazel, 5 kıt'a, 4 rubâ'î, 5 beyt, 9 şarkı, 6 tarih vardır.

22. İstanbul Üniversitesi ktb. TY 1877/3, va. 43 – 145

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 19,5x13 (15x7) cm.

Cilt: Sırtı kahverengi meşin, üstü kâğıt

Varak: 97

Satır: 21

Yazı: Tâlik, surh cedvel içinde

Kâğıt: Âharlı Avrupa taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Maşrık-ı câna hâbdan o perî

Âfitâba ya tog ya togdum der

156 varak olan mecmuanın başında kütüphane mührü, 1- 14. Varaklarında Vecdî Divanı, 15 – 47. Varaklarda Şerif Sabri Divanı, 146 – 156. Varaklarda mektuplar ve Farsça beyitler yazılıdır. Bu nüshada 5 na't, 20 kaside, 1 terkiib-bend, 4 müseddes, 1 tahmis, 356 gazel, 7 şarkı vardır.

23. Hazine (Topkapı Sarayı ktb.) 970

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x13 (12,5x7,5) cm.

Cilt: Kırmızı yumuşak meşin, zencerekli

Varak: 149

Satır: 13

Yazı: Tâlik, surh cedvel içinde

Kâğıt: Avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Haşre-dek yohsa girîbânunı elden komazız

Belki mahşerde de dâmânunı elden komazız

Başta kütüphane mührü olan bu nüshada 7 na't, 15 kaside, 1 mersiye, 1 müseddes, 1 tahmis, 345 gazel, 1 müstezad, 10 kıt'a, 7 rubâ'î, 10 beyt, 6 şarkı, 6 tarih vardır.

24. Hazine (Topkapı Sarayı ktb.) 1025

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x14 (18x8,5) cm.

Cilt: Mukavvasız kahverengi yumuşak meşin

Varak: 40

Satır: 20 – 24

Yazı: Tâlik kırması

Kâğıt: Avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder
İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Bihîşt-ârây-ı tab'-ı Nâ'ilîdir
Gelince cilve-i nâza nihâli

Bu nüshada 7 na't, 3 kaside, 1 müseddes, 220 gazel vardır.

25. Zühdü Bey (Süleymaniye ktb.) 608

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x14 (16x8,5) cm.

Cilt: Sırtı kahverengi meşin, üstü kırmızı bez

Varak: 73

Satır: 19

Yazı: Rik'a

Kâğıt: Âharlı Avrupa

Baş: Müjde ey şadr-ı vezâret kim o dâverdir gelen
Şadr-ı a'zam ya'ni serdâr-ı muzafferdir gelen

Son: Fevtine târîh için dediler ervâh-ı kuds
'Adni künâm eylesün şîr 'Alî ya İlah

Baş tarafda vakı mührü ve Süleymaniye ktb. mührü vardır. Bu nüshada 4 na't, 24 kaside, 1 mersiye, 1 terki-bend, 4 müseddes, 1 tahmis, 155 gazel, 1 müstezad, 2 kıt'a, 5 beyt, 9 şarki, 4 tarih vardır.

26. İstanbul Üniversitesi ktb. 3249

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 29x19 (24x14,5) cm.

Cilt: Sırtı meşin, üstü kahverengi kâğıt

Varak: 42

Satır: 25, üç sütun üzerinde

Yazı: Nesih, ilk varak yaldız, diğerleri surh cedvel

Kâğıt: Avrupa

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Memnûndır kıyâmete dek Nâ'ilî gibi

Tahrîk eden o şûh ise serv-kâmeti

Baş tarafda bir temellük kaydı, bir mühür ve kütüphane mührü var. Çok eksik bir nüsha.

Bu nüshada 6 na't, 14 kaside, 320 gazel vardır.

27. Fâzıl Ahmed Paşa (Köprülü ktb.) 275/1 va. 1 – 56

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 25,5x14,5 (17,5x8,5) cm.

Cilt: Kahverengi meşin

Varak: 56

Satır: 19

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Nutk-âferîn ki tab'ıma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't-ı mefhar-i aşhâb u âl eder

Son: Görüp mesrûr dünyâyı dedim ey Nâ'ilî târîh

Tonandı sû-be-sû 'âlem alındı kahr ile Uyvâr

121 varak olan mecmuanın 57 – 65. Varaklarında Bahâyî'nin gazelleri, 66 – 77. Varaklarda Nâbî ve Nazîf'in na'tları, 78 – 102. Varaklarda Rüşdî Divanı, 103 – 119. Varaklarda Kadî-zâde'nin musiki risalesi, başta ve sonda vakıf mühürleri vardır.

Bu nüshada 6 na't, 5 kaside, 1 mersiye, 1 terki-bend, 3 müseddes, 1 tahmis, 175 gazel, 4 tarih vardır.

28. Yahya Tevfik (Ragıp Paşa ktb.) 302/4 va. 61 – 115

İstinsah t.: -

Müstensih: -

Kitap ölç.: 21x13,5 (12,5x8) cm.

Cilt: Etrafı meşin, üstü kâğıt

Varak: 55

Satır: Muhtelif

Yazı: Tâlik

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Baş: Yem-i âteş-hurûş-ı dilde oldukça sükûn peydâ
Eder her dâg-ı hasret tende bir girdâb-ı hûn peydâ

Son: Sad bar yâdigâr selât u selâm ola

Ol sadr-ı bezm-i hâsa ki kerrûbiyân gelür

194 varak olan mecmuanın 1 – 20. Varaklarında muhtelif şiirler, 20 – 58. Varaklarda Fasih Divanı, 59 – 60. Varaklarda Nefî ve Fuzulî'nin birer na'tı, 61 – 84. varak kenarlarında Tâlib'in gazelleri, 120 – 175' de Fitnat Divanı, 181 – 194. Varaklarda muhtelif manzumeler vardır. 176 – 180. Varaklar arası boştur.

Bu nüshada 1 na't, 315 gazel vardır.

2. Nüshaların Değerlendirilmesi

Nâ'ilî Divanı'nın İstanbul kütüphanelerinde 27 nüshası mevcuttur. Ayrıca Ord. Prof. M. Cavid Baysun'un hususî kütüphanesinde bulunan ve Sayın Profesör'ün müsaadeleriyle istifade imkânını bulduğumuz bir nüshanın ilâvesi ile görebildiğimiz Nâ'ilî divanlarının adedi 28'i bulmuştur. Bu kadar kalabalık bir nüsha topluluğunun, hiçbir tasnife tâbi tutulmadan, daima

yanlış ve şaşırtıcı neticelere sürükleyebileceği düşüncesi ile bunları muhtelif bakımlardan bir elemeye tâbi tutmak lâzım geldi. Neticede tam ve doğru bir divan metninin tespitinde kullanılması zarurî görülen sekiz nüshayı ayırdık. Edisyon kritik bu sekiz nüshanın karşılaştırılması ile meydana getirilmiştir. Bu divan nüshaları şunlardır:

1. (L) Lala İsmâil (Süleymaniye ktb.) 718/5, istinsah t.: 1080
2. (V) Bağdadlı Vehbi (Süleymaniye ktb.) 1755, ist. t.: 1093
3. (R) Revan (Topkapı Sarayı ktb.) 799, ist. t.: 1094
4. (CB) Câvid Baysun nüshası ist.t.:1098
5. (Ü1) Üniversite ktb. TY 2856, ist.t.:1164
6. (Ü2) Üniversite ktb. TY 5460
7. (A) Ali Emîrî (Millet ktb.) AE manzum 415
8. (Ü3) Üniversite ktb. TY 1372

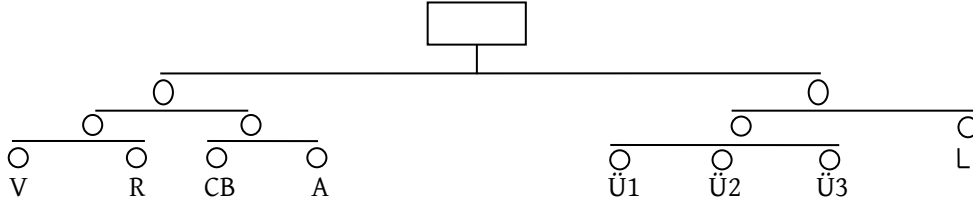
Mevcut 28 nüsha içinden bu 8 nüsha seçilip, diğerlerinden sarfınazar edilirken şu hususlar göz önünde bulundurulmuştur:

1. Bütün nüshalar karşılaştırılmak suretiyle, en fazla eksiklik ve yanlışları bulunan ve doğru bir metin elde etmek için istifade edilemeyeceği anlaşılan, Ayasofya ktb. 3976; Yahya Efendi (Ragıp Paşa ktb.)302/4; Fâzıl Ahmet Paşa (Köprülü ktb.) 275; Hazine (Topkapı Sarayı ktb.) 1025 ve 970; Zühdü Bey (Süleymaniye ktb.) 608; Üniversite ktb. 3249; 1. Serez 2640 nüshaları saf dışı bırakılmak suretiyle ilk eleme yapılmıştır. Esasen bu nüshaların istinsah tarihleri de belli değildir. Bunlara 1105 tarihini taşımasına rağmen, 14 kaside ve 65 gazelle çok eksik bir divan olan Hüsrev Paşa (Süleymaniye ktb.) 559 ve 1112 tarihli, fakat yalnız 315 gazeli ihtiva eden, son derece yanlış ve itinasız olan Bayezid Umûmî ktb. 5798 numaralı nüshalar da ilâve edilmek suretiyle nüsha adedi 18'e indirilmiştir.
2. Bu nüsha, ihtiva ettikleri şiirlerin sayısı ve sırası, müşterek eksiklik, hata ve benzerlikleri bakımlarından karşılaştırılarak şu şekilde gruplandırılmıştır:
  - I. Prof.Câvid Baysun nüshası
Üniversite ktb. TY 1788
Üniversite ktb. TY 5550
  - II. Üniversite ktb. TY 5460
Üniversite ktb. TY 1877
Revan (Topkapı Sarayı ktb.)798
Es'ad Efendi (Süleymaniye ktb.) 2702
  - III. Revan (Topkapı Sarayı ktb.) 799
Revan (Topkapı Sarayı ktb.) 800
Hamidiye (Süleymaniye ktb.) 1119
  - IV. Üniversite ktb. TY 1372
Üniversite ktb. TY 9796

Üniversite ktb. TY 5457

Ayrıca dört nüsha da bu gurupların hâricinde kalmıştır: Lala İsmâil (Sül.ktb.) 718; Bağdadlı Vehbi (Sül.ktb) 1755; Üniversite ktb. TY 2856; Ali Emirî (Millet ktb.) AE 415.

Birçok bakımlardan benzerlikler gösteren, müşterek bir kaynaktan geldikleri belli olan her gurup içinden, tarihi eski veya diğerlerine nazaran daha zengin ve doğru olan bir nüsha seçilmek suretiyle, bunun, kendi gurubunu temsil edeceği düşünülmüştür. Böylece I grupdan, istinsah tarihi belli tek nüsha (1098), Câvid Baysun nüshası seçilmiş; II. gurupdan hiç birisinin tarihi bilinmemekle beraber, hem mündericatı bakımından diğerlerinden daha zengin, hem de bir başka nüsha ile mukabele edilmek suretiyle, farkları varak kenarlarında gösterilmiş ve eksik şiirler ilâve edilmiş olması dikkat nazarına alınarak Üniversite ktb. 5460 numaralı nüsha alınmıştır. III. grupta iki nüshanın tarihsiz, birinin 1119 tarihli (Âtîf Efendi ktb.2112) olması dolayısıyla, bütün Nâ'îlî Divanları içinde en muntazam ve mükemmel bir nüsha olarak görünen 1094 tarihli Revan 799 nüshası seçilmiştir. IV. grup nüshalarının da tarihsiz olmaları sebebiyle diğerlerinden daha zengin ve iyi bir nüsha olan -belki diğer iki nüshanın da kendisinden istinsah edildiği- Üniversite ktb. 1372 numaralı nüsha seçilmiştir. Guruplara görmeyen diğer dört nüshanın da ilâvesiyle, edisyon kritikte faydalanılması mutlak surette zaruri görülen sekiz nüsha tespit edilmiştir. Bu sekiz nüshanın, muhtelif yönlerden benzerlik veya ayrılıkları nazarı dikkate alınarak, esas nüshaya bağlılıklarını şu şekilde bir şema halinde ifade etmek mümkün olmuştur:

Edisyon kritik yapılırken, şimdiye kadar ekseriya yapılageldiği gibi, bir nüsha esas alınarak, diğer nüshalarda görülen farkların aparatta gösterilmesi yoluna gidilmemiş seçilen sekiz nüsha mukabele edilerek, mümkün olduğu kadar Nâ'îlî'nin kaleminden çıkmış olan metnin tespitine çalışılmıştır. Bazen vezin, mazmun örgüsü, Nâ'îlî'nin üslûbu, şiirinin hususiyetleri gibi yardımcı unsurlarının kifayet etmediği yerlerde, rivayetlerden birinin tercihinde tereddüt hâsıl olduğu zaman LVR gibi eski nüshaların rivayetleri kabul edilmiştir. Nüsha farkları aparatta gösterilirken tercih edilirken rivayet ile diğer nüshalardaki şekiller] işareti ile ayrılmış, farkların yanlarına nüsha kısaltmaları konulmuştur. Ayrıca kabul edilen rivayetin hangi nüshalarda bulunduğunu göstermek, tekrar sayıldığından, lüzumsuz addedilmiştir. Her beytin birinci mısrai (a) ikincisi (b) harfleri ile gösterilmiş, birkaç kelimelik farklarda, tekrarlara mâni olmak için kelimenin mevcut olduğunu göstermek üzere (+), mevcut

bulunmadığını işaret etmek için (-) işareti kullanılmıştır. Aynı mısra içindeki ayrı ayrı rivayetler / çizgisi ile ayrılmıştır.

Divânın, -1080 ve 1093 tarihli L ve V nüshalarında eksiklikler ve sıra bakımından düzensizlikler bulunduğu için – bunlardan sonra en eski ve diğer nüshalar içinde de hemen hemen en zengin ve muntazam olan R nüshası tertipte esas alınmış, şiirlerin ve beyitlerin sıralanışında bu nüshanın tertibine riayet edilmiştir. Varak başlangıçları kenarda numaraları yazılmak suretiyle işaretlenmiş, bu nüshada bulunmayan az miktarda şiir ise yine mükemmel bir nüsha olan Ü1 nüshasına göre dizilmiştir. Ayrıca her parçanın altına vezninden sonra, bulunduğu nüshaların varak numaraları kaydedilmiştir.

Metin tespit edilirken, XVII. asrın bazı malum fonetik kaidelerine uyulmağa çalışılmış, fakat kalıplaşmış imlâ şekillerinin, (ider, itmek vs.) bu asırda söyleniş şekilleri henüz malum olmadığından, bugünkü söyleniş şekilleri (eder, etmek vs.) kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aktepe, M. Münir (1978). "Mustafa Paşa". *İslam Ansiklopedisi*. C. 8 İstanbul: MEB Yay. 730-732.
- Ali Kemâl (1336). "Üstâd Nâ'ilî". *Peyâm-ı Sabâh*. Edebî Nüşhâ. S. 31.
- Bursalı Mehmed Tahir (1933). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul.
- Danişmend, İsmail Hakkı (1963). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. C. 3. İstanbul.
- Dilmen, İbrahim Necmi (1338). *Tarih-i Edebiyat Dersleri*. C. 1. İstanbul.
- Esrar Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviye*. Süleymaniye Ktp. Hâlet Ef. İlavesi 109. Vr. Nu: 61a.
- Faik Reşad (1312). *Eslâf*. C. 2. İstanbul.
- Gibb, E. J. Wilkinson (1904). *A History of Ottoman Poetry*. C. 3. London.
- Gökbilgin, Tayyib (1977). "Köprülüler". C. 6. *İslam Ansiklopedisi*. C. İstanbul: MEB Yay. 892-908.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1953). *Nâilî-i Kadîm: Hayatı-Sanatı-Şiirleri*. İstanbul: Varlık Yay.
- Güftî. *Teşrifâtü's-Şu'arâ*. İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. 1533. Vr nu: 43b.
- Hâfız Hüseyin Ayvansarayî. *Vefeyât-ı Ayvansarayî*. İstanbul Üniversitesi Ktp. TY 2464. 146.
- Hammer-Prurgstall (1333-1339). *Devlet-i Osmaniye Tarihi*. (çev. Mehmed Atâ). C. VIII-XI. İstanbul.
- Hammer-Prurgstall (1837). *Geschichte der Osmanischen Dichtungsst*. C. III. Pesth.
- Hasib Efendi. *Zeyl-i Şakâ'ik*. Süleymaniye Ktp. Hâlet Efendi. 242. Vr. Nu: 288a.
- İpekten, Halûk (1999). *Nâilî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*. Ankara: Akçağ Yay.
- İpekten, Halûk (hzl.) (1970). *Nâilî -i Kadîm Divanı*. İstanbul: MEB Yay.
- İsmail Beliğ. *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. İstanbul Üniversitesi Ktp. TY 1182. Vr. Nu: 88a.
- Katip Çelebi. *Keşfü'z-Zünûn*. (hzl. Şerafettin Yaltkaya-Kilisli Rifat). C. 1. 820.
- Kutluk, İbrahim (1962). *Nâilî-i Kadîm Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Osman Yalçın Matbaası.
- Mehmed Âsım. *Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr*. İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. 2401. Vr. Nu: 32b.
- Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmanî*. C. 1. İstanbul.
- Mehmed Şeyhi. *Vekâyi-i Fudalâ*. Bayezid Genel Ktp. 3261. Vr. Nu: 350b.

Mûcib. *Tezkiretü's-Şu'arâ*. İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. 3913. Vr. Nu: 20b.

Mustafa Safâyî. *Tezkiretü's-Şu'arâ*. Süleymaniye Ktp. Esad Efendi. 2549. Vr. Nu: 272a.

Müstakimzâde Süleyman Sa'deddin (1928). *Tuhfe-i Hattâtîn*. İstanbul.

Müstecibzâde İsmet (1310). "Nailî". *Mektep Mecmuası*. II (22).

Rıza (1316). *Tezkire-i Rıza*. İstanbul.

Th. Menzel (1925). "Nâ'ilî". *Encyclopedie de l'İslam*. Leiden.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. C. 3/1. 229-231.

NÂ'İLÎ-İ KADÎM DİVANI

Metin

KASİDELER

Na'tler

I

Der-menkıbe-i Gül-i Gülzâr-ı Risâlet Mahbûb-ı Rabb-ı 'İzzet Muhammedü'l-Mustafâ
Salla'llâhu Te'alâ 'Aleyhi ve Sellem

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Nutk-âferîn ki tab'uma feyz-i makâl eder

İlhâm-ı na't ile dâd-ı suhenverî

Şükr-i nisâb-ı na't ile dâd-ı suhen-verî

Nev-tütî zebânumı şekker-nevâl eder

İ'câz-ı na'tı kim kalem-i mû-şikâfumu

Sûret-nigâr-ı deyr-i bütân-ı hayâl eder

Feyz-i senâsı her birine nutk-ı cân virüp

Ratbü'l-lisân-ı mehmedet-i lâ-yezâl eder

Hâlâ ki hâ'izem şeref-i na't-ı pâkine

Bir serverün ki midhatini Zü'l-celâl eder

Hassânun eyledüm der isem şâd rûhını

İsî zebân-ı reşk ile tasdîk-i hâl eder

Zāyî'dür ey sipihr-i sitem-ger i'ānetün
Yokdur benümle da'vî-i nazm u makāl eder

Bu 'arsa-i mefāhîretün yeke-tāzıyam
Gelsün benümle var ise ceng ü cidāl eder

Hākānîyîm ki Feyzî-i Hindî vü Enverî
Tab'umdan istifāze-i nūr-ı cemāl eder

Tālib terāneyem ki meyāzāsı nazmumun
Ervāhı mest-i zemzeme-i vecd ü hāl eder

Ol feyz kim selāset-i nazmumdadur anı
Ne cüy-ı selsebîl ü ne āb-ı zülāl eder

Muhtārum olsa semt-i Fuzūlî nazar kılan
Cüy-ı tabî'atüm Şat u Ceyhün hayāl eder

Ol Hürmüs-i me'āric-i nutkum ki sözlerüm
Ristoy-ı 'aklı hikmet-i ma'nîde lāl eder

Meşşāt-ı kalem reşehāt-ı midādumı
Yer yer cemāl-i şāhid-i ma'nāya hāl eder

Hāmūş-ı hayretem ki hıred nakd-ı himmetüm
Vakf-ı bināy-ı medrese-i kıl u kāl eder

Ey müdde'î mefâhîretüm görme nâ-revâ
Fehm et bu remzi kim sana şerh-i me'âl eder

Fahr eylemez mi nazm ile ol nükte-senc kim
Medh-i habîb-i pâdişeh-i bî-zevâl eder

Şekvât-ı bâr-gâh-ı takarrub ki mihrden
Kem zerre-i 'inâyeti ref'-i zevâl eder

Ser-câdde-i şerî'ati kim pā-girîzini
Bî-perde-i girîve-i semt-i dalâl eder

Makrûn edüp nevâziş-i dest-i şefâ'ate
Dârü'l-amân-ı şefkati âsûde-hâl eder

Râyet-firâz-ı na'tınun ol server-i rüsûl
Mahşerde cilve-gâhını ferş-i zilâl eder

Zîr-i livây-ı hamd-ı şefâ'atde ol garîb
Tahsîl-i kadr u menzilet-i bâ-kemâl eder

Reşkâ ziyaret-i harem-i ravza-i resûl
Kim ceyb-i cāna rîziş-i nâf-ı gazâl eder

Züvvâr-ı cān-sipārî ki meşiyyen 'ale'r-ru'üs
Tayy-ı reh-i menâzil ü şedd-i rihâl eder

Görsün tekaddüm-i şeref-i hâk-būsda
Kerrübiyyân-ı ‘arşı ne yüzden cidâl eder

‘Anber-sirişte hâkine baksun ne vech ile
Ervâh-ı fevc fevc-i rüsül rüy-mâl eder

Seyr eylesün letâfet-i ferş-i sitebrakı
Ol ferş-i ‘anberini ki göz yaşı al eder

Yâ Rab olur mı ol dem-i dil-süz kim beni
Ol ravzanun sa‘âdeti ferhunde-fâl eder

Mahmil-keşân-ı ‘azmi beni ol menâzilün
Âvaze-i Cedî ile âşufte-hâl eder

Ben zerreye o matla‘-ı nür-ı şuhüddan
Hüddâm-ı bâ-sa‘âdeti ‘arz-ı cemâl eder

Gam çekme Nâ’ilî ki senâsı o hazretün
Erbâb-ı nazmı nâ’il-i kurb-ı visâl eder

Ferdâ olur o şâ‘ire dūzah harâm kim
Na‘t-ı Nebîde nazmını sihr-i halâl eder

Ey münkir-i tecerrü‘-i sahbây-ı fakr olan
An neşvesin ki def‘-i humâr-ı kelâl eder

Āgāh-ı lutf ı neşve-i sahbāy-ı telh olan
Her katresin karābe-i kevser hayāl eder

Fakr u rızāda hüsn-i sülūk-ı Muhammedī
H'āhiş-gerān-ı devleti hamūş u lāl eder

Kārūn odur ki servet-i fakr u fenā anı
Müstagnī-i tecemmül-i māl ü menāl eder

Lutf-ı hevāy-ı 'ālem-i himmet derūnını
Ehl-i dilün riyāz-ı bihişt-i'tidāl eder

Yokdur anun nisāb-ı gınādan nasībi kim
Fakr u fenā mu'āmelesinden nekāl eder

'İzzet bulan bu meşgaleden bī-niyāzdur
Nefs-i 'azīzi sū'-i taleb bed-sikāl eder

Ey tālib-i karābe-i cullāb-ı 'āfiyet
Devrān sakın sakın ki sana mekr ü āl eder

Sākīsine bu mastabanun etme i'timād
Kand-ı neşātı māye-i zehr-i melāl eder

Aldanma nakş-ı devlete kim bāzī-i felek
Sad-sāle pīri tiflek-i nā-horde-sāl eder

Şugl-ı zamîm-i devlet-i deh-rûze hâsılun
Dergâh-ı kurbdan ayırur bed-fi‘âl eder

Sevdây-ı hâm-ı devlet deh-rûze hâsılun
Mâhulyây-ı meşgale-i bî-me‘âl eder

Sûret-nümây-ı devlet ü ikbâl olursa çarh
Bir yüzden anı da sebep-i infi‘âl eder

Tefvîz edüp umûrını ‘âkil meşiyete
Fermân-ı Hâlikü'l-beşere imtisâl eder

Nâdân reh-i hilâfa düşüp pây-bend olur
Esb-i harûn-ı vahşeti pâ der-şikâl eder

Pâyân-ı na‘tı vakt-ı durûd-ı revânıdur
Ol hazretün ki rûha ‘atây-ı nevâl eder

Der-h‘âst-ı şefâ‘at ile tâ suhen-verân
Vasf-ı peyâm-berân-ı bedi‘ü'l-cemâl eder

Kadr-i kemâl-i şân-ı nübüvvet bülend edüp
Erbâbı tâ merâtibine iştigâl eder

Olsun yolunda hûşe-i ber-hırmen-i du‘â
Ol kim ümîd-i zâd-ı reh-i irtihâl eder

Na'ından eylesün taleb-i ruk'a-i amân
Hevl-i 'itâb o bî-dili mahşerde lâil eder

II

Der-menkıbe-i Ser-hayl-i Enbiyâ Mahbûb-ı Hudâ Hazret-i Muhammedü'l Mustafâ
Salla'llâhu Te'alâ 'Aleyhi ve Sellem

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Ne şâdmânî-i bezm-i visâl-i yâr kalur
Ne zevk-i sohbet-i sâkî-i gül-'izâr kalur

Hum-ı felek gibi bir gün olur bu kûçe tehî
Ne pîr-i bâde-furûş u ne bâde-h'âr kalur

Misâl-i mugbeçe vü pîr-i mey bu meclisde
Zaman olur ne cevân u ne ihtiyâr kalur

Bozar şarâbını seyl-i fenâ bu mastabanun
Ne reng-i neşve ne âlâyiş-i humâr kalur

Safâ gider keder-âlûd olur bu meclis-i üns
Ne cur'asında ne sâfında keyf ü kâr kalur

Fenâ bulur neş'et-i 'adem-pezîr-i vücûd
Ne mest-i bâde ne mahmûr u hûş-yâr kalur

Bu sūr-gâh-ı fenâya gelür o denlü kesel
Ki sâz-ı Zührede bir gün gusiste târ kalur

Olur musîkal-i hâkister-i fenâ bir gün
Ne reng-i âyîne dil ne inkisâr kalur

Konan göçer bu sarāy-ı sipenc-i fānīde
 Bu tāb-hānede bir gün harābe-zār kalur

Metā^c-ı devlete aldanma kim bu kişverde
 Hezār h^yāce garībü'd-diyār u dār kalur

Olursa her biri sahib-defīne-i Kārūn
 Yine metā^cı bu mahzende müste^cār kalur

Ne denlū ragbete şāyān olur meta^c-ı emel
 Bu kār-gāh-ı harāba ne i'tibār kalur

Ki nice kāfile-sālār-ı kār-bān-ı vücūd
 Bu teng-nāy-ı fenāda şikeste-bār kalur

Harīf-i meslek-i Ferhāda müzd-i tīşe yeter
 Bu kūh-sārda ancak hırāş-ı kār kalur

Olur vücūd-ı 'anāsır fenā-pezīr-i 'adem
 Ne fer^c-i çār-tabī'at ne asl-ı çār kalur

Verir esās-ı pūl-ı çarha bād-ı fitne şikest
 Bu cilve-gāhda ne menzil ne reh-güzār kalur

Bu gül-sitānede bir gün eser semūm-ı 'adem
 Gider bu neşv ü nemālar ne gül ne har kalur

Ne bād-ı sarsar-ı āh u ne cüz²-i hāk-i beden
Ne sūz-ı dil ne nem-i çeşm-i eşk-bār kalur

Ne reng-i lāle-sitān-ı ciger ne bāg-ı vücūd
Ne berg-i dāg-ı dil ü sīne-figār kalur

Bu hāle agla gel ey dīde kim kesāfet-i gam
Sen olmasan ten-i hakīde pāy-dār kalur

Gel ey enīs-i dil ey gam ki hasretün tende
Medār-ı haşyet-i endūh-ı hār hār kalur

Fenāsına o demün agla kim zebānumda
Senāy-ı Ahmed-i Muhtāra iktidār kalur

Şefī^c-i rüz-ı kıyamet Muhammed-i ‘Arabī
Ki haşr lutfi ile bī-günāhkār kalur

O mihrībān-ı ümem ol şefī^c-i rüz-ı nedem
Ki nehyi gūş-ı me‘āsīde gūşvār kalur

O çeşme-sār-ı mürüvvet-ki şāh-rāhında
Hezār Hızr u Sikender ümīd-vār kalur

Kitāb-ı nüsha-i ‘ilm-i ledün ki fehm-i hīred
Kusūr-ı şerh ü beyānında şerm-sār kalur

Zihî kitâb ki ma'ânây-ı noktasında bile
Hezâr nükte-i pinhân u âşikâr kalur

Kef-i kerîmini yâd etse ebr eger sad sâl
Misâl-i katre zemîne güher-nisâr kalur

Bununla sâha-i pehnây-ı cûdın eyle kıyâs
Ki çarh o sâhada mevhûme bir gubâr kalur

Kerem ki dâmen-i ikbâline teşebbüs eder
Sitem ki sadme-i kahr ile hâksâr kalur

Firâz-ı bâm-ı sipihre o sâye-güster olur
Hazîz-i hâk-i mezelletde bu nizâr kalur

Eyâ şefî'-i güneh pîşgân-ı rûz-ı cezâ
Ki cürm merhametünle zelîl ü h'âr kalur

Şefâ'atünle olanlar 'amel-tırâz-ı kabûl
Bu kâr-hâne-i fitratda sâz-kâr kalur

Karîn olan şeref-i hıdmetünle mihr-âsâ
Bu çâr-tâk-ı zebercedde tâc-dâr kalur

Gınây-ı cûdun ile zimmet-i halâyıkda
Ne 'izz-i devlet ü ne züll-i ittikâr kalur

Ümîd-vārî-i iksîr-i iltifâtun ile
Vücûd-ı hâkî-i ümmet ki h'âr u zâr kalur

Türâb iken bir avuc sikke kabûlün ile
Revâc-bahş-ı zer-i kâmilü'l-‘ayâr kalur

O râyetî-i keremsin ki tâb-ı germâdan
Zılâl-ı kurbuna anlar ki h'âst-kâr kalur

Verây-ı perde-i nûrunda mihr-i rustâ-hîz
Hacâlet-i ‘alemünle nikâb-dâr kalur

O dem ki müstenidân-ı ‘amel o bâdiyede
Fütâdelikte ‘aceb vü bî-i‘tibâr kalur

O dem ki katre-i evvelde bîm-i lagzişden
Reh-i sırâtda o fırka-i ehl-i nâr kalur

O dem ki merkez-i hayretde ol belâ-keşler
Misâl-i nokta-i mevhûme bi-karâr kalur

O dem ki pîş-i ilâhîde ol siyeh-diller
Hezâr töhmet ile düzehî-şî‘âr kalur

O dem ki defter-i a'câl-i seyyi'ât-ı ümem
Birün-ı dâ'ire-i nokta-i şumâr kalur

O dem ki dest-i şefâ'atde ol garîblerün
Sevâd nâmesi mevkûf-ı i'tizâr kalur

Nisâb-ı na'tun ile Nâ'îlînün oldur ümmîd
Ki cürmi magfîret-i Hâlık medâr kalur

Sen ol habîb-i Hudâsın ki rûz-ı mahşere dek
Senâsı mûcib-i gufrân-ı Girdgâr kalur

Sen ol mukarreb-i dergâhsın ki pâye-i 'arş
'Uluvv-ı şân u şerîfunle üstüvâr kalur

Sen ol mükerrem-i levlâksın ki hâk-i rehün
Ser-i melâ'ikede tâc-ı iftihâr kalur

Sen ol şeref-dih-i mi'râcsın ki makdemüne
Harîm-i 'arş-ı ilâhî ümîd-vâr kalur

Edüp Burâkunı ol demde Refrefe teslîm
Emîn-i Vahy o berîd-i sabâ-güzâr kalur

Feriştegân-ı mukaddes o şevk ile saf saf
Yolunda secde ber-râh-ı intizâr kalur

Muhassenâtuna hadd olmayınca tab^c-ı fuzûl
Suhen-güzârî-i na^ctunla şermsar kalur

Geçerse vâsf-ı cemîlünle rûzgârı yine
Zebân-ı nâtıka haclet-güzîn-i kâr kalur

Ola o gâyete dek rûhuna durûd u selâm
Ki şûr-ı zelzeleden haşr pür-gubâr kalur

Bu tâc u tahtı koyup husrevân-ı dehr ancak
Zahîr-i mülk-i hudâvend girûdâr kalur

III

Der-menkıbe-i Risâlet-penâh Habıbu'l-lâh Hazret-i Resûlu'l-lâh Salla'llâhu 'Aleyhi ve Sellem

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Kerem kusûr eder çarh-ı dÛn 'itâbında
Ki haml-ı minnet eder cevr-i bî-hisâbında

Zihî mükâbere kim efdal-i 'ibâdetde
Eziyet-i 'urefâ mezheb ü zehâbında

O zÛmrenÛn biri de Nâ'îlî-i bî-kesdÛr
Ki rÛy-ı dil göremez baht-ı pÛr-'itâbında

O cem'Ûn ahkar u nâçîzidÛr ki bîdâddur
Kemâl-i feyz-i dil ü tab'-ı müstetâbında

Cenâb-ı Hâlıkâ minnet ki olmamış hergiz
Sipih-r-i bed-güherÛn fikr-i nân u âbında

İzâ'at etdügi evkât-ı penç ü pençeh-sâl
Ki 'ömrÛn oldı hebâ gaflet-i şebâbında

Tefakkud etmedi bir nâkid-i güher ki bula
Hezâr genc-i ma'ânî dili harâbında

Suhenle olmuş iken bezm-i 'âlemÛn rÛşen
Çerâg-ı mihr gibi zîr-i nÛh kıbâbında

Sözinden eyler iken iktisâb-ı ʿizz ü şeref
Yazılsa levh-i zer-endüd-ı âfitâbında

Bu hânedân-ı saʿâdet-karîni olmuş iken
Sütüde-medh-i selâtîn-i kâm-yâbında

Tılısm-ı devlet ü vefk-i saʿâdet olmuş iken
Kasâʿidi nice düstür-ı Cem-cenâbında

Diler ki hîle ile nakd-ı nâmın eyleye güm
Diyâr-ı Edrinenün bir avuc türâbında

Dirîg böyle geçen ʿömre kim zarûret ola
Bu tâb-hânenün ârâm-ı hord u hʿâbında

Ne denlü cünbiş olur rahş-ı tünd-i ikbâlün
Bir iki gün haşr pây der-rikâbında

Kim aglar idi harâbât-ı dehrün ehl-i mezâk
Bulaydı hün-ı ciger hâletin şarâbında

Kim istemezdi bu meclisde ʿiyş u nüşı eger
Olaydı neşve meyinde nemek kebâbında

Bu bâgda nice mümkindür istiʿâre-i şevk
Tefâvüt olmayıcak bülbül ü gurâbında

Belâ budur ki yine ehl-i câh-ı mest-i gurûr
Buhâr-ı bade-i nahvetle câme-h'âbında

Kutaş-ı şevketi zîb-i hazân-ı mezbele-keş
Kumâş-ı devleti cüll-i ester ü kilâbında

Vüdûdî cîfesin eyler nazîf zu'mınca
Sarâyı nekbetinün havz-ı müncilâbında

Cahîm-i 'âciz-i tathîri oldugın bilmez
O cîfenün müteneffir olup 'azâbında

Ne denlü emr-i ma'âşında cüst ü çâpük ise
O denlü kâhil olur âhiret hisâbında

Yine netîcesi mahşerde rû-siyâhîdür
Olursa defterinün kayd-ı ihtisâbında

Fenây-ı 'âleme ey bü'l-heves şu'urun yok
Bu âh u girye nedür çarhun inkılâbında

Dimâgun eyle muhattal bu şevk-i hırmânun
Ümîd-i lahlaha-i 'ûd u müşk-i nâbında

Vücûdın etme mülevves zamânun olma şerîk
Hemîşe savb-ı tefâhurla âb u tâbında

Libâsdan garaz ey h'âce setr-i 'avret ise
Nedür ta'allukun ârâyiş-i siyâbında

Ne'uzu bi'l-lâh ey dil bu güft ü gülardan
Ki nâgeh olmayasın münfa'ıl cevâbında

Ko hâl-i gayrı sen ey bî-hicâb kendüni gör
Ne oldı mâhasalun çarh âsiyâbında

Hazer gurûrdan ey must-ı hâk fikr eyle
Me'al-i hâli enâniyyet iktisâbında

Bu zahma merhem-i şâfi gerek ki cân u ciger
Hevânun olmaya tefsîde iltihâbında

Bu süz u tâbı gidermez meger o bâdiye kim
Garîk-i rahmet olur teşneler serâbında

Zihî fezây-ı mukaddes ki i'tidâl-i bihişt
Nühuftedür eser-i feyz-i süz u tâbında

Olur şitâba murahhas semûm-ı hurdeleri
Şarâb-ı kevser ü tesnîm sâf u nâbında

O yolda mâla kim eyler nazar ki hâsirdür
Nisâr-ı nakd-ı hayât etmeyen hisâbında

O râhı tayy edüp ey kıl-k-i hoş-nevâ gel gel
Terâne-senc olalum na'ıt ı müstetâbında

Ki mündericdür o sultân-ı cümle-i rüsülün
Sa'âdet-i ebedî midhat-i cenâbında

Gül-i hadîka-i cân u cihân ki peydâdur
Şemîm-i 'âtıfet-i zü'l-minen gül-âbında

Bihîşt ta'biyedür gülşen-i şefâ'atinün
Misâli nefha-i gül feyz-i intisâbında

Şeh-i melâ'ike-asker Muhammed-i 'Arabî
Ki enbiyâya şeref meşy idi rikâbında

Fürûğın eyler idi âfitâb sâye eger
Olaydı sâye ten-i âfitâb-tâbında

Hat-ı musannif idi nüsha-i vücûdı tamâm
Ne ihtimâl idi harf-ı hatâ kitâbında

Girifte-mâh idi ol mihr-i bi'setün hurşîd
Gatâ-i şerm ü pes-i perde-i hicâbında

Zihî eser ki rehîndür sa'âdet-i îmân
Münâfıkına bile refk ile hitâbında

Olunca seyf ile meb'ûs o server-i levlāk
Giritte-jeng idi şemşîr-i kîn kırâbında

Çihâr-yârı ki bezl etdi cân-ı şîrînün
Olup şehadetün ümmîd-i şehd-i nâbında

Muhâlifân-ı Kureyşe okutdı her birisi
Cihâdı emrini tîg-i siyâh-tâbında

Hatây-ı mahz idügin kîl u kâl bildi 'adû
Merâtib-i hulelây-ı şeref-me'âbında

Erince Sidreye Cibrîl idi o sultânun
Revende pîş-i Burâk-ı kamer-rikâbında

Zihî tekâver-i endîşe-rev ki 'âciz idi
Berîd-i cust-ı nazar sür'at-i şitâbında

Zihî Burâk ki mihr oldı zıll-ı arza şebîh
Nişîb-i na'l-i süm-i pür-fürüg u tâbında

Basınca fark-ı sipihre kadem tutuldı tamâm
Kamer mukâ'arına çetr-i zer-tınâbında

'Urûcî âh-ı yetîm ü du'ây-ı subha delîl
Hubûtı yok felegün berk ile şihâbında

Fürûg-ı mihr ü mehe nâz ederdi bulsa felek
Cevâhir-i 'arakın dâmen-i sehâbında

Ederdi kesb-i şeref bâz-güne olmasa ger
Felek teşâbüh-i satl u şafak-hizâbında

Verirdi seyle çerâ-gâhın iştiyâk-ı habîb
Degildi fikri behiştün giyâh u âbında

Gözine girmez idi h'âb girse de gâhî
Cemâl-i Enver-i pâkin görürdi h'âbında

Berîd-i akdese bir özge hâlet el virdi
O dabbenün eser-i 'ışk-ı süz u tâbında

Hezâr güne nevâziş ile eyledi da'vet
Kudüm-ı hazreti tebşîr idüp hitâbında

Sikâl-i sabrını nâm-ı Muhammed etdi şikest
Tezelzül-âver-i huld oldı ıztırâbında

Cinânda olmasa ger şâd-merg olurdu hemân
Sürür-ı da'vet-i bî-şekk ü irtiyâbında

Zihî Burâk-ı peyâm-ber-süvâr u huld-stabl
Ki ser-tavîle idi cümle devâbında

Zihî sıyânet-i ümmet ki oldı gâh-ı ‘urûc
Zamân-ı ‘afv-ı Hudâ şiddet-i ‘ikâbında

Burâk u Refref ü Cibrîl kaldılar hayrân
O nûr-ı pâk-i hîred-sûzun incizâbında

Felekler oldı o şâm içre ‘anberîn yedi top
Ki reşkidür Hutunün dâg-ı müşk-i nâbında

Erişdi göz yumup açınca kâb-ı kavseyne
Nesîm-i subh ile hem-reng idi şitâbında

Açıldı bâb-ı ziyâfet-serây-ı gaybü’l-gayb
Ki pâ-şikestedür idrâk derki bâbında

Verây-ı perdededür cilve-gâh-ı güft ü şunûd
Budur netîce mûcib ü eger mûcâbında

Olunsa kıssa-i mi‘râcî haşre dek takrîr
Güneşde zerresidür katredür sehâbında

Muhît olan yine sensin bu râzı söz mi deger
Gedâya nezd-i şeh-i mâlikü’r-rikâbında

Îlâhî eyleme şermende Nâ’ilî kulunı
Du‘ây-ı bî-eser ü gayr-ı müstecâbında

Bula sa'âdet-i iksîr-i 'izz dârını
Harîm-i merkad-i pür-nûrunun türâbında

IV

Der-medh-i Resûl-i Ekrem Mahbûb-ı Rabb-ı ʿÂlem Hazret-i Muhammed Mustafâ
Salla'llâhu ʿAleyhi ve Sellem

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Çîn-i nâzam cebîn-güşây-ı dilem

Fitneyem genc-i ihtifây-ı dilem

Bahr-ı mevvâc-ı âteşin- girdâb

Dâg-ı tedbîr-i nâ-Hudây-ı dilem

Germ-i sîm-âb muztarib hâlem

Cünbiş-i gamzeyem belây-ı dilem

Cilve-gâh-ı nigâh-ı hûbânam

Mahşer-i fitneyem fezây-ı dilem

Çâşnî-senc-i tîg-i bîdâdam

Dâg-ı her-pâre-i cudây-ı dilem

Olsam âlûde gerd-i râh-ı heves

Dâmen-i perde-i hafây-ı dilem

Hüsn ile gamze âşinâ görelî

Düşmen-i tîg-i der-kafây-ı dilem

Zâ'ir-i sūmenât-ı ıışk olalı

Reşk fermây-ı pârsây-ı dilem

Levh-i bî-reng-i 'âlem-i ma'ni
Sûret-i nakş-ı mäsivây-ı dilem

Sûret-ârây-ı nakş-ı hüsn olalı
Büt-tırâşî-i kilisây-ı dilem

Âfet olsam hayâl-i yâre n'ola
Mahrem-i çeşm-i âşinay-ı dilem

Evhaş Allâh hayâl-i bükalemün
Ki hevâsıyla gam-zedây-ı dilem

Fart-ı nezzâre-i telâşiden
Hîre-çeşm-i sanem-serây-ı dilem

Cân virelden o tıfl-ı nev-hevese
Şermsâr-ı sülûk u rây-ı dilem

Edeli kible-gâhın ebrüy-ı yâr
Pây ber-cây-ı iktidây-ı dilem

Yâd kıldıkça dâmen-i zülfin
Şu'le-i dâg-ı ibtilây-ı dilem

Şu'le-i hancer-i nigâhından
Teşne-leb hün-ı Kerbelây-ı dilem

Dāhil olsam harīm-i vuslatına
Ser be-pîş ü nazar be-pāy-ı dilem

Bīm-i renc-i humār-ı hecrinden
Mest-i zehr-ābe-i cefāy-ı dilem

Bulalı sāye-dārī-i zülfin
Magz-ı cān-perver-i hümāy-ı dilem

Ben ki murg-ı kafes-nişin āsā
Nev-giriftār-ı teng-nāy-ı dilem

Şevk-i āyīne-i cemālinden
Tütī-i şekkerin-edāy-ı dilem

İktibās-ı fūrūg-ı hüsninden
Nūr-ı pīşānī-i senāy-ı dilem

Ya'ni vassāf-ı fahr-ı kevneynem
Mahrem-i rāz-ı müdde'āy-ı dilem

Na't-gūy-ı Habīb-i Mevlāyam
Hirz-ı bāzūy-ı i'tināy-ı dilem

Fahr-ı 'ālem Muhammed-i 'Arabī
Ki derinde mukīm-i cāy-ı dilem

Bār-gāh-ı harīm-i ʿizzetinün
İntisābıyla müttekāy-ı dilem

Olalı bezm-i lutfına sākī
Mest-i peymāne-i vefāy-ı dilem

Edeli güm nisāb-ı midhatini
Dest-i deryūze-i ʿatāy-ı dilem

Bulalı pāye-i gulam-ı derün
Şehriyār-ı cihān-serāy-ı dilem

ʿAcz-ı evsāf-ı hānedānında
İʿtirāf-āver-i hatāy-ı dilem

Piş-i evsāf-ı hānedānında
Tutk-ı çehre-i hayāy-ı dilem

Ben ki yād eyledükçe miʿrācın
Lā-mekān-seyr-i māverāy-ı dilem

Bām-ı ʿarşa ʿuluvv-ı şānından
Bī-muhābā nihāde-pāy-ı dilem

Tayy-ı zulmet-serāy-ı ʿālem için
Ol zamānlar ki reh-nümāy-ı dilem

Kem-şerār-ı fūrūg-ı nūrından
Meş'al-efrūz-ı pīşvāy-ı dilem

Habbezā vasf-ı pāye-i mi'rāc
Ki edāsıyla hāk-i pāy-ı dilem

Merhabā cilve-gāh-ı nāz u niyāz
Ki harīminde çehre-sāy-ı dilem

Pādişāhān kapunda pesdür pes
Bī-edeb tabi'ı-i hevāy-ı dilem

Ber-fuzūlüm hemīşe bī-takrīb
Kıssa-perdāz-ı mācerāy-ı dilem

Mücrimem 'āsiyem güneh-kāram
Lāyık-ı renciş-i cezāy-ı dilem

Ma'siyet kāh-ı kemterin ise ben
Kuvvet-i cezb-i kehrübāy-ı dilem

Kurb-ı 'ısyān u ba'd-ı gufrānam
Yād kıldıkça hem-nevāy-ı dilem

Mātem-efrūz-ı sad-merg-i ecel
Cūşiş-i girye-i gazāy-ı dilem

Nâ'îliyem ki ferş-i pâyun için
H'âce-i kâle-i du'ây-ı dilem

Nitekim cilve-gâh-ı vafunda
Râyiz-i hınk-ı bād-pây-ı dilem

Haşre dek dâmen-i şefa'atüne
Dest-i küstâhî-i recây-ı dilem

V

Der-menkıbe-i Şeffî-i Rûz-ı Kıyâmet Peygamber-i Sâhib-i Sa'âdet Muhammedü'l-
Mustafâ 'Aleyhi ve Sellem

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Meryem-i nutkum edüp yine Mesihâ-zâyî
Rûh-zâr eyledi beytüs-sanem-i ma'nâyı

Yine gösterdi Kelîm-i dile bir şu'le-i feyz
Tûr-ı ma'nîde edüp nahl-i kalem lalâyî

Bâr-dâd oldu dilüm yine cebîn-i feyze
Nefh-i rûhü'l-kudüse hâmem olup hem-tâyî

Yine mîzâb-ı kalem çeşme-i idrâkümünden
Etdi şādâb bu nüh bāğçe-i hadrâyı

Oldı tab'um gibi bir tâze zemîn üzre yine
Çüb-ı hüşk-i kalem âbiş-hor-ı nev-peydâyî

Pîr-i endîşe kef-i destüme yâ sundı kalem
Ya Şu'ayb oldu 'asâ-dâd-ı kef-i Mûsâyî

Tab'-ı pākümdür o ser-çeşme-i ma'nî ki eder
Reşhası âb-ı hayât-ı suhene sakkâyî

Hum-ı tab'umda ki cüşide olur bâde-i feyz
Pür eder katresi bu nüh kadeh-i mînâyı

Bir nazarda hıred-âşübî-i bikr-i fikrüm
Şekl-i Mecnûna kor isterse eger Leylâyı

Ca'd-ı müşkîn-i bütân-ı harem-i endişem
Gerden-i 'akla salar silsile-i sevdâyı

Hayzurân gibi benânumdan eder pîç-â-pîç
Tâb-ı gîsûy-ı hayâlüm kalem-i gûyâyı

Rûz u şeb sohbet-i ebkâr-ı hayâlümdür eden
Tab'-ı şürîdemi müştâk-ı dem-i tenhâyı

Şâh-ı evreng-i kemâlüm ki şebistânumda
Alsa hunyâ-ger-i endişem ele şeştâyı

Eder âvâze-i tahsîn ile pür-şevk-i semâ'
Güş-ı Nâhîd gibi şeş-cihet-i dünyâyı

Evvelîn mertebe-i şî'r-i bülendümdür eden
Çeh-nişîn-i rasad-ı reşk ü hased şu'arâyı

Gam degil görmese huffâş-nihādân-ı zamân
Levh-i âyîne-i tab'umda olan ma'nâyı

Kür-tab'ân-ı hased-pîşeye etmiş takdîr
Gerd-i râh-ı suhenüm sürme-i nâ-bînâyı

Katı alçak görürüm ʿālemi aldukça ele
Dür-bîn nazar-ı himmet-i istiʿlâyı

Böyle tarh eylemiş endāze-i miʿmār-ı ezel
Sāha-i himmetüme garka-i istignāyı

Evvelîn pāye-i süllem görürin gāh-ı ʿurūc
ʿArş-peymāy-ı dil olsam meleʾ-i aʿlâyı

Pādişāh-ı suhenem kʼoldı zamānumda ʿadīm
Mülk-i endişede şūr u şagab-ı hod-rāyī

Benüm ol husrev-i evreng-i suhen-dānī kim
Oldı menşūr-nüvīs-i suhenüm tuğrāyī

Nazm-ı pākümdür o manzūme-i hikmet ki olur
Noktası dag-ı süveydāy-ı dil-i rüsvāyī

Döndürüp Rūmı sevād-ı kalemüm Lāhūra
Etdi güm-nām-ı ʿadem Feyzī-i Hind-ārāyı

Sākī-i mastaba-pīrāy-ı asīr-i nazmam
Ki teh-i sāgarumun rūha gıdādur lāyı

Curʿa-i cāmın edüp pīş-keş ʿārif-i cām
Rūh-ı ʿassāra kırābiyle sunar sahbāyı

Büy-ı nazmumdan edüp 'âlem-i ervâha eser
Rûh-ı 'Attâra da andurmak olur yagmâyı

Huld-ı i'câzdur el-hak dil-i 'Urfi ki henüz
Tâzedür nutfe-i endîşe-i gevher-zây-ı

Âferîn himmet-i vâlâsına kim eylememiş
Zeyl-i 'unvân-ı şeref menkıbe-i Âbâyı

Teng iken havsala-i himmetine her dū cihân
Komamış hâtır-ı gerd-i emele güncâyı

İstimâ'ından olur Tâlib-i şîrîn-suhenün
Tütî-i zâ'ika müstagnî-i şekker-hâyı

Habbezâ mihr-i zamîr Enverî-i sâhir kim
Zihni dâg-ı dil eder subha şeb-i yeldâyı

Düşürüp vaktine kârın suhen-ârâlıkda
Tutmuş eş'ârı gibi debdebesi dünyâyı

Yümn-i ikbâl-i cihân-gîr-i cenâb-ı Sencer
Olmış ol nâzım-ı vahye sebab-i garrâyı

Neydi revnak-şiken-i Mahzen-i Esrâr olmak
Bezl edüp 'âleme genc-i güher-i ma'nâyı

H'âce-i tab'ı Nizâmî-güherüm olsa eger
Hamse tertîbine cünbiş-dih-i kilik-i nâyî

Etmeyüp rahş-ı mülâyim-harekât-ı tab'am
Ermege menzil-i maksûda heves-peymâyî

Eylemiş râyiz-i endîşeme Hâkânî'nün
Türktâz-ı reh-i ma'nîde tekaddüm pâyı

'Ud edüp 'âlem-i ervâha ederdüm izhâr
Sâhirân-ı reh-i tahkîka yed-i beyzâyı

Havfum oldur dil ü tab'um gibi âşüfte bulam
Mahremân-ı harem-i bâr-gehi Mevlâyı

Şirket-i nükte-serâyân-ı kadem ve'l-hâsıl
Oldı cân u dile sermâye-i reşk-efzâyî

Kanı bir sayrafî-i çârsüy-ı himmet kim
İntikâd ede güherden hazef ü mînâyı

Yeter ey râyiz-i endîşe yeter gösterdün
Eşheb-i germ-i 'inân-ı suhene irhâyı

Evliyây-ı suheni eyledün âzurde tamâm
Kâr-âgâhlara düşmez iken garrâyı

Muhlis istersen eger zeyl-i mübâhât eyle
Na't-ı peygamber-i Hallâk-ı cihân-ârâyı

Nûr-ı pîşânî subh-ı ahadiyyet Ahmed
Tâb-ı âyîne-i hurşîd-i cihân-gîrâyî

VI

Der-menkıbe-i Şîr-i Hudâ ‘Aliyy-i Murtazâ Radıyallâhu ‘Anh

[Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]

Benüm o mücrim-i gerden be-tavk zindânî

Esîr-i silsiledür gerden-i perîşânî

Benüm o dâg-ı ‘ukûbet ki sad-merg olurım

Görünce pençe-i kâtilde tîg-i ‘uryânî

Benüm ki rencişi-i husrân-ı merg ile ölürin

Alınca pençe-i cellâddan girîbânî

Hezâr töhmet-i nâ-kerde eylerin ikrâr

Verince şahne-i mülk-i kazâyâ dâmânî

Cezây-ı ‘ışk u mahabbetle bî-muhâbâyam

Bu ‘arsa-gâhda Mansûra olmaga sanî

Ki bilmeyüp şeref-i hidmetin karîn-i visâl

Ümîd-i kâm ile oldum esîr-i hicrânî

Kemîne bendesi kem-ter gulâm-ı dergehidür

Serîr-i saltanatun husrevân-ı zî-şânî

O şâh-ı fitne-sipâh ı kalem-rev-i hüsnün

Ki gösterür Cem ü Dāraya çîn-i pîşânî

O neyyir-i seher-efrüz-ı rustâ-hîz-i sitem
Ki düşse bâdiye-i haşre tâb-ı nîrânı

Olurdu âteş-i dūzah hezâr dehşetle
Girifte dâmen-i teb-lerze-i hirâsânı

Hezâr 'âşık-ı âvâresin o şeh gâhî
Göreydi nîm nigâh-ı kabûle erzânı

Nifâk-ı baht ile fi'l-hâl olurdu bî-takrîb
Nigeh tegâfûl ü lutf-ı nigeh peşimânı

Kalem-rev-i dile ol şeh-süvâr-ı hüsnün kim
Kemîne cünbişidür dest-gâh-ı vîrânı

Rikâb-ı nâza kadem basmadan harâb görür
Hücûm-ı zelzeleden heft tâk-ı eyvânı

O şeh ki silsile-peyvend-i gerden-i cândur
Hemîşe taraf-ı külâhında zülf-i pîçânı

O şeh ki lâzime-i pîş-gâh-ı gamzesidür
Hücûm-ı 'arbede-i dest-burd-ı hayrânı

O şeh ki gâret-i mülk-i kazâya cây-gehin
Eder kemîn-i tegâfûl sipâh-ı müjgânı

O Őeh ki pīŐ-i nigāh-ı tegāfūlinde kazā
Ne műmkin eyleye izhār-ı tīg-i cunbānı

O Őeh ki nakd-ı hayāt-ı Mesih ű Hızr olmiŐ
Nigāh-ı hasretinűn hűn-behāy-ı hırmānı

HemīŐe hasretiyān-ı visāli hāk be-ser
Ki nakd-ı cān olamaz pāy-műzd-i hicrānı

Gűzer ederse olur gűl-sitān-ı kűyından
Nesim-i subh-ı cinān sarsar-ı zemistānı

Hayāl-i reng-i ruh u tāb-ı kākűlindendűr
Gűle Őikeste-dilı sűnbűle perıŐānı

Fűrűg-ı nűr-ı tecellāy-ı tal‘atıyla gider
Sevād-ı műlk-i bedenden zılām-ı nefsānı

Zihı talı‘a-i ruhsār-ı Őeb-Őerāg-ı gűher
Ki dāg-ı zerresidűr mihr-i hāveristānı

Zihı tecellı-i dāg-ı Kelim-i hasret-sűz
Ki olmiŐ ol sanem-i dil-firıbe erzānı

Fűsűn giriŐmesinűn leb-gűzide meftűnı
Nigeh tegāfűlinűn dil-rűbűde hayrānı

Füsûn-ı 'işvesinün 'akl-ı kül giriftârı
Fırîb-i gamzesinün fitne pâ-y-ı dâmânı

Kemîne bâzûy-ı dest-i kemân-ı terkeşidür
Nigâh-ı gamzesinün kuvvet-i Nerîmânı

Ne gamze hancer-i elmâs-ı âteşin-dem kim
Tokunsa şa'şâsı âb ederdi sindânı

Ne gamze berk-i ecel-sûz kim hirâsından
Olurdu şahs-ı kazâ gûşe-gîr-i pinhânı

Ne gamze Rüstem-i sâhib-zuhûr kim eyler
Kazâyı silsile der-pâ belâyı zindânı

Ne gamze cevher-i şemşîr-i Zü'l-fikâr-ı 'âlem
Ki çâk eder eser-i semmi zehre-i cânı

Ne Zü'l-fikâr ki eyler olunca sâd-pâre
Şikâf-ı zehre-i hasma dürüst peymânı

Ne Zü'l-fikâr ki bir yerde eylemez ârâm
Bulunca pençe-i pür-zûr-ı şîr-i Yezdânı

Ne Zü'l-fikâr ki hasma havâle etdükçe
Alurdu sâyesi âgûşa Şâh-ı merdânı

Meh-i rebî‘-i hilâfet ‘Alî velîyu’l-lâh
Ki taht-ı çârüm-i eflâki şeyb eder şânı

O şâh-zâde-i dâna ki levh-i mastarınun
Değil Kelîm-i hıred müsta‘id-i iz‘ânı

O yem-nevâl-i cihân-ı kerem ki gâh-ı hurûş
Tokunsa dâmen-i eflâke mevc-i ihsânı

Yağardı katre-i bārân gibi zemîne güher
Olurdu hâmil-i erzâk ebr-i nisânı

O şehriyâr-ı melâ‘ik-sipâh-ı ‘âlem-i cüd
Ki her kademde eder bezl keff-i ihsânı

Zemîne hâtıra-i in‘idâm-ı füşhat-ı cây
Sipihri bâ‘is-i husrân-ı teng-dâmânı

Zihî garâmet-i düşmen ki haşyetiyle eder
Gürüh-ı hasma ecel müjde-i ten-âsânı

Zihî kerâmet-i dâd-ı Hudâ ki etmişdür
Hızâne ber-kef-i ‘ilm-i ledün o sultânı

Cibilletinde olan hüsn-i ihtilât u kerem
Sipihri eylese irşâda lutfın erzânı

Verirdi nûrını hurşîd ü mâha yek-pâre
Alurdu hâleyi âgûşa mâh-ı tâbânı

Sitem ki hûlkına bîgânedür hakikatde
Ger olsa girye-künân gûşe-gîr-i dâmânı

Olurdu sûret-i hâli mukârin-i tehzîb
Ederdi ahsen-i ahlâkî 'arz-ı rüchânî

Henûz bâg-ı edebde açılmamış güldür
Tebessüm-i leb-i şîrîn-i şekker-efşânı

O bâga bülbül-i şûrîde-i hoş-elhândur
Zebân-ı mu'cize-perdâz-ı menkıbet-h'ânı

Zebân-ı nâtıka-i Nâ'îlîdür ol bülbül
Ki bâg-ı medhinün olmuş hezâr destânı

Firâz-ı gül-bün-i dilden ki nagme-güster olur
Çemen çemen eder âşüfte 'andelîbânı

Terânesiyle olur rûh o denlü mest-i neşât
Ki dâm-ı cism ile fark eylemez gülistânı

Ne gül-sitân ki ferâmûş eder o halet ile
Nihâl-i Sidre vü Tübây-ı bâg-ı Rıdvânı

Hadîka-i çemen-ârâ-y-ı kudsün ol bülbül
Fîrâz-ı gül-bün-i zârında etse efgânı

Hücûm-ı perdegiyân-ı bihişt-i ma'nîden
Fezây-ı mahşer-i Eyyûb ola hıyâbânı

VII

Der-menkıbe-i Kurretü'l-'ayn-ı Resûl-i Müctebâ Şehîd-i Deşt-i Kerbelâ Hazret-i
Hüseyn Radyallâhu 'Anh

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Bu rûzgâr-ı siyeh-dil kalursa böyle 'anîd
Çerâg-ı mihrini söndürmemek degil mi ba'îd

Kazâ ki mâni'-i tevfi'k-i ehl-i dânişdür
Husûl-i kâ'm u ümîde olur mı sa'y müfid

Kader ki perde-i halvet-serây-ı hikmetdür
Ne mâverâsı hüveydâ ne perde-dârı bedîd

Kıyâm-ı merkez-i hayret medâr-ı kurb-ı vîsâl
Verây-ı kurb-ı metâlib mebdâ-i teb'îd

Cihân girîve-i âşûb u rûzgâr garîm
Me'âd u mebd'e'i hayret amânı mahz-ı va'îd

Cidâl sine hırâş u sitîze rûh-gezâ
Kazâ hilâf-ı rızâ sulh mâye-i tesdîd

Hezâr Yûsuf-ı güm-geşte-i emel çâhî
Hezâr dîde-i Ya'kûb iştiyâk-ı sefid

Bu rûzgâra gelelden ki etdi sevk kazâ
Meşiyet-i dili mevkûf-ı dest-gâh-ı ümîd

Çekildi gerdiş-i perkâr-ı çarhdan fi'l-hâl
Harîm-i manzara-i ârzûya sedd-i sedîd

Düşürdi destine dallâl-ı çarh-ı bed-güherün
Metâ^c-ı himmetümi imtinâ^c-ı bey^c-i Yezîd

Bu bey^c-gâh-ı esâfilde kim mu^cayyendür
Revâc-ı güyî vü kûrî kesâd-ı dâniş ü dîd

Bu şâh-rehde ki semt-i hatardur ey dil-i zâr
Ne hâsıl olsa da sa^cyun müsâdif-i te'yîd

Ki rûzî-i ser-i Ferhâd u Kays ola âhır
Hırâş-ı hâr-ı cefâ zahm-ı tîşe-i tehdîd

Sıgar mı havsala-i cân-ı nâ-şigîbâya
Bu imtidâd-ı zamân-ı sitem bu zulm-ı şedîd

Tamâm geldi bana kâm-ı dilden istignâ
Vifâk-ı bahtdan oldum vücûh ile nevmîd

Refâh-ı hâli tasavvur fütüvvetümde harâm
Vefây-ı ^cahdi tevehhüm tasavvurumda ba^cîd

Melâletüm mütemâdî meserretüm ma^cdüm
Meşiyetüm müte^cassir meşakkatüm câvîd

Gel ey gönül olalum tâbi^c-i kader çünkim
Olur kazāya rızā mûcib-i felâh-ı 'abîd

Bir az da sûret-i hâle nezâre-senc olalum
Olup müşâhid-i esrâr-ı zü'l-celâl-i vahîd

Yed-i tasarruf-ı Bârîdedür tahavvül-i hâl
Makâm-ı emrde mecbûrdur şaki vü sa^cîd

Bulur nisâb-ı tesâvî bu bâgda gül ü hâr
Olur bu memlihada hem-^cayâr pâk ü pelîd

Bu lücce-gehde olur sarsar-ı havâdisden
Hurûş-ı mevc-i belâ geh nihân u gâh bedîd

Ne denlü muhtarib-i pîç ü tâb-ı 'acz olsan
Bulur ol mertebe ser-rişte-i kazâ taksîd

Ne denlü râh-neverd-i şikâyet olsa 'ibâd
Makâm-ı kurb-ı rızâdan olur o denlü ba^cîd

Bu yolda tîg-i rızâ ile çâk çâk olanun
Derûn-ı lâle gibi dâg-dârıdur hürşîd

Bisât-ı emrdür ey dil bu mevkîf-i hayret
Olur kıyâmı karîn-i rızây-ı Rabb-ı mecîd

Medâr-ı nîl-i sa'âdâtdur bu menzilde
Dilir-i ma'roke-i Kerbelâ Huseyn-i şehîd

Hasan birâderi perverde-i kinâr-ı resûl
Fürûg-ı nûr-ı dü çeşm-i 'Alî imâm-ı sa'îd

Sipeh-bud-ı sü'adâ nûr-ı dîde-i Zehrâ
Ki levh-i 'arşa olunmuş mü'essiri tesvîd

O şâh-zâde ki etmiş vüfûr-ı bahsâyiş
Hizâne-i keremi bî-niyâz-ı kufl u kilîd

O ser-nüvişt-i şecâ'at ki etmedi eserin
Dem-i hilafet-i Bû Bekr Hâlid bin Velîd

O yekke-tâz-ı şehadet ki Kerbelâda tamâm
Mesihe eyledi tefhîm n'eydügin tecrîd

O şeb-çerâg-ı necâbet ki hacletinden olur
Verây-ı dâmen-i 'îsîde muhtefî hürşid

Fürûg-ı savletin etdükçe kaht-ı âb füzûn
'Adüya şâ'ika-bâr oldu ol kazâ-temhîd

Salup ser-â-ser-i âfâka pençe oldu tamâm
Misâl-i tîg cihân-gîr-i âfitâb-ı ferîd

Zihî irâdet-i hükm-i ezel zihî teslîm
 Bu iktidâr ile ol pençe tâb-ı hasm-ı 'anîd

Kazâya virdi rızâ bildi olduğın âhır
 Mezîl-i devlet-i fânî sa'âdet-i te'bîd

Ser-i mübârekine kâsd edenlerün olsun
 Gezende mâr-ı siyâh gerdeninde habl-ı verîd

O nahl-i bâr-vere Kerbelâ zemîninde
 Su vermiyenler olsun mübtelây-ı lerziş-i bîd

Bu fitne âteşin ikâd eden la'înün ola
 Edüp 'azâbını Kahhâr lahza medîd

Teni cahîm-i nedâmetde tûde-i ahker
 Zebânı küre-i âteş-fürûz-ı gamda hadîd

Gel ey gönül 'âlem-efrûz-ı âh olup edelüm
 O şâh-zâdeye mâtem merâsimin tecdîd

'Arûs-ı mâtemine dîdeden nisâr edelüm
 Dizüp tabakçe-i yâkûta la'l ü mürvârîd

Mücâhidân-ı gazâ mukbilân-ı hazretdür
 Sabâh-ı haşr olur a'dâya mâtem anlara 'îd

Bu infi'âl ile mahşûr olanların verilür
Kef-i neşâtına mahşerde nâme-i te'yîd

Vukû'ı mâtem olaydı eger zamânında
Bu bezm-gâhda sunmazdı câma el Cemşîd

Bu gamla lâ-y-ı humı cevher-neşât ise de
Hamîr-i mâye-i endüh olur şarâb-ı nebîd

Hırâş-ı nâhûn-i âzâdur bu meclisde
O zahmeler ki urur târ-ı çengine Nâhîd

Na'im-i kurba zülâl-i visale teşne idi
Olup mukârin-i tevfik ü sa'ı oldu müfid

Çekildi 'âlem-i kesretten oldu ol sultân
Garîk-i lücce-i envâr-ı maşrık-ı tevhid

Cevâbı var ise hasmun hemân dilîr olsun
Tutunca dâmenini ehl-i beyt rûz-ı va'îd

Budur hulâsa ki mahz-ı hilâf-ı hikmetdür
Sezây-ı la'n ise ancak bu mâcerâda Yezîd

Zebân-ı husrev-i kadr gibi lâl-i hayretdür
Zuhûr-ı vâkı'a-i Kerbelâda 'akl-ı reşîd

Zihî makâm-ı tahayyür ki vahşetinden olur
Zebân-ı nâtika ebkem muhâl-i güft u şenîd

Bu râzı derkde kem-mâyedür hıred yâ Rab
Kef-i kifâyet-i 'ilmündedür bu gence kilîd

Bu mâcerâyı ki 'ilmün muhîtidür etmiş
Rızây-ı cüşîş-i seyl-âb-ı vehme sedd-i sedîd

Bize rızây-ı şerîfün gerek hudâvendâ
Ne harf-i çün u çerâ ne zebân-ı pür-ta'kîd

O gün ki 'arz olunur seyyi'ât-ı hazretüne
Siyâh-nâme-i a'mâl-i nâ-resîd ü resîd

Edüp mu'âmele lutfunla Nâ'iliyi koyma
Girifte-dâmen-i teb-lerze-i 'ukâb-ı şedîd

Yüzi suyına o sultânun eyleyüp irsâl
Amân-ı âteş-i düzahdan ol garîbe nüvîd

Vüfûr-ı 'âtîfetün etsün ol güneh-kârün
Garîk-i ni'met-i gufrânun oldugın te'yîd

Dem-i güzâriş-i hurşîd-i mahşer ol şâhun
Himâyetinde olam der amân-ı zıll-ı medîd

Eziyyet-i dil-i dānā tā ki çarh-ı denī
Ede husūmına āl-i Muhammedün taklīd

Bulup cezāsını bir yerden olmasun yā Rab
O cem^c-i hā³ife dūzahda kābil-i tefrīd

Ola o firka-i dūzah-karāra rūz-ı cezā
Duhān-ı silsile-tāb-ı cahīm habl-i verīd

Medhiyye

VIII

Der-medh-i Fâtih-i Bâgdâd Pâdişâh-ı Şîr-dil Sultân Murâd Hân

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefa'ilün fe'ilün]

Gazâ mübârek ola ey şehinşeh-i gâzî

Ki 'âlemün sana tefvîz olundu ihrâzı

Zamân-ı 'azmüne Hakkun bu iktizâda imiş

Zuhûr-ı 'âtıfet-i bî-dirîg ü enbâzı

Ki ola fâtih-i ma'mûre-i 'Irâk-ı 'Arâb

'Uluvv-ı kadr ile nâm-ı bülend-pervâzı

Dike burûcına a'lâm-ı nusret ol hısnun

Cuyûş-ı ma'reke-ârây-ı ceng-perdâzı

Berâber eyleye hâke burûc u dîvârın

Hücûm-ı 'arbede-i gâziyân-ı ser-bâzı

Olunca zâ'ir-i sultân şer'-i makdeminün

Harîr-i dîde-i cân ola pây-endâzı

Zihî harîm-i mukaddes ki olmada ervâh

O h'ân-ı mekrümetün gark-ı ni'met ü nâzı

Zihî imâm ki olmuş şerefde tāk-be-tāk
Sipihre merkadinün kubbe-i ser-efrâzı

Sirişk-i dîde-i züvvârdan bihişt olmuş
Gül ü şakayık-ı nu‘mân ile dür ü bâzî

Eder gubârını ithâf-ı târîk-i hürşîd
Olan o hâke cebîn-sây-ı ma‘zeret-sâzî

Zuhûr edince bu âsâr bildi şâh-ı ‘Acem
Bu fethün olmuş ezelden kazâ mühim-sâzı

Zimâm-ı hikmeti teslîmdür hemân elüne
Netîce-i ser ü kâr-ı hezîmet-âgâzı

Olur mı hiç sana düşmen ittihâz etmek
Şeh-i ‘Acem gibi rûbeh-nihâd-ı kec-bâzı

Kebûter-i harem olsa halâsa yer bulamaz
Gören senün gibi bir şîr-pençe şehbâzı

Olur kemân-ı Tehemten-i kebâde destinde
Sürünce düşmene ol eşheb-i sebük-tâzı

Hemân sa‘âdet ile ‘âzîm-i Sifâhân ol
Kurup memâlik-i şarka otag-ı igrâzı

Olur mı rāh-zen-i rāst-kārī 'azmün
 'Adūy-ı bed-güherün hîle-i çep-endāzı

Budur ümîd ki āsār-ı satvetün kaçıra
 Cezîre-i 'adem-âbâda ol dagal-bāzı

Budur ümîd ki ikbāl-i nusretünle ricāl
 Zamîme eyleye Bagdâda taht-ı Şîrâzı

Yeter memâlik-i şarka hemân 'asâkir-i Rûm
 Urunca rahşına her biri zahm-ı mihmâzı

Şeh-i esed-menişâ ola şîr-savletinün
 Ser-i hezâr 'adū nîm lokma-i āzı

Bu iktidârı gören sende yād eder mi dahi
 Bu 'arsa-gehde Nerîmân-ı nâveg-endāzı

Hirâs-ı kahrun ede bî-silâh u bî-cevşen
 Kemîn-nişîn-i lahid ol gürüh-ı nâ-sāzı

Sen ol halîfe-i sâhib-zuhûrsun ki urur
 Yanunca bin kazâ vü kudretün tek ü tâzı

Ciger-şikâfi-i tîgünle çeşm-i hübânun
 Kalur gılâf-ı tegâfûlde hancer-i nâzı

Düşerse nehyüne mazhar mu‘aşirân-ı felek
Olur gusihte-i evtâr Zührenün sâzı

Verirse dîde-i pür-h‘âb-ı bahta devründe
Cihân kalem-rev-i ‘ışkun hirâs u ihrazı

Olurdı hasret-i h‘âb-ı humâr-ı nahvet-i nâz
Bütân-ı ‘âlem-i hüsnün nigâh-ı tannâzı

Edüp nikâşte ‘arşa bu gûne elkâbun
Tecävüz etdi kalem hadd-i sihr ü i‘câzı

Murâd-ı ‘âlemiyân Hân Murâd-ı ‘âlî-şân
Serîr-i saltanatun pâdişâh-ı mümtâzı

Muhît-i ma‘deletün şeb-çerâg-ı rahşânı
Cihân-ı mekrümetün bahr-ı gevher-endâzı

Sarây-ı şeş-cihetün şâh-ı cümletü’l-mülki
Ricâl-i ‘âlem-i gaybun nedîm-i dem-sâzı

Hisâr-ı nüh felegün şehriyâr-ı mansûrı
Şehân-ı taht-nişînün server-i ser-efrâzı

Nihâyet olmayıcak vasf-ı şâha Nâ’iliyâ
Olur kabûle mukârîn kelâmun icâzı

Du'āya başla ki evsaf-ı şeh ne mümkindür
Tekaddüm eylese encāma nazmun āgāzı

Niteki sehl ola mülk-i hayāt-ı düşmeninün
Hisār-ı burc-ı bedenden tarîk-i ifrâzı

Hemîşe zîver-i ezkâr-ı kudsiyân ede Hak
Du'ây-ı devlet-i Hākân-ı düşmen-endâzı

Zafer mülâzimi nusret gulâm-ı bār-gehi
Kazâ mu'îni kader yāver-i meded-sāzı

IX

Berây-ı Sultân Murâd Fâtih-i Bagdâd ‘Aleyhi Rahmetü’l-Bârî

[Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]

Pâdişâhum seni Hak husrev-i zî-şân etmiş

Lâyık-ı saltanat-ı taht-ı Süleymân etmiş

Zâtunı Kayser ü Hâkân ile hem-ser degil a

Belki ednâ kulunı kayser ü hâkân etmiş

Nice hâkân eser-i kevkebe-i saltanatun

Nice husrevleri bî-şevket ü ‘unvân etmiş

Nice ‘unvân-ı şeref ‘izzet-i şâhenşâhî

Ki cihân şâhların bî-ser ü sâmân etmiş

Evvelîn cümle-i pür-zûrunı Hızır-ı tevfik

Âhirîn ma‘reke-i Rüstem-i destân etmiş

Dâmenin pençe-i cellâd-ı celâlünde bulur

Dest-i bî-dâdın o kim vakf-ı giribân etmiş

Kellesin nat^c-ı siyâset-geh-i kahrunda görür

O cefâ-pîşe ki zulmiyle nice kan etmiş

Ol zamân kim bu serâ-perde-i hikmetde kazâ

Hüsn-tedbîr ile ârâyış-i erkân etmiş

Kılmağ zabt-ı mühimmât-ı umûr-ı devlet
Rây-ı pür-kârını müstevfî-i dîvân etmiş

Pâdişâhâ bir avuc hâki o kim hikmet ile
Eyleyüp kâbil-i cân nâmını insân etmiş

‘Âlemün rûhı edüp Hazret-i şâhenşâhı
Kaleb-i saltanata ma‘deletin cân etmiş

Levh-i mahfûza bu ‘unvân ile yazmış nâmun
Ben kulın ol ki şehinşâha senâ-h‘ân etmiş

Cem-i Behrâm-siyer şâh-ı Sikender-teshîr Ki
‘Acem mülkini bir sadmesi vîrân etmiş

Zıllı Hak Hân Murâd ol ki vücûdın
Mevlâ Halef-i silsile-i taht-nişînân etmiş

Pâdişâh-ı ‘azamet-güster ü ‘âlî-himmet
Ki felek kadrini fehmede noksân etmiş

Husrev-i şîr-i‘adû-sûz ki nâr-ı gazabı
Cây-ı âhû-bereyi pençe-i şîrân etmiş

Ey kazâ-mertebe şâhenşeh-i ‘âdil ki Hudâ
Kâr-ı duşvârını halkun sana âsân etmiş

‘Azamet şânuna bir hil‘at-i garrâdur kim
Kader ithâf-ı şehinşâh-ı cihân-bân etmiş

Saltanat farkuna bir tâc-ı mücevherdür kim
Mihir ü meh mislini âyinede seyrân etmiş

Gülşen-i ‘adl-i şehinşâhı eden düşmen-süz
Nâr-ı Nemrûdı Birâhîme gülistân etmiş

Rûh-ı ecdâd-ı hümâyûnun için pâdişehüm
Ki Hudâ her birini a‘del-i şâhân etmiş

Ele al hâtır-ı ehl-i dili kim anlara çarh
İltizâm-ı sitem-i bî-had ü pâyân etmiş

Andurup nâmların hayr ile şâhân-ı selef
Suhen erbâbına lutf eylemiş ihsân etmiş

Tâ ezelden budur âyîni şehinşâhların
Gerçi te’yîdini Sultân Süleymân etmiş

Kadr-i ‘irfânını zîrâ ki bilüp Bâkînün
Elin almış şu‘arâ hayline sultân etmiş

Biri de Nâ’ilî bî-kes ü tenhâdur kim
Baht reh-güm-şüde-i zulmet-i nisyân etmiş

Habbezâ peyrevî-i baht zihî zulmet kim
Hâsılın safvet-i envâr-ı dil ü cân etmiş

Kalemin lû'le sözün âb-ı hayât u tab'ın
Hızr-ı dil-zinde-i ser-çeşme-i 'irfân etmiş

Cümlenün ahkar u nâçizidür ammâ eserin
Nazm u inşâda ne Vassâf u ne Sahbân etmiş

Cüst ü cüy-ı kefi-i ihsânun olursa göresin
Hâk-i ednâda ne gevherleri pinhân etmiş

Medh-i şâhân-ı cihânda koparup nice haşr
Eşheb-i tab'ı sebük-tâzî-i meydân etmiş

Şimdi hod himmet evsaf-ı hümâyünun edüp
Hâk-i dergâhuna tab'ın güher-efşân etmiş

Ba'dehu eyleyüp itmâm-ı du'ân ile sözün
Hâme-i nazma du'â zeylini 'unvân etmiş

Tâ ki te'yîd-i Hudâ virmek için mülke nizâm
Bir şeh-i 'ādili hâtemle Süleymân etmiş

Tâ ki bir pâdişehün sevk-i kaderle devlet
Pençe-i 'adline teslîm-i girîbân etmiş

Zât-ı pākün ola mahfūz hatardan ki Hudā
‘Adl ü insāfunı dūnyāya nıgeh-bān etmiş

Haşre dek görmeye mir’āt-ı vücūdun jengar
Ki Sikender gibi dehre seni sultān etmiş

Tāc u tahta ola pīrāye vücūdun ki seni
Ser ü ser-gerde-i evreng-nişinān etmiş

X

Kasîde Der-sitâyiş-i Sultân Mehemmed bin İbrâhîm Hân

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Hurrem şitâda Edrine şehri cinân gibi

Sârî letâfeti ten-i hâkiye cân gibi

Olmış 'urûk-ı hâk-i zemîn ile cûyları

Âmihte-i vücûd ile rûh-ı revân gibi

Etmîş cünûn-ı âbını efzûn kuhen-bahâr

Zencirini sürürse n'ola kehkeşân gibi

Bulmuş tilâ' zemîni sefidâc-ı subhdan

Hoy-kerde levh-i sîne-i sîmîn-berân gibi

Mestâne cûylar el uzatmış miyânına

Âgûş-ı 'izz ü nâzda bir dil-sitân gibi

Bir haddedür letâfeti ki nâ-revâcdur

Cennet kuhen-bahârına nisbet hazân gibi

Lutf-ı hevây-ı hurremi hâk içre gösterür

Fasl-ı şitâda gülleri yâkût-ı kân gibi

Câyiz ki sath-ı hâki bu dem gül-nümâ ola

Meh-tâba karşı âba düşen ahterân gibi

Bî-bāk dest-burd-ı hazāndur misāl-i huld
Her sahn-ı bāğ-ı bir varak-ı gül-sitān gibi

Etmîş ihāta her tarafın cūylar tamām
Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i hasret-keşān gibi

Āb içre hoş-nümā o sevād-ı şükūfe-pūş
Cedvel-keşīde hattı güzel bŭstān gibi

Tahtında cā-be-cā görünŭr lutf-ı hākden
Eşkŭfeler bilŭrdan āyīne-dān gibi

‘Aksi bŭlend ũ pest bahārun nŭcŭm ile
Peydā yŭzinden nakş-ı zemīn ũ zamān gibi

Dŏnmiş o fass-ı hāteme cirm-i zemīni kim
Koynında saklar ehl-i nazar hırz-ı cān gibi

Hakkā ki zill-ı re‘fet-i hākān-ı Rŭm ile
Cirm-i sevād-ı dil-keşi Hindŭstān gibi

Oldukça germ-şekve-i dem-serdī-i hevā
Her mevc-i ābı cevr-i şitādan zebān gibi

Sahn-ı sarāy-ı şāhda cŭlar sadā virŭr
Zencir-i ‘adl-i dergeh-i Nŭşirevān gibi

Mümkün mi kasrına o sarâyun meger duhûl
Etbāk-ı çarhı geçse hıred nerdübân gibi

Kütehdür irtifâ'ına mihrün eşi'a'sın
Peyveste etse birbirine rîsmân gibi

Bir pâdişâh eyleye teşrîf bâ-husûs Sultân
Mehemmed ibn-i Birâhîm Hân gibi

Bir şâhbâz-ı saltanata âşiyân ola
Şâhenşeh-i kalem-rev-i 'Osmâniyân gibi

Dārâ-haşem Sikender-i 'âlem ki şâh-ı Hind
Güm-nâm-ı merzubümü olur fil-bân gibi

Husrev-nijâd-ı 'adl ki Efrâsiyâb-ı zulm
Mahv ola âteş-i gazabından dūhân gibi

Şîr-i vegâ ki būs-ı rikâbıyla fahr eder
Hürşîd-i tâc-dâr Kızıl Arslân gibi

Hasma nehîb-i savleti sedd-i sedîd olur
Hüşeng şahrâhın alan Kahramân gibi

Ermez gezend-i Tehmeten-i iktidârına
Heft âsmânı etse güzer heft h'ân gibi

A‘dāya bīm-i tīgi müfācāy-ı merg olur
Bīmāra nūş-dārūy-ı sıhhat-resān gibi

Deşt-i amān-ı kişver-i ‘adlinde bī-hirās
Şiri gazāl-perveriş eyler şobān gibi

Tedbīr-i bā-isābeti pā-dāş-ı kahrıdur
Dānāy-ı zū-fünūn cihān pehlevān gibi

Meydān-ı lemhatü’l-basara çeşm-i hūş olur
Zeyn ursa hınk-ı sarsara berk-i cihān gibi

İzhār-ı savlet etse künāmında şirler
Olur hazīde mūrçe-i nā-tüvān gibi

Mirrih olursa zehresini çāk çāk eder
Hasmāne hamle eylese şir-i jeyān gibi

At salsa Rüstemāne eder hasmı hīre-çeşm
Altun benekli cāmesi bebr-i beyān gibi

Zer eskefiyle serde silāh-dār u çūkadar
Hūrşid ü māh-ı çār-deh-i āsümān gibi

Bel baglamış kıyāma yemīn ü yesārda
Sultān-ı bahter şeh-i hāver-sitān gibi

Kıl Nâ'îlî du'â şeh-i zî-şâna ba'dezîn
De'b-i suhen-verân-ı bedî'ü'l-beyân gibi

Erdi tamâm nazm-ı selîsün nihâyete
Mîzâb-ı hâmeden akup âb-ı revân gibi

Mecrây-ı feyz olup tuta tâ kim ney-i kalem
Bâg-ı hayâli hurrem ü ter nâve-dân gibi

Olsun keşîde fark-ı sa'âdet-nişânına
Dîbây-ı zer-nigâr-ı felek sâye-bân gibi

Râyet-keş-i 'adâlet ü insâfi kahr ede
Dahhâk-ı zulmı Gâve-i âhen-gerân gibi

XI

Der-sitâyiş-i Vezîr-i A'zâm-i Dilîr Kara Mustafâ Paşa

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâilün]

Müjde ey sadr-ı vezâret kim o dâverdür gelen

Sadr-ı a'zam ya'nî serdâr-ı muzafferdür gelen

Müjde ey eyvân-ı dîvân-hâne-i hâkân-ı Rûm

Pâyeni teşrîfe bir gâzî dil-âverdür gelen

Müjde ey bâlây-ı zerrîn-kürsî-i hurşîd ü mâh

Safder-i nüh bâr-gâh-ı heft çâderdür gelen

Sür yüzün ey pây-taht-ı saltanat dâmânına

Âsaf-ı sahib-kırân-ı heft kişverdür gelen

Zîr-i pây-i rahş edüp ey çarh kat'-ı pây-e kıl

Revna-efzây-ı serîr-i hân u kayserdür gelen

‘Azmin etmiş seyf-i meslûl yedd-i nusret-i Hudâ

Bir şecâ'at-pîşe hasm-endîşe safderdür gelen

Hamle-i pür-zûrî hasmun zehresin çâk eylemiş

Âteş-efşân-ı saf-ı a'dâ bir ejderdür gelen

Sedd-i ye'cüc eylemiş erkân-ı rafza himmetin

Şehr-i dârü'l-mülk-i Rûma bir Sikenderdür gelen

Pâdişeh-kevkeb vezîr-Âsaf u Dârâ-serîr
Mihr-i meh-peyker meh-i hürşîd-gevherdür gelen

Sâz-kâr-ı dîn ü devlet kâr-sâz-ı memleket
Ma' delet-perver hidiv-i dâd-güsterdür gelen

Nazm-ı devlet nakd-ı rif'at dūdmân-ı ma' delet
Âsaf-ı ekrem Nizâmü'l-mülk-i ekberdür gelen

Fî-sebîli'l-lâh guzât-ı dîne olmuş pîşvâ
Ya'nî ol fermân-ber-i şer' i mutahhardur gelen

Sulh-fermây-ı şeh-i İrân ki kalb-i pâküne
Nazm-ı ahvâl-i re'âyâ emn-i kişverdür gelen

Eyleyüp kasd-ı cedel gâhî dedükçe ol muhîl
Vermeyüp sulha rızâ âhir mukadderdür gelen

Bir bir a'yân-ı vilâyet derdi şâhum aç gözün
Mustafâ Pâşây-ı gâzî gibi bir erdür gelen

Ey dilîr-i Kahramân-kevkeb ki havfundan müdâm
Hâtîr-ı a'dâya hevl-i rûz-ı mahşerdür gelen

Havf-ı şemşîr-i celâlünle kef-i cellâdda
Bâr-gâh-ı kahrına bî-pâ vü bî-serdür gelen

Tab^c-i çālākün ki olmuş hāmīl-i sırr-ı kazā
Hep zebān-ı rāzına esrār-ı muzmerdür gelen

Rūzgārından ki gāhī aglayup dergāhuna
Hatır-ı erbāb-ı dil gibi mükedderdür gelen

Yüz sürüp dāmānuna ‘arz-ı tazallum kılmadan
Fehm eder mi‘yār-ı iz‘ānun ki mugberdür gelen

Makdemün bir başka ‘īd olmakla halk-ı ‘āleme
Hātıra şevk-i neşāt-ı ‘īd-i ekberdür gelen

Şāha nat^c-i kār-zār-ı fitneden çekdürdün el
Kur^c-i fālinde şimdi nakş-ı dīgerdür gelen

Dest-i ta‘zīmīnde bir vefk-i rızā elçisinün
İ‘tizār-ı sulh için tūmār-ı mahzardur gelen

Sulh-ı nā-çāra rızā gösterdi gördi üstine
Bir senün gibi kavī hasm-ı tūvān-gerdür gelen

H‘āba vardı dīde-i bahtı meger kim yādına
Zahmet-i renc-i gubār-ı saff-ı leşgerdür gelen

Gördi kim rāh-ı gazāda hidmet-i dergāhuna
Peyk-i tevfk-i ilāhī gibi yāverdür gelen

Gördi kim el sunduğınca tîge bismi'l-lâh ile
Her taraftan na'ʿre-i Allâhu ekberdür gelen

Kıldı teslîm-i memâlik çekdi başın hırkaya
Yâdına şimdi hemân tarz-ı kalenderdür gelen

Erdi söz pâyâna şimdi hatıra ey Nâ'îlî
Mazhar-ı feyz-i kabûl olan du'âlardur gelen

Şerm-i evsâfiyla zîrâ sûret-i endîşeye
Haclet-i nutk-ı zebân-ı hâme-i terdür gelen

Kur'a-endâz-ı kazâya levh-i takdîr üzre tâ
Gâh nakş-ı sulh u gâhî şekl-i âherdür gelen

Tâ ki fermân-ı şehinşâh-ı kader-menşûrdan
Sadr-ı dîvâna vücûdün gibi serverdür gelen

Hak vücûdın muslîh-ı her emr-i duşvâr eylesün
Emr-i dîne tâ ki Hakdan 'avn-ı yâverdür gelen

Zâtun olsun haşre dek kâ'im ki anunla müdâm
Çârsüy-ı rûzgâra revnak u ferdür gelen

XII

Der-medh-i Sultân-zâde Vezîr-i A'zâm Mehemmed Paşa

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

İndi bir sadra yine hâtem-i devlet-i ikbâl

Bâz-gün nakşını gösterdi nigîn-i âmâl

Yine bir dâd-geri eyledi te'yîd-i Hudâ

Mesned-ârây-ı serâ-perde-i eyvân-ı celâl

Yine bir dâveri hâtemle çıkardı felege

Hükm-i tugrây-ı şehinşâh-ı kader-istiklâl

Bir cihân-dâr-ı kader-kevkebenün etdi yine

Kevkeb-i câhını tevfiq-i Hudây-ı müte'âl

Pertev-endâz-ı harem-gâh-ı serîr-i ta'zîm

Revnak-efrûz-ı şebistân-ı sarây-ı iclâl

Oldı bir âsafa teslîm yine hâtem kim

Eylemez şefkati bir mûr-ı za'îfi pâ-mâl

Bunca temkîn ü metânetle ki ol dâd-gerün

Zât-ı pâkine komış hikmet-i Hak celle celâl

Ermedi mevkib-i ikbâline peyk-i nevrûz

Neşr-i gerd-i kadem-i pâkı ile mâ-fi'l-bâl

Yetmedi sür'atine bād-ı bahārī bu kadar
Eyledi müjde-i teşrīfi için isti'cāl

Değmedi anlara tebşīr-i kudūma nevbet
Hāsılı açdı feleklerde melekler per ü bāl

Habbezā makdem-i fīrūz ki tebşīri için
Birbirin bī-siper eyler ser-i rāhında ricāl

Makdem-i āsaf-ı a'zam ki halāyık saf saf
Reh-güzārında turur muntazırı istikbāl

Nice āsaf ki tutup debdebesi dünyāyı
Halka gösterdi Süleymān gibi ferr ü iclāl

Nice āsaf ki serā-perde-i iclālīne çarh
Yaraşur eylese vālāy-ı şafakdan ezyāl

Su gibi akdı cihān halkı temāşā-gehine
Etdi deryāyı Sikender gibi güyā seyyāl

Bu terennümle sarīr-i kalem-i kātīb-i çarh
Eder elkābını Nāhīd-i sipihre irsāl

Kahramān-kevkebe Cem-mertebe Dārā-haşmet
Āsümān-pāye hümā-sāye 'adīmü'l-emsāl

‘Alem-efrâz-ı şecâ‘at siper-endâz-ı ‘adū
Temşiyet-bahş-ı zafer saf-şiken-i ceng ü cidâl

Sadr-ı seyyāre-haşem safder-i Cemşid-şiyem
Āsümān-ı ‘azamet mihr-i sipihr-i iclāl

Bermekî-dād u deheş sadr-ı Felātūn-bîniş
‘Akl-ı evvel-meniş ārāyiş-i evreng-i kemāl

Bū ‘Alī-dāniş Aristoy-ı Sikender-harekāt
Dāver-i ‘ādil ü düstūr-ı pesendide-fi‘āl

Rāyīz-i eşheb-i ikbāl Mehemmed Pāşā
Ki olur çarh rikābında zemīn-būs-ı ne‘āl

Hāris-i cādde-i şer‘ki ‘ahdinde olur
İnhirāf eylemek ol cāddeden emr-i muhāl

Hākīmü’ş-şer‘-i mü’eyyed ki eder dergehine
Sākinān-ı harem-i ‘arş-ı ilāhī rū-māl

Nāfizü’l-hükmi-i hümāyūn-ı kader kim olmuş
Pāye-i kadri füzūn mertebe-i ‘āliü’l-‘āl

Nüşa-i zātı peziirefte-i üslūb-ı hakīm
Hüsn-i ahlākı pesendide-i ‘akl-ı fi‘āl

Rûz-ı rûşen ola mihr ile dil-i şebde nihân
Şu'le-i encüm-i ikbâli olursa cevval

Belki her ahter-i tâbânı o firûz-ı şebün
Döne bir mihre ki olmaya verâsında zevâl

Pest edüp pâye-i gerdünü hıyâm-ı câhı
Reşk ile hancere düşdi görünen sanma hilâl

Ağlamaz kimse zamânında meger kim gâhî
Ebri giryân ede keff-i keremi gâh-ı nevâl

Nâmiye bulsa küşâyiş-i dil-i pür-feyzinden
Hâkden bir gül-i âşüfte-i zuhûr ede nihâl

Olsa yek-rengî-i mâhiyyeti rûz u şebde
Ola hürşid-i seher gûy-ı giribân-ı leyâl

Hükmi tagyîr-i tebâyi'de revândur o kadar
Ki tef-i kahrı güzâr etse zemînden fi'l-hâl

Ka'r-ı düzah gibi pür-tâb ola çâh-ı zemzem
Ma'den-i âhen ü kibrît ola nehr-i salsâl

Ede her kûh-ı ser-efrâzını bir tûde remâd
Düşe sahrâlara tâb-ı teb-i kahr ile şimâl

Der ü deşt olsa girân-bâr-ı vekâr u hilmi
Veremez zerre kadar hâkime temkîn-i cibâl

Hadd-i i'câza da bu beyt ile telmîh etmiş
Vasf-ı temkînini bir şâ'ir-i sencide-makâl

Zîr-i 'ankây-ı şükûhında felek bir beyzâ
Kef-i mîzân-ı vekârında zemîn bir miskâl

Mekrûmet-pîşe hidîvâ suhen-ârây sadrâ
Ey Hudâvend-i melek-sîret ü Mahmûd-hisâl

Sensin ol sadr-ı mu'azzam ki mübâhat eyler
Ferş-i eyvân-ı şükûhunda bulan saff-ı ne'âl

Sensin ol 'âlim-i pür-hikmet ü dâniş ki kader
Levh-i mahfûza zamîründen eder ahz-ı me'âl

Sensin ol nüsha-i manzûme-i hikmet ki olur
Fehm-i ser-nâmesi 'akla sebep-i istikmâl

Sensin ol hâsıl-ı devrân-ı felek kim gelmez
Sadra bir sencileyin dâd-ger-i ferrûh-fâl

Erse her devrinün encâmı verây-ı haşra
Olsa her sâ'atinün hadd-i kıyâmı sad sâl

Görmedüm olalı sūdā-ger-i kālāy-ı suhen
Tab'ı pākün gibi bir müşterî-i cins-i kemāl

Ey Felātün-ı hikem-senc ü Aristoy-ı reşid
Ki kazā kārını re'yünle eder istidlāl

Hadd ü pāyānı mı var hasre dek olmuş turalum
Hāme evsāfunı tahrırde tab'um nakkāl

Çemen-i hātıra esdikçe nesim-i lutfun
Dil-i vā-sūhtenün āteşin eyler eş'al

Şevk-i evsāfun olur dilde füzün her ne kadar
Etse tab'um keder-i nā-mütenāhī işgāl

Söyledür āyine-i lutfun olursa ne kadar
Tütî-i nātika vafunda zebān-ı beste vü lāl

Meylüm evsāfuna ol mertebedür kim görürin
Şāhid-i medhüni h'āb içre der-āgüş-ı hayāl

Yine bî-dār olicak maşrık-ı tab'umdan eder
Böyle bir matla'ı hurşid-güher 'arz-ı cemāl

Fitne devründe 'adim oldugın etdükçe hayāl
Ruh-ı dil-berde döner nokta-i mevhumeye hāl

Lillahi'l-hamd ki olmuş dil-i pür-şefkatüne
Hatır-ı ehl-i dili cebr ehemmi eşgâl

Âb-veş yerlere geçsün o tabî'at ki degil
Zât-ı pākün gibi bir menba'ı cūda meyyāl

Neyleyüm çarh sitem-kâr ahālî düşmen
Fikr-i evsāfuna bir lahza komaz fārig-bāl

‘Aczümi bārī bu takrīb ile evsāfunda
Bir iki beyt ile irād edeyüm bi'l-icmāl

Nā-murādāne bir az derdümi takrİR edeyüm
İstima'ı suhenüm tab'una virmezse kelāl

Ne kadar medhe sezā-vār ise zatun o kadar
Komadı bende te'addi-i felek nutka mecāl

Dil-i bīmāruma āb istese cellād-ı felek
‘Arz eder kāse-i ÇİNİ ile zehr-i kattāl

Telh-kāmam o kadar ye's ile kim şimdi bana
Zehr-i kātıl görünür şerbet-i şİRİN-i visāl

Dāmen-i 'ismet-i Yūsuf gibi çāk etdi yakam
Dest-i bİdād-ı Zelihāy-ı sipihr-i muhtāl

Beni bî-behre-i mihr-i peder ü mäder edüp
Togdugum yerde felek etdi garîb ü pā-māl

Töhmet-ālūd-ı kemālem ki felek bahtum ile
Cürm-i 'irfānumı ısbāta olur şāhid-i hāl

Za'fım ol mertebedür kim kalem aldıkça ele
Cism-i bārıkümi zanneylerüm ol hāmede nāl

Bār iken tab'a vücūdum ne revādur kim olam
Cevr-i gerdün gibi bir bār-ı girāna hammāl

Nice bār eyleseler zıllını hāke tahmîl
Üstüh'ânına düşer gāv-ı zemînün zelzāl

Hāsılı tab'-ı heves-kāruma besdür bu güneh
Ki düşüp hātıra-i nazma kılam fikr-i muhāl

Mezheb-i çarhda fehm eylemeyem olduğunu
Ma'rifet cürm ü hüner töhmet ü endişe vebāl

Felek ol sayrafî-i ekmeğ ü nādāndur kim
Bu yeter fark-ı zer ü hākde noksânına dāl

Hem nazardan bıragup hāk ile yeksân eyler
Hem eder pūta-i mihnetde ten-i zerdümi kāl

Bâ-husûs ol güher-i kân-ı hünerdür tab‘um
Ki tutar şa‘şa‘ası ‘âlemi hurşid-misâl

Nice gevher ki temâşâsına mahsûs olsa
Cevher-i cân gibi takdîr-i behâ ola muhâl

Feyz-bahş olsa şeb-i târa sevâd-ı kalemüm
Nâz eder pertev-i hürşid-i cihân-tâba zılâl

Hâk-i hasret be-ser-i tengî-i dâmân eyler
Felegi kulzüm-i endişem edüp gark-ı le‘âl

Nice kulzüm ki kemîn mevci eder gâh-ı hurûş
Dâmen-i nüh felegi gevher ile mâl-â-mâl

Garka virdi felegi âb-ı hayât-ı suhenüm
Resha-i kilküme leb-teşne yine âb-ı zülâl

Ben o sūdâ-ger-i nazmam ki kef-i mihr ile çarh
Kân-ı pür-gevher-i tab‘umdan eder cerr ü su‘âl

Minnet Allâha ki etmiş ser ü sāmân-ı suhen
H‘ace-i cevherî-i tab‘umı müstagnî-i mâl

Çok zamândur ki metâ‘-ı suhenüm olmada harc
Pîş-i har-mühre furûşânde mezâd-ı dallâl

Yine pâ-mâl edemez cevher-i hürşîd gibi
Gevher-i nazmumı kat'-ı ragbât-ı cehhâl

Müdde'ây-ı dilün ey Nâ'ilî-i şekve-tırâz
Fehm olunmaz mı yeter dagdaga-i kâl u makâl

Sadr-ı Cem-câh-ı suhen-dâna du'â kıl ki odur
Hırz-ı bâzûy-ı necât-ı dil-i ashâb-ı kemâl

Bir du'â kim ola ihlâsa karîn anı eder
Kudsiyân-ı felege peyk-i icâbet îsâl

Hâtem-i devleti rûzî kıla tâ bir sadra
Cevher-i cân gibi lutf-ı samedi 'amm-ı nevâl

Haşre dek re'yi gibi muntazamü'l-hâl olalar
Zıll-ı 'adlinde re'âyây-ı perîşân-ahvâl

Mesned-i câh-ı vezâretde her âyîne ola
Mazhar-ı 'âtîfet-i hayy-ı kadîmü'l-âzâl

XIII

Der-sitâyiş-i Vezîr-i Rûşen-zamîr Sofî Mehemed Paşa

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Mecrûh idük Allâh bilür tîr-i cefâdan

Bin gûşe görürdük ham-ı ebrüy-ı kazâdan

Sâzın yere çalmışdı görüp meclisi hâlî

Nâhid-i felek zezeme-i gûş-resâdan

Bu meclis-i pür-vahşet-i bî-dâdda ancak

Mazlûmlar âhıydı gelen gûşa hafâdan

Bî-râbıta-i emn ü amân nüsha-i devlet

Olmışdı 'ibâret bir iki ehl-i hevâdan

Mâhiyyeti ma'lûm olan eşhâs-ı erâzil

Bâlâ-ter idi mertebede Necm-i Sühâdan

Olmışdı hele şehrumüzün mahşer-i âşüb

Her gûşesi pür-şür u şagab ehl-i şekâ'dan

Bir nâveng-i bî-dâd idi nâveng-i ciger-düz

Her katre ki bârîde olur cevvi-i semâdan

Bu muzdaham-âbâd-ı sitemde ne çekerdük

Bir iki fûrû-mâye-i zibende-kabâdan

Hîç gîtmez idi gerd-i keder hâtırumızdan
Eşkeste idi âyînemüz seng-i cefâdan

Âsâyişe bir gûşe-i hâlî mi bulurduk
Eşhâs-ı teng-havsala-i yâve-derâdan

Tâb-ı teb-i âzâr ile mânend-i süveydâ
Efzûn-ter idi lerzişümüz kible-nümâdan

Yok bizde henüz emn-i ferâg-ı dil ü hâtır
Sâlim degilüz müdde'iyâ ehl-i riyâdan

Etmiş bizi kayd-ı sitem-i çarh hirâsân
Âzâde kebûter gibiyüz dâm-ı belâdan

Pây-ı talebi çekmiş idük dâmen-i sabra
Fâriğ-dil idük gerçi temennâ vü recâdan

Halkun görüp ahvâl-i ciger-süzünü ammâ
Me'yûs degildük kerem ü lutf-ı Hudâdan

Eşkâl-i garîb etdi 'iyân bād-ı havâdis
bir cünbiş ile perde-i bî-reng-i hafâdan

Hem-sâye-i bûm olmaga cân virdiler âhır
Anlar ki girizân idi şehperr-i hümâdan

El-minnetü li'l-lâh ki olup sâd halâyık
Âsâr-ı ferah erdi Süreyyâya serâdan

Dâmânınız oldu güher-i kâm ile memlû
Bahr-ı kerem-i hazret-i zü'l-fazl u 'atâdan

'Avd eyledi 'adl-i 'Ömerî 'âleme hâlâ
Düstür-ı mübârek-pey ü ferhunde-likâdan

Hem-nâm-ı hudâvend-i rüsül sadr-ı ganî-dil
Kim görmedük ihsânını yok bay u gedâdan

Düstür-ı mükerrem ki ederlerdi tefâhür
Emsâlini sâbıkda görenler hulefâdan

Pâşây-ı müfahham ki düşer yümn-i kudümü
Bâm-ı felegi perde-i dîbây-ı 'atâdan

Sadr-ı fukarâ-dost ki dîvâna çıkınca
'Âlem pür olur zezeme-i şükr ü senâdan

Dâd-âver-i erham ki çıkar 'arşa du'âsı
Hengâm-ı teveccühde kulüb-ı fukarâdan

Dânây-ı müdebbir ki olup 'âkıbet-endiş
Âgâhdur endişesi encâm-ı verâdan

Ol h'âce-i mün'îm ki Hudâ behre-ver etmiş
Südâ-gerî-i çârsüy-ı her dü serâdan

'Ahdinde girîbân-ı felek gibi olur çâk
Cebbârlarun dâmeni dest-i zu'afâdan

Şermendedür ol dâd-gerün rûh-ı 'Alî Şîr
İkbâline nisbet kerem-i Bâýkarâdan

Nehy-i nasak-ı bâga ki câzim ola 'adli
Bülbüller alur dâd-ı güli bād-ı sabâdan

Ebr-i keremi feyz-resân olsa olur sebz
Hâkister-i düzah eser-i neşv ü nemâdan

Bahşında kerîmâ ki Hudâ ta'biye kılmış
Eczây-ı vücûdun kerem ü cûd u sehâdan

Yok cevre rızâ meşreb-i pâkünde ki olmuş
Mahzûz nüvâziş-gerî-i ehl-i recâdan

Bu devr-i çep-endâzda lutfunla halâs et
Erbâb-ı dili meşgale-i rûh-gezâdan

Tâ safha-i 'âlem pür ola menkabetünle
Nevg-i kalem-i Nâ'îlî-i nükte-serâdan

Fârig komaz endîşe-i evsâfuna ammâ
Feryâd-ı cefây-ı felek-i gussa-fezâdan

Lâyık mıdur ey h'âce-i bâzâr-ı 'adâlet
'Âlem pür olup möhre-furûşân-ı du'âdan

Dallâl-ı sipihrûn ola destinde muhakkar
Ol kân-ı suhen gevheri hâk-i kef-i pâdan

Ol sâhir-i i'câz-karînün budur insâf
Yok rütbe-i 'irfânına hâ'iz şu'arâdan

Ol hâk-i hakîrûn kamaşur dîde-i hürşîd
Mir'ât-ı zamîrinde olan tâb u cilâdan

Hâk ise de yektâ güher-i genc-i hünerdür
Kim 'âciz olur nâkidi takdîr-i behâdan

Var dest-i zuhûrında nice hüccet-i mahfî
İsbât-ı kemâl etmege rûh-ı kudemâdan

Hâlî degil el-minnetüli'l-lâh ki 'âlem
Matlûb ise mazmûnına şâhid bülegâdan

İsbâta ne hâcet ki degil farkda 'âciz
Ednâ nazarun ehl-i kemâli cühelâdan

Demdür ki ola râyiz-i endîşe 'inân-tâb
Vâdî-i temeddüh gibi bir teng-fezâdan

Hengâm-ı du'â geldi tamâm oldı kasîde
Erdi dem-i deryûze-i tevfik Hudâdan

Takdîm ede 'ârif nitekim emn-i bekâyı
Şûr u şagab-ı devlet-i nâçîz-i fenâdan

Mesrûr çıka haşre dek erbâb-ı temennâ
Sad gûne nüvâzişle o ferhûnde serâdan

'Ahdinde halâyık unutup semt-i hilâfı
Ayrılmayanlar câdde-i teslim ü rızâdan

Dünyâda olup devlet ü 'ömri mütezâyid
Mahşerde de âsûde ola hevl-i cezâdan

XIV

Kasîde-i Sûriyye Der-sitâyiş-i Vezîr-i A'zam Hezâr-pâre Ahmed Paşa

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

El-minnetüli'l-lâh ki dem-i sūr u safādur

Bu sūr hased-kerde-i sad Bāykarādur

Bu sūr-ı mubārek-dem ü ferhunde-mahal kim

Bir lahza temāşasına bin 'ömr fedādur

Āmed-şud-ı hūrî-menişân-ı ser-i rāh

Sermāye-i 'ömr-i güzerān olsa revādur

Bu çeşn-i hümāyūna ki çarhun tek u pūda

Hüddām-ı kemer-beste gibi kaddi dū tādur

Düşında olan hil'at-i zer-beft-i münakkaş

Tertîb-i cihāzındaki şükrāne kabādur

Ferrāş-ı harîm-i deri ol hacle-serānun

Yā şehper-i tāvūs-ı bihiştî ya hümādur

Ārāyiş ü germiyyeti bir pāyededür kim

Revnağ-şiken-i çārsūy-ı her dū serādur

Meftūn-ı temāşasıdur ervāh-ı melâ'ik

Hakkā ki 'aceb sūr u 'aceb bezm-i vilādur

Bîgâneye yer yokdur o 'işret-geh-i hâsun
Güncāyişi mahsūs-ı kibār u şürefādur

Esbāb-ı tarab cümlesi âmādedür ammā
Ne nukl u ne sāgar vü ne mey gussa-zedādur

Sahbā gibi ülfetleri bî-gerd-i küdüret
Sāgar gibi sohbetleri bî-reng-i riyādur

Sāzende vü h'ānendeleri kār u 'amelde
Hem-perde hem-āgāze hem-āheng-i nevādur

Sākīlerinün bādesi cullāb-ı mahabbet
Mutrıblarınun nagmesi kânün-ı vefādur

Nāhīd-i felek saff-ı ni'ālinde o bezmün
Hoş-zemzeme bir mutrıbe-i nagme-serādur

Rakkāsları çāpük ü çālāk o kadar kim
Sür'atleri hayret-dih-i 'akl-ı hükemādur

Enhār-ı müselsel gibi kim raks u semā'ı
Her birisinün lāyık-ı teşrīf-i 'atādur

Hem-sür'at-i seyyāre demek mahz-ı fesāne
Hem-gerdiş-i eflāk demek 'ayn-ı hatādur

Uymaz felegün devr-i çep-endâzına zîrâ
Cünbişleri ârâm-ı dil-i ehl-i hevâdur

Sahnında ser-âvîz ile her nahl-i mücevher
Bir sîm-beden dil-ber-i kâkül be-kafâdur

Yâ farkına âvîhte bin ‘akd-ı Süreyyâ
Bir şu‘le-i cevvalê-i sîm-âb-nümâdur

Reftârları bü'l-‘aceb ammâ nice benzer
Her birisi bir serve ki zer-bend-i tîlâdur

Yollarda halâyık ol iki nahl-i bülendün
Sevdây-ı temâşası ile bî-ser ü pâdur

Nezzâre-perestân-ı hırâm-ı kad-i yâre
Cünbişleri esbâb-ı tesellâ vü gınâdur

Güyâ iki mahbûb-ı ser-efrâz be-hem-kad
Hem-reng kabâlarla hırâmân u be-pâdur

Âvîhte pür meyvesi hengâm-ı şitâda
Esmâr-ı bihiştî gibi hem neşv ü nemâdur

Bir mertebe hoş-reng ki bir sidre-hırâmun
Sîb-i zekan-ı dil-keşine rûy-nümâdur

Envâ^c-i hoş-elvân-ı şüküfeyle müzeyyen
Ol ravza ki cennet gibi bî-misl ü bahâdur

Manzûr olan a^cyân bakılsa ne taraftan
Zerrîn-kadeh ü nergis ü gül mihr-i giyâdur

Seyr eylememiş mislini 'ömrinde bu sûrun
Çarhun ki bükilmiş belli bir pîr-i dū tādur

Bu sūr-ı safâ-bahşa bu ārāyişe bādī
Ol tāze nihāl-i çemen-i 'izz ü 'alâdur

Ol dürr-i hümâyün-sadef-i Kulzüm-i devlet
Kim hacle-gehi reşk-i şebistân-ı semâdur

Ol şem^c-i serâ-perde-i 'ismet ki fūrūğı
Mihr ü mehe sermāye-dih-i nūr u ziyâdur

Ol mihr-i cihân-tāb ki yanında anun māh
Bin ahter-i tābende miyânında Sühâdur

Ol gevher-i nā-yāba Zelîha degil ancak
Yūsuf da dehen-piste-i takdîr-i bahâdur

Sünbüllerin ol verd-i terün etmege ta^ctîr
Bād-ı seherî māsita-i gāliye-sâdur

Ol mâşita-kârî-i dû zülfün ki şemîmi
Sermāye-i bŷy-ı dem-i müşkîn-i sabādur

Bir nefha-i āsārdur ol denlŷ ki gŷyā
Cemmāze-keş-i mahmil-i tŷccār-ı hatādur

‘Ālem kırılır çenge döner kām̄et-i Zŷhre
Ol reşk ile kim şāneden ol turra dŷ tādur

Nŷh garka-i eflāke çıkar virse cihāzı
Anun ki temāşā-gehi ol hacle-serādur

Olursa eger fenn-i fesāhatde Aristo
Tahmîni galat fikri sakat re’yi hatādur

Şāhāne-neseb ol gŷher-i kân-ı edeb kim
Dŷşîze-i pākîze-i hayrŷ-l-hulefādur

Ol duhter-i sa‘d-ahter-i ferhunde-gŷher kim
Şem‘-i harem-i ragbet-i şadrŷ’l-vŷzerādur

Şāyestedŷr ol genc-i sa‘ādetde bu gevher
Bu sŷr-ı hŷmāyŷna mŷnāsib o serādur

Kesb etmege envārını her subh o serānun
Hŷrşîd der-i devletine nāsîye-sādur

Revnağ viren ikbâl ile hâlâ o sarâya
Düstûr-ı mübârek-pey ü ferhunde-likâdur

Nâm-âver-i sultân-ı risâlet ki cenâbı
Kehfü'l-fukarâ melce'-i ashâb-ı recâdur

Ol sadr-ı mu'azzam ki vüfûr-ı 'azametden
Dâmâdî-i sultân-ı cihân-bâna sezâdur

Ol âsaf-ı a'zam ki serâ-perde fürûzı
Efrûhte-i şem'-i harem-i zıll-ı Hudâdur

Ol dâver-i bahşende ki gencîne-i lutfi
Bî-renc-i taleb nakd-ı kef ü ceyb-i gedâdur

Ol h'âce-i mün'im ki sımâtındaki ni'met
Bî-dâ'ıye endûhte-i zâd-ı fukarâdur

Sadr-ı şefekat-senc ki endîşesi dâ'im
Tatmîm-i mühimmât-ı umûr-ı zu'afâdur

Ol âsaf-ı hoş-sohbet ü hoş-zât-ı şerîfün
Etvâr-ı pesendîdesi bî-hadd ü verâdur

Mensûb-ı der-i devlet ü iclâli olanlar
Ednâ nazar-ı lutfi ile ehl-i gınâdur

Tahsîl-i nisâb-ı ser ü sâmn ile ammâ
Her birine baksan yine hâk-i kef-i pâdur

Ey âsaf-ı dânyâ-ı kader-pîşe ki zâtun
Ârâyîş-i gencîne-i dîvân-ı kazâdur

Deryây-ı firāvân-sadef-i dâniş ü idrâk
Sandûk-ı leb-â-leb-güher-i ‘akl ü zekâdur

Kahrnla terahhum zekan-ı hûba siyeh-hâl
Hilmünle gazab dest-hoş-ı reng-i hayâdur

Mir’ât-ı zamîrün nice tasvîr olunur kim
Başdan başa hürşîd gibi tâb u cilâdur

Şâyeste görüp Nâ’îlî-i bî-dile medhün
Lutf eyle ki bir şâ’ir-i engüşt-nümâdur

Hem pâdişeh-i memleket-ârây-ı ma‘ânî
Hem vafuna mu‘tâd bir âlüfte gedâdur

Gerçi bilürin zât-ı pesendîde-sıfâtun
Müstagnî-i evsâf-ı zebân-ı şu‘arâdur

Muhtâc degil zîver-i meşşâtaya zîrâ
Vasfun ki ‘arûs-ı tutuk-ârây-ı edâdur

Her nâzım-ı hoş-gû ki alur destine hâme
Elbet de gelen hâtıra vasf-ı küremâdur

Hâsıl bu ki bir sencileyin zât-ı şerîfün
Vasfında kesel şugl-ı zamîm-i fusehâdur

İhrâz-ı ma'ânide husûsâ dil ü tab'um
Ristoy-ı suhen Hürmüs-i eflâk-i senâdur

Neşr olsa zuhûrum n'ola âfâka ki tab'um
Menşûr-ı suhen ber-kef-i rûh-ı kudemâdur

Ol menba'-ı feyzem ki ser-i râh-ı suhende
Nevg-i kalemüm lû'le-i cüllâb-ı edâdur

İskender dâg-ı dil olan âb-ı hayâtun
Ser-çeşmesi ol bâdiyeden hayli cudâdur

Çün oldı şeref-yâb-ı kabûlün bu kasîdem
Şimden gerü yârân-ı suhen-gûya salâdur

İnsâf budur kim eser-i lutf-ı tabî'at
Yektâ-güher-i nüh sadef-i bahr-ı 'alâdur

Çok fâris-i meydân-ı suhen lîk bu vâdî
İrhây-ı 'inân-ı kaleme teng-fezâdur

Her hām tabī‘at viremez nazma halāvet
Lutf-ı suhen ü hüsn-i edā dād-ı Hudādur

Har-möhre-i eşhās ile bu gevher-i hāsun
Mi‘yārı nazar farkı Süreyyā vü serādur

Ma‘zūr tut ey kân-ı kerem ‘acz u kusûrın
EndiŖe ki gark-ı ‘arak-ı Ŗerm ü hayādur

Cevlân edemez bâdiye-i menkıbetünde
Zirâ ki leked-hurde-i âzâr u cefādur

Bir cevfi miyânındaki nezzârelerinde
İnsâf u mürüvvet ‘adem-i mahz-ı hebādur

Bezmünde edeb Ŗekve-güzâr olmasa derdüm
Ednâ kederüm haŖyet-i tab‘-ı Ŗürekādur

Muhlik mi degil Ŗirketi ol tâ‘ifenün kim
Evsâfları mürde belâ zinde belādur

Ŗekvâya da olmiŖ turalum ruhsat-ı takrîr
Derd-i dili erbâb-ı dilün rûh-gezādur

Feryād ki yārân-ı suhen-perveri ‘asrun
Hâlâ bir alây müdde‘î-i yâve-derādur

Mir'ât-ı tabî'atlerine ol süfehânun
Jengâr-ı riyâ miskale-i jeng-zedâdur

Ol h'âcegiyân-ı ser-i bâzâr-ı nifâkun
Gevherleri har-möhre-i sundük-ı degâdur hay

Bir 'asra yetişdük ki medâr-ı şeref ammâ
Elfâz-ı muzahraf hezeyân-ı süfehâdur

Söyleşmek olur hasm ile ammâ ki ne çâre
Tevbîh-i kazâ mûcib-i teslim ü rızâdur

Bir bâdiye-i vahşete düşdük ki pey-â-pey
Hâkem be-dehen zemzemesi gûş-resâdur

Dil-tengdür erbâb-ı zebân kande olursa
Gülşen zagan u zâga kafes bülbüle câdur

Nādāna cihān gülşen olur 'ārife külhen
Bu mes'ele ma'lûm-ı kirām-ı 'ukalâdur

Vasfun gibi yok derd-i dilün gâyeti ammâ
Şekvāya mahal kalmadı hengām-ı du'âdur

Tā devlet ü ikbālün için Hazret-i Hakkun
Dergāhına sükkān-ı felek dest-güşâdur

Mesned-geh-i iclâlün ola niteki ‘âlem
Bin sūr-ı safâ mevki‘i bir köhne serâdur

Bahtun gibi pâyende ola zıll-ı hayâtun
Bu ‘âlem-i fânide ki encâmı bekâdur

XV

Der-medh-i Vezîr-i A'zam Sâlih Paşa

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Ey dil yerün ol zülf-i semen-sâ mı degildür

Âşüfteligün kabil-i inhâ mı degildür

Farz eyle ki girdâb-ı yem-i hayrete düşdük

Dâmen be-kef-i zülf-i dil-ârâ mı degildür

Bak revzene-i turradan ol 'ârız-ı pâke

Nezzâre-gehün ol gül-i ra'nâ mı degildür

Kıl meclis-i ervâhı mu'attar nefesünden

Müştâk-ı demün meclis-i havrâ mı degildür

Sen âteş-i mahz eyledüğün âh duhâni

Ol zülf-i siyeh 'anber-i sârâ mı degildür

Âh etdün ise gırre olup kurb-ı cemâle

Küstâhılgun cây-ı temâşâ mı degildür

Âh ile perişân ederüm zülfini dersen

Encâmı yine şûriş ü gavgâ mı degildür

Olmuş turalum âh ile ol fitne perişân

Bir fitne de ol âh-ı gam-efzâ mı degildür

Zülf ol bütün ârâyiş-i ruhsârıdur ammâ
Âh âfet-i cân u dil-i şeydâ mı degildür

Sen âteş o gül-bâgçe-i hüsne hasubend
Kem-ruhsat-ı âh oldugun evlâ mı degildür

Âhun da yeri düşmemek olmaz hele şimdi
Ol fitneye ma'kûl-ı müdârâ mı degildür

Ahvâlünü takrîre mahal düşdi mi âyâ
Bîgâne mi var meclisi tenhâ mı degildür

Ey bād-ı seher-hîz haber sende mi yohsa
Eyyâm-ı teşekkür dem-i şükrâ mı degildür

Eyyâm-ı teşekkür ki mezâk-ı dil ü tab'a
Tacrîri neşât-âver-i sahbâ mı degildür

Hem 'îd ola hem hâtem-i devlet ola rûzî
Bir sadra ki ikbâlde dârâ mı degildür

'Ahdinde olup tehniye-i 'îd-i pey-â-pey
Bir 'îd de ol 'ahd-i tarab-zâ mı degildür

Sadrü'l-vüzerâ âsaf-ı a'zam ki şükûhı
Hayret-figen-i 'akl-ı hod-ârâ mı degildür

Pâşây-ı kader-kevkebe nâm-âver-i Sâlih
Kim 'adli mühim-sâz-ı re'âyâ mı degildir

Hem-vâre n'ola râgıb-ı 'adl olsa 'adâlet
Makbûl-i pesendide-i Mevlâ mı degildir

Gösterse n'ola kendüyi 'ahdinde ahâlî
Hürşid ile zerrât hüveydâ mı degildir

Çıkdıkça sa'âdetle kola dūş-ı felekde
Zer-meş'ale-i mâh müheyvâ mı degildir

Minnet-keş-i ikbâl-i cihân-gîri halâyık
Hoşnûdı re'âyâ vü berâyâ mı degildir

Ey sadr-ı felek-mertebe kim kevkeb-i câhun
Efrûhte-i kandîl-i şeb-ârâ mı degildir

Pîşânî-i bahtunda olan mevce-i envâr
Âyîne-i hürşidde peydâ mı degildir

Enfâs-ı kerîmünle zemîn tabla-i 'attâr
Hulkunla felek nâfe-i büyâ mı degildir

İkbâl ki yüz vech ile nâmun çıkar andan
Hall etmege mevkûf-ı mu'ammâ mı degildir

Pür-gevher eder sâhil-i dâmân-ı recâyı
Keff-i keremün mevce-i deryâ mı degildür

Nür-efgen olur leyle-i muzlimde sevâdı
Destünde o hâme yed-i beyzâ mı degildür

Eyle suhen erbâbını lutfunla nevâziş
Ol firka sezâ-vâr-ı ‘atâyâ mı degildür

Kıl Nâ’iliyi lutfuna mahsûs ki tâ haşr
Evsâfun ile menkıbe-pîrâ mı degildür

Pür-jeng-i kelâl olsa da âyîne-i tab‘ı
Destinde kalem tütî-i güyâ mı degildür

Dünyâda vü ‘ukbâda garaz lutf u keremden
Bî-şâ’ibe cebr-i dil-i dâñâ mı degildür

Ol bezl-i ‘atâ kim ola ehl-i dile mahsûs
Endühte-i zâd-ı reh-i ‘ukbâ mı degildür

‘Arşa çıkarup zinde eder nâm-ı bülendün
Endişesi i‘câz-ı Mesîhâ mı degildür

Ma‘zûrdur eylerse huzûrında mübâhât
Sâhir mi degildür suhen-ârâ mı degildür

Ben mahkeme-pîrây-ı ma'ânî bu kasîdem
Şâ'irligüme hüccet-i akvâ mı degildür

Çekdüm güher-i ma'rifetüm silk-i beyâna
Ol pâ-y-gehe lâ-yık-ı ihdâ mı degildür

Tab'um ki ola h'âcegî-i kişver-i dâniş
Şâyeste-i ithâf-ı hedâyâ mı degildür

Söz gâyete erdi açalum dest-i du'âyı
Rühü'l-kudüs âmîne müheyyâ mı degildür

İkbâli için dest-i temennây-ı halâyık
Berdâşte-i 'arş-ı mu'allâ mı degildür

Hak devlet ü 'ömrin ede pâyende ki dâ'im
Dâ'ileri sükkân-ı zevâyâ mı degildür

Sihhatle ser-efrâz ola devletle mu'ammer
Ol sadra kim melce'-i dünyâ mı degildür

Dür olmaya zıllı fukarânun üzerinden
Bir lutf u kerem sâhibi pâşâ mı degildür

Devr ede murâdınca felekler ki bu günler
Nevrüz-ı tarab 'id-i ahibbâ mı degildür

XVI

Der-medh-i Vezîr-i A'zam Sâlih Paşa

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Minnet Allâha ki bir âsaf-ı sâhib temkîn

Sadr-ı vâlây-ı sadâretde yine oldı mekîn

Feyzi nîsân-ı 'atâyây-ı ilâhîden olup

Perveriş-yâfte-i nüh sadef-i çarh-ı berîn

Ol umûrun eseri zâhir olup buldı revâc

Sadr-ı dîvân-ı şehinşâhda bir dürr-i semîn

Oldı iclâl ile hem âsaf u hem defter-dâr

Habbezâ devlet-i dârîn zihî re'y-i rezîn

İstikâmetle olup mâl-i şehinşâha vekîl

Dâniş ü fitnatına eyledi dünyâ tahsîn

Hâsılı cevher-i zâtında var ol isti'dâd

K'ola bî-şâ'ibe bir emr-i celîle ta'yîn

Şâhid-i devletinün eyleye te'yîd-i kader

Ser-i engüştini pîrâye-dih-i nakş-ı nigîn

Ahter-i burc-ı şeref Hazret-i Sâlih Pâşâ

K'olmuş endîşesi hem-vâre salâh-ı reh-i dîn

Şemse-i tāk-ı felek gibi fūrūg-ı bahtı
Bu nüh eyvān-ı zer-endūdeyi eyler tezyîn

Bahr-ı ihsānı gelüp cūşa güher-pāş olıcak
Mevc-i deryā kef-i cūdıyla olunmaz tebyîn

Āsafā mü'temenā kadr-şināsā sadrā
Ey bihîn kadr-ı kirāmı güher-i hāsterîn

Sāye-i kadrün olup cilve-ger-i ferş-i sarāy
Buldı teşrîf-i kudūmunla letāfet o zemin

Az zamān içre o firūze sarāy-ı 'ālî
Oldı mi'mārî-i lutfunla nigārende-i Çîn

Ol sarāyı nazar-ı nāmiye-kār-ı cūdun
Etdi revnak-şiken-i bāgçe-i huld-ı berîn

Oldı her gūşesi bir kasr-ı Züleyhā şimdi
Beyt-i Ahzān idi evvel o sarāy-ı dîrîn

Būy-ı hulkun komadı nefha-i pîrāhene yer
Olmasun hâtır-ı Ya'küb-ı emel zār u hazîn

İrtifā'ıyla düşer sāyesi bām-ı felege
Nedür ol kubbeli kâşî oda ol şāh-nişîn

Dest-i hayyât-ı felek hak bu ki pîrâmenine
Eylemiş perde-i dîbâsını subhun bâlîn

Nice bulmaz o serâ kadr u şeref kim olasın
Sadr-ı vâlây-ı refî'inde sa'âdetle mekîn

Sandılar kulların oldukça o kâşânedede sen
Eynüne hil'at-ı semmûr geyüp sadr-nişîn

Leyle-i kadr-ı sa'âdetdür o semmûr-ı siyâh
Vech-i pâkündür o şebde görünen nûr-ı mübîn

Felegün tâkatini reşk ile tâk eylediler
Pîş-gâhunda kemer-beste gulâmân-ı kemîn

Her biri hidmet-i dergâhuna ruhsat viremez
Tutalum olmuş o da bencileyin sûde-cebîn

Felegün olsa da ol hidmetle isti'dâdı
Hayfdur hayfdur ey dâd-ger-i dâd-âyîn

Ki tururken nazar-ı merhamet-âsârunda
Bu du'â-güy-ı senâ-güster ü ihlâs-rehîn

Sâhir-i mu'cize-perdâz u hoş-âyende edâ
Tâze-gü şâ'ir-i hoş-lehce suhen-dân-ı güzîn

Kasd-ı takbîl-i serâ-perde-i iclâlün ede
Çarh-ı bed-gevheri güstâh u sipihri pür-kîn

Bârî mâhiyyet-i endîşemi takrîr edeyin
Şevk-i medhünle mübâhâta olup ruhsat-bîn

Benüm ol nâzım-ı hoş-lehce ki etseydi eger
Tâze bir beytümü nazmında Nizâmî tazmîn

Görünürdi eser-i lezzet-i güftârundan
Çeşm-i Ferhâd-ı belâ-pervere Husrev şîrîn

Kâr-gâh-ı hünere nakş-ı tırâz eyleyeli
Tab^ç-ı zer-düzümü sermâye-i feyz-i tahsîn

Târ u pûd-ı suhenüm eyledi nessâc-ı kader
Tutuk-ı perdegiyân-ı harem-i 'illiyyîn

Hâseli'l-lâh ki bu 'irfân ile dergâhundan
Nâ'îlî dūr ola gerdün-ı cefâ-pîşe yakîn

Geldi yüz sürmege dergâhuna güstâhâne
Berg-i ümmîd be-kef rûy-ı temennâ be-zemîn

Hâk-sâr-ı kademün mukbil-i dergâhundur
Elin al kalmasun ayakda perîşân u gamîn

Rûzgâr etmiş yine didelerin agramadan
Ârzû-mendî-i hâk-i kademünle hünîn

Minnet Allâha ki iksîr-i gubâr-ı kademün
Etdi hâlen anı müstagnî-i sad genc ü defîn

Tâ be-key şükr ü şikâyet olalum ey hâme
Sâlik-i resm ü reh-i nükte-verân-ı pîşîn

Çıkdı bünyân-ı suhen kungure-i ‘arşa tamâm
Bir du‘â kıl ki o bünyâna ola hısn-ı hasîn

Sa‘y-ı meşkür ile tâ kim vükelây-ı devlet
Olalar mültefit-i pâdişeh-i taht-nişîn

Ol sarây içre ola zât-ı Süreyyâ-kadri
Sa‘d-ı ekber gibi tevkîr-i sa‘âdâta karîn

Bâg-ı kadri ola pür-neşv ü nemâ tâ kim ede
Gülşen-i ‘âlemi pür-feyz meh-i ferverdîn

Kilk-i te’yîd be-kef hil‘at-i ikbâl be-düş
‘Avn-ı Hak yâver ü eltâf-ı Hudâ yâr u mu‘în

XVII

Der-medh-i Vezîr-i A'zam Sâlih Paşa

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Etdi ey âsaf-ı ekrem beni lutfun memnûn

Hak hatâlardan ede zâtun mahfûz u masûn

Oldun ey sadr-ı mükerrem bu senâ-gûya zahîr

Eyleye Hazret-i Hak devlet ü 'ömrin efzûn

İltifatunla bu nâ-kâmı kul etdi keremün

Ede ikbâlünü pâyende Hudây-ı Bî-çûn

Ser-firâz eyledi lutfun beni akrânumdan

Gördüm in'âmını hadden bîrûn

Tab'uma virdi terakkî eser-i 'âtîfetün

Hâsıl etdüm şeref-i medhün ile şevk-i derûn

Olmasa kuvvet-i bâzûy-ı neşât-ı medhün

Cünd-i gam mülk-i dile çokdan ederdi şeb-hûn

Bulurın neşve-i medhünle safây-ı hâtır

Gerdiş-i çarh-ı sitem-kâr ile olsam mahzûn

Vâridât-ı dil ü tab'umdan eder istimdâd

Olurın zâtunı ta'rîfde bî-sabr u sükûn

Eder elkâbunı ârâyiş-i levh-i ta'zîm
Bu 'ibârât ile nevg-i kalem-i gâliye-gün

Lâ-mekân-pâye felek-sâye vezîr-i a'zam
'Arş-ı pîrâye-cihân dâver-i pâkîze-şu'un

'Ukde-i hâtır-ı gam dâg-ı dil-i cevr ü sitem
Hırz-ı bâzûy-ı kerem tâb-dih-i baht-ı zebün

Gurre-i 'îd-i meserret seher-i 'âlem-i feyz
Rûz-ı nevrûz-ı sa'âdet şeb-i kadr-i meymün

Zîb-i eyvân-ı hamel mihr-i mahal sadr-ı ecel
Nâzım-ı dîn ü düvel râbita-bend-i kânün

Tâze takvîm-i cihân-gîrî-i İskender ü Cem
Nakd-ı vakt-ı Haşem ü tantana-i Āferîdün

Bahşış-âmûz-ı kerem Hazret-i Sâlih Pâşâ
Kî der-i devletidür maksem-i erzâk-ı butün

Mesned-ârây-ı serîr-i 'azamet kim götürür
Başı üstinde serâ-perde-i kadrin gerdün

Râyiz-i hınk-ı sa'âdet ki sipihr-i dūna
Resm-i na'l-i süm-i yekrânı olur dâg-ı derün

Ma' delet-kâr u kerem-pîşe ki olsa yaraşur
 'Adline Nüşirevân cûdına Hâtem meftûn

Râyet-efrâz-ı zafer kim reh-i 'azminde olur
 Âfitâbıyla felek çetr-i firâzında sûtûn

Kevkeb-i bahtı ki zîb-i felek-i rif'atdûr
 Necm-i Şi'râ görünür mertebesinde mādûn

Eger olaydı Sikenderde şükûh u şânı
 Rây-ı Risto ile fahr eyler idi Eflâtûn

Vüs'at ol denlü zemîninde ki sîr-âb edemez
 Geşt-zâr-ı keremin nehr-i Furât u Ceyhûn

Kef-i dür-pâşını gördükçe olur hacletden
 Mevc-i deryâ gibi seyyâl künûz-ı mahzûn

Katre-pâş olsa eger ebr-i kefi deryâya
 Sıgmaya dâmen-i emvâcına dürr-i meknûn

İ'tidâl-i dil ü tab'ından eser bulsa hevâ
 Gele bir mevsime her sâl temûz u kânûn

Pür eder neşr-i şemîm-i kerem ü hulkından
 Ceyb-i kûh-sâr gibi dâmen ü destin hāmûn

İktibās eylese rāyından eger mürde iken
Şeb-çerāg-ı yem-i ikān ola mişkāt-ı zunūn

Mihr-i enver-sıfatā māh-ı felek-menziletā
Ey fūrūzān-ı güher nüh sadef-i āyīne-gūn

Nice taklīd olunur cūduna kim ‘ācizdür
Sarf-ı yek-rūze-i dest-i keremünden Kārūn

Ma‘rifet sende kerem sende şecā‘at sende
Olmış envā‘-ı kemālāt ile zātun meşhūn

Vermemiş hātırına hīç tagayyür devlet
Kalb-i pākünde hüveydā yine āsār-ı sūkūn

Zāhir ü bātınun etmiş eser-i haşyet-i Hak
Mazhar-ı sırr-ı ‘ibādāt-ı Cüneyd ü Zü’n-nūn

Bu vekār u ‘azamet hāsse-i zātundur
Hāseli’l-lāh ki ola devlet ü cāha merhūn

Keremünle anılır silsile-i Osmānī
Nitekim Ca‘fer ü Yahyā ile ‘ahd-i Hārūn

Totalum emr-i hilāfetde müsāvī olmuş
Mu‘tasım ‘ahdine benzer mi zamān-ı Me’mūn

Nice ikbâlün için eylesün halk du'â
Devletün oldı husûsâ bu mahalle makrûn

Ki ne cânibde zuhûr etdi ise bir fitne
Oldı gîsûy-ı bûtân gibi perîşân u nigûn

Virdi te'yîd-i kader devletüne istiklâl
Etdi esbâbını fi'l-hâl müheyyâ gerdûn

Çıkamaz taşra felek dâ'ire-i hükmünden
Merkezinden nitekim ayrılmaz nokta-i nûn

Tavk-ı fermânunı boynında göreydi çarhun
Zülf-i Leylânun olur mıydı esîri Mecnûn

Kâ'im olsan da sa'âdetle yeründe yine sen
Sipeh-i nusrete ikbâlün olur râh-nümûn

Gör mühimmâtını her neyse guzât-ı dînün
Düşmenün tâ edeler memleketin garka be-hûn

Dest-yârî-i ricâl ile cünûd-ı islâm
Devletünde alalar nice kılâ'-ı mahsûn

'An-karîb edeler ümmîd olur inşâ'allâh
Kal'a-i Sandrayı da dâhil-i serhadd-i Budûn

Mülk-i kâfir degil ancak bu salâbetle senün
Zamm olur hitta-i fermânuna rub^c-ı meskûn

Ne köpekdür Venedik kâfiri hâlâ kim ulur
Şîrler pençe-i kahrunda giriftâr u zebûn

Bâ-husûs ola du^câ nusret ü ikbâlün için
Zimmet-i ed^ciye-sencân-ı icâbet-makrûn

Cümleden bu suhen-ârây-ı senâ-guster kim
Vakf-ı endîşesidür ‘âlem-i feyz-i bî-çûn

Üç hoş-âyende kasîde dedi evsâfunda
Ki olur her biri hayret-dih-i şerrâh-ı mutûn

Vasf-ı zâtunda ne sihr etdüğine şâhiddür
Feylesofân-ı hîred mu^ccize-kârân-ı fûnûn

Dâmen-i lutfunı tutmuşdur o bî-dil muhkem
Koma ser-pençe-i bîdâd-ı felekde magbûn

Hayfdur ancılayın şâ^cir-i ‘âlî-himmet
Ola pâ-mâl-i cefây-ı felek-i sifle vü dûn

Bir dahi eyleye ey sadr-ı mükerrem heyhât
Gerdiş-i çarh-ı sitem-pîşe hilâf-ı kânûn

Bir benüm gibi senâ-güyü suhenle meşhûr
 Bir senün gibi kerem-kârı keremle meşhûn

Benüm ol Husrev-i Hâkânî-i ma'ânî ki olur
 Nakd-ı sermâye-i feyzümle girân-bâr-ı duyûn

Gıpta-engîz-i dil-i H'âce-i Kirmânîdür
 Nahl-i gülzâr-ı hayâlümdeki agsân u şuhûn

Günde bin kere felek etse makâmın gâret
 H'âce-i kâfile-i himmetüm olmaz medyûn

Nev-kumâş-ı ser-i bâzâr-ı kemâlüm ne 'aceb
 Kalsa tamga gibi reşk ile metâ'umda 'uyûn

Mıstar-ı tāk-ı varak-ı suhenümde görünür
 Cilve etdükçe ma'ânî suver-i gün-â-gün

Nev-'arūsân-ı suhen hacle-geh-i tab'umdan
 Gösterüp kendüyi eyler harekât-ı mevzûn

Tarh-ı nev-kârî-i ma'nâ ile kim dest-i hâyâl
 Târ u pūd ı hat-ı şî'rümde olur nakş-nümün

Görünür kâr-geh-i tab'-ı hüner-perverümün
 Mevc-i hārâ gibi hep kâleleri bükalemün

Siyeh ü surh midād ile ki gāhī ederüm
Kasd-ı zīb ü fer-i dūş u ber-i bîkr-i mazmūn

Seyr eden nakş-ı dil-ārāsını egninde görür
Gāh kemhāy-ı siyeh gāh kabāy-ı gül-gūn

Olmasa peyrev-i āheng-i şarîr-i kalemüm
Çeng-i Nāhîdün olur nagmeleri perde-birün

Eylese ‘arz-ı likā zîr-i nikāb-ı hatdan
Leylî-i nazmum eder ‘aklı giriftār-ı cünün

Kilk-i ma‘nî-suver ü tab‘-ı sihr-kārumdur
Nakş-pîrāy-ı sanem-hāne-i i‘cāz u füsün

Nā’ilî lâfi ko nazm āhırıdır eyle du‘ā
Ki olur mezheb-i dānişde şi‘ār-ı mesnūn

Tā Süleymān-ı zamāne ede Hak āsaf-ı ‘ahd
Bir kerem-kārun edüp devletini rüz-efzūn

Hak te‘ālānun amānında olup subh u mesā
Hāk-i pāyun ede sükkān-ı felek kuhl-ı ‘uyūn

Hem ola müntefi‘-i kalb-i selîm ol dem kim
Olmaya hîç kese menfa‘at-ı māl ü benūn

XVIII

Temmūziye Der-medh-i Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Temūz dur ki cihân gark-ı tef ü tâb olmuş

Zemîn güdâhte-i tâb-ı âfitâb olmuş

‘Arak-feşânî-i hürşîdi gör ki tâbından

Serâb lücce olup lücceler serâb olmuş

‘Îlâc-ı derd-i ser etsün dîv-i tabîb-i zamân

Bu demde var ise pür-tâb-ı ıztırâb olmuş

Terâveş-i ‘arak-ı verd-i âfitâb ile çarh

Misâl-i şîşe-i inbîk-i pür-gül-âb olmuş

Girüp tabî‘at-ı nâra hevâ harâretten

Fürûğı şu‘le-zen-i penbe-i sehâb olmuş

Şafak degil o perâkende şu‘leden fi'l-hâl

Tamâm-ı dâmen-i eflâk lem‘a-tâb olmuş

Tenûr-ı nâra dönüp tâb-ı mihirden deryâ

Fezây-ı bahrda murgâniyân kebâb olmuş

Tarîk-i âb kesilmiş bu lücceler yekser

Hücûm-ı leşger-i germâ ile harâb olmuş

Bu dem ki kaht-ı nemâ ‘âmdur degil deryâ
Ki âb-ı çeşme-i hür mahv-ı iltihâb olmuş

O dem ki zâ’il olup hüsn-i müste‘âr-ı bahâr
Cemâl-i pîrezen-i dehr der-nikâb olmuş

Olup çekîde ‘araklar zemîne rûyinden
Hezâr şerm ile gark-ı hoy-ı hicâb olmuş

Edüp yâ nâv-ı zemîne eser harâret-i şems
Teninde her ser-i mû çeşme-sâr-ı âb olmuş

Kılup ya hün-ı me‘âdin ‘urûk-ı hâkde cûş
Güzâriş-i tef-i hürşîd ile müzâb olmuş

Değil vücûdına âbun sebab bu cümle cihân
Nukûd-ı bezl-i kef-i sadr-ı kâm-yâb olmuş

Ki vefretinden olup tâbe-i zemîni muhît
Tef-i temûz ile bir külçe sîm-i nâb olmuş

Bülend-mertebe düstûr-ı haşmet-ârâ kim
Şükûhı kevkebe-pîrây-ı nüh kıbâb olmuş

Sîpihr-kevkebe pâşây-ı âsaf-isti‘dâd
Ki emri muhterî‘-i rây-ı müstetâb olmuş

Semiyy-i fahr-ı rüsül hâris-i şerî'at-ı kül
Ki 'adli müctehid-i re'y-i bâ-savâb olmuş

O hâne-zâd-ı fütüvvet ki perr ü bâl-i melek
Sarây-ı 'ismetine perde-püş-ı bâb olmuş

Zihî vezîr-i Aristo-meniş ki sözlerinün
Nizâm-ı devlete her harfi bir kitâb olmuş

Olunca nehbi mühim-sâz-ı inderâs-ı felek
Zamâne mâni'-i ahkâm-ı inkılâb olmuş

Düşünce şevk-i temâşası sath-ı eflâke
Hakîm-i re'yine İdrîs hem-rikâb olmuş

Harîm-i bâr-geh-i şefkat-ı amânında
Tezerve pençe-i şâhîn serîr-i h'âb olmuş

Bahâr-ı mevsim-i 'adlinde ser-be-ser ezhâr
Sezây-ı serzeniş-i nâle-i zubâb olmuş

'Asîr-i bâdeye kim lutf-ı tab'ı virmiş feyz
Humâr-ı nahvetiyân neşve-i şarâb olmuş

Dem-i nisâr-ı kefi himmetünde yeksândur
Yâ rîze seng-i siyeh ya dür-i hoşâb olmuş

Hizebr-hamle dilîrâ ki zill-ı temkînün
Peleng-i savletine düşmenün sehâb olmuş

Temûz âteş-i kahr-ı gâzab-fürûzunda
‘Adûya nâ’ire-i satvetün şihâb olmuş

Zamân-ı nâmiye-i nev-bahâr-ı hulkunda
Mürüvvetün gül-i destâr-ı şeyh ü şâb olmuş

Zamân-ı nasfat-ı ‘adlünde gerçi halka felek
Hezâr gûne telâfiye pür-şitâb olmuş

Yine ‘adâveti ehl-i dile mukarrerdür
Kemâl-i kînesi bi-şekk ü irtiyâb olmuş

Zamâne mu‘teber olmuş o bed-güherlere kim
Nazarlarında hazef-pâre dürr-i nâb olmuş

Garîk-i ni‘met ü nâz olmuş ol ahessâ kim
Mu‘âşeretleri mahsûd-ı şeyh ü şâb olmuş

Bu teng-nây-ı felâketde kâr u bâr-ı suhen
Ma‘ârif ehline sermâye-i ‘ikâb olmuş

Kazâya çâre rızâdur ki rûz-ı kısmetde
Nasibi ehl-i dilün renciş ü ‘azâb olmuş

Sevâd-ı cebhe ki hükm-i kaderdür ehl-i dilün
Kef-i hayâtına menşûr-ı ictinâb olmuş

Tabîb-i şefkatün ermezse hâl müşkildür
Mizâc-ı süst-tabî'at halel-me'âb olmuş

Hücûm-ı zelzele-i fitneden 'imâret-i dil
Binây-ı hâtır-ı 'âşık gibi harâb olmuş

Hayâl-i vâsfuna şeb-zinde-dâr iken tab'um
Kesâfet-i gam ile ser be-ceyb-i h'âb olmuş

Bu kâr-gehde husûsâ o sâhirem ki sözüm
Lisân-ı mu'cizeye 'ukde-i cevâb olmuş

Füsûn-ı şîve-i sihr-âzmây-ı nutkumdan
Zebân-ı nâtıka dem-beste-i hitâb olmuş

Belîg-i nâdire-sencem ki şâhid-i nazmum
Hemîşe encümen-ârây-ı intihâb olmuş

Benüm ki mâşita-kârî rüy-ı fikretüme
Midâd-ı surh u siyeh düde vü hizâb olmuş

Kalem ki şâne-zen-i turra-i hayâlümdür
Ne turra her girihi kân-ı müşk-i nâb olmuş

Kesâd-ı nâfe erişmiş o hadde kim gūyâ
Diyâr-ı Çîn ü Hıtâ bir avuc türâb olmuş

Selâset-i suhen-i çeşme-sâr-ı feyzümden
Edâlarum gül-i hūrşide reng ü âb olmuş

Söz âhır oldu du‘â eyle Nâ’ilî ki du‘â
Karîn-i sıdk ola elbet de müstecâb olmuş

Hemîşe tâ ki bu vâdide her temûz u şitâ
Kıyâm-ı çâder-i eflâk-i bî-tınâb olmuş

Ola vücûdına bu hayme cây-ı âsâyiş
Ki cirm-i şemse-i zerrîni âfitâb olmuş

XIX

Der-medh-i Vezîr-i A'zam Ahmed Paşa

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Etdi bir gevher-i nâ-yâbı Hudâ 'azze ve cell

Zîb-i sadr u şeref-i hâtem-i sadr-ı evvel

Gördi bir âsaf-ı zî-şânı Süleymân-ı zamân

Sadr-ı iclâle sezâ hâtem-i ikbâle mahal

İltifât eyleyüp ol sadr-ı güzîne bi'z-zât

Zıll-ı Hak pâdişeh-i 'âlemiyân fahr-ı milel

Etdi bir hancer-i ser-tîz-i mücevher ihdâ

Ki virir kıymeti gencîne-i Kârûna hacel

Kıldı bir hil'at-i semmûr-ı ser-â-ser i'tâ

Ki fûrûğından iner dîde-i hürşide sebel

Sadra kim geçdi o semmûr-ı siyehle güyâ

Âfitâb etdi şeb-i târda teşrîf-i Hamel

Düş-ı pākünde görüp hil'at-ı şâhenşâhı

Dest ü dāmânına yüz sürdiler erbâb-ı düvel

Sadr-ı a'zam ki bu 'unvân ile menşûrında

Yazmış elkâbını tuğrâ-keş-i dîvân-ı ezel

Gevher-i bî-bedel-i sâmi‘a-i gūş-ı kabûl
Kuvvet-i bāsıra-i merdümek-i çeşm-i emel

Rûz-ı nevrûz-ı kerem fasl-ı bahâr-ı hurrem
Zîb-i eyvân-ı hamel mihr-i mahal sadr-ı ecel

Ser-nüvişt-i kalem-i sâni‘-i kül cüz‘-i hikem
Müntehâb-nüşa-i pâkîze kitâb-ı mücmel

Sür‘at-i hâmesi lagziş-figen-i pây-ı nazar
Hüsn-i hattı sebep-i gıpta-i çeşm-i ahvel

Hoş-nüvis ehl-i kalem âsaf-ı zîbende-rakam
Münşî-i pâk-edâ kâtib-i bî-misl ü bedel

Sadr-ı sâhib-azamet Hazret-i Ahmed Pâşâ
K’olmuş etvârı pesendîde-i şâh-ı a‘del

Âfitâb-ı ufuk-ı subh-ı sa‘âdet ki olur
Necm-i tâbende-i ikbâli şeref-bahş-ı Zuhâl

Sikke-perdâz-ı emânet ki döner ‘ahdinde
Kîse-i müflis-i bî-dirheme enbân-ı hıyel

Âsafâ eylememiş sikke-tırâz-ı fitrat
Nakd-ı tedbîrünü tamgâ-zede-i dest-i dagâl

Devletün cümle mühimmâtını ihrâz etmek
Gayre duşvârdur ammâ sana olmuş eshel

Görmedük gerçi ki Āsafla Nizâmü'l-mülki
Gerçi anlar da cihânı komamışlar mühmel

Ne Süleymâna nasīb oldu ne İskendere lîk
Re'ÿ u tedbîrde zâtun gibi sadr-ı ekmel

Eyledi nazre-i evvelde hakîm-i zâtun
Feylesofâna ki sundı felegün nabzına el

Cevher-i tîg ile bî-vâhime islâh-ı mizâc
Şerbet-i lutf ile bî-çün u çerâ def^c-i 'ilel

Nice benzer sana hükkâm-ı selef kim hâlâ
Sensin ey dâver-i dânâ-dil ü pākîze-^camel

Halefü's-sıdk-ı mûşîrân-ı Aristo-tedbîr
Şeb-çerâg-ı harem-i dūde-i 'akl-ı evvel

Āfitâbun şerefin zâtuna hasr etmişler
Gerçi takvîm-nüvisân-ı perîşân-cedvel

Bilmemişler ki şeref hâsse-i zâtundur
Ki eder pâyede tâ kürsî ile bahs u cedel

Felegi ‘aksine döndürdi zuhûrun fi’l-hâl
Komadı ‘illet ü esbâba yer ile medhal

Savletün mâni‘-i şûr olmasa kalmışdı tamâm
Dest-i bîdâd-ı erâzilde memâlik muhtel

Erdi ol ‘ahd-i sitem gâyete kim eyler idi
Gam-ı mâzîye tekaddüm elem-i müstakbel

Dehr bir dâvere muhtâc idi kim havfindan
Olmaya baht-ı sitem-pîşe mühim-sâz-ı hıyel

İhtisâb-ı der-i ‘adlinden edüp bîm ü hirâs
Çarh-ı bed-mest girîbânlara sunmaya el

Minnet Allâha ki erbâb-ı dile menkıbetün
Hırz-ı bâzûy-ı amân eyledi Hak ‘azze ve cell

Başlasun yazmaga evsâfunı şimden sonra
Feylesofân-ı ma‘ânî şu‘arây-ı kümmel

Eylesün her biri Şehnâme-i Firdevsîden
Nüşa-i menkıbet-i câh u celâlün atvel

Bir tebessümle olur bâr-geh-i cûdunda
‘Ukde-i hâtır-ı erbâb-ı ma‘ârif münhal

Nâ'îlî zinde-çerâg-ı harem-i lutfundur
Eyle ol mürde dili Nâ'îl-i aksây-ı emel

Eylesün hacle-i tab'ındaki ebkâr-ı hayâl
Gevher-i menkıbetün gûy-ı girîbân-ı hulel

Anılup hayr ile nâmun ola ey sadr-ı güzîn
Haşre dek elsîne-i nâsda evrâda bedel

XX

Der-medh-i Defterdâr İsmâ'îl Paşa

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey bahr-ı cûd u mekrümetün pāk gevheri

Ey zât-ı pākün efser-i ikbāl zīveri

Ey maşrık-ı necābet ü subh-ı sa'ādetün

Dünyāya ferr ü tāb viren mihr-i enveri

Hamd eyleyüp vücūdun için eyledi seni

Mihr-i peder müşerref-i nām-ı peyām-berī

Ferhunde zātunı şeref-i pākī-i neseb

Etmış semiyi-yi pūr-ı Birāhīm-i Āzerī

Nām-āver-i niyā vü pedersin bu 'arsada

Olsan güşāde-h'ān-ı kerem yok mıdur yeri

Bu ihtişām u devlete nisbet cenābuna

Dün-pāyedür makām-ı mihīn-sadr-ı defterī

Meydān senündür elde gerekdür 'inān-ı şevk

Çün girdi zīr-i rānuna devlet tekāveri

İkbāl-i çarha eyleme ta'lik devletün

Nāçiz gör müsā'ade-i baht u ahteri

Gerdün nedür ki ola mühim-sâz-ı devletün
Zâtundadır bu hâsiyyet-i baht-ı yâverî

Almaga tâk-i garka-i câhundan irtifâc
Cevzâ tutar elinde suturlâb-ı meşeri

Fasl-ı bahâr-ı merhametünde olur hacil
Berg-i şikeste-reng-i hazândan gül-i tarî

Gerdün uluvv-ı kadr-i refi'unle pây-mâl
Eflâk reşk-i kevkeb-i câhunla serseri

Hürşid hâk-i pâyuna müştâk-ı rüy-mâl
Cemşid bezm-i lutfuna meftün-ı çâkeri

Süzân-ı reşk-i kevkeb-i câhundur olsa da
Bed-hâh-ı devletünde nihâd-ı semenderi

Ey mîr-i meclis-i küremâ kim sade-misâl
Saçmakda dest-i mekrümetün hâke gevheri

Ümmîd-i nakd-ı lutfun ile hâk-i pâyuna
Arz eylemekde şubedesin çarh çenberi

Reşk-i nisâr-ı keff-i keremündür eyleyen
Rakkâs-ı bezmün olmaga Nâhîdi müşterî

Sensin bu kaht-ı sāl-i mürüvvetde bî-riyā
Eşrāfun ekremi küremānun tüvān-geri

Eyyām-ı devletünde anılmak revā degil
Lutf u ‘atāy-ı Bermekiyān dād-ı Ca‘feri

Sag ol hemān sa‘ādet ü devletle kim olur
Cūd ehlinün ‘ināyet-i Hak yār u yāveri

Eyler seni bu bahşış-i şāhāne ‘an-karīb
Yārāy-ı ehl-i dil ‘ālem-efrāz-ı serveri

Ol demde şugl-ı devlet ü ikbāl ile hemān
Hatırdan etme dūr bu ‘abd-ı senā-geri

‘Ahdünde Nā’ilī gibi bir cāmi‘-i fūnūn
Kim lubb-ı lāyihāt-ı hikemdür hünerleri

Mānend-i hāme hidmetüne bağlayup kemer
Vaz‘ eylesün makām-ı ‘ubūdiyyete seri

Etsün mükātibān-ı meşiyet zuhūrunı
Āfāka münteşir kalem-i nāme-güsteri

Geh nazm u geh nesr ile etsün mü’essirün
Ārāyiş-i kitābe-i nüh çarh-ı ahzeri

Nessâc-ı tār u pūdı olup nazm u nesrinün
Bu kār-gehde hāme-i nev-tarh-ı bihteri

Hayrān-ı nakş-ı hayme-i iclālün eylesün
Bu çetr-i zer-nigār-ı mu'allāy-ı ber-teri

Ol hoş-nüvīs münşī-i 'Urfī-tabī'atün
Zannum budur ki olmaya 'ālemde hem-seri

Hem pāk-lehce şā'ir ü hem kātib-i serī'
Hem münşī-i ser-āmed ü hem nāzım-ı cerī

Sermāye-i belāgat ile hāliyā odur
Bālā-nişīn-i h'ācegiyān-ı suhen-verī

Mazmūn-ı hüccet-i suhen ü tab'-ı pākine
Şāhiddür ehl-i dāniş ü idrākün ekseri

Rūşen-zamīr şā'ir-i hoş-gü ki nazmınun
Efsānedür yanında mübāhāt-ı Enverī

Tālib-terāne kim eder i'cāzı beste-dem
Nev-dāstān-ı cādüy-ı kilik-i suhen-veri

Tab'-ı Mesīh-kārı ki peymāne-dād olur
'Azm-i remīme rūh virir dürd-i sāgarı

Ol mübdi'-i ser-âmede kim bîkr-i fikridür
Hürî-veşân-ı hacle-i nazmun muhadderi

Meşşâta-i tabî'atidür hâliyâ viren
Düşizegân-ı ma'rifete zîb ü zîveri

Lâf-ı suhen-verî yeter ey hâme vaktidür
Evsâfinun du'â ile hatm ola defteri

Eyvân-ı rif'atün gibi dâ'im muhît ola
Bâm-ı sipihri perde-i dîbây-ı hâverî

Âfâka her seher yayıla ol makâmdan
Mihrün şu'â'ı gibi beşâret haberleri

Subh u mesâ sa'âdet ü bahtun füzün olup
Hak eylesün vücūdunı âfâtdan beri

XXI

Kalemiyye Der-medh-i Defterdâr Hattât Mehmed Paşa

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Kalem ki zemzeme-perdâz-ı bezm-i ma'ânâdur

Medîhe-senc-i semiyî-i Habîb-i Mevlâdur

Kalem ki hâzin-i gencîne-i ma'ânîdür

Senâ-güzâr-ı vekîl-i hazîne-pîrâdur

Kalem ki h'âce-i sâhib-serîr-i dânişdür

O zât-ı muhteremün hizmetinde bercâdur

Kalem ki lutfına mevkûfdur benânında

Kilîd-i kufl-güşây-ı der-i temennâdur

Kalem ki hâdim-i hidmet-güzâr-ı dergehidür

O denlü çâpük ü cüst ol kadar şigîbâdur

Ki bād gibi geçer tut ki zîr-i pâyında

Sutûr-ı safha degil mevc-hîz-i deryâdur

Zebânın anlayamaz Bû 'Alî vü Fârâbî

Kalem ki Hürmüs-i eflâk-i nazm u inşâdur

Sezâ degil mi husûsâ bu denlü ta'rîfe

Ki hem-zebân-ı Aristo-yı hikmet-ârâdur

Huceste-zât-ı mükerrem cenâb-ı defter-dâr
Ki sâha-i kerem ü cûdı halka mer'âdur

O dâver-i hasenü'l-hulk-ı mekrümet-pîşe
Ki 'aşık-ı ruh-ı ahlâkı 'akl-ı şeydâdur

O müsta'îd-i 'imâret ki istikâmet ile
Vekîl-i mâl-i şehinşâh-ı 'âlem-ârâdur

Veliyy-i ni'met-i 'âlem ki bî-dirîgâne
Nevâl-i mekrümeti halka h'ân-ı yagmâdur

Zamîrî gerd-i kederden 'aceb mi sâf olsa
Ki rûy-ı devlete âyîne-i mücellâdur

O server-i melekiyyü'l-hisâl u hoş-dil kim
Mu'în ü yâveri her işde Hak ta'alâdur

O hoş-nüvîs-i suhen-ver ki tab'-ı derrâki
Dakâyık-ı hat u inşâda 'âlem-ârâdur

O ber-güzîn halef-i dūdmân bi-hamdi'l-lâh
Ki hoş-nüvîslerün cümlesinden a'lâdur

Yed-i mü'eyyed-i çâlâkine muvakkafdur
Ne müşkilât ki envâ'-ı hatda peydâdur

Sütüde-menkıbetâ dâd-ı çarh-ı zâlimden
Ki ehl-i ma'rifete düşmen-i tüvânâdur

Bürîde olsa da tîg-i cefâ ile yine dil
Misâl-i hâme ser-â-pâ zebân-ı şekvâdur

Olursa sâha-i lutfunda ruhsat-ı tek ü pû
İnân-ı şekve-i dehre mahal-i irhâdur

İnân-ı hınk-ı sebük-tâz-ı hâme germ olsa
Degil ba'îd ki lutfun fezây-ı pehnâdur

Şikeste eder felek âyîne-i Sikender ise
O sine kim leme'ât-ı kemâle müclâdur

Dil-i ne-kerde güneh töhmet-i ma'ârif ise
Ola sezây-ı 'ukûbet 'aceb temâşâdur

O nâ-tüvâna ki mu'tâd-ı cevr-i gerdündür
Husûl-ı kayd-ı hüner mihnet-i dû bâlâdur

Penâh-ı ehl-i dil ol dâverâ ki çarh-ı denî
Eziyyet-i dil-i şeydâda bî-muhâbâdur

Komaz 'adâvet-i dirînesin ahâliye
Me'âdin-i cehele mâye-i eşirrâdur

Olursa senden olur Nâ'îlî-i zâra kerem
Ki müstehakk-ı 'atâ lâyıḳ-ı 'atâyâdur

Bu kaht-ı sâl-i keremde Hudâ bilür medhün
Ehemm-i meşgale-i hâtır-ı gam-efzâdur

Eder mi çarh-ı sitem-kâra ser-fürü ol kim
Zahîri sencileyin bir hidîv-i dâñâdur

Budur hulâsa ki yokdur muhassenâtuna had
Du'ây-ı devletün etmek ehemm ü evlâdur

Niteki hâ'il ola zahm-ı çeşm-i a'dâya
Kerem ki merhem-i dâg-ı dil-i ahibbâdur

Hudâ vücudunı hıfz eylesün hatâlardan
Ki devletün sebep-i inkırâz-ı a'dâdur

Vücüd-ı pākün ola zîb-i efser-i ikbâl
Ki reşk-i gevher-i hürşîd-i çarh-ı vâlâdur

Ola o mesned-i 'âlî karâr-gâhun kim
Ümîd-gâh-ı suhen-perverân-ı dünyâdur

XXII

Der-medh-i Defterdâr İbn-i Defterdâr Mustafâ Paşa-zâde Mehmed Paşa

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey ser-nüvişt-i defter-i erbâb-ı câh kim

Hak eylesün vücūdunı 'ārī kusûrdan

Tâb-efgen olsa mihr-i sipihr-i necâbetün

Eczây-ı tîre hâk-i zemîne mürûrdan

Deryây-ı kîr-güne-i şebde 'adîm olur

Fülk-i felek telâtum-ı emvâc-ı nûrdan

Buldun 'uluvv-ı kadr ile zâtun gibi şeref

Hem-nâmî-i habîb-i Hudây-ı gafûrdan

Mihr-i felek mukâbil olaydı zamîrüne

Ümmîd iktibâs edüp ol kân-ı nûrdan

Ber-'aks olup miyânede ma'hûd olan eser

Süzân olan fitile dönerdi billûrdan

Eflâke ser çeküp 'alem-i istikâmetün

Bâlâ-ter oldu cây-nişînün sudûrdan

Oldun nedîm o pâdişeh-i kâm-kâra kim

'İd etdi sâyesinde halâyık sūrûrdan

Sultân Hüseyin Baykara devridür hemân
Eyyâm-ı devletünde cihân çeşn ü sürdan

Bu demde lutf-ı devlet ü ikbâlün anlamaz
Âgeh-dil olmayan anı hayrî'l-umürdan

Sen olmasan muhâfazatında hazâ'inün
Me'yûs idük bidâ'at-ı nakd-ı huzürdan

Kalmışdı ceyb ü kîse-i müflis gibi tehî
Günc-i derüm hasâret-i ehl-i gurürdan

Der-uhde-i inâyetün oldı halâs olup
Emvâl-i bî-hisâb-ı hazâ'in kusürdan

Sensin veliyy-i ni'met-i âlem ki lutfunı
Yok görmedük cihânda inâs u zükürdan

Berg-i güli hadîka-i hıfzun emîn eder
Âsîb-i dest-burd-ı sabâ vü debürdan

Ser-pençe-i salâbet ü kahrün eder halâs
Dâmân-ı mülki keşmekeş-i şerr ü şürdan

Bîm-i celâletünle düşer havf u haşyete
Nâm-ı bülendüni işiden kimse dürdan

Yazdukça vâsf-ı zâtunı dest-i hayâlde
Pür-tâb olur zebân-ı kalem şem'î-i Tûrdan

Ehl-i dilün şikâyeti var hâk-i pâyuna
Bîdâd-kârî-i felek-i bed-şu'ûrdan

Erbâb-ı tab' u himmete dâ'im sitemdedür
Feryâd dest-i himmet ü tab'-ı gayûrdan

Cevr-i felek belâ bu ki ehvendür anlara
Hezl ü nifâk-ı tîre-dilân-ı hubûrdan

Sadrâ nifâk-ı baht ile tab'umdaki kelâl
Mahfî degil o zihn-i mekârim-sudûrdan

Söz bu gubâr-ı tab' ile hâlî olur mı hiç
Âb-ı hayât olursa da gerd-i fütûrdan

Olmazdı nutka tâkatüm endîşe bir nefes
Dâmânın alsa dest-i dil-i nâ-sabûrdan

Ma'lûm-ı hazretün mi degil gördüğüm cefâ
Meddâhı oldugum küremây-ı vakûrdan

Ma'zûr tut bu şekvede güstâh isem eger
Memdûhdur müzâhî-i hâtır sürûrdan

Olmasa hakk-ı ni‘met ü lutfun Hudâ bilür
Bî-zâr idüm müzâheret-i pîr ü pûrdan

Sîlî vü ta‘nedür işidüp gördüğüm hemân
Bu rûzgârda bir âlây kerr ü kûrdan

Mahşerde de vücûdını ‘ârif ‘adîm bilür
Ma‘dûd olursa ol haşerât-ı ‘akûrdan

Hakkâ ki nâ-güzîrdür ol bed-güherlere
Çarh-ı sitîze-kâr-ı sitem-ger nüfûrdan

Ma‘dûd olursa ehl-i ma‘ârif zihî şeref
Hüddâm-ı âsîtân-ı sa‘âdet-vüfûrdan

Eşhâs-ı lutfunı unudur bir nefesde lîk
Gelmez bu kâr-ı bed o gürûh-ı şükûrdan

Ratbü’l-lisân-ı medhün olup çarha nâz eder
Her biri Nâ’ilî gibi fart-ı sürûrdan

Eyler şemîm-i hulkunı âfâka münteşir
Raşh-ı midâd-ı hâme-i müşkîn-sutûrdan

Ma‘lûmdur cenâbuna kim ber-güzârdur
Pây-ı meleh huzur-ı Süleymâna mûrdan

Gencîne-i kemâldür ehl-i dilün ne gam
Dâmân u desti olsa tehî zerr ü zürdan

Ammâ o firka mâlik-i genc olsa mârdur
K'olmuş hamîr-i mâyeleri şerr ü şürdan

Nazm âhır oldı eyleyelüm sıdk u süz ile
İkbâlün ilticâ der-i Rabb-ı gafürdan

Hüddâm-ı devletün ede pâ-mâl ü hâk-sâr
Bünyân-ı hasmı sadme-i pâ-y-ı sütürdan

Eyvân-ı 'izz ü cāhunı Hak sālīm eylesün
Eyvân-ı haşre dek sademât-ı dühürdan

XXIII

Der-sitâyiş-i Şeyhü'l-islâm İbni Şeyhü'l-islâm Hazret-i Yahyâ Efendi Kaddese Sırrahu'l-
 'azîz

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Bi-hamdi'l-lâh felek dâ'ir medâr-ı intizâm üzre

Sipihrûn devri sâbit merkez-i nûn-ı nizâm üzre

Zihî âsâyiş-i devr-i kamer kim olmuş a'yânı

Zuhûr-ı hâdisât-ı fitneden emn-i tamâm üzre

Zihî âsâyiş-i bezm-i tarab kim sûz u sâzından

Felek Nâhîde irsâl-i peyâm eyler peyâm üzre

Neşât-ı 'ahd-i âsâyiş o denlü rûh-perver kim

Dem-i tezkîri eyler hande 'ömr-i müstedâm üzre

Bisât-ı rezm-i pîçîde sımât-ı bezm-güsterde

Harîfân pür-tarab Nâhîde Mirrîh iltiyâm üzre

Süzülmiş bâde hâtırlar güşâde meclis âmâde

Nisâb-ı 'iyy ü 'işretten ahibbâ igtinâm üzre

Fürûg-ı meyden olmuş sine sâf u dîdeler rûşen

Olup pervâne sâkiler dönerler şem'-i câm üzre

Dönüp mugbeçeler gilmâna ra'nâ-cilve sâkiler

Verir Tübâ gınâsın ravza-i dârü's-selâm üzre

Fürûzân cām-ı meyle elde nahl-i Tūr zanneyler
Gören la'âlîn-kabâyı sâkî-i Tübâ-hırâm üzre

Cevânân leb-be-leb zânû-be-zânû sîne-ber-sîne
Harîfân ruhsat-ı nezzâreden tahsîl-i kâm üzre

Gören mestâne 'aks-i gabgab-ı hübânı sâgarda
Habâb eyler tasavvur sâgar-ı kevser-müdâm üzre

Kazâ kârında hayrân baht te'essürinde şermende
Cihân gayr-ı mükerrer hâl-i 'âlem intizâm üzre

O devrün rûzgâr etdi telâfisin ki olmışdı
Tarîk-i 'akıbet-mend-i erâzil izdihâm üzre

Ne Cemşide müyesser oldu bu meclis ne Dârâya
Edây-ı şükri vâcibdür bu devrün hâs u 'âm üzre

Muhassal bu dem-i ferruhda istid'â gerek Hakdan
Devâm-ı devlet-i mahdûm-ı Bercîs-ihtişâm üzre

Edîb-i Fahr-i Râzî-menkıbet Yahyâ Efendi kim
Vücûdi âyet-i kübrây-ı rahmetdür enâm üzre

Benânında kalem mevkûf-ı tahrîr-i havâşîdür
Beyân u mantık u tefsîr ü âdâb u kelâm üzre

Zülâl-i çeşme-i feyz üzre emvâc-ı müselseldür
Ma‘ânî mantık-ı ‘allâme-i kürsî-makâm üzre

Nazar ol câmi‘-i ‘ilm ü kemâlâtun eder tafzîl
Nikât-ı nahvde tahrîrini ibn-i Hişâm üzre

Felekden kadri a‘lâ olduğın ma‘nîde fehm eyler
Bilenler Beyt-i Ma‘mûr olduğın Beytü’l-Harâm üzre

O ebr-i nev-bahâr-ı mekrûmet kim gevher-efşândur
Kef-i cûdı senâ-kârân-ı makziyyü’l-merâm üzre

Zahîr olursa bir kem-ter gubâra zill-ı temkîni
Kalur sedd-i Sikender gibi istihkâm-i tām üzre

Keremde Ca‘fer-i Bagdâd-ı sâni derdüm ammâ kim
Bunun ihsânı gâlibdür o ser-hayl-i kirâm üzre

Hilâf-ı ittirâd-ı devre me’zûn olsa ‘ahdinde
Felek takdîm ederdi şâmı subh u subhı şâm üzre

Fazîlet-pîşe mahdûmâ suhen-perver hudâvendâ
Ki olmuş kevkebin gâlib mevâlî-i ‘izâm üzre

Yed-i İskender-i ikbâlüne tevkî‘-i hikmetle
Muhassirdür cihân-ı ‘ilm ü hikmet inzimâm üzre

Bırakmış sâye-bân-ı bār-gāh-ı rif'atün sâye
Bu eyvân-ı büleñd-i çār-tāk-ı nüh hıyām üzre

Bu istihkām ile bi'l-lāh esās-ı devlet ü 'ömrün
Kıyāmet kopsa da olmak 'acebdür inhidām üzre

Gubār-ı pāy-ı hāme sāha-i evsāf-ı hulkunda
Olur kıyāmetde rācih 'anber-i sārāy-ı hām üzre

Midād-ı hāmeden bŷy-ı 'abir eylerler istiřmām
Yazanlar vāsf-ı hulkun nāme-i müřkīn-hitām üzre

Hilālin bedr edüp rāyāt-ı fazlun eyledün ber-ter
şerefde gurre-i řevvāl ile māh-ı sıyām üzre

Eder endişe istidlāl tab'ı mü-řikāfundan
Cevāhir olduğın bir vefk-i hikmet inkisām üzre

Hudāvendā ki olmış lutf-ı isti'dād ile tab'un
Kemāle ragbet ü ehl-i kemāle ihtirām üzre

Edāy-ı midhatünde 'acz u taksirüm ola ma'zŷr
Kabŷl eylerse lutfun hayyiz-i mālā-keleām üzre

Ki olmışdur hirās-ı dest-burd-ı ceyš-i hayretten
Reh-i āmed-şud-ı feyz-i ma'ānī intisām üzre

Murādumca edā mümkin midür vasfun k'ola dā'im
Safāy-ı hātırum cevri-i felekden in'ıdām üzre

Gelelden 'ālem-i kevn ü fesāda kendüme buldum
Sipihr-i dūnı bī-takrīb ü bī-kasd intikām üzre

Ne çāre bir nefes virmez felek endişeye ruhsat
Olur her lahzada bir gūne cevri iltizām üzre

Husūsā tab'um ol mu'ciz-tırāz-ı mülk-i ma'nıdür
Ki olmuş hükmi nāfiz hāme-i vahy-irtisām üzre

Cihān-sālār-ı 'ırfānam ki endişem mü'ekkedür
Der-i gencīne-i feyz-i Hudāy-ı lā-yenām üzre

Benüm ol köhne şāgird-i mu'allim-hāne-i mā'nī
Ki sözde gālib oldum nice üstād-ı be-nām üzre

Ben ol sāhib-kırānam kim edüp pāy-ı kalem sür'at
Yazılmış dāstānum cümle pūr-ı ibn-i Sām üzre

Ben ol İskender-i kişver-güşāy-ı 'ālem-i nazmam
Ki te'yidinde olmuş rüh-ı Risto ihtimām üzre

Ma'ānī hüsn-i ta'bīrümde hayrāndur ki endişem
Eder bin puhte ma'nāyı fedā bir lafz-ı hām üzre

Kalem kim mûy-ı bārîk-i hayālüm pîç ü pîç eyler
Hümâ-veş indürür murg-ı dil-i Cibrîli dām üzre

Olur gülzâr-ı dehrün ferşi hep gül-bister-i hurşîd
Sarâyistân-ı tab'um raşha-pâş olsa gamâm üzre

'Arûs-ı hacle-i dāniş ki tab'umdur turur saf saf
Perestârân-ı ma'nî pîş-gâhında kıyâm üzre

Bu şî'r-i dil-güşâda ol 'arûs-ı dil-keşün hâme
Kemâl-i vâs-ı hüsnin gösterür ihâm-ı tām üzre

Girihler kim olur peydâ o zülf-i müşk-fâm üzre
Düşer hayret süveydây-ı dil-i âşüfte-kâm üzre

'Aceb cellâd-ı çapük-destdür kim kırsa dünyâyı
Düşürmez sâye-i şemşîrini gamzen niyâm üzre

Humâr-âlûd-ı h'âb-ı nâz iken çeşmün ne sâhirdür
Ki eyler pâsbânı çeşm-i baht-ı lâ-yenâm üzre

Felek nüh zırh-ı pülâd içre kavs-ı ebruvânundan
Hirâs-ı zahm-ı peygân-ı ciger-düz-ı sihâm üzre

Söz erdi Nâ'îlî pâyâna min ba'd eylesün hâme
Du'ây-ı devletin takdîm tatvîl-i kelâm üzre

Vüfûr-ı haşmetinden şerm edüp çarh-ı felek tâ kim
Döne vefk-i murâd-ı dâver-i ferhunde-nâm üzre

O zîb-i mesned-i fazl u kemâlün dâ'imâ olsun
Yed-i ahkâmına tevfik teslim-i zimâm üzre

Mu'ammer eylesün zât-ı şerîfün haşre dek Mevlâ
Sa'âdet bâ-terakkî 'izzet ü devlet devâm üzre

XXIV

Der-medh-i Sâhib-i fazîlet Şeyhü'l-islâm Mehmed Bahâyî Efendi

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Evzâ'-i rûzgâra o kim bî-huzûr olur

Gâhî şikâyet eyler ise geh şekûr olur

Gâhî düşer ki 'aks-i murâd üzre gerdişi

Ber-vefk-i müdde'ây-ı dil-i nâ-sabûr olur

Dâmân-ı devleti o kadar saht tutmasun

Bâzûy-ı sa'y-ı himmet-i nâdâna zûr olur

Çeksün humâr-ı zilleti ol kim bir iki gün

Ser-germ-i câm-ı nahvet ü mest-i gurûr olur

Bir gün bu rûzgârdur ehl-i kemâle de

Hengâm-ı imtiyâz u mahall-i zuhûr olur

Bir özge âsitâna eder lâ-bûd ilticâ

Devlet ki müsta'idd-i nizâm-ı umûr olur

İkbâl çehre-sây-ı cenâb-ı hidiv-i 'ahd

'İzzet mülâzim-i der-i sadr-ı sudûr olur

Mahdûm-ı 'arş-pâye Bahâyî Efendi kim

Dergâhı büse-cây-ı Süleymân u mûr olur

Oldukça feyz-yâb dem-i hulkı bād-ı subh
Micmer-fürüz-ı bezmine dūd-ı buhūr olur

Vüs‘at o denlü dā’ire-i devletinde kim
Pīrāmen-i hisārı nüh eflāke sūr olur

Mi‘mār-ı himmetinde var ol iktidār kim
Bahr-ı muhīte bānī-i tāk-ı ‘ubūr olur

Hurrem riyāz-ı feyz-i nesīminde tab‘ının
Ne hār hār-ı gussa ne gerd-i fütūr olur

Takdīm ederse rüz-ı neşāta şeb-i gamı
Zulmet sevād-ı merdümek-i çeşm-i kūr olur

Virse cevāhire ‘adem-i ragbeti kesād
Elmās rüy-ı dest-i metā‘-ı bilūr olur

Gāh-ı tarab ki lāzime-i lutf-ı meşrebi
Rindāna meyl ü ehl-i riyādan nüfūr olur

Tertīb-sāz-ı ‘işret-i rindān olup vera‘
Zühdün metā‘ı kisve-i fisk u fücūr olur

Ey sadr-ı muhterem ki şeref-yâb-ı hidmetün
Kadr u şerefle nā’il-i ‘izz ü huzūr olur

Bir kerre meclisünde alan ders-i hāmūşı
Ristoy-ı kār-dān u Felātūn-şu'ūr olur

Bir feyz var mülāhaza-i devletünde kim
Fi'l-hāl dilde gam eserinden sürūr olur

Dā'im o neşve kim eser-i sohbetündedür
Şādī-resān-ı hatır-ı mihnet-hutūr olur

Zevk-i zülāl-i meşreb-i kevser-halāvetün
Ahbāb-ı teşne-kāma şerāb-ı zuhūr olur

‘Ālem ‘arūs-ı bahtuna oldukça cilve-gāh
Mātem-serāy-ı dehr tarab-gāh-ı sūr olur

Der-kār olursa cünbiş-i dāmān-ı himmetün
Mir'āt-ı dehrden eser-i gerd dūr olur

Tümār-ı midhatündür o gülzār-ı feyz kim
Emvāc-ı selsebīli müselsel sutūr olur

Cennāt-ı ‘aden bunca mu‘allā kusūr ile
Ol bezm-i hāsa nisbet ile bī-kusūr olur

Hāmen ki elde nahl-i tecellāy-ı feyzdür
Hālet-nümāy-ı şem‘-i harem-gāh-ı Tūr olur

Raşh-ı midâdı rûşen edüp ya'nî meslisün
‘Aks-i fürûg-ı tab‘-ı münîrünle nûr olur

Huffâş-hilkatân-ı zılâm-ı cehâletün
Görmez o nûrı dîde-i iz‘ânı kûr olur

Bezmünde Nâ’ilî kadar olmaz neşât-mend
Her düzahî ki nâ’il-i ‘afv-ı Gafûr olur

Etsün ko hâk-i pâyun olup rûzgâra nâz
Dânâ-dilân-ı ‘âlem-i himmet gayûr olur

Ol hâk-i pâye kim eserinden nesîm-i subh
Sermâye-dâr-ı ‘itr-ı girîbân-ı hûr olur

Ol hâk-i pâye yüz süren erbâb-ı himmetün
İhlâsı rûy-pûş-ı hatâ vü kusûr olur

Ümmîd-i lutf u ‘afv ile der-dest-i i‘tizâr
Ma‘rûz-ı hâk-i pây-i sa‘âdet vüfûr olur

Vasfunda bu kasîde-i pür-intihâb kim
Her lafz-ı dil-pezîri ma‘ânî-sudûr olur

Hâmûş ol ey kalem ki o ümmîd-gâhda
Âdâbdan bu zemzeme min ba‘d dūr olur

Başla du'ây-ı devlet-i mahdūma kim du'ā
Nazmun nihāyetinde ehem-i umūr olur

Tā gerd-i hādisāt ile mir'āt-ı rūzgār
Sūret-nümāy-ı ma'reke-gāh-ı nüşūr olur

Mümted ola o gāyete dek cāh-ı 'ömri kim
Müstevcib-i hayāt-ı devām-ı dühūr olur

Teşrîf-i cāhı fahr ede zātıyla nitekim
Düş-ı seherde kākum u şebde semūr olur

'İzz ü vekār ile ede teşrîf her seher
Ol sadrı kim melāz-ı inās u zükūr olur

XXV

Der-sitâyiş-i Nihâl-i Sebze-zâr-ı Siyâdet Serv-i Cüybâr-ı Sa‘âdet ‘Umde-i Zümre-i
Evlâd-ı Nebî Zübde-i Âl-i Resûl-i ‘İzzi Serîr-i ‘İzz ü Şerefün Emîr-i Ser-bülendi Hazret-i
Sun‘î-zâde

[Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

Ey kilik-i siyeh-câme egerçi dü zebânsın
Ammâ ki hasek-rîz-i reh-i kec-revişânsın

Çift olsa zebânun siyeh olsa n’ola câmen
Cäsüs-ı serâ-perde-i tahkik-i gümânsın

Cârî ise hükmün n’ola emvâc-ı sutûra
Râyet-keş-i ma‘nî ‘alem-efrâz-ı beyânsın

Îmây-ı medîh-i ham-ı ebrûy-ı bütânda
Haclet-dih-i engüşt-i hilâl-i ramazânsın

Reh-yâfte-i gevher-i gencîne-i esrâr
Sermâye-dih-i çârsüy-ı cevher-i cânsın

Bî-nutk velî humm-ı devât içre Felâtün
Hâmûş velî velvele-endâz-ı cihânsın

Gelsen ‘urefâ bezmine Bercîs ü Aristo
Nâ-ehle karîn olsan eger hiç ne-dânsın

Her cüz'-i tırâşîdesi bir hancer-i ser-tîz
Ne keşmekeş-i çarh ne muhtâc-ı fesânsın

Sen gevher ü rîzân dehenünden dür-i ma'nî
Mânend-i sadef kân-ı güher gevher-i kânsın

Tahrîr için âsâr-ı dili muztarib olma
Gâhî ki ser-endâz-ı hem-âgûş-ı benânsın

Dâmen degil âgûş-ı benân cilve-gehündür
Âhû isen âhüy-ı harem-perver-i cânsın

Reşhanle döner her varakı sāha-i Çîne
Evrāk-ı Hitâyîde ne dem katre-zenânsın

Hâlî ise zihnün n'ola envâr ile pürsün
Hâsıl bu ki hem âyîne hem âyîne-dânsın

Söyleşmedesin ehl-i ma'ârifle gönülden
Hâmûş nedîm-i dil-i ma'nî-talebânsın

Olmış ten-i bârîküne bir dalk-ı siyeh bār
Dervîş-i semâ'î gibi dâmen-be miyânsın

Dönmiş bedenün mûya sararmış ruh-ı alün
Güyâ ki esîr-i teb ü tâb-ı yarakânsın

Medd-i nefes-i ham-şudeni nāl sanırlar
Benzer ki giriftār-ı belāy-ı hafakānsın

Cehrī idi zikrūn nemed-i sebz ile hālā
Müstagrak-ı nūr-ı siyeh-i halvetiyānsın

Bī-rengī-i envār-ı tayakkuzda kemāhī
Ser-defter-i erbāb-ı tarīk-i deverānsın

Gitmiş eser-i reng-i kesāfet bedenünden
Āyīne-i hūrşīd gibi pür-lemeʿānsın

Eczāy-ı suhen kāleb ü endīşe dil-i sâf
Sen kesb-i letāfetle ana rûh-ı revānsın

Sebbābe-i idrāk tuyar cünbişün ancak
Cān maʿnī vü elfāz beden sen çü beyānsın

Cāyun ki olur tavk-ı benān mısır-ı hünerde
Mikyās-ı çeh-i Nīl-i serīʿü'l-cereyānsın

Teʿsīr midādunda mıdur sende mi bilmem
Ol dem ki rakam-dāşte-i hüsn-i beyānsın

Neşşaf-ı varaklar gibi levh-i dil ü cāna
Kār etmede hem-hasse-i nahl-i belesānsın

Geh micmerede çeşme-i dil-cüy-ı hayâle
Mîzâb-ı besâtin-i ma'ânî vü beyânsın

Geh lû'le-i ser-çeşme-i enhâr-ı ma'ârif
Geh âb-ı hayât-ı suhene şâdurvânsın

Evsâfuna bu matla'ı zeyl eyledi tab'um
Kim sen dahi tahsînine bigşûde-dehânsın

Her gâh ki mâ'î varaka raşha-feşânsın
Şâbâş ki revnak-şiken-i kâhkeşânsın

İdrâk olunur gûş-zed oldukça sarîrûn
Fahrü'l-'ulemâ hazretine menkıbe-h'ânsın

Ol h'âce-i 'âlî-senedün pîş-gehinde
Hem-vâre gulâm-ı habeşî gibi devânsın

Ser-hayl-i efâzıl ki sezâdur denilürse
Hem seyyîd ü hem nâm-ı habîb-i dû cihânsın

Ahlâk u edeble şeref-i fazl u neseble
Hem müftehir-i 'âlem ü hem 'âlemiyânsın

Vâlâ-nesebâ Nâ'îlî-i zâr bilür kim
Nakd-ı tarab-ı güm-şude-i halka zamânsın

Mizân-ı hakikatde bulunmaz sana hem-deng
Ser tâ be-kadem cism degil cevher-i cânsın

Benzetmek olur mı seni hiç bahr ile kâna
Şâmil keremün ‘âleme ne in ü ne ânsın

Kân muhtekir-i gevher ü yem müddehar-ı dür
Sen varunı bezl etmede ne bahr u ne kânsın

Tab‘un ki nihân-hâne-i pür-nakş u hikemdür
Erjeng ile Mânîye dahi şerm-resânsın

Mir‘ât-ı zamîründe olan tâb u cilâdan
Mecmû‘a-i envâ‘-ı tesâvîr-i hisânsın

Gencîne-i esrâr-ı ilâhîye emînsin
Nâm-âver-i peygamber-i Hallâk-ı cihânsın

Ammâ ki nedür çâre komaz gerdişe eflâk
Ehl-i dil isen pey-siper-i nâ-hiredânsın

Ahvâl-i perîşânunı gel söyleşelüm gel
Ey şifte-dil sen dahi bir başka zebânsın

Ketm etme şu‘urun felegün râzına bizden
Zîrâ bilirüz vâkîf-ı esrâr-ı nihânsın

Mâhiyyet-i çarhı demek olmaz sana sen hod
Metn-i safahât-ı felege şerh ü beyânsın

Gerçi bilinür râz degildür dedigüm râz
Bi'l-lâh kime dersin ki çunînsin ya çenânsın

Bu şi'r-i ter ol sâf dili tesliyet eyler
Kim ola mükedder deseler âb-ı revânsın

Tâ çend mühim-sâz-ı kûdürât-ı cihânsın
Besdür ki felek âyîne-i kûr-dilânsın

Efsûs ki yok 'akıbet-i kâra şu'urun
Ey mürçe hasret-keş-i bâl-i tayarânsın

Nefsünde olan cünbişi merdâne sanursın
Yokdur haberün suhre-i merdân u zenânsın

Bilsek neye magrûrsın ey bü'l-heves-i câh
Maglûb-ı hevâ bir har-ı güsiste-'inânsın

Keyfiyyet-i idbârını nâ-çâr görürken
Kemmiyyet-i ikbâline çarhun nigerânsın

Zâtunda olan cevheredür var ise ragbet
Kim der sana ey h'âce falân ibn-i filânsın

Hengâm-ı du‘âdur yeter ey tab‘-ı hevâyî
Mestâne-rev-i cādde-i bî-edebânsın

Çüb-ı kaleme bâg-ı suhende dene tâ kim
Bî-berg ü semer dâg-ı dil-i ‘anber ü bânsın

Dür olma sakın bencileyin hâk-i derinden
Vird eyle du‘âsın demesünler ki nihânsın

Olsun bu du‘â şâm u seher vird-i zebânun
Ol mahfil-i ‘âlîde ki dâmen be-miyânsın

Hak saklasun âşüb u hatardan seni zîrâ
Ta‘vîz-gezend-i felek ü hırz-ı amânsın

XXVI

Der-hakk-ı Vefâlı Orta Defterdâr Hâfız Mehmed Efendi

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Zihî mahdûm-ı 'âlî-kadr kim pâkîze-gevherdür

Kerem mu'tâd-ı zî-şân u kerîm lutf-ı yâverdür

Zihî âsâr-ı lutf-ı bî-niyâz u bî-tereddüd kim

Husûliyle suhen-sencân-ı 'âlem nâz-perverdür

Zihî tatyîb-i hatır merhabâ resm-i mürüvvet kim

Huzûrında eger a'lâ eger ednâ berâberdür

Şeh-i mülk-i fazîlet Hazret-i Hâfız Muhammed kim

Gedây-ı âsitân-ı fazlı Keşşâf u Zimahşerdür

Hafî bir nesne yok levh-i zamîr-i pâkine ancak

Verây-ı perde-i kudret ki mechûl-i peyâm-berdür

Sitem lutf-ı kelâmiyla misâl-i âb u âteşdür

Kerem nutk-ı revân-bahşıyle gūyâ şîr ü şekerdür

Sitem iklim-i cūdından sürülmiş şahs-ı bî-ragbet

Harîm-i hâs-ı lutfında kerem 'abd-ı müdebberdür

Çerâg-ı nûr-bahş-ı düdmân-ı 'âlem-i tecrîd

Ki nûr-ı Hazret-i Kur'ân ile kalbi münevverdür

Zebânı tercemân-ı ma'ânî-i âyât-ı münzeldür
Dili gencîne-i esrâr-ı Kur'ân-ı müfesserdür

Çerâg-ı devleti envâr-ı nahl-i Tûrdan zâhir
Fürûg-ı kevkebi mihr-i cihân-ârâdan ezherdür

Kazâ-hükm ü kader-fermây-ı 'âlem kim ser-i kilki
Zebân-ı tercemân-ı sırr-ı ahkâm-ı mukadderdür

Olur ceyb-i suhen bir gevher-i ma'ânî açıldıkça
Elinde hâme kim miftâh-ı kufl-ı genc-i muhberdür

Zamîr-i pâki bir âyîne-i sâf u mücellâdur
Derûnında hemîşe nûr-ı isti'dâd muzmerdür

Muhassal cevher-i iksîr-i cândur tıynet-i pâki
Vücûdî kîmyây-ı kabiliyyetle muhammerdür

Eyâ mahdûm-ı kürsî-pâye kim zâtun merâtibde
Degilse 'arşdan 'âlî felekden kadri ber-terdür

Nesîm-i iltifâtun olmasa bir gülşene reh-ber
Hevây-ı sāhasından hatır-ı 'uşşâk mu'anberdür

O bāgun k'olmaya neşv ü nemā perverde-i hulkun
Meşâm-ı cān şemîm-i gonce-zârında mükedderdür

Karîn-i i'tidâl-i feyzün olmazsa o gülzarun
Hevâsı âteş-i düzah güli süzende ahkerdür

Bu endişeyle ol gülzârı tenhâ geşt ederse dil
Nice gülzâr kim her bergi bâg-ı hulda hem-serdür

Nice gülzâr kim hem-vâre ebkâr-ı ma'ânîye
Güli ruhsâr-ı al ü sünbüli zülf-i mu'anberdür

Nice gülzâr kim bî-nefha kāmân-ı hat-ı yâre
Has u hâşâki sünbül-zâr-ı cennet hâki 'anberdür

Zebân-ı lû'le-i kilkümden oldı bir gazel cārī
Ki lafzı çeşme-i mihr ü edâsı âb-ı kevserdür

Gönül kim şu'le-zâr-ı 'ışk-ı cānâne semenderdür
Şerâr-ı âhı dâg-ı sîne-i hürşîd-i mahşerdür

Kesilmez ârzûy-ı rişte-i zülf-i siyâhından
Hevây-ı dâma düşmiş bir hümây-ı lâ-mekân-terdür

Hümây-ı lâ-mekândur gerçi ammâ pây-büsiyle
Hemîşe kudsiyân-ı bâm-ı 'arşa sâye-güsterdür

'Aceb mecnûn-ı mâder-zâddur tıfl-ı dil-i 'aşık
Ki hün-âb-ı ciger nüş etse sanur şîr-i mâderdür

Yine tîg-i zebân-ı Nâ'îliden dâg ber-dildür
Nigâhı gerçi şemşîr-i kazâya rahne-âverdür

Kerîmâ reşk-i evsâfunla ehl-i tab'ı lâl eyler
Cihân-ı pîre-zen kim sâhir-i pür-şûr u pür-şerdür

Firîb-âmûz-ı baht-ı nâ-be-sâmân-ı dil-i 'aşık
Füsün-perdâz-ı çeşm-i dil-rübâyân-ı füsün-gerdür

Ne mümkindür müdürâ böyle bir âşûb-ı sâhirle
Ki mekrinden dil âşûb u fitne pür-hazer-terdür

Husûsâ sâhir-i tab'um ki i'câz-ı belâgatda
'Aceb cādūy-ı pür-fen turfe 'ayyâr-ı tüvân-gerdür

Ne 'ayyâr âfet-i âsâyiş-i hayl-i melâ'ikdür
Ne cādū kudsîyân-ı bâm-ı 'arşa hayret-âverdür

Kalemdür mahv eden âsârın ol sihrün ki destinde
Kelîm-i tab'umun âteş-feşân güyâ bir ejderdür

Kelîm-i Tûr-ı ma'nâyam ki hâmemdür yed-i beyzâ
Midâd-ı surh ile gâhî ki nakş-ârây-ı manzardur

Ne hâme Hayder-i Kerrâr-ı nazmun Zü'l-fikâridur
Ne hâme Rüstem-i endişeye tîg-i dü peykerdür

Kemân-ı saht-ı dest-i kudrete tîr-i dû peygândur
Ser-i dest-i hayâle bü'l-^çaceb ser-tîz hancerdür

Çemen-zâr-ı hayâle serv-i bâlây-ı hırâmândur
Ki zanneyler görenler kâmet-i ra^çnây-ı dil-berdür

Midâd-ı surh ile nevg-i ciger-düzün görüp sandum
Hadeng-i şu^çle peygân-ı Nerîmân-ı ciger-verdür

Du^çâya biz de âheng edelüm çünki suhen-sencân
Kasîde erse pâyâna du^çâ kılmak mukarrerdür

Hemîşe tâ ki ta^çyîn ola sadr-ı câh-ı devletde
Cenâb-ı müsta^çidân-ı cihân kim baht yâverdür

Ola zâtı serîr-ârây-ı devlet ol kerem-kârün
Vücûdı hak budur kim feyz-i isti^çdâda mazhardur

XXVII

Der-sitāyîş-i Mesned-nişîn-i Sadr-ı Vezāret Fāzıl Ahmed Paşa İbn-i Köprüli

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Ey nesīm-i seher-i müjde-resān hoş geldün

Vey peyām-āver-i düstūr-ı cihān hoş geldün

Cān virüp mürde-dilān-ı gamı ihyā etdün

Dem-i 'İsī misün ey bād-ı vezān hoş geldün

Virdün ol tāze nihāl-i gül-i devlet haberin

Ey surāğ-ı dil-i güm-geşte-dilān hoş geldün

Turra-i şāhid-i ikbālün olup şāne-zeni

Komadun hiç dil-i pür-helecān hoş geldün

Gül-i sad-berg-i cemālinden olup bŷy-āver

Eyledün meclisümüz bāğ-ı cinān hoş geldün

Düşdi eyyāmına teşrīfi o sāhib-keremün

Devr-i gülden bize ey fasl-ı hazān hoş geldün

Hüsn-i tedbīr-i zafer hazret-i Ahmed Pāşā

Ki kazā rāyına der hande-künān hoş geldün

Yekke-tāz-ı saf-ı a'dā ki görüp sür'atini

Eşheb-i 'azmine der berk-i cihān hoş geldün

Bezm-i fazlında tenezzül mi ederler demege
Mihre âyîne-i rüşen-güherân hoş geldün

Güsfendânın edüp sâha-i 'adlinde be-pîş
Gürk-i hün-h'âre der isterse şobân hoş geldün

Şimdi eyyâm-ı 'adâlet-gerî-i âsafdur
Yüri ey ma'celet-i Nüşirevân hoş geldün

Şimdi hengâm-ı neşât-ı şeref-i makdemidür
Yüri ey gam sana teng oldu cihân hoş geldün

Tengdür rahşuna dehlîz-i nihân-hâne-i dil
Verme zahmet bize ey bâr-ı girân hoş geldün

Âsafâ mu'temenâ 'âlemi mesrûr etdün
Ey bihîn-dâver-i sultân-ı cihân hoş geldün

Halk müştâk idi teşrîfüne Allâh bilür
Ey mühim-sâz-ı dil-i 'âlemiyân hoş geldün

İştîyâkunla helâk olmaga az kalmışdık
Hayr-ı makdem hele ey rûh-ı revân hoş geldün

Genc-i Bâd-âver-i Pervîzi unutturdun sen
Hâtır-ı Husre ve ey genc-i nihân hoş geldün

Akdı seyl-âb-ı zafer esdi nesîm-i nusret
Birbirine diyerek katre-zenân hoş geldün

Rûh-ı kuds oldı hamâm-ı haber-i teşrîfün
Eyleyüp rûh gibi tayy-ı mekân hoş geldün

Âferîn kuvvet-i bâzûy-ı cihân-gîrüne kim
Kande ‘azm etdün ise feth-künân hoş geldün

Nereye vardun ise maslahatun gördi ricâl
Eyledün düşmeni bî-nâm u nişân hoş geldün

‘İlm ü fazlun gibi ısbât-ı şecâ‘at kıldun
Âferîn ey ‘âlem-efrâz-ı beyân hoş geldün

Kehrübâ idi meger kabza-i tîgün ki çeküp
Nice bin kâfiri çün kâhkeşân hoş geldün

Devletünde kim anar şimdi Nizâmü’l-mülki
Ki sen andan bize ey mülk-sitân hoş geldün

Eyledi sa‘yunı tevîk-i ilâhî meşkür
Oldı ‘ūdun sebep-i emn ü amân hoş geldün

Hây u hūdan işdilmezse gönülden derler
Reh-güzârunda turan pîr ü cevân hoş geldün

Reşk edüp kevkebe-i cāhuna der oldukça
Şāhid-i bahtuna devlet-nigerān hoş geldün

Bildürüp kāfire haddin taraf-ı saltanata
Eyledün nusret ile 'atf-ı 'inān hoş geldün

Tayy-ı tūmār-ı kerem-nāme-i Hātem kıldun
Keff-i ihsānun edüp nukre-feşān hoş geldün

Bahr u berde iki keff-i güher-efşānun ile
Bize ey reşk-i sadeḡ gayret-i kān hoş geldün

Gāh derrendelik et gāh künāmunda bulun
Halk-ı 'ālem desün ey şīr-i jeyān hoş geldün

Ser-i a'dāyı virüp tu'me dehān-ı tīge
Zer-nişān zırh ile ey bebr-i beyān hoş geldün

Dā'imā şevket ile böyle gazālardan gel
Nā'İLİ-veş desün erbāb-ı zebān hoş geldün

Lutf-ı mu'tād ile ol şā'ir-i hoş-ta'bīrün
Şāhid-i nazmına vir hüsn-i beyān hoş geldün

Bir du'ā eyleyeyüm kim diye sükkān-ı felek
Peyk-i isāline dāmen-be miyān hoş geldün

Bu gazânun nitekim âmed ü reftinde demek
Ehline sūd ola nā-ehle ziyān hoş geldün

Bīm-i tīgünle olup kande ise zerd ü nizār
Diye bed-h^ıāhuna renc-i yarakān hoş geldün

Zā'irān-ı der-i iclālüne bir bir diyesin
Cebr edüp hātırına ey ibn-i filān hoş geldün

ZİR ü bālāda halāyıkla melā'ik diyeler
Dest ber-sīne girān tā be-girān hoş geldün

‘Ömrün eفزün ede devletle Hudā pİR olasın
Ey fūrūzan-güher-i baht-ı cevān hoş geldün

XXVIII

Der-medh-i Vezîr-i A'zam Fâzıl Ahmed Paşa İbn-i Köprüli

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Evvel enîs idük dil-i zâr-ı hazîn ile

Şimdi vatan garîbiyüz âh u enîn ile

Evvel cünûn-ı 'ışk ile rûh-âşinâ idük

Kays-ı remîde-hâtır-ı vahşet-güzîn ile

Şimdi tekellüfât-ı hıredle berâberüz

Dünyâ gamın götürmede gâv-ı zemîn ile

Evvel refâh-ı hâl idi fakr u fenâ bize

Memnûn idük 'atây-ı cihân-âferîn ile

Birdür izâ'at eylemede şimdi rûzgâr

'Ömr-i 'azîzi keşmekeş-i ân u in ile

İmdâd ederdi görmege evvel furûg-ı baht

Gülşen-serây-ı 'âlemi çeşm-i yakîn ile

Bir teng ü târ câh görür şimdi vâjgün

Şahs-ı rasad-nişîn hıred-i dūr-bîn ile

Kurs-ı tenûr-ı 'âlemi evvel gınây-ı kalb

Burr gösterürdi nân-ı siyâh-ı cevîn ile

Şimdi görüp mezākumızı zehr-hand eder
Zehr-ābı farka ‘aciz olan engübīn ile

‘Ālem yıkılsa etmez idük evvel imtizāc
Eczāy-ı rüzgār-ı kūdūret-‘acīn ile

Şimdi helāk-ı müzdahim-ābād-ı ‘ālemüz
Kem-harc bir iki har-ı bālā-nişīn ile

Hāsıl budur ki ‘ār ederüz birden anmaga
Eşhās-ı rüzgārı seg-i necm-i dīn ile

Giryeyle çeşmi pāk ederüz baksa cāh ile
Esbāb-ı ihtişām-ı dirāz-āstīn ile

Ey hāce-i ser-āmede mümkün degil midür
Maksūd def‘-i cū‘ ise nān-ı cevīn ile

Sāf olsa tıynetün nice eylerdi imtizāc
Eczāy-ı rüzgār-ı kūdūret-‘acīn ile

Bir bār-gāha müntesibüz şimdi ey felek
Sen dahi cevri ko bize baht-ı mehīn ile

Bir āstāna nāsiye-sāyız ki āfitāb
‘Arşa tasaddur eyledi vaz‘-ı cebīn ile

Ferş-i harîmiyüz o makâmun ki yüz süren
İksîr kıldı hâkini feyz-i karîn ile

Reşkâ makâm-ı 'adlüne beytü'l-'atîk-veş
Kerrübiyân tavâfda rûhü-l-emîn ile

Zannum budur ki zecr ile hâlün tebâh ola
Ol câh-ı ma'celetde dil-i şerm-gîn ile

Minnet Hudâya geldi Stanbûla hem-'inân
Devlet vezîr-i a'zam-ı sâhib-nigîn ile

Gösterdi halka şevket-i Dârâyı rûzgâr
Ristoy-ı kâr-dân u Sikender-rehîn ile

Nâm-âver etdi lutf-ı Süleymân-ı rûzgâr
Ol âsaf ibn-i âsafı enguşterîn ile

Şiblû'l-esed vezîr-i i'ânet-şî'âr kim
Hem-nâmdur habîb-i Hudây-ı mu'în ile

Dest-i kazâ firâzına âvîze eylemiş
Hem-pâye gördi tîgini 'arş-ı berîn ile

Güyâ iki cenâh idi ol şâh-bâza kim
'Üd eyledi sipâh-ı yesâr u yemîn ile

Sath u gerî nizâ'ını kaldırdı hâkden
Cümle kılâ'ın etdi berâber zemîn ile

Ey safder-i yegâne ki yokdur tenezzülün
Efrâsyâbı hidmete hâkân-ı Çîn ile

Sultân-ı 'ahd ki görünür sende mâ-sadak
Dâvûd güft-gûsı Süleymân emîn ile

Sürdükçe hâk-i pâyuna yüz reşk eder Mesîh
Hürşîd-i tâc-ver-i felek-i çâr-mîn ile

Sâhil-nişîn-i kulzüm-i lutfun nisâr eder
Pür olsa ceyb ü dâmeni dürr-i semîn ile

Etmiş hakîm-i dânişüne cev-v-behâ kadar
Dârü'l-amân-ı hikmeti Yûnân-zemîn ile

Misâk u 'ahd-ı şevket-i islâmı bağladun
Şer'î Muhammedî gibi habl-ı metîn ile

Ol kal'alar ki hıtta-i islâma oldı zamm
Hükm-i mühendis-i hıred-i hurde-bîn ile

Da'vây-ı irtifâ'da derk-i harâbınun
Burc-ı pesîni kal'a-i gevher-nigîn ile

Bî-hiss ü rûh kâlebe döndi 'adûy-ı dîn
Lâl etdi satvetün bu kadar kibr ü kîn ile

Çıkdı beyāza nakşı görünce otagunı
İstebrak-ı cinān gibi huld-ı berîn ile

Dil-h'āhun üzre sulh idi evvel recāsı ger
Pür olmayaydı gūşı pey-ā-pey tanîn ile

Deşt-i vegāda tu'me virir tîgüne serin
Peygār eden senün gibi şîr-i garîn ile

Düşmen memālikün ne turursın fenāya vir
'Üd et makāmına nice feth-i mübîn ile

Pā-māl-i sümm-i rahş-ı cihān-gird-i 'azmün et
Hind ü 'Acem diyārını bir bir zemîn ile

Sadrā du'āy-ı husrev-i gāzî senünledür
Mansürsın bu savlet ü rāy-ı rezîn ile

Mahmūldur kerāmete kim gördi himmetün
'Akd-ı salāh-ı düşmeni çîn-i cebîn ile

Enbāz olur mı hîç sana kim zāt-ı akdesün
Olmış ferîd-i 'ātîfet-i müsta'în ile

‘Ālem-neverd imiş tutalum kim tutar nazîr
Cengîz Hânı Sencer ü Tuğrul tigin ile

Farz edelüm ki ol dahi mesned-nişîn imiş
Dahhâk bir midür puser-i Ābtîn ile

Her yerde zîb ü revnakı sensin sadâretün
Sadrâ mekân karîn-i şerefdür mekîn ile

Sür hasma bād-pâyüni açdurma çeşmini
Toldur ‘adū gözini gubâr-ı zemîn ile

Bir âfitâb togdı sanurlar hilâlden
Rüyün görenler eşheb-i zerrîne-zeyn ile

Dest-i nesîm turraların mû-be-mû çözüp
Ervâhı kim ziyâfet eder müşk-i Çîn ile

Südâ-gerân-ı Çîne virir sür‘ati kesâd
Evvel kademde râyîha-i ‘anberîn ile

Çâpüklüğü o hadde ki dâ’im güzîdedür
Engüş-t-i rây-ı sür‘ati dendân-ı sîn ile

Vermez hayâle yol kalem etdükçe güşını
Tayy-ı merâhil-i suhen-i dil-nişîn ile

Reşk-âver olsa sür'ati na'liyle seyr eder
Hürşid ü mâhı kim göre çin-i cebin ile

Kâkül be-düş bir sanem-i hoş-hırâmdur
Âheste cilve kılsa o bâl ü surin ile

Sadrâ o hâk-pâye kasem kim gınâ virüp
Hürşidi kimyâ-ger eder muşt-ı tîn ile

Mahsûs Nâ'iliyi kapunda kul eyledün
Eltâf-ı gâ'ibâne-i şâyân-terin ile

İhsân-ı ragbetündeki şâdî ne ihtimâl
Muhtâc fûls-i ahmere genc-i defin ile

Bu iltifatı görmedi bir âferideden
Evkâtı geçdi gâh çenân geh çunin ile

Ol nâ-tüvâna ancak olur dil-nevâzlık
Bu lutf u cüd ile bu 'atây-ı rezin ile

Kim gâ'ibâne ragbet edüp nazmına tamâm
Bir gördün ol hazefleri dürr-i semin ile

Bûs-ı rikâb-ı sadra bilür iştiyâkını
Fark eyleyen hakikati zann-ı zanin ile

Bi'l-lâh nazar kemâledür ol bezm-i hâsda
Pîşîniyân degil de berâber pesîn ile

Gösterdi târ u pûdını kâlây-ı ma'rifet
Ol kâr-gehde nakş-ı zamân u zemîn ile

Şâyestedür nevâziş-i mi'mâr-ı lutfuna
Vaz'-ı esâs-ı nazm-ı bülend ü metîn ile

Huld-ı suhende bânûy-ı şüh-ı hayâlidür
Nâz eyleyen mürâfakata hür-âyn ile

Olsa bülend pâyesi ebyâtınun n'ola
Bünyân-ı devletün gibi hısn-ı hasîn ile

Ebkâr-ı nazmı nâzük ü hem-vârdur n'ola
Kimse nakîse bulmasa gass u semîn ile

Hün-ı cigerle besledügi şâhid-i suhen
Meftûn eder mukârenet etse hanîn ile

Lutf-ı hevây-ı âlem-i endîşe sözlerin
Bahs etdürür letâfet-i ma'-ı mu'în ile

Geldi kul olmaga der-i devlet-me'âbuna
Sâ'ib-pesend bir gazel-i nev-zemîn ile

Çeşmün cihânı kırmada şemşir-i kîn ile
Magrūr iki saff-ı sipeh der-kemîn ile

Bülbül kebâb-ı âteş-i gayret yerinde hâr
Kim söyleşir çemende gül-i âteşin ile

Lâyık budur ki bülbül-i zârın unutmaya
Sultân-ı gül bu saltanat-ı nâzenîn ile

Ber-çide-dâmen olduğunu hârdan bilen
Tartar mı rû-sefidligün yâsemîn ile

Kalmış çemende gül görüp ey Nâ'ilî hezâr
Mir'âta karşı bir nefes-i vâpesîn ile

Pâyânıdur kasîdenün ey kîlk-i ter-zebân
Zeyl et du'ây-ı devlet-i sadr-ı güzîn ile

Tâ kim gazâdan ehl-i sefer kâm-ver gelüp
Me'cûr ola i'ânet-i şer'-i mübîn ile

Kılsun şefî'-i rûz-ı cezâ h'âst-kâr-ı ecr
Ashâb u âlini teba' vü tâbi'in ile

Ârâm-gâh-ı ehl-i dil olsun hezâr sâl
Kasr-ı refî'-i câhı bu nüh şehnişîn ile

Olsun neşât-ı devlet ile haşre müntehî
Ta‘dâd-ı câh-ı ‘ömri şuhûr u sinîn ile

XXIX

Der-hakk-ı Sâhib-i Devlet Köprüli-zâde

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey peyk-i tîz-kâm-ı sabâ kim delîlisin

Reh-güm-künân-ı bâdiye-i 'acız ü hayretün

Göndermek isterin seni bir âsitâne kim

Çak evc-i âsmâna ere fark-ı 'izzetün

Derbâna vir selâm de ki Kethüdâ Begün

Rû-mâl-i hâk-i pâyına var mı icâzetün

Dergâha kim mukarrer ola ruhsat-ı duhül

Dâmânına yüzün sür o sâhib-mürüvvetün

Himmet makâmına turup âdâb ile yer öp

Seyr eyle irtifâ'ın o eyvâna rif'atün

Ahvâl-i pür-melâli anılmak düşerse ger

Bu 'abd-ı müstemend-i kalilü'l-bezâ'atün

Ser-nâme-i cerîde-i evsâfın eyle 'arz

Hüddâm-ı pîş-gâhına ol kân-ı himmetün

Lutfından ol muhîr-i mekârim zihî şeref

Makbûlüm oldu derse edây-ı risâletün

N'eylersen eyle gafil iken baht-ı kîne-dâr
Fevt eyleme zamânını eyyâm-ı fursatun

Bildür zebân-ı remz ile meddâhı oldugum
Hâlâ-vezîr-i a'zam-ı Bercîs-fitratun

Ümmîd odur ki eyleye bu nazm-ı pākūmi
Ma'rûz-ı hâk-i pây o sadr-ı sa'âdetün

Ey 'andelîb-i nâtıka midhat-serâsı ol
Ol gül-bün-i hadîka-tırâz-ı belâgatün

Ey hâme Nâ'iliye olup sen de hem-zebân
Göster suhen-verâna bu fende mehâretün

Bu nev-terâne şi'r ile vasfın mezîl et
Ol zîb-i mesned-i hâdim-i şân u şevketün

Etdi beni firîfte hüsn-i meveddetün
Güstâh kıldı 'ışk-ı cemâl-i mahabbetün

Dünyâyı hüsn-i hulkuna dil-beste eylemiş
Âyîne eyleyen ruh-ı ikbâle devletün

Ma'rûf-ı cebr-i hâtır-ı ehl-i niyâzdur
Lutf-ı dem-â-demün kerem-i bî-nihâyetün

Dest-i keremde olsa da mümkin mi insirâf
Bahşâyiş-i hızâne-i lutf u 'inâyetün

Muhtâc-ı mâliş-i mehek-i imtihân degil
Sarrâf-ı rûzgâr bilür nakd-ı himmetün

Zâtun gül-i hadîka-i cân etmiş eyleyen
Tahsîl-i bâgbân-ı gülistân-ı fitratun

Etmiş hızâne hâne-i sun'ında zü'l-celâl
Sandûka-i cevâhir-i hikmet-tabî'atün

Hurşîdi eylemiş sadef-i nüh sipihre dâg
Tâbende eyleyen güher-i kâbiliyyetün

Yâkût-ı âfitâba virir reng-i rûyı şerm
'Aks-i fûrûg-ı gevher-i pâk-i necâbetün

Fehm eylemekde 'âciz olur Nâ'îlî gibi
Nekkâd-ı çârsûy-ı hîred kadr ü kıymetün

Sadrâ bulursa dâ'iyesi hayyîz-i kabûl
Ol 'abd-ı müstemend-i kalîlü'l-bezâ'atün

H'âhiş-ger-i mülâzemet-i hem-nişînidür
Olursa ger husûle en ednâ işâretün

Eyyâm-ı devletünde o âlüfte şâd olur
Olsun mülâzim-i der-i cüd-ı mürüvvetün

Tâ kim ede neşât-ı husûl-i merâm u kâm
Erbâb-ı tab‘ı menkıbe-pîrây-ı hazretün

Olsun hemîşe cilve-ger-i evc-i irtifa‘
Hikmet-serây-ı dehrde hurşid-fitratun

Mihrûn karîn-i rif‘at ola tâ ki olmaya
Ahkâmı müntehî bu suturlâb-ı hikmetün

XXX

Der-hakk-ı Defterdâr Ahmed Paşa

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Yetiş ey bād bulun yāre peyāmında benüm

Tāb yok sūz-ı dile bāl-i hamāmumda benüm

Ben Hudā-h'ān-ı be-vādī-i gam eller tā'if

Rūy-ı cānānum olan Beyt-i Harāmumda benüm

Ka'be-i maksada reh-yāb sanırdum kendüm

Hāsıl oldukça safā sa'y-ı merāmumda benüm

Bīm-i ser-pençe-i 'ukkāb-ı felek n'eyleyeyüm

Tāb-ı cünbiş komamış bāl-i garāmumda benüm

Sen refik ol bana ey bād ki var pā-dāşun

Hac savābı yazılan her ser-i kāmumda benüm

Kātib-i hüsn-i 'amel şāhid-i tevfik yeter

Niyyet-i hālise vü himmet-i tāmumda benüm

Seni irsāl edeyüm bir yere kim sāhibinün

Eser-i ni'metidür magz-ı 'izāmumda benüm

Nakş-ı ihlās u 'ubūdiyyetdür zīver olan

Ol veliyyü'l-na'imün fass-ı hitāmumda benüm

Meclisünden budur insâf ki mehcür olalı
Bulmadum zevk sebâtumda devâmumda benüm

Çeşm-i pür-hūnuma bak eşk-i dem-ālūdum ile
Geçen evkātumı gör subh ile şāmumda benüm

Sāgar-ı Cem boşalup yine tolarmış ammā
Hiç hūn-ı ciger eksilmedi cāmumda benüm

Telhdür düşmene ahbāba sözüm kand-ı nebāt
Zehr olur hāsılı tiryāk ta‘āmumda benüm

Etmesün kayd-ı dile silsile-i hod-rāyī
Āh besdür yog ise tīg-i niyāmumda benüm

Bir zamān ola ki sayyād-ı zebūn-gİR-i felek
Göre her halka-i zencİRini dāmumda benüm

Olmasa nutka mecālün varıcağ havfum odur
Bu mehābet ki var ol sadr-ı hümāmumda benüm

Sun hemān nāmemi hüddāmına vir kārımı gör
ÇİN-i ebrūy-ı gazab rūy-ı selāmumda benüm

Dinle yārān-ı sitem-pİşe ne der hakkumda
Mahfil-i bār-geh-i kahr-ı kirāmumda benüm

Mündefi'dür bilürin herze-vekîlân-ı nifâk
Meclis-i âsaf-ı hürşid-makâmumda benüm

Garazum bezm-i şerîfünde anıldıkça bu kim
Diye dâhildür o ta'dâd-ı gulâmumda benüm

Gördüğü cevri ü sitemden dahi dil-gîr midür
Var mı âzürdelik ol güm-şude nâmumda benüm

Berek âlâyışüme oldı delîl-i rüşen
Tâb-ı âyîne-i hürşid hamâmumda benüm

Bir gazel tarh edeyin bârî temevvüc-güne
Buluna çâşnî-i kand guzâmumda benüm

Gonce-i feyz açılır bâg-ı meşâmumda benüm
Büy-ı gül kâsid olur vakt-ı zükâmumda benüm

Hüşedür neşve-i endîşe-i feyyâzum için
Nakd-ı Pervîn-i felek güşe-i bâmumda benüm

İntibâh-ı dil-i hayretle değışmem gâhî
Bulunan neşve-i idrâki künâmumda benüm

Lâyık-ı rişte-i tahsîn ü behâ olmaz idi
İntizâm olmasa lû'lüy-ı kelâmumda benüm

Şîr akar Kûh-kene Kaysa gazâlân bulunur
Vahşet-âbâd-ı dil-i pür-dûd-ı dāmumda benüm

Rûh-ı kuds olsa da ârâm edemez bir lahza
H'âb-gâh-ı dil-i pür-hevl ü hevāmumda benüm

Turfe kânam ki fūrûg-ı eser-i isti'dād
Ta'n eder mihre güher-pāre kelāmumda benüm

Cāmda 'aks-i ruh-ı sākī-i meh-veş gibidür
Cilve-i feyz-i dil-i āyīne-fāmumda benüm

'Ar eder husrev-i endişem eger etse felek
Mihriñi fülke-i zer fark-ı hıyāmumda benüm

Mest-i peymāne-i feyzem ki görüp pāy be-cā
Saf saf ebkār-ı ma'anīyi menāmumda benüm

Surhī-i şerm ü hayā hāsıl eder duhter-i rez
Anlama gūne-i şengerf sedāmumda benüm

Nā'ilī buldı kasıdeyle temeddüh pāyān
Bir du'ā kaldı hemān zeyl-i kelāmumda benüm

Nitekim ola du'ā hayr ile zikre bādī
Āhır-ı nazm-ı pesendide-nizamumda benüm

Her günü 'îd-i safâ-güster ola her şebi kadr
Hiç keder olmaya ol rûh-ı enâmumda benüm

Şeb-i târîk-i elemde ola dâmen be-miyân
Âfitâb-ı keremi ref'ı zılâmumda benüm

Bulmaya sürme kadar çeşmine Nâhîd sevâd
Zulmet-i baht redîf olsa da şâmumda benüm

XXXI

Der-hakk-ı Rūznāmecı İbrāhīm Efendi

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Hāmen ki kufl-ı genc-i devāta kilīd olur

Lutfunla gā'ibāne cihān müstefīd olur

Lutfun ki 'āmdur nice yād āşinālara

Hāşā ki medh-i pākün eden nā-ümīd olur

Hurşīd-i kīmyā-gere sermāye-bahş olur

Ol cevher-i kemāl ki senden bedīd olur

Benzer harīs-i cevher olan kīmyā-gere

Ol kim cenāb-ı hāk-i deründen ba'īd olur

Rüşdün zamīr-sūz-ı Felātün u Bū

'Alī Zühdün hulāsa-i 'amel-i Bū Sa'īd olur

Ugrarsa çīn-i turra-i ahlākuna sabā

Ol dem ki neşr-i bŷy-ı bahāra berīd olur

'Attār gibi çārsŷy-ı i'tibārda

İsār-ı nefha-i keremünle ferīd olur

Gāhī ki feyz-i terbiyyet-i hāk-i himmetün

Erbāb-ı tab'a gŷş-güzār-ı şenīd olur

Levh-i sutûrî reşk-i çemen-zâr-ı huld olup
Destinde çüb-ı hüşk-i kalem müşk-i bîd olur

Ol kim ola mürebbî-i temkînüne karîn
Bir kemterîn gubâr ise küh-ı hadîd olur

Lutfun gedâ-menişlere yâd etse Nâ'îlî
Âsâr-ı midhatünle tarab-nâk-i 'îd olur

Hakkında hâme-i keremün ol zamânda kim
Bî-imtinân sahîfe-tırâz-ı ümîd olur

Ol feyz ile bulur şeref-i nâmı izdiyâd
Bî-çâreye terakkî-i lutfun müfîd olur

Tâ kim hisâb-ı defter-i 'ömri halâyıkun
Levh-i kazâya kilik-i kaderden resîd olur

'Avd ede 'ömr ü devlet-i bahtun hezâr sâl
Ahkâm-ı rûz-nâmece tâ kim cedîd olur

XXXII

Kıt'â Der-Ahmed Paşa İbn-i Köprülü

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Nücüm imiş tutalum rîze-seng-i vâdî-i ʿışk

Çerâg-ı şâm-ı garîbân yine siyâhîdür

Hidâyet eylemeyince ne çâre hâdî-i ʿışk

O nâ-murâda ki reh-güm-künân-ı âhîdur

Be-hakk-ı hürmet-i hâk-i derün hudâvendâ

Ki dūr olanlara sermâye-i tebâhîdür

Be-hakk-ı h'ân-ı gedâyî-i ni'met ü cûdun

Yanumda mâ'ide-i feyz-i subh-gâhîdür

Benüm o rind-i kalender ki cur'a-dânumda

Gubâr-ı hayret ü esrâr-ı Hak kemâhîdür

Benüm o hırka be-düş-ı fenâ ki destümde

Bir iki pâre-i nân ni'met-i ilâhîdür

Hudâya hamd ki bir ferde ihtiyâcum yok

Gınây-ı kalb bana nüzl-i lâ-tenâhîdür

Benüm o zâviye-dâr-ı fenâ ki heft ahter

Çerâg-ı mahfelidür şem'î-i hânkâhîdur

Yine bununla kul olmak kapunda sultānam
Fakīre genc-i kerem mahz-ı pādişāhīdūr

Çıkarma şi'ri gibi Nā'ilīyi hātırdan
Ki ol sadefçe bu dürrün karār-gāhıdur

Niteki rāgıb olup şi're sadr-ı a'zamlar
Hemīşe ehl-i dil ü dānişün penāhıdur

Hudā vücūdını hıfz eylesün hatarlardan
Ki āfitāba şeref irtifā'-ı cāhıdur

XXXIII

Der-sitâyiş-i Re'isü'l-küttâb Şâmî-zâde

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Fahr-ı erbâb-ı kalem Hazret-i Şâmî-zâde

Ki tevâzu'la tutar elde devâtın Bercîs

Şâd eder rûhını Vassâf u Nizâmü'l-mülkün

Ser-kaleminden ki selâtine olur nâme-nüvis

Hattı emvâc-ı müselsel kalemi ebr-i mutîr

Âb-ı cârî gibi elfâz u 'ibârâtı selîs

Budur insâf ki Sencerle Melikşâh degil

Pâdişâhân-ı selef görmediler böyle re'îs

Huldı eylerdi ferâmûş eger bir kere

Şeref-i sohbetine nâ'îl olaydı İdrîs

Lutfi dünyâyı çeker kendüye bir cevherdür

Cezb ise âheni ger hâsiyyet-i miknatîs

Togmadı ahter-i ikbâli gibi necm-i sa'îd

Vâzı'ü'l-asl-ı sad-ender-sad olaldan te'sîs

Mihr-i zer-çüb-ı şu'âc ile olaldan müzdür

Kâh-ı ikbâli gibi görmedi bünyân-ı esîs

Şâh-ı âmâle kalem urmasa dest-i cûdı
Meyve-i devha-i ikbâli olur mıydı nefîs

Feyz-yâb olsa eger ahsen-i ahlâkından
Baht-ı gaddârı olur ehl-i dile yâr u enîs

Devletün elzem-i esbâbıdur ol zât-ı şerîf
Lâzım-ı şevket-i İskender ise Ristâlîs

Bir mu'ammâ bu ki hallinde cihân 'âcizdür
Beyt-i şâ'ir gibi bî-tevriye vü bî-tecnîs

Nâzım-ı kudret o şeh-beyt-i kemâlün etmiş
Çâr mısra'ı 'anâsırla vücûdın tesdîs

Merhamet-kâr hidivâ keremündür ancak
Var ise ehl-i dil ü tâb'a medâr-ı te'sîs

Sohbetün şâhid-i dil-bend-i hayâl oldukça
Sedd-i râh-ı emelümdür felek-i pür-telbîs

Nâ'îlî-veş garaz ihlâs-ı 'ubüdiyyetdür
Yoksa dîrîne 'adûdur felek-i dūn u hasîs

Çarhdan ehl-i dil ü tab'a şikâyet düşmez
Yâd olunmak ne revâ bezm-i şerîfünde o pîs

Sabrdur çāresi cevri-i felek-i hod-gāmun
Ümmetinden ne cefā çekdi bilürsin Cercīs

Bildi zıddiyyetini eyledi bī-rūh henüz
Cesed-i Ādeme izhār-ı ‘adāvet iblīs

Sa‘y-ı meşkūr ile tā kim ede erbāb-ı cihād
Ka‘be-veş bādiye-i küfri makām-ı takdīs

Her günün ola mübārek nitekim sābitdür
Nutk-ı peygamber ile meymenet-i sebt ü hamīs

Kande ‘azm eyler isen Hızr-ı hidāyet reh-ber
Baht u ikbāl seferlerde hazerlerde celīs

XXXIV

Der-medh-i Yahyâ Efendi Rahmetullahi 'Aleyh

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Hayl-i rindânı perîşân etdi zühdün âfeti

Döndürüp nakd-ı şigîbe mâye-i cem'iyyeti

Zâhidân-ı dâmen-âlûde salâdur 'âlemün

Toldı çirkâb-ı riyâdan şâh-râh-ı kesreti

Anma nâm-ı 'işreti ki şahne-i devrân ile

Ol kadardur vâ'iz-i şehrün salâha niyeti

Târmâr eylerdi bezm-i 'ışkdan bulsa nişân

Destine girse şikest eylerdi câm-ı vahdeti

N'eylesün rindân-ı 'âlem kim bisât-ı 'âleme

Tarh eden âyîn-i bezm-i gam-zedây-ı sohbeti

Eyleyüp zühdün esâsın kalb-i hâsid gibi saht

Kalb-i mü'mîn gibi nerm etmiş binây-ı 'işreti

Bir zamân da sabr edün ey müflisân-ı nakd-ı 'ayş

Böyle kalmaz germ bâzâr-ı riyânun şöhreti

Çarhun ikbâliyle tev'emdür ne denlü germ ise

H'âcegân-ı mâye-i zühdün zamân-ı nikbeti

Böyle kalur mı felek olmaz mı yâ Rab kâr-ger
Mutribun nâlišleri pîr-i mugânun himmeti

Bir dahi olmaz mı sâkî destine sâgar alup
Şâhidân-ı meclisün âyîne-dâr-ı tal'atı

Ey tabîb-i rûzgâr olmaz mı bir gün çâre-sâz
‘İllet-i bîmâr-ı zühde bâdenün hâsiyyeti

Sana da minnet neden var iken ey bîdâd-kâr
‘Âlemün bir böyle üstâd-ı Felâtûn-fitnatı

Pâdişâh-ı ehl-i dil Yahyâ Efendi kim odur
Mülk-i nazmun âb-ı rûy-ı taht-gâh-ı devleti

Râst-kirdâr-ı kader-fermây-ı ‘âlem kim olur
‘Akl-ı kül hayret-nümây-ı ders-gâh-ı hikmeti

Mesned-i ikbâl ü devlet kim hezâr bâbınun
Sâye salmış üstine bâl-i hümây-ı himmeti

Benzemez bir neş'eye ikbâlinün hîç neş'esi
Benzemez bir keyfe cām-ı lutfınun keyfiyeti

Çâre-sâz-ı baht-ı bîmâr olmaga âmâdedür
Hem tabîb-i lutfi hem dârü'ş-şifây-ı şefkati

Sunmasun girdâb-ı bahr-ı bî-girân-ı lutfına
Seyr edenler sine-i deryâda dâg-ı hayreti

Şem'î-bezm-ârây-ı ikbâl-î neşât-engîzîdür
Meclis-î erbâb-ı tab'ın bâ'is-î germiyyeti

Kâr-bân-ı mülk-î Çînün nev-bahâr-ı 'âlemün
Feyz-î büy-ı hulkıdur sermâye-bahş-ı nûkheti

Zümre-î erbâb-ı tab'ı öyle meftûn etdi kim
Hüsn-î ahlâkı gınây-ı kalbi feyz-î sohbeti

Şâhid-î ikbâlüne bin dîde-î hayret bulur
Çarh-ı bî-dâd açâ ger bir kere çeşm-î 'ibreti

İstese ednâ teveccühle kul eyler kendüye
Zümre-î şâhân-ı Cem-câh u Ferîdün-haşmeti

N'eylesün ammâ ki çirkâb-ı riyâdan pâkdür
Tâze berg-î gül gibi dâmân-ı pâk-î 'işmeti

Yalınız hasmı degil maksûdı olsa kaldurur
Keştî-î nüh bâdbân-ı çarhı bād-ı himmeti

İstemez ammâ bilür bu vaz' ile şimdi felek
Şöhre-î idbâr eder erbâb-ı câh-ı devleti

Nâ`ilî eyle Hudâdan baht u ikbâlin recâ
Erdi hengâm-ı du`â buldı kasîde gâyeti

Nitekim gâhî gelüp insâfa devr-i rûzgâr
Bir yere cem`ede yârân-ı perîşân-sohbeti

`Âlemi devr eyledükçe âfitâb olsun müdâm
Bezm-i germ-â-germ-i devlet pîş-gâh-ı `izzeti

Bulsun ol mikdâr revnak meclis-i pür-feyz kim
Anmaga şerm eylesün bir dahi vâ`ız cenneti

Olmasun hergiz müsâdif hânümân-ı `ömrine
Rûzgârun berk-i tâb-âsâ gezend ü âfeti

XXXV

Der-sitâyiş-i Silâhdâr Yūsuf Paşa

[Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Leb-i deryāda seyrān eyle vālā-kasr-ı hunkārı

Ki olmuş 'akl-ı kül hayrān-ı isti'dād-ı mi'mārı

Zihī kasr-ı şafak-gün sāye-bān kim gösterür dā'im

Revāk-ı āsümānı nıl-gün-kāşī-i dīvārı

Bu kasrun müjde-i vaz'ı esāsıdur eger olsa

Öninden haşre dek deryā gibi mevc-i güher cārī

Seçilmez şemse-i zerrīn-tāk-ı lāciverdīden

Olunca pertev-endāz-ı felek fānūs-ı hem-vārı

Olur matbū' u dil-keş kāh-ı mīnāy-ı Sikenderden

Salınca bahr-ı pür-mevc üzre 'aks ol kasr-ı hal-kārī

Letāfet virmez ol denlü eger bin kerre resm etse

Nazīrin mā'ī bir mevvāc-ı hārā üstine bārī

O şādırvān ki vaz' olmuş nazar-gāhında bī-mānend

Hüveydādur bihiştün cūşışinde nice āsārı

Dil-i sengīn-i yāre andurur lā-büd o fiskiyye

Hurūş-ı seyl-i eşk-i dīde-i 'uşşāk-ı gam-h'ārı

O zerrîn şüşeler kim sakfin etmiş çarh pür-encüm
Dirahşânlıkda bilmez rûz-ı rûşenle şeb-i târî

Miyân-ı havza kim gülmîh-i sakfindan düşer pertev
Sipihr-i devletün ol sâbitânıdur bu seyyârı

Sipihr-i devlet ammâ âfitâbı husrev-i ‘âlem
Ki var yanında Behrâma mu‘âdil bir silâh-dârı

Dil-ârâmun dil-i Behrâma mihrinden müessirdür
Derûn-ı hazret-i hunkâra hüsn-i hulk u etvârı

Semiyy-i mâh-ı Ken‘ân kim olup manzûr-ı şeh dâ’im
Eder ol âfitâb-ı saltanatdan kesb-i envârı

Görenler kurb-ı şâhenşehde derler ol dür-i pâkî
Karîn-i âfitâb etmiş Mesîhi hazret-i Bârî

Nedîm-i Yûsuf-isti‘dâd-ı şahenşâh kim olmuş
Görünce hüsn-i ahlâkın şeh-i ‘âlem harîdârı

Degil hâs oda gūyâ kendüdür kasr-ı Zelîhâ kim
Der ü dîvârın etmiş Yûsuf-istân ‘aks-ı envârı

XXXVI

Der-sitâyiş-i Defterdâr Ahmed Paşa

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Yine tugrâ-keş-i levh-i zeberced-reng-i sultânî

Vezâretle ser-efrâz etdi defter-dâr-ı zî-şânı

Kef-i ikbâline hürşid bir zerrîn kalem sundı

Revâdur zîr-i meşk eylerse levh-i mâh-ı tâbânı

Kamer reşk-i benânından giriftâr-ı mehâk oldı

Ser-â-pâ ra'ş'e kıldı pençesi hürşid-i rahşânı

Devâtın tutsa Bercîs elde lâyık çekdügi tugrâ

Olursa şemse-i zerrîn-tâk-ı çarh erzânî

Tırâş eyler ise bed-h'âhı bismil-gâh-ı hışmında

Devâtında nümâyân ney-tırâş-ı tîz ü bürrânı

O tugrâ kim hilâl-i âsümân-ı baht u devletdür

‘Âceb mi bedr olup hiç kalmasa cirminde noksânı

‘Uluvv-ı câhına ol sadr-ı zî-şânun işâretdür

Ki eyler dem-be-dem kat'-ı merâtib-i şevket ü şânı

Ne tugrâ kim şekl-i matbû'ında var bir özge keyfiyyet

Ki gelmiş zülfesinden zülf-i Nâhîd-i perîşânî

Ne tuġrā kim ıkar ism-i Muhammed bir mu‘ammādur
Ki olmiŖ ‘ālemün hırz-ı amān-ı gerden-i cānı

Beyāzında nümāyān merdüm-i mīm-i Muhammeddür
N’ola andursa ol tuġrāy-ı garrā eŖm-i hūbānı

Bakılsa āfitāb-ı pür-Ŗu‘ā‘ı burc-ı ‘izzetdür
Leb-ā-leb hāme-i zerrīn ile altun kalem-dānı

Ne tuġrā baŖka bir ‘ālem ki cem‘ etmiŖ Ŗeb ü rūzı
Sevādı leyletū’l-isrā beyāzı subh-ı nūrānı

Sevādı zūlf-i pī-ā-pī hūrū’l-‘īne tāb-endāz
Beyāzı Ŗāhidān-ı Halluh u NevŖāda pīŖānı

Beyāzı Ŗeb-erāġ-ı bahr-ı devletdür n’ola etse
Sevādı nüzhet-ābād-ı İrem Ŗām-ı garībānı

Sevād-ı zill-ı Ŗeh-perr-i hümāy-ı evc-i isti‘lā
Sefīdi dāġ-ı reŖk-i beyza-i tāvūs-ı cevlānı

GetürmiŖ kuvvet-i bāzūy-ı devlet bir yere ġūyā
Ŗeb-i Kadr ü sabāh-ı ‘İdi nūrānı vü zulmānı

Ya ref‘ etmiŖ kef-i beyzā-yı Mūsīdür sevādında
Siyeh tuġrāsıdur üstād-ı tezhīb eylemiŖ anı

Görüp perrende tâvûs-1 mülemma^c bâl ü per sandum
Münakkaş hâmesinden beyza-1 tuğrâda elvânı

Ki yazmış bî-muhâbâ anı tâvûs-1 mürekkeble
O düstûr-1 mükerrem ol sezâ-vâr-1 cihân-banî

XXXVII

Kasīde-beçe

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Salāh-ı 'ālem-i kevn olsa ger fesādı kadar

Olurdu kām-revā ehl-i dil murādı kadar

Bu köhne mezra'adan neydi dāne-çin olmak

Müfız olaydı zamān-ı direv hasādı kadar

Ne anlanur bu sarāy-ı sipenc-i fāniden

Ki ola vakt-ı taleb 'ömrün imtidādı kadar

Bırakma dāmenin elden mahabbetün ki olur

Kulun takarrubı mevlāsına vedādı kadar

Kabül-i 'aks eden ayīne-i tecellādan

Cemāl-i Hakkı görür hüsni-i i'tikādı kadar

Revā mıdur ki bu berzahda deşt-i hırmānun

Belā-keş olmaya dil Kays-ı nā-murādı kadar

Rızā karin ola hāşā o nā-kesün ki olur

Hulūsı devlet-i dünyāya i'timādı kadar

Hulūs muhlis-i 'acz-āverāndur anlama kim

Ola 'ināyet-i Hak tā'atı 'ibādı kadar

Ba'îd olur kişi dergâh-ı zü'l-gıyâsından
Hevây-ı nefsine teslîm ü inkıyâdı kadar

Silâh-ı fakr u rızâ sâhibin eder me'cûr
Cidâl-i nefs-i bed-âyîne-i cihâdı kadar

Hazer cebâbireden kim her-âyîne o gürûh
Bulur garâmet-i takdîri inşidâdı kadar

Şehân-ı taht-nişîni bu kasr-ı nüh tākun
Mu'ammer olmaya Cemşîd ü Keykubâdı kadar

Za'îf olanlara müstekbirân-ı 'ucb u gurûr
Müzâhim olmaya dehrün Semûd u 'Âdı kadar

Ne ihtimâl ki nezd-i Hudâda ehl-i kemâl
Halâyıkun ola eşhâs-ı bed-nihâdı kadar

Berâber olsa hakikatde cümle-i evkât
'Azîz olur mı merâtibde bâmdâdı kadar

Olur mı sâlik-i âgâha bir mesîre-i feyz
Vücûd 'âleminün mebde' ü me'âdı kadar

Kemâldür nazar-ı ehl-i dilde hûbânun
Olursa nâzişi hüsn-i Hudây-dâdı kadar

Sa'âdet-i ezeli Nâ'ilî anun ki ola
Penâh-gâh-ı kazâ cāy-ı istinâdı kadar

MUSAMMATLAR

I

Mersiye-i terci'-i bend Berây-ı Birâder-i Hod Ba'd ez-vefât

1

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey rûzgâr-ı kîne-ver ü çarh-ı kîne-h'âh
Bî-dâd kerden oldı o mazlûm-ı bî-günâh

Senden ne vech ile alınur intikâmımız
Ey baht-ı kîne-hû felek-i bî-mürüvvet âh

Pîr-i hamîde-kâmet iken şefkat etmeyüp
Kıydun o nev-cevâna edüp kâmetün dū tāh

Bitsün siyeh-derün idügin cümle kâ'inât
Etsün kebûd iken nemedün dūd-ı dil siyâh

Bir şemmedür bu vâkı'adan hâl-i Kerbelâ
Kerrübiyân-ı 'arş bu zulme yeter güvâh

Tut dâmen-i sipihri hemân rûz-ı rustâ-hîz
Mazlûm-ı bî-günâh idüginde yok iştibâh

Bu mâcerâyı şerha-dil olsun yegân yegân
Tâ haşr kabrûn üzre nümüdâr olan giyâh

...

Ey vâý ey birâder-i bâ-cân berâberüm
 Ey mâye-i hayât-ı dil-i derd-perverüm

2

Yâ Rab merg olur ki za'f-ı mizâcı yok
 Yâ Rab ne derd olur ki hergiz 'ilâcı yok

Dervîş idün ki husrev-i mülk-i kemâl idün
 Sultân idün ki ârzüý-ı taht u tâcı yok

Teslîm-i nakd-ı cân ile oldı işün tamâm
 Düşdi yolun o kişvere kim gayrı bâcı yok

Nakd-ı hayâta eylemedün hergiz i'tibâr
 Dünyâ metâ'inun nazarunda revâcı yok

Sen mâhdan cudâ bize bu 'âlem-i ferâh
 Bir teng ü târ höcreye benzer serâcı yok

Aslun egerçi hâk idi ammâ 'aceb bu kim
 Hâk-i siyehle hîç zerün imtizâcı yok

Döndi vücūdun ol zer-i kâmil-'ayâra kim
 Hergiz mehekk-i tecrübeye ihtiyâcı yok

...

Ey vâý ey birâder-i bâ-cân berâberüm
 Ey mâye-i hayât-ı dil-i derd-perverüm

3

Dil hasretünle 'âşık-ı rûy-ı nezâredür
Cân u ciger firâkun ile pâre pâredür

Hâk olsun encüm-i katarât-ı sirişkümüz
Çünkü sebep bu fitneye hükm-i sitâredür

Sen gevher-i sadefçe-i cân u cihân idün
Bâlî ü bisterün ne için seng-i hâredür

Kıydun karîn-i nâkes olup kendü kendüne
Şahs-ı kazâ bu meşgaleden hiç-kâredür

Firdevs cilve-gâhun ola gerçi kim bize
Sensüz hayât düzah u düzah şerâredür

Sâhil-nişîn-i sohbet idün hâliyâ tenün
Sad-pâre fülk-i garka gibi bî-kenâredür

Bir dürr-i bî-behây-ı müşârü'l-benan idün
Şimdi nişâne kabrüne bir seng-pâredür

...

Ey vâ ey birâder-i bā-cân berâberüm
Ey mâye-i hayât-ı dil-i derd-perverüm

4

Der-bendî-i fenâ ki şikest etdi mahmilün

Dehlîz-i teng-hâne-i kûr oldı menzilün

Bî-kişî ü kâr mezra‘a-i rûzgâr idün

Ey nâ-murâd n’oldı ki merg oldı hâsilün

Cismün ki oldı dâhil-i ser-menzil-i ‘adem

Kaldı reh-i firâkda kavm u kabâ’ilün

Ol denlü sür‘at eyledi cemmâze-i ecel

Kim lemhatü’l-basarda nihân oldı mahfilün

Hayfâ ki kaldı mahşere dâdun zamânedan

Mazlûmsın ki olmadı ma‘lûm kâtilün

Bir bahr idün ki eyledi mihr-i ecel serâb

Bir gevher-i kemâl idi dâmân-ı sâhilün

Bir dürr idün ki dâg idün reşkûnle şeb-çerâg

Deldi zemâne mıskab-ı endûh ile dilün

...

Ey vâ ey birâder-i bā-cān berāberüm

Ey māye-i hayāt-ı dil-i derd-perverüm

5

Saldun derûna tâb-ı harâret firâk ile

Yakdun cihâmı nâ'ire-i iştîyâk ile

İtlâf-ı nakd-ı 'ömr-i girân-māye eyledün

Yârân-ı bî-hakikat ü ehl-i nifâk ile

Hayfâ ki oldı sohbet-i nâ-cins rehzenün

Ma'rûf idün nihâyet-i hüsn-i vifâk ile

Bin yılda rûzgâra gelür bir vücûd idün

Gitdün hezâr hasret-i mālâ-yutâk ile

Dest-i gelû-feşâr-ı ecel aldı dâmenün

Şol haste gibi kim ola renc-i hunâk ile

Dil çâk çâk-i el-'ataş-ı deşt-i Kerbelâ

Ten şarha şarha zemezme-i el-firâk ile

Sen olmadukça yerlere geçsün harâb olup

Eyvân-ı çâr-rükni-i felek heft tâk ile

...

Ey vây ey birâder-i bā-cân-berâberüm

Ey māye-i hayât-ı dil-i derd-perverüm

6

Sincâb iken hemîşe libâsın semûr ile
Pûşide etdiler bedenün hâk-i kûr ile

Hâk-i siyâha kim kodılar cism-i pâkünü
San defn-i zulmet eylediler kabre nûr ile

Dâr u diyârun eyledün ey nâ-murâd terk
Âhır bu hâk-dân-ı fenâdan mürûr ile

Âzürde-i libâs-ı perend ü harîr iken
Âmîziş eyledi bedenün mâr u mûr ile

Füşhat-sarây-ı dehri koyup ülfet eyledün
Âhır mezik-i hâkde ehl-i kubûr ile

Dil-teng-i dâr-ı mihnet-i dünyâ idün tamâm
Meks eyle h'âb-gâh-ı 'ademde huzûr ile

Rûh-ı revân-ı pâküne 'ukbâda cilve-gâh
Maksûre-i bihişt ola hûr u kusûr ile

...

Ey vâý birâder-i bâ-cân-berâberüm
Ey mâye-i hayât-ı dil-i derd-perverüm

7

Bir lahza kim bu bezm-i fenâda dem eyledün

Tayy-ı bisât-ı kâr-geh-i 'âlem eyledün

Koydı biri birine bu mâtem felekleri

Kasd-ı harâb-kârî-i nüh târim eyledün

Etdün salâ-yı nevha tarab-gâh-ı 'âleme

Tecdîd-i resm ü kâ'ide-i mâtem eyledün

Gösterdün ol mehün bize eksükliğin tamâm

Ey çarh-ı bî-vefâ-yı sitem-ger kem eyledün

Âh ey sürûr-ı sîne vü ey nûr-ı dîde âh

Rûz-ı neşâtumuz şeb-i târ-ı gam eyledün

Ahbâbuna egerçi virüp gam 'adûları

Çarh-ı nifâk-pîşe gibi hurrem eyledün

Tâk u rivâk-ı 'arşa tezelzül virüp tamâm

Çarhun da Nâ'ilî gibi kaddin ham eyledün

...

Ey vâ-y birâder-i bâ-cân-berâberüm

Ey mâye-i hayât-ı dil-i derd-perverüm

II

Terkîb-i Bend Der-niyâz Bâ-Hazret-i bî- niyâz

1

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Hıfz eyle beden dârını şivenden ilâhî

Ayırma dil ü cânı bu meskenden ilâhî

‘Âlem ki şifâ-hâne-i pür-feyz ü hikemdür

Yok özge bilür hikmetini senden ilâhî

Bîmârunı dür eyleme lutf u keremünden

Bir böyle şifâ-hâne-i me'menden ilâhî

Dil-hasteye terkîb-i müdâvâ nefesünden

Dil-teşneye cullâb-ı şifâ seden ilâhî

Mahrûr-ı ciger-sûhte bir sine mi vardur

Kim almaya dâm âteşini benden ilâhî

Bu âteşe etsün mi tahammül bir avuc hâk

Olmuş turalum ol dahi âhenden ilâhî

Bir lem'ası dünyâyı yakar ruhsat olursa

Derdünle o âteş ki çıkar tenden ilâhî

Pür-zemzeme-i el-‘ataşız bilmezüz ammâ

Ser-çeşme-i cânâ varılır kandan ilâhî

Hâşâ ki bu vâdide cudâ eyleye mihrün
 Dest-i dil-i lutfun gibi dâmenden ilâhî

...

Ser-çeşme-i cân deyü tekâpûdan usanmaz
 Bir haste ki ser-çeşme-i hayvâna da kanmaz

2

Demdür bu şifâ-hânedede bîmâr u hakîrem
 Leb-teşne-dilem tâb-ı teb-i hasretle sîrem

Sînemdeki âteş beni bir renge komış kim
 Hâkister-i dūzah-beden ü berk-nazîrem

Yâ 'unsur-ı nârî iledür hilkat-i aslum
 Bu âteş-i cân-sūz ile yâ şu'le-hamîrem

Hasret-zededür rîküme hâkister-i dūzah
 Âteşlere yanmış bir avuc hâk-i hakîrem

Üstâz-ı ezel halkaların şu'leden etmiş
 Her lahzada bin silsile-i āha esîrem

Yabana atılmış per ü peygâni kırılmış
 Za'f-ı ten-i bîmâr ile bir ham-şude tîrem

Şâh üzre iken âteş-i gam aldı gül-âbum
Pejmürde gül-i bāgçe-i sun^c-ı Kadîrem

Bir kân-ı belâ gevheridür gevherüm ammâ
Feyz-i eser-i mihrüm ile reng-pezîrem

Sâf eyledi gam âteşi yâkût-ı vücudum
Bu cevher ile dâg-ı dil-i mihr-i münîrem

...

Etdi eseri cismümi pür-nâle-i şeb-gerd
Yâ Rab ne ‘aceb âteş imiş nâ’ire-i derd

3

Yâ Rab şerer-i dâgumı pür-süz eser kıl
Dâg-ı dili derdünle hem-âgüş-ı ciger kıl

Ol âteş-i hasretle ki yakdun beni yâ Rab
Her lem‘asını âyîne-i mihr-i seher kıl

Bu şu‘le-zemîn sine-i pür-tâbumı yâ Rab
Hırmenkede-i berk-i cihân-süz-ı nazar kıl

Dâmen be-kef-i bâdiye-i derdüne yâ Rab
Şeh-râh-ı gamun meslek-i bî-havf u hatar kıl

Kem-ruhsat-ı âh eyleyüp âyînemi yâ Rab
Mu‘tâd-ı tılâ‘-kârî-i jengâr-ı keder kıl

Cân virmez ise derdün ile yanmaga yâ Rab
Hün-ı dil-i efsürde-derünâmı heder kıl

Âteşkede-i sînem edüp bâğçe-i derd
Her âhumı ol gülşene bir sünbül-i ter kıl

Buldukça gönül bār-geh-i kurba güzer-gāh
Taktıl-i serā-perde-i dīvān-ı kader kıl

Fehm eyle kazā vü kadrün sırr-ı nihānın
Endiše-i kurbānī-i cān u dil ü ser kıl

...

Dāmen-keş-i merg olsa da a'zāy-ı vücūdun
Dergāh-ı rızā kıl yine mihrāb-ı sücūdun

4

Ne girre-i a'māl ü ne dil-gîr-i memāt ol
Kıl Hakka tevekkül heves-ālūd-ı necāt ol

Bil hasteligün āb-ı ruh-ı sıhhat-ı cāvīd
Pür-havsala-i çāšnī-i zehr-i nebāt ol

Bu cürm ü bu 'isyān ile kim der sana bi'l-lāh
Dāmen be-kef-i h'āhiş-i hayr u hasenāt ol

Ta‘dād-ı me‘āsī ile olsun ser-i kārın
Kim meşgale-i verziş-i ālāf u me‘āt ol

Geh gonce gibi teng-dil ü beste-dehān tur
Geh bülbül-i şūrīde gibi pür-negamat ol

Kıl bir nefesün şükrini her lahzada tekrār
Terk et şeref-i zātunı memnūn-ı hayāt ol

Düşdükçe heves-kārī-i eşkāl-i vücūda
Ārāyiş-i dünyā gibi bī-hükm ü sebāt ol

Efkār-ı telāşī be-kafādan hazer eyle
Āzāde-dil ol dāfi‘-i mekr-i haşerāt ol

Gitdün eser-i jeng-i kesāfet bedenünden
Āyīne-i hūrşīd gibi cevher-i zāt ol

...

Āteşlere yak āh ederek cism-i zebūnun
Mahşer-geh-i dāg eyle süveydāy-ı derūnun

5

Kıl hırz-ı girībān dile ezkārunı yā Rab
Hifz eyle belālardan o bīmārunı yā Rab

Kem-sohbet-i zünnār be-düşān-ı riyā kıl
Tebīh-i zebān et dile ikrārunı yā Rab

Hasret-zededür rûşenî-i dîde-i cāna
Göster dile āyîne-i dîdarunı yā Rab

Hākister-i tāb-ı celālün ile söndür
Şâyeste-i teb-lerze-i āzārunı yā Rab

Andukça ferāmūş ederüm hālet-i nez'î
Mahşerde zuhūr edecek āsārunı yā Rab

Mahşer ki şefî' eyleyesin hayl-i 'usāta
Sultān-ı serā-perde-i esrārunı yā Rab

Ol şāhı şefî' et ki yaka tāb-ı cemālün
Zencîr be-gerden bu giriftārunı yā Rab

Mahşer ki tuta ma' deletün rüz-ı hayātdan
Pür-cürm ü me'āsî bu güneh-kārunı yā Rab

Bî-tākātî-i sūziş-i derdünle o günde
Şermende koma Nā'îlî-i zārunı yā Rab

Eyle giriftārunı reşk-āver-i Mūsî
Tūr-ı dil-i bî-tāb gibi mahv-ı tecellî

III

Müseddes Der-ahvâl-i Hod

1

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Olmadı bāz-gün kadeh-i ser-nigūnumuz
 Hün-āb-ı hasret oldı mey-i la'ı-gūnumuz
 Hün-āb-ı hasret oldı mey-i la'ı-gūnumuz
 Tih-i belāda kaldı dil-i bī-sükūnumuz
 Çıkdı beyāza nakş-ı dil-i zū-fünūnumuz
 Oldı netīce-bahş-ı nedāmet cünūnumuz

2

Demdür ki ārzūy-ı metā'ı dil eldeyüz
 Sūdā-gerān-ı ışk ile bahs u cedeldeyüz
 Sanman ki kayd-ı fāka vü fikr-i düveldeyüz
 İtlāf-ı nakd-ı cān edecek mahaldeyüz
 Olduk ümīd-i vuslat-ı yār ile derd-h'āh
 Āhır bihişt-i ışkı bize dūzah etdi āh

3

Etdük mukārenet nice sāhib-tarīkate
 Olduk karīn mecālis-i ehl-i şerī'ate
 Dest-i taleb erişmedi dāmān-ı vahdete
 Düşdük bu ıztırāb ile vādī-i hayrete
 Bildük ki himmet olmayıcak ehl-i hālden
 Esrār-ı Hakk bilinmez imiş kıl ü kālden

4

Virdük vücūd gaflet ile ihtimāle biz
 Olduk esîr va'c-d-1 dūrūg-1 visāle biz
 Düşdük cünūn-1 ıışk ile vehm ü hayāle biz
 Düş olmaduk zamānede bir ehl-i hayāle biz
 Yā Rab n'olur bu yolda irādet-pezîr-i ıışk
 Ermez mi dest-i sālîke dāmān-1 pîr-i ıışk

5

Zahm-1 derūna merhem-i rāhat erişmedi
 Bîmār-1 derd-i firkate sıhhat erişmedi
 Kūy-1 visāle pāy-1 'azîmet erişmedi
 Dāmān-1 pîre pençe-i himmet erişmedi
 Yer yer uyandı hāne-i dilde çerāg-1 ye's
 Etdi derūnı āteş-i gam dāg dāg-1 ye's

6

Yok bizde feyz 'ālem-i ma'nāyı bilmege
 Bir himmet olsa hālet-i 'ukbāyı bilmege
 Cehd eylesek ne fā'ide Mevlāyı bilmege
 Ādem gerek hakikat-i eşyāyı bilmege
 Her şahsa āşikār degil 'ālme-i şuhūd
 Ey āşināy-1 mes'ele-i vahdet-i vücūd

7

Gam çekmezüz bilinmez ise ger me'ādumuz
Mesdūd imiş ne çāre reh-i ictihādumuz
Var āsitān-ı pīre hele istinādumuz
Hük-m-i kazāya zerre kadar yok 'inādumuz
'Ukbāda cāy-ı rāhatumuz emr-i zü'l-celāl
Yā dūzah-ı firāk ede yā cennet-i visāl

8

Erbāb-ı zūhdi merd-i Hudā anladun gönül
Bed-mesti cām-ı feyze sezā anladun gönül
Dünyāyı müsta'idd-i bekā anladun gönül
Sehv eyledün savābı hatā anladun gönül
'Ālemde ādem olmaduğın bilmedün dahi
'Ālem bu 'ālem olmaduğın bilmedün dahi

9

Dest-i kazā ki cevher-i kuds etdi tıynetün
Cevher-şinās-ı meykede bilmez mi kıymetün
Hum-hāne-i mahabbetde olsun 'azīmetün
Ol neşve-dār-ı vahdet-i bezm-i hakikatün
'İşk-ı mecāz 'āşıkı mest-i müdām eder
Ser-germī-i şarāb-ı heves telh-kām eder

10

Ey rāh-ı ışka sālİK olan  arİf-i g zİN
 Dām-ı reh-i dalāletden sakın emİN
 Cā'iz ki almaga yolun ey  aşık-ı hazİN
 Sayyād-ı fitne eyleye bir g şede kemİN
 Tut dāmen-i rızāyı sakın hİffet eyleme
 okdur bu yolda cāy-ı hatar gaflet eyleme

11

Ey bāde-i hevesden olan neşve-yāb-ı ışk
 Ser-k e-i  mmİde mest-i harāb-ı ışk
 Hakkā ki eylemiş seni fart-ı řitāb-ı ışk
 G m-kerde-rāh-ı vādİ-i p r-pİ   tāb-ı ışk
 Rāh-ı hevesde  aşıka bir pİřvā gerek
 Tenhā-rev-i fezāy-ı gama reh-n mā gerek

12

Ey Nā'İLİ g nāha gel r halk-ı  aleme
 Hİrmān imiş netİce-i āmāl m z deme
 Maks d ise vus l řehiņřāh-ı akdeme
 D ş hāk-i pāy-ı hazret-i sultān-ı ekreme
 Eyle gubār-ı pāyını tercih cennete
 S r r y-ı itizārunı pāy-ı řefā'ate

IV

Müseddes Der-niyâz

1

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Gamzene böyle kılan hâtır-ı âşübı esîr

Kişver-i fitneyi bir tîg ile etmiş teshîr

Dil-i 'uşşâkı neden zerre-i bî-tâb u hakîr

Eylemiş bārîka-i hüsnüni hürşîd-nazîr

Cân u dil el çeke peyvend-i gamundan heyhât

'İşk bir zâ'ikadur derdün ana kand-ı nebât

2

Koma pür-'ukde-i h'âhiş ser-i müyunla bizi

Âşinâ kıl nîgeh-i nâdire-gūyunla bizi

Yeter agladı felek hasret-i rūyunla bizi

Hem-sifâl eyle segân-ı ser-i kūyunla bizi

Haşre dek yohsa girîbânun elden komazız

Belki mahşerde de dāmānun elden komazız

3

Nâz mahmûrı olan nergis-i 'ayyâşun için

Nice dil şehri yıkan gamze-i evbâşun için

Nāveg-endâz-ı gazal-i dil olan kaşun için

Bizi de devlet-i hüsnünde güzel başun için

Mahrem-i perde-serây-ı harem-i rāz eyle

Belki şâyeste-i lutf-ı nîgeh-i nâz eyle

4

Tal'atun meş'ale-efrûz-ı harîm-i 'ismet
 Nigehün bezm-i tegâfûlde nedîm-i 'ismet
 Hüsnün ârâste-i halk-ı kerîm-i 'ismet
 Kâmetün nahl-i burûmend-i na'îm-i 'ismet
 Sen neden böyle perişân-reviş-i nâz olmak
 'İşka bîgâne vü bîgâneye dem-sâz olmak

5

Yâr için sohbet-i agyâra tenezzül güçdür
 'Âşika belki bu ma'nâyı te'emmül güçdür
 Haste-i 'ışk olana renc-i tegâfûl güçdür
 İhtiyârî bu kadar cevre tahammül güçdür
 'Âşıkun tîg be-dest-i ser-i râhıdur 'ışk
 Belki bî-çâreye bir mekr-i ilâhîdür 'ışk

6

Nâ'îlî cân u gönülden sana 'âşık mı değil
 Da'vî-i 'ışk u hulûs eylese sâdık mı değil
 Mazhar-ı lutf-ı 'itâb olmaga lâyık mı değil
 Devlet o bî-dile kûyunda gedâlık mı değil
 Neyledi sana dil-i derd-penâhı görsek
 'İşkdan özge nedür cürm ü günâhı görsek

V

Terkîb-i Bend Der-hitâb-ı Mahbûb

1

[Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ülün]

Ey pâdişeh-i kalem-rev-i nâz

Vey fitne-nişân-ı kûçe-i râz

Efsûs ki kişver-i hayâtı

İklîm-i bedenden etdün ifrâz

Feryâd ki tuydı râz-ı 'ışkun

Çeşmün gibi dūr-bâş gammâz

Sayyâd-ı kemîn-geh-i kazâdur

'Uşşâka o çeşm-i nâveg-endâz

Hakkâ ki gelür fesâne-i mahz

Göster dile güft-güy-ı i'câz

Ahkâm-ı kaderden eyledükçe

Her bir müje bir füsûna âgâz

Etsün mi gazal-i mihre ragbet

Zülfün gibi şîr-pençe şehbâz

Cibrîli şikâra nâz ederken

'Arş-ı dile eyledükçe pervâz

Bir nîm kadehde cânı eyler

Mahv-ı leme'ât-ı şu'le-i râz

Oldukça tecellî-i cemâlün

Tûr-ı dil-i 'ışka pertev-endâz

Ey reşk-i ruhiyle dâg ber-dâg

Hem lâle-i deşt ü hem gül-i bâg

2

Ey fitne-i rustâ-hîz-âşûb
 Vey her nigâhı kazâya mensûb
 Ey zerre-i âfitâb-ı hüsnî
 Âyîne-i râz-ı ışk u matlûb
 Ey hasret-i Yûsuf-ı cemâli
 Elmâs-feşân-ı çeşm-i Ya'kûb
 Ey tündî-i hüy-ı dil-hırâşı
 Efsâneğî-i şigîb-i Eyyûb
 Ey hâk-i rehiyle 'arşa nâzân
 Pâ-mâlî-i 'âşık-ı leked-kûb
 Ey dâ'im olan kalem-revînde
 H'ârî-keş-i nâzı ışk-ı mergûb
 Ey nokta-i hâl-i 'ârızında
 Mazmûn-ı niyâz u nâz mektûb
 Ey reng-i hayâli deyr-i dilde
 Nakkâş-ı hezâr sûret-i hûb
 Ser-pençe-i mihr-i 'ârızıyle
 Ey perde-der-i hicâb-ı mahcûb
 Ma'lûm degil mi hâk-i pâye
 Ahvâl-i dil-i melâmet-üslûb
 Ketm etmese de râz-ı ışkı 'âşık
 Olmaz mı lisan-ı hâli nâtık

3

‘Uşşāk yanunda hīç-kesdür
 Bī-çārelere bu ‘işve besdür
 Endiše-i dām-ı kākülünle
 Murg-ı dil ü cāna ten kafesdür
 Ser-pençe-i kākülünde diller
 ‘Ankā ise de pür mekesdür
 Kūyun ki mehār-bend-i ‘ışka
 Ser-menzil-i Ka‘be-i hevesdür
 Ol yolda figānı ehl-i derdün
 Mazmūn-ı terāne-i ceresdür
 Hüsnün ki bahār-ı bāğ-ı cennet
 Sahn-ı çemende hār u hasdur
 Ol gülşene kadd-i cilve-nākün
 Āşüfte-nihāl-i tāze-resdür
 Leb-rīz-keşān-ı bezm-i lutfun
 Āzürde-i silī-i ‘asesdür
 Şeh-rāh-ı mahabbetünde diller
 Pā-māl-i ‘itāb-ı pīş ü pesdür
 Ey şahne-i kişver-i tegāfūl
 Mahmūruna nīm cur‘a besdür
 Bezmünde ki mest-i bī-ayagız
 Teh şīşe-i kāma bī-dimāgız

4

İnsâf-dih ey büt-i cefâ-kâr
 Ey âfet-i cân-ı 'âşık-ı zâr
 'Uşşâkuna ola tehliyet-bahş
 Devr-i nıgehünde baht-ı gaddâr
 Sad gamze nihân iken rakîbe
 Dâmân-ı tegâfûlünde her bâr
 'Uşşâk için ola hüsnüne hayf
 Bir nîm nigâh-ı merhamet bâr
 Etmez mi zuhûr gayret-i 'ışk
 Oldukça harîf-i reng-i agyâr
 Bu gayret ile sen eyle insâf
 'Âşık nice olmasun ciger-h'âr
 Dil-dâde-i şevk iken vefâya
 Cevründe nedür bu denlü ısrâr
 Âmâde-i lutf iken rakîbe
 'Uşşâka nedür bu kahr u âzâr
 Sâgar be-leb visâlün olmak
 Lâyık midur andan ey cefâ-kâr
 Agyâr-ı füsürde-dil degilken
 Keyfiyyet-i 'ışkdan haber-dâr
 Bîgâneye yâr u âşinâsın
 Hakkâ ki garîbe bi-vefâsın

5

Küyunda nedür bu dād-h'āhī
Ey kişver-i fitne pādişāhı
‘Uşşākı kapundan eyledün dūr
Bī-çārelerün nedür günāhı
Küyunda dirīg ey perī-zād
Olmaya harīf-i hāk-i rāhı
Gül-berg-i hayāta virmeyenler
Dāmānuna yüz süren giyāhı
Derdünle cahīme dāg ber-dildür
Seyyāh-ı cihān-ı ‘ışkun āhı
Teklīf-i Sırāt ber-tarafdur
Tayy edene böyle şāh-rāhı
Gark olsa ‘aceb mi nūra ‘āşık
Etdükçe cemālüne nigāhı
Mir’āt-ı ruhunda cilve-gerdür
Envār-ı tecellī-i ilāhī
Cān kişverin eyleye ne lāyık
Ceyş-i sitemün güzār-gāhī
Gamzen ki ede cihān-ı dilde
Der-bend-i kazāya bāc-h'āhī
Kārı dile hāsılı füsündür
Çeşmün ne ‘aceb siyeh-deründür

6

Ol dem ki dile 'itâb edersün
 Hürşîdi girifte-tâb edersün
 Bu cünbiş ile ne'uzu bi'l-lâh
 Dil kişverini harâb edersün
 Çeşmün gibi yâr olup kazâya
 Çok fitneler irtikâb edersün
 Geh mâ'ide-i gamun cihâna
 Keyfiyyet-i hord u h'âb edersün
 Leb-teşne-dilân-ı 'ışka gâhî
 Deryâları hem serâb edersün
 Cisminde kalur mı tâb-ı lerziş
 Ol bî-dilde kim hitâb edersün
 Sîm-âb-ı sükûn-ı hayretünle
 Hasret-keş-i ıztırâb edersün
 Bil cürmüni Nâ'ilî hāmūş ol
 Ol şūha niçün 'azâb edersün
 Şâyed ki bu vaz'-ı nâ-sezâdan
 Yârı göricek hicâb edersün
 Dil mahz-ı hatâdur anlamam kim
 Bu re'yde sen savâb edersün
 Var Ka'be-i küyını tavâf et
 Cürm-i gam-ı 'ışka i'tirâf et

7

Yâ Rab senden budur niyâzum
Hem-reng-i hakikat et mecâzum
Kıl cürm-i mahabbetünle zâhir
Erbâb-ı günehten imtiyâzum
Demdür ki hevâ-perest-i ʿışkam
Pâ-lagz-ı vebâldür namâzum
Etdün beni bir perîye ʿâşık
Fâş oldu bununla halka râzum
Saldun beni bister-i belâya
Derd oldu tabîb-i çâre-sâzum
Hem ʿâşık u hem günâh-kâram
Yok şerm-i günehten ihtirâzum
Bir şehsuvâr-ı nâz içündür
Bu bâdiyelerde türktâzum
Bir sîm beden cevân içündür
Bu pûta-i ʿışkda güdâzum
Cârû-keş-i deyr-i ʿışkam ammâ
Yok bir sanem-i girişme-sâzum
Bu vâdî-i pür-hatarda reh-zen
Besdür bana baht-ı hîle-sâzum
Bu meşgale bâʿis-i telefdür
Bu yolda felâh ber-arafdur

VI

Müseddes

1

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ey sıfâtun nūr-ı mişkât-ı tarîk-i güm-rehân
 Mihr-i zâtun maşrık-ı gayb-ı hüviyyetden 'ayân
 Zerrelerdür mümkünât olmuş vücûdun mihr-i şân
 Sûret ü ma'nide peydâ vü nihânsın bî-gümân
 Cilve-gersün vahdet-i zâtunla peydâ vü nihân
 Kimse bilmez zâhir ü âtında zâtun bî-nişân

2

Ahmed-i Muhtârı kim meb'ûs u muhtâr eyledün
 Perde-i gaybun verâsından haber-dâr eyledün
 Nûrun işrâk etdi keşf-i sırr-ı esrâr eyledün
 Leyle-i isrâyı ol işrâka astâr eyledün
 Cilve-gersün vahdet-i zâtunla peydâ vü nihân
 Kimse bilmez zâhir ü bātında zâtun bî-nişân

3

Gencsün gencîne-dârun evliyây-ı kümelîn
 Şems-i zâtun cilve-ger çeşm-i halâyık dūr-bîn
 Vehm olur derkünde 'âciz 'akl olur hayret-güzîn
 Şârî'-i ferd ü ahedsün yâ ilâhe'l-'âlemîn
 Cilve-gersün vahdet-i zâtunla peydâ vü nihân
 Kimse bilmez zâhir ü bātında zâtun bî-nişân

4

Mebhas-ı zât u sıfâtun hayret-efzây-ı hıred
Güft-gü zâtunda lâ-yuhşâ sıfâtun lâ-yu'ed
Kurb-h'âhân-ı cenâbun derler ey ferd-i ahed
Yâ habîbu'l-lâh şefâ'at yâ resûla'l-lâh meded
Cilve-gersün vahdet-i zâtunla peydâ vü nihân
Kimse bilmez zâhir ü bātında zâtun bî-nişân

5

Şerm-i evsafun olup 'akdü'l-lisân-ı Nâ'ilî
Olmadı envâr feyz âyînesinde müncelî
Dâmen-i pîri tutup der geh hafî vü geh celî
Niyetüm makbûl-i yek-dil âh ez-în nâ-kâbilî
Cilve-gersün vahdet-i zâtunla peydâ vü nihân
Kimse bilmez zâhir ü bātında zâtun bî-nişân

VII

Müseddes

1

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Fırâşum seng-i hâra pûşîşüm şevk-i katâd olsun

Yerüm Beytü'l-Hazen figân-ı girye-zâd olsun

Ten-i mecrûhuma ta'n-ı 'adû zahm-ı ziyâd olsun

Edenler gönlümi âzürde mesrûrû'l-fü'âd olsun

Yıkanlar hâtır-ı nâ-şâdumı yâ Rabb şâd olsun

Benüm-çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

2

Sipîhr-i kîne-cûdan bî-vefâlık resm-i 'adîdür

Felekden bî-niyâz olmak dahi bir özge şâdîdür

Verây-ı kâm-cüyân-ı mahabbet nâ-murâdîdür

Gönül bu matla'ın memnûn-ı ma'nây-ı müfâdîdur

Yıkanlar hâtır-ı nâ-şâdumı yâ Rabb şâd olsun

Benüm-çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

3

Mürûr-ı dehr ile dil-şâd olup ahbâb kârımdan

'Adû pür-derd ü dâg olsun cefây-ı ihtiyârımdan

Bu beyti istimâ' etsün geçenler reh-güzârımdan

Bu anlansun zebân-ı sebze-i hâk-i mezârımdan

Yıkanlar hâtır-ı nâ-şâdumı yâ Rabb şâd olsun

Benüm-çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

4

Müsâfir-hâne-i dünyâda h'ân-ı gussa zādumdur
Libâs-ı 'âfiyet merdûd-ı çeşm-i şu'le-zādumdur
Melâlet rāhat-ı cānum sitem rūh-ı fu'ādumdur
Benüm hod tā ezelden nā-murād olmak murādumdur
Yıkanlar hâtır-ı nā-şādumı yâ Rabb şād olsun
Benüm-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

5

Ne mümkindür bula ey Nā'îlî hükm-i kazâ tagyîr
Bozulmak mümteni'dür ser-nüvişt-i hāme-i takdîr
Bu ma'nādan derûn-şādum ki bir dem etmeyüp te'hîr
Edüp ser-tîz ü bürrân tîşe-i āzârı bî-taksîr
Yıkanlar hâtır-ı nā-şādumı yâ Rabb şād olsun
Benüm-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

VIII

Tahmîs-i Nâ'îlî Çelebi Gazel-i Bahâyî

1

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Hirâs-ı fitne saldun dehre ey bî-dâd n'eylersün

Kopardun yer yer âşüb-ı kıyâmet-zâd n'eylersün

Perişânlıklar etdün nev-be-nev icâd n'eylersün

Tagıtdun h'âb-ı nâz-ı yâri ey feryâd n'eylersün

Edüp fitneyle dünyâyı harâb-âbâd n'eylersün

2

Vücüdun eylemiş hikmet-şinâs-ı 'âlem-i bâlâ

Aristâlis-i 'asr u nakd-ı vakt-ı Bû 'Alî Sînâ

Benânun hall-i râz-ı müşkilât-ı nabz edüp hakkâ

Edersün gerçi her derde tabîbüm bir devâ ammâ

Cünûn-ı ehl-i 'ışk olunca mâder-zâd n'eylersün

3

Nihândur büy-ı fitne târ-ı 'anber-fâm-ı zülfünde

Nice subh-ı kıyâmet muhtefidür şâm-ı zülfünde

Dimâg-âşüftedür cân ârzüy-ı kâm-ı zülfünde

Dil-i mecrûhuma rahm eyle kalsun dâm-ı zülfünde

Şikeste-bâl olan murgı edüp âzâd n'eylersün

4

Zemîn nat^c-1 siyâset-gâh-1 dil seyf-i kazâ mübrem
 Zebân hāmūş-1 hayret sîne sūzân dîdeler pür-nem
 Hevây-1 ışk şūr-efgen mahabbet gâlib ü muhkem
 Şehîd-i tîg-1 ışk-1 yârdur ser-cümle-i ʿâlem
 Urup şemşîre dest ey gamze-i cellâd n'eylersün

5

Bulup pervâza ruhsat rûzgâra ışveler saldun
 Perîşân etmege cem'iyet-i ıuşşâkı cân atdun
 Ne âl etdünse etdün murg-1 cânı dâma ugratdun
 Varup gîsüy-1 zülf-i yâri biri birine katdun
 Yine bir fitne tahrîk eyledün ey bād n'eylersün

6

Ne sûret kim çekersün cân bağışlarsun Mesîh-âsâ
 Olur hayrân-1 kârun mû-şikâfân-1 yed-i beyzâ
 Bu san'atde ne Erjeng ü ne Mânîdür sana hem-tâ
 Güzel tasvîr edersün hatt u hâl-i dil-beri ammâ
 Füsün u fitneye geldükçe ey Bihzâd n'eylersün

7

Olursun Nâ'ilî-veş gördüğüm mahbûba efgende
 Metâ^c-1 sabrunı tâlân eder her tıfl-1 nâzende
 Mahabbet gam-fezâ esbâb-1 cem'iyet perâkende
 Bahâyî-veş degilsün kâbil-i feyz-i safâ sen de
 Tekellüf ber-taraf ey hâtır-1 nâ-şâd n'eylersün

IX

Kıt'â Der-hitâb-ı Mukallid

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Dahl-i erbâb-ı kemâl ey zâhid-i sûret-perest

‘Âkıbet muhtâc-ı vakt-ı nefh-i sūr eyler seni

‘Âlem-i süflîde kalmaz ‘ârif-i bi'l-lâh olan

Kim o berzah bâr-gâh-ı kurba dūr eyler seni

Nâ'îlî-veş olma mahrûm-ı temâşây-ı cemâl

Dikkat-i eşkâl-i dehr ol dem ki kūr eyler seni

Çeşm-i cânı müsta‘idd eyle hidâyet nūrına

Kürlük âzürede-i zindân-ı gūr eyler seni

Cevher-i ma‘nâyı gör âyîne-i tahkîkde

Kim o cevher vâkîf-ı râz-ı nüşûr eyler seni

X

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Döndüm hilâle za'f ile cismümde yok mecâl

Nân-ı cevînüm etdi felek bedr iken hilâl

Zerrîn sebîke-i mehi kılmış hilâl eden

Cism-i nizâr u zerdümi gam pütasında kâl

Evzâ^c-ı hâriciyene saldun cihâni hep
Ey çarh-ı kec-reviş felek-i dün-i bed-sikâl

İki hilâli bir yere peyveste kılsalar
Tāk-ı revāk-ı cismüm olurdu hezâr sâl

Her biri üstüh^hânlarınun bir hilâldür
Döndüm şu murga kim ola perr-i şikeste-bâl

Zahm-ı benân-ı bed-güherândur hilâl eden
Kadd-i hamîdem eyleme ey müdde^cî sü^hâl

Şahs-ı hayâl dîde-i ‘ibretle baksa da
Teşhîs ede hilâl ile cismüm zihî hü^hzâl

Sad-nîme olsa za^cfuma nisbet hilâl-i çarh
Her biri bir zebân ile takrîre yok mecâl

Bedr iken oldu halk-ı tereffühle âfitâb
Ancak benüm zamânedede bedr olmayan hilâl

Bedri hilâl edüp yine eyler hilâli bedr
Hallāk-ı her dū ^câlem ü fa^câl-i bî-hemâl

Sandum görünce hey^hetüni ey hilâl-i çarh
Bir yerden iki lū^hlesi var çeşme-i zülâl

Olduk garîk-i nûr-ı 'atâ-yı Muhammedî
Ahsente ey hilâl zihî irtifâ'-ı hâl

XI

Der-münâcât-ı Hudâ

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Yâ Rab zebânum et şeref-i na'ta muhtedî
Endişem eyle vakf-ı senâ-yı Muhammedî

Yâ Rab ne lutf olur bu ki memdûh ola bana
Ser-hayl-i enbiyâ 'âlem-efrâz-ı sermedî

Yâ Rab ne lutf olur bu ki tab' ehlinün tamâm
Baht-ı siyâha munzam iken rûy-ı esvedî

'Ukbâda feyz-i na'tun ile rû-sefid olup
Hürşide haclet-âver ola tab'-ı ecvedî

Zâd-ı menâzil-i reh-i 'ukbâ degil midür
Ol hazretün medâ-yih-i ahlak-ı erşedi

Habl-i metîn-i şer'üni elden bırakmasun
Dâm-ı hevây-ı nefsün olanlar mukayyedi

XII

İlahî

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Gönül bigânelerle âşinâdur yâ Resûla'l-lâh

Der-i devlet-me'âbundan cudâdur yâ Resûla'l-lâh

Zer-i hurşid-i mahşer kursadur iksir-i hâlünden

Reh-i 'ışkunda ol kim hâk-i pâdur yâ Resûla'l-lâh

Sarardur zikr ü fikrün çehresin erbâb-ı tevhîdün

Siyeh hâki zer eyler kîmyâdur yâ Resûla'l-lâh

Dil-i meyyâli de bir şebnem-i nâçiz farz eyle

Gül-i bâg-ı cemâlün pür-nemâdur yâ Resûla'l-lâh

Sözün makbûl-i dergâh-ı samed dillerde evsâfun

Şefî'-i halk u mahbûb-ı Hudâdur yâ Resûla'l-lâh

Olan hâdî sırât-ı müstakîme şer'-i pākündür

Bu 'âlem berzah-ı havf u recâdur yâ Resûla'l-lâh

Ne denlü Nâ'ilî şâyân-ı tertîb-i cezâ olsa

Cenâbundan şefâ'at mültecâdur yâ Resûla'l-lâh

XIII

İlahî

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Hâk olunca fenâ bula cesedüm

Bî-vücüd eyle yâ Resûla'l-lâh

Câh-ı dünyâya var ise hasedüm

Lâ-yesüd eyle yâ Resûla'l-lâh

Şer'ün eyvânı kim mü'essesdür

Şemse-i târîm-i mukarnesdür

Dü cihâna şefâ'tün besdür

Lutf u cüd eyle yâ Resûla'l-lâh

Gül-i gülşen-serây-ı akdessün

Gül-bün-i ravza-i mukaddessün

Cümle 'âsîlere müderressün

Bezl ü cüd eyle yâ Resûla'l-lâh

Devlet-i bî-bekâda hasâretdür

Hâsılı haret ü hacâletdür

Bu gedâdan ki kem-bezâ'atdür

Def'-i sūd eyle yâ Resûla'l-lâh

GAZELLER

1

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Yem-i âteş-hurûş-ı dilde oldukça sükün peydâ

Eder her dâg-ı hasret tende bir girdâb-ı hün peydâ

Bu 'âlem pây tâ ser küh küh-ı mihnet ü gamdur

Eder her tîşe-kâr-ı ârzü bir Bî-sütün peydâ

Girân etsün ko diller târ târ-ı zülfün olsun tek

Ruhun bâğında nice müşk-bîd-i ser-nigün peydâ

Leb-i şüh-ı nigâh-ı çeşmün oldukça terennüm-sâz

Eder her cünbiş-i müjgânı bir nakş-ı füsün peydâ

Bu lu'bed-gâhda ey Nâ'ilî bilmekdedür hikmet

Ne zîr-i hırkadandur heft tās-ı nîl-gün peydâ

2

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bîgâne-i mahabbetün olmaz gam-âşinâ

Ey dâg-ı derdin eylemeyen merhem-âşinâ

Kūyun ki Ka'be-i dil ü cāndur olur mı hîç

Leb-teşne-i zülâl-i gamun zemzem-âşinâ

Sûr-ı safây-ı vuslata olmaz firîfte
Halvet-güzîn-i hecrün olan mâtem-âşinâ

Bîgânedür nigâhı gibi lutfı da dile
Olmış o şûh ile tutalum ‘âlem âşinâ

Ermez mi Nâ’ilî dem-i subh-ı hidâyete
Olmaz mı gonce-zâr-ı emel şebnem-âşinâ

3

[Fâ’ilâtü fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]
Şādî-i vuslat niçün tahmîl-i nâz eyler bana
Rind-i şādî-düşmenem ben gam niyâz eyler bana

Nâ-ümîd ol haste-i cân-der-gelüyam kim kazâ
Baht-ı bîmârı tabîb-i çâre-sâz eyler bana

Bir dil-i bî-tâb ile bin gamzeye âmâdeyüm
Ey diyen hükm-i kazâdan ihtirâz eyler bana

Baht-ı pür-âzârun eylerse telâfisin yine
İltifât-ı gamze-i hâtır-nevâz eyler bana

Eylemem mazmûnına Cibrîli mahrem Nâ’ilî
Gamzeler kim fitneden ifşây-ı râz eyler bana

4

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Edeli zevk-i tahayyür gamı tiryāk bana

Oldı vā-sühtegī māye-i idrāk bana

Dāmen-ālūdeligüm 'ıška ederdüm ta'lik

Virse ālāyişe ruhsat nazar-ı pāk bana

Etdürür servet-i sermāye-i gayret bilürin

Telef-i nakd-ı niyāz etmede imsāk bana

Havfum oldur sebab-i renciş-i hicrānun olur

Dil-i ŝūrīde ile baht-ı heves-nāk bana

Eger olmazsa perīŝānī-i zülfün rüzī

Haşre dek bār-ı girāndur bir avuc hāk bana

Kızarup bādeden ol çeşm-i siyeh Nā'iliyā

Görünür cāme-i surhıyla gazab-nāk bana

5

[Fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilün]

Sen virürsin 'āriyet bu cān-ı mahzūnı bana

Senden ayrılmak hemān ölmekdür ey hūnī bana

Gösterür ser-geşte-hâl-i vâdî-i hayret henüz
Girdibâd-ı deşt ü sahrâ rûh-ı Mecnûnı bana

Ben özümden bî-haber mecnûn iken viridi hırâş
‘Akl edüp şâgird-i nâ-kâbil Felâtûmı bana

İ‘tibâr etme revâc-ı kâr için Bercîs-i çarh
Çeşmüne sen öğretdün bu efsûnı bana

Nâ’ilî dâgam bu hasretten ki âhum gösterür
Reng-i hâkisterde pâ ber-câ bu gerdûnı bana

6

[Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Sîne gülzâr-ı mahabbet nâle bülbüldür bana
Vakt-ı dâg-efrûzî-i dil mevsim-i güldür bana

Cünbişinden dâg ber-dildür gazâlân-ı Hutun
Nâfe-rîz-i kâm h’âhiş kim o kâküldür bana

Hissedâr eyler şemîminden dili hengâm-ı âh
Fikret-i zülfün ki her dem tâze sünbüldür bana

Zür-ı bâzûy-ı nigâhun dest-burd-ı ‘işvedür
Çâk-rîz-i ceyb ü dâmân-ı tahammüldür bana

Cürmüm ikrâr etdüren bismilgeh-i âşübda
Haşyet-i cellâd-ı çeşm-i pür-tegâfüldür bana

Nâ'îlî i'câz-ı nutkumdur ki eyler ter-zebân
Hâme kim şem'î-şebistân-ı tahayyüldür bana

7

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Dâd-h'âh-ı vuslat olsam baht düşmendür bana
Deşt-peymây-ı gam olsam âh reh-zendür bana

Olmadı mümkün kemend-i zülf-i yâre dest-res
Teng-nây-ı dehr güyâ çâh-ı Bîjendür bana

Mest-i güstâh-ı elestem müdde'â mahşerde de
Bâde-i sâf u cevân- pāk-dāmendür bana

Bü'l-'aceb nâ-kâm-ı 'ışkam nerm-dil mahbūblar
Mūm iken agyāra baksan seng ü āhendür bana

Tavk-ı zencîr-i rızâ ber-gerdenüm ey Nâ'îlî
Bu kuhen dârü'ş-şifâ mādām meskendür bana

8

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Şarâb-ı nâb getürdükçe nîm h'âb sana
Tutar elinde kadeh mâh u âfitâb sana

Hezâr pâre dile lebleründen et sâkî
Eger düşerse nemek-rîzî-i kebâb sana

Muhâldür eser ol çeşm-i ser-girâna hemân
Hamîr-i mâye-i nâz olmasun şarâb sana

Bir olsa zehre-i Mirrîh ile dil-i Behrâm
Yine getürmeyeler bir nigâha tâb sana

Nigâh-ı mestün ile bildi âşinâ idügin
Bakınca Nâ'ilî-i hânümân-harâb sana

9

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Cihânı etmege bir lahzada harâb sana
Yeter ol nergis-i mahmûr-ı nîm h'âb sana

Hazer gurûrdan ey âfitâb-ı Behcet kim
Zamân ola gele her zerreden hicâb sana

Yeter harâbî-i rindâna bir nigeḥ sâkî
Girân gelürse eger cām-ı pür-şarâb sana

Düşerdi manzara-i çâr-tāk-ı nahvetden
Bu hüsn ile nazar etseydi âfitâb sana

Nedür bu feyz-i sirâyet ki sâkiyâ virmiş
Lebün şarâba letâfet şarâb-ı nâb sana

Selâm-ı Nâ'îlî-i zârdan mı incindün
Nedendür ey ham-ı ebrû bu pîç ü tâb sana

10

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Döndürüp her güli bir ahker-i sūzâna sabâ
Dâğlar yakdı dil-i bülbül-i nâlâne sabâ

Şâh-ı nevrūzdan oldı yine mülk-i çemene
Gonce tūmârınun îsâline pervâne sabâ

Nâ-şigîbâyî-i bülbül n'ola efvün olsa
Söyledi derdini gūş-ı güle mestâne sabâ

Tokunur dillere yârün ser-i gîsūsından
Turra-i sūnbüle gâhî ki urur şâne sabâ

Nâ'îlî sâha-i pür-sünbül-i firdevse döner
Büy-1 zülfin getirürse harem-i câne sabâ

11

[Me'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey tâb-1 hüsnün âfet-i nîrüy-1 âfitâb
Haclet-pezir-i reng-i ruhun rüy-1 âfitâb

Feyz-âşinây-1 dâg-1 dil olmak muhâldür
Reng-i şikeste-i gül-i hod-rüy-1 âfitâb

Mânend-i zerre mahv-1 vücüd eyler ugrayan
Ol mâhun oldı küyü meger güy-1 âfitâb

Sahra-neverd-i 'âlem olaldan o hâl-veş
Bir nâfe hâsıl etmedi âhüy-1 âfitâb

'Aks-i ruhun o bādeye bir kerre kim düşer
Tā haşr lāy-1 hummı virir büy-1 âfitâb

Ey nahl-i taze ugrasa gülzâr-1 küyuna
Gül-bün-firâz-1 düzah olur cüy-1 âfitâb

Ey Nâ'îlî o turra ki çevgân-1 fitnedür
Pâ-mâl iken rübüdesidür güy-1 âfitâb

12

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Semt-i hirmâne düşer teşne-leb-i cüy-ı taleb

Tîh-i hayretde kalur germ-rev-i süy-ı taleb

Sen hemân ışkda ol Kûh-kene hem-vādî

Tîşesiz kârın eder kuvvet-i bāzūy-ı taleb

N'eylersün bü'l-heves-i ışk olunca der-kār

Nigeh-i çeşm-i emel gūşe-i ebrūy-ı taleb

Vādî-i ışkda girmez mi dahi dest-i dile

Gūşe-i dāmen-i nev-şāhid-i dil-cūy-ı taleb

Eyledi murg-ı dil-i Nā'îlî-i zārı hevā

Beste-i dām-ı şikenc-i ham-ı gīsūy-ı taleb

13

[Mef'ülü fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün]

Kāküllerün ki çîn-i cebîn üzre buldı tāb

Gösterdi cezr ü meddini deryāy-ı ıztırāb

Dünyāya berk-ı tîg-i nigāhunla tāb vir

Düşdün sipāh-ı fitneye teb-lerze-i kıbāb

‘Âlem harâb olur nige хүnden ki eylese
Ser-cüş-1 cām-1 ‘ışve şikest-i humār-1 h’āb

Deyr-i cihānda bir sanem-i şive-kār ile
Zünnār-bend-i ‘ışk olalı hālümüz harāb

Fart-1 hücüm-1 nāzdan ol şūha Nā’ilī
Reng-i şarāb-1 ‘ışve olur perde-i hicāb

14

[Mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün]
Semūm-1 bādiye-i ye’s olur şemīm-i tarab
Riyāz-1 bahtuma olsa vezān nesīm-i tarab

Garīb-i şehir ü diyār-1 mahabbetün bir olur
Yanında külhen-i gam gülşen-i na‘īm-i tarab

O kible-gāh-1 temennānun eyler olmaga nāz
Gedāy-1 küyü tavāf-āver-i harīm-i tarab

Tegāfüliyle eder güft-güy-1 rühānī
Gamıyla ülfet eden olsa da nedīm-i tarab

Olur mezāk-1 hakikatde Nā’ilī hem-reng
Humār-1 derd-i keder neşve-i ‘amīm-i tarab

15

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Âşüfte edüp dilleri nezzârelerün hep

Bir bir duyar esrârın o bî-çârelerün hep

Her subh tavâf eyleyerek Ka'be-i küyun

Bir yere gelür 'âşık-ı âvârelerün hep

La'lün ki olur meclis-i ervâhda mezkûr

Bir renge girer neşvesi mey-h'ârelerün hep

Yâd eylese dil bûs-ı leb-i tîg-i nigâhun

Hamyâze çeker sînedeki yârelerün hep

Bir âh görür kârını ey Nâ'ilî-i zâr

Ferhâda hırâş-ı dil olan hârelerün hep

16

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bir çîn-i cebhe varumı tārāca virdi hep

Tufân-ı girye rahtumı emvāca virdi hep

Dil terk-i hânümân ile mesrûr o denlü kim

Güyâ ki nakdin atlās u dībāce virdi hep

Sūdā-gerān-ı ʿıŝkun olur ŝāh-benderi
Ol kim bu yolda mā-melekin bāce virdi hep

Çün ŝemʿ-i zer-külāh-ı legen māsivāyı dil
Etdi zamīme tahtı ile tāca virdi hep

Çıkdı gınāy-ı vaslumuz agyāra Nāʿilī
Dil-ber zekāt-ı hüsnüni muhtāca virdi hep

17

[Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Gül hāre düşdi sīne-figār oldu ʿandelīb
Bir hāre bakdı bir güle zār oldu ʿandelīb

Şehnāme-hʿānlık eyledi Keyhusrev-i güle
Destān-serāy-ı sebz ü güle bahār oldu ʿandelīb

Feryāda başladı yine her peri hārdan
Dīvān-serāy-ı dilde hezār oldu ʿandelīb

Gül gördi pāre pāre ciger gonce gark-ı hūn
Memnūn-ı zahm-ı hancer-i hār oldu ʿandelīb

Ey Nāʿilī vedāʿ-ı gül-i bāg u rāg edüp
Mehcūr-ı yār u dār u diyār oldu ʿandelīb

18

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Derûn-ı tîre-i zühhâd pür-jeng-i sivâdur hep
 'Acep âyînelerdür cilve-ger rûy-ı riyâdur hep

Şarâbun şîre-i cân olduğında şübhe yok sâkî
 Ne söz kim meclisünde söylenür rûh-âşinâdur hep

Cihân-ı vâjgûn-na'î-i mahabbet özge 'âlemdür
 Gedâdur şâhlar cümle gedâlar pâdişâdur hep

Ribât-ı dehr-i fânî turfe menzil-gâhdur anda
 Emel pâ der-rikâb u ârzü pâ der-hevâdur hep

Bizüz ey Nâ'ilî ol rû-siyâh-ı şerm ü haclet kim
 Sevâd-nâme-i a'mâlümüz sehv ü hatâdur hep

19

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Buldukça sürmeden müjeler gâh gâh tâb
 Elmâs deşneler mi degildür siyâh-tâb

Dil kûh-ı âhen olsa da eyşer rübûde 'ışk
 Kullâb-ı kehrübâya getürsün mi kâh tâb

Ey âh sen de sünbül-i destârum ol ki yâr
Bir tâze gül takınmış olup şeb-külâh tâb

Reşk-âver eyle subha garîbâne şâmumuz
Sal külbe-i mahabbete ey şem^c-i âh tâb

Peymâne lebde pür gerek ey Nâ'îlî bu şeb
Leb-rîzdür terâveş-i mihr ile mâh-tâb

20

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bin deşnen olsa hârdan ey gül siyâh-tâb
Kâbil mi 'andelîb ola senden nigâh-tâb

Sünbüller üzre nergise kıl cā-be-cā nazar
Seyr et bir âsümânda 'ayân nice mâh-tâb

Olmuş harîf-i pençe-i fülâd-ı Kahramân
Bulmuş o denlü nâmiyeden her giyâh tâb

Kaddin ham eyleyüp komamış hiç benefşede
Deryây-ı mevc-hîz-i çemende şinâh tâb

Ey Nâ'îlî mü'essir olup âh-ı 'andelîb
Ruhsâr-ı gülde zâhir olur gâh gâh tâb

21

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Müjgânlar âfet-i dil-i 'âşık nigâh mest

Kişver harâb şû sipeh pâdişâh mest

Nâz u kirişme hûş-rübâ 'işve dil-firîb

Dil şifte nigâh serâsime âh mest

Bir mâh-ı âfitâb-cebîn mübtelâsıyuz

Her şeb piyâle der-kef ü her subh-gâh mest

Ditrer nezâre üstine mânend-i âfitâb

Vardıkça h'âb-ı 'işveye ol gurra mâh mest

Maşer de olsa çâre mi var söyleşilmege

Geh ser-girân-ı nâzdur ol gamze gâh mest

Ser-germ-i 'ışka h'âhiş-i la'lün degil ba'îd

Meclisde varduğınca olur bâde-h'âh mest

Ey Nâ'îlî terâne-i killkünden oldılar

Rûhâniyân-ı mastaba-i intibâh mest

22

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Sākī ki rüz-ı mahşer ola 'özü-h'āh-ı mest
Zühhādı şerm-sār ede lutf-ı günāh-ı mest

Hakkā ki nukl-ı meclis-i nāz u niyāz dur
Sākiye gamze 'āşıkā bīm-i nigāh-ı mest

Rüz-ı cezāda kim ola ser-nāme-i kabūl
Harf-i hatā-şumārī-i haclet penāh-ı mest

Zühhāda surh-rüyī-i haclet yeter hemān
Şerm-i sefid-kārī-i rüy-ı siyāh-ı mest

Kem cur'a-i hatā ile ol günde Nā'ilī
H'āb-ı humār olur sebab-i intibāh-ı mest

23

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fâ'ilün]

Aldıkça ele cām-ı mey ol kec-küleh-i mest
Bin fitneye āmāde olur her nigeh-i mest

Vā'iz ne bilür mertebe-i pīr-i mugānı
Tā olmayıcak cur'a gibi hāk-i reh-i mest

Zâhid ne bilür mezheb-i rindânı ki anda
Hüş-yârî-i âzînedür ancak güneh-i mest

Âyîne-i sâgarda olan 'âlemi görmez
Gülzâr-ı bihişt olsa nezzâre-geh-i mest

Âşüb-ı dil-i Nâ'îlî-i bî-ser ü pâdur
Ol gamze-i mahmûr u o çeşm-i siyeh-i mest

24

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Eylemiş h'âb-ı tegâfûl nigeht-i şühunı mest
Çeşmün âşüb-ı nazar gamzelerün nâz-perest

Sakın ey şüh sakın sūziş-i dilden ki eder
Dâmen-i nâzunı bir cünbiş-i âhıyla şikest

Cân virür yanmaga dil ne'eylesün ammâ güzelüm
Bulamaz düzah-ı hecründe de bir cây-ı nişest

Hased ol 'âşika kim sen büt-i nâzende ile
Ede gül-geşt-i hıyâbân-ı çemen dest-be-dest

Rif'at el virse yine Nâ'îlî-i zâr gibi
Yüz sürüp pâyına olsak ser-i zülfün gibi pest

25

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

İşkunla ilâhî beni âşüfte-dimâg et

Şeb tâ be-seher hem nefesüm dūd-ı çerâg et

Mahrūr-ı ciger-teşneyüz ey sākî-i müşfik

Geldükçe elünden bize teklif-i ayag et

Zühhâda da ey şem^c-i riyâ-süz eser kılBir şu^cle ile bin dili efsürde çerâg et

Rahm eyle hezâr-ı dile ey nâmiye-i derd

Zîb-i kafes-i cismümi yer yer gül-i dâg et

Bî-rengî-i hüsnünle virüp güllere haclet

Meşşâtânı gül-güne-tırâz-ı ruh-ı bâg et

Kâm al mey-i mahbūbdan ey Nâ'ilî-i zâr

Tahsîl-i neşât-ı dil ü tartib-i dimâg et

26

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Gâret-gerî-i nakd-ı dil-i zâra ne minnet

Ol hod senün ey şüh sitem-kâra ne minnet

Mahşerde de o zülf ü o ruhsâre ki vardur
Reşk-i sanem ü ragbet-i zünnâra ne minnet

Sad cevher-i cân olmaga îsâr-ı güşâyış
Ol hokka-i la'lîn-i dürer-bâra ne minnet

Sâyende eger subh-ı kıyâmet de olursa
Ey baht-ı siyeh-rûz şeb-i târa ne minnet

Bir cām sun ey sâki-i meclis bize yoksa
Hûn-ı ciger-i Nâ'îlî-i zâra ne minnet

27

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Olmazdı gamun mâye-i icâd-ı mahabbet
Hüsn-i ezeli olmasa hem-zâd-ı mahabbet

Ruhsârün eden gülşen-i hüsne gül-i şādâb
Etmiş dili murg-ı çemen âbâd-ı mahabbet

Murg-ı dile âsâyişi bir dâm-ı belâdur
Mâdâm ki der-kâr ola sayyâd-ı mahabbet

Olur şeb-i târîk-i belâda şecer-i Tûr
Erbâb-ı gama şevk-ı hudâ-dâd-ı mahabbet

Bilmez harem-i şevk-ı dili Nâ'îlî-i zâr
Lutf etmeyicek kâbil-i irşād-ı mahabbet

28

[Mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün]

Ey gamzeleri cünûna bâ'is
Her 'işvesi füsûna bâ'is

Eyler dili irtifâ'-ı zülfün
Pâ-mâlî-i baht-ı dūna bâ'is

Peymāne-i dīdede lebündür
Ser-cūş-ı şarāb-ı hūna bâ'is

Mahmūrî-i her dū nergisündür
Āzār-ı dil-i zebūna bâ'is

Dūd-ı dil ü eşk-i Nâ'îlidür
Bu târem-i nil-gūna bâ'is

29

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Kaddün reşkiyle şāh-ı verd gāhî rāst gāhî kec
Gül-i al-ı ruhundan zerd gāhî rāst gāhî kec

Dil ü cān şeşder-i 'ışkunda zār üftān u hīzāndur
Misāl-i ka'beteyn-i nerd gāhī rāst gāhī kec

Rukū'ı eyler ebrūna kıyāmı kaddüne 'āşık
Olur tā'at-i ehl-i derd gāhī rāst gāhī kec

Dile tārīk-i zülfünden ol ebrū nümāyāndur
Misāl-i kible-i şebgerd gāhī rāst gāhī kec

Kemānī kaşlarun atdıkça müjgān okların diller
Yürür mānend-i tīr-āverd gāhī rāst gāhī kec

Görüp kūyında geh agyārı geh yārı dil-i haste
Eder hasretle āh-ı serd gāhī rāst gāhī kec

Sipirhün bü'l-'acebdür Nā'İLİ devr-i çep-endāzı
Gehī sulh u gehī nāverd gāhī rāst gāhī kec

30

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]
Cülūs edince hamel taht-gāhına hurşid
Berāt-ı 'işreti rindānun oldı hep tecdīd

Mezāk-ı rüha 'aceb neşve-i dū bālādur
Neşāt-ı mevsim-i nevrüz ü şādī-i meh-i 'id

Misâl-i şîşe-i billûr-ı âfitâb olamaz
Bu fasl içinde sehâb-ı keder havâda bedîd

Meger ki sîne-i ‘uşşâkı tâze nev-hatlar
Duhân-ı âh ile eyler benefşe-zâr-ı ümîd

‘Aceb mi kesb-i dimâg etse bâdeden rindân
Kı erdi neşr-i şemîm-i bahâra fasl-ı cedîd

O bâg-ı huld-ı ma‘ânîde kim ola şeb ü rûz
Nevây-ı bülbül ü âheng-i nagme-i Nâhîd

Harâbıyuz o meyün Nâ’îlî ki cur‘asıdur
Sabâh-ı haşre dek ârâm-ı hâtır-ı Cemşîd

31

[Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Dest-büs-ı yâra pâ-dâş olsa da peygâm-ı ‘îd
Derd-i serdür ‘âşıkâ hengâme-i eyyâm-ı ‘îd

Pây-bend-i ‘ışka teshîr-i kulüb-ı ‘âşıkâ
Turra-i dil-berden artık kâr-gerdür dâm-ı ‘îd

Cilve-i kadd-i kıyâmet-şûr ile mahbûblar
Güşe ber-güşe hırâmân olsalar eyyâm-ı ‘îd

Şu'le-i düzah-fürûz-ı sîne-i 'uşşâkdan
 Mahşer-i âşüb olur cāy-ı sürür ārām-ı 'îd

Rûze-dâr-ı h'ân-ı yagmâ-yı visâle Nâ'îlî
 Gurre-i mâh-ı muharremdür hilâl-i cām-ı 'îd

32

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
 Ne gam şüküfte degilse bahâr-ı bāg-ı ümîd
 Zükâm-ı ye's ile efsürdedür dimāg-ı ümîd

Zuhûr-ı neşve-i la'lünle dest-i 'âşıkda
 Mey-i neşât ile leb-rîz olur ayag-ı ümîd

Nesîm-i kâkülün oldukça cilve-ger pür eder
 Cihânı nefha-i gül-rîz-i bāg u rāg-ı ümîd

Döyer mi süz-ı firâka gönül viren sana kim
 Sirişk-i çeşmi olur şu'le-rîz-i dāg-ı ümîd

Kalur mı zinde meger şem'-i bād-ı âh gibi
 Bu rûzgârda ey Nâ'îlî çerâg-ı ümîd

33

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

‘Aceb mi senden olan bir nigâhdan nevmîd
Olursa kām-ı dil-i bûse-hâhdan nevmîd

Şeb-i firākda baht-ı siyâhumuzdur hep
Eden bizi eser-i subh-gâhdan nevmîd

Olur sabâ reh-i pür-pîç ü tâb-ı hayretde
Nişân-ı ‘âşık-ı güm-kerde râhdan nevmîd

Cebîn-süde-i dergâhun eylme yâ Rab
Der-i mugân gibi bir bār-gâhdan nevmîd

Cefây-ı dehre olan Nâ'îli gibi mu'tâd
Olur telâfi-i baht-ı siyâhdan nevmîd

34

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Gubâr-ı Ka'be-i kûyun görür mi çeşm-i ümîd
Bu rûzgâra göre dostum degil mi ba'îd

Açılsa bin gül-i şādî zükâm-ı gamla yine
Dimâg-ı hâhiş olur bûy-ı kâmdan nevmîd

Açılmaya yine h'âb-ı girân-ı bahtumdan
Olursa merdümek-i çeşm-i ârzü hürşid

Neşât-ı kâm u gam-ı ye'sden müberrâyuz
Ne nâz-ı baht-ı siyeh-dil ne cevr-i çarh-ı 'anîd

Bu hüşk sâlde ey Nâ'ilî ne mümkindür
Ola şüküfte bahâr-ı hadîka-i ümîd

35

[Mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün]

Gül-gonce-i bāg-ı cāndur Ahmed
Reng-i gül-i gülistāndur Ahmed

Güftāra gelüp olur şeker-rîz
Bir hokka-dehen cevāndur Ahmed

Düzdide nigāh ile hemîşe
Gāret-ger-i hānümāndur Ahmed

Cellād-ı nigāhı gibi dā'im
Kan dökmede bî-amāndur Ahmed

Şāhen-şeh-i nev-zuhūr-ı fitne
Nev-devlet-i hüsn ü āndur Ahmed

Nâz ile ki eylese tekellüm

Tütî-i şeker-zebândur Ahmed

36

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Mahşer k'ola hüsnünden 'ayân safvet-i didâr

Tâb-efgen-i hurşid ola germiyyet-i didâr

Hüsnün ki ola cilve-nümây-ı harem-i kuds

Ervâha düşer gulgule-i hayret-i didâr

Bir lem'a cemâlünden eder rühü'l-emîni

Pervâne-i şem'î harem-i halvet-i didâr

Pîşânî-i maksûduma sebt olmuş ezelden

Mehcûrî-i hâk-i kadem ü hasret-i didâr

Sen germ-gazab gamzelerün hün-ı dil-âşâm

Ben mest-i serâsime-i keyfiyet-i didâr

Bî-tâkat-ı mür olsa da 'âşık nazarında

Bir zerre degilken dü cihân minnet-i didâr

Yoklansa hezârında bulunmaz o gürühun

Bir mürdaki havsala-i tâkat-i didâr

Mevkûf ise mahşerde de ey Nâ'îlî-i zâr
 'Âşıklara kem-mâyeğî-i rü'yet-i didâr

Hâk içre ola haşre dek eczâ-yı vücûdum
 Sîm-âb sıfat muztarib-i haclet-i didâr

37

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Nâleler kim nagme-senc-i h'âhişe dem-sâz olur
 Mutrib-ı çeşmi hemân meşgûl-i sâz-ı nâz olur

Gamzesi kan dökmede etmez tenezzül Rüsteme
 Lebleri cân virmede 'İsîye harf-endâz olur

İçse kanın kâse kâse her nefes bin 'âşıkun
 Gamze-i hûn-h'ârı ancak nîm mest-i nâz olur

Böyle mest-i nâz-perverden kaçır mı ehl-i 'ışk
 Neşve-dâr-ı hüsn olanlar şüh olur tannâz olur

Pâ-mâl-i nâz eder bir gün seni ol şeh-süvâr
 Dem gelür ey Nâ'îlî bir mûra da i'zâz olur

38

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bir dil-berün zamîri ki 'âşık-pesend olur
Duşnâm-ı telhi ehl-i dile nûş-hand olur

Dâm-ı firîb-i zülfüne bād-ı sabā gibi
Gafil bulunsa gerden-i Cibrîl bend olur

Her bir şiken ki dillere cāy-ı karārdur
Zindānî-i mahabbet için bir kemend olur

Feyz-i nigāh-ı 'âşık-ı pāke karîn olan
Hâtır-nevāz u şüh-dil ü şeh-levend olur

Bir âşinā nigāh eder elbet de Nā'ilî
Bir dil-berün zamîri ki 'âşık-pesend olur

39

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Dil-dādeyüz o şūha ki 'âşık-firîbdür
Berk-ı cemāli dāg-ı derün-ı şigîbdür

Reşk eyleme meşām-ı dil ü cāna ey sabā
Büy-ı visāl-i yārdan ol bî-nasîbdür

‘Aşık peyâm-ı vuslata virsün ki nakd-ı cân
Pâ-müzd-i müjdegâni-i küy-ı habîbdür

Agyâr yâd ederse beni meclisinde sög
Cevrün bana telâfi-i lutf-ı rakîbdür

Bir âşinâ nigâhuna degmez mi dostum
Küyunda Nâ'îlî nice demdür garîbdür

40

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Çeşm-i sâhir-pîşesin sâkî-i mest-i nâz eder
Her nigâhın tercemân-ı nükte-i i'câz eder

Destine âyîne-i câm alsa gâhî rüyına
Turrasin âşüfte çeşm-i ‘aşık-ı mümtâz eder

Ol zamân kim nâz ile ol sâhir-i mu'ciz-firîb
Nükte-i sihr ü füsün-ı ‘işveye âgâz eder

Her nigâhın gûşe-i çeşminde sayd-ı cân için
Sûret-i âhûda bir cādüy-ı efsün-sâz eder

Kadr-ı rindî anlasa zâhid reh-i mey-hânedede
Hırka-i tecrîd-i zühdi ana pây-endâz eder

‘Arif oldur kim erüp ‘ayne’l-yakîne Nâ’ilî
Çeşm-i cânın dūr-bîn-i hāk-dān-ı rāz eder

41

[Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Dilde ‘āşık merhem-i zahm-ı cefā bilmez nedür
Gülistān-ı derd-i gam neşv ü nemā bilmez nedür

‘İd-gehde rāst geldükçe o şeh ‘āşıklara
Şöyle vaz’ eyler ki gūyā merhabā bilmez nedür

‘Āşıkun eder ancak pejmürde cām-ı rāhatın
Berk-ı āhı hırmen-i derd ü belā bilmez nedür

Hasret-i la’lünle mey nūş etse hūn-ı derd olur
Mest-i ‘ışkun neşve-i cām-ı safā bilmez nedür

Nā’ilî inkār edenler tab’-ı mu’ciz-gūyunı
İhtirā’-ı hāme-i sihr-āzmā bilmez nedür

42

[Mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün]

Mestāneligüm bir büt-i sīmīn-ten içündür
Kan agladugum bir gül-i ter-dāmen içündür

Gerdün ile gavga bu güzer-gâh-ı fenâda
Bir gūşe-i bî-minnet olan külhen içündür

Meyl etmedüğüm sūr-ı safâ-bahşına dehrün
Mâtemkede-i dilde olan şiven içündür

Ol 'aşık-ı güm-geşte-murâdam ki figānum
Ne Yūsuf u ne nefha-i pîrāhen içündür

Sāhir dedigün Nā'iliyā tab'una her bār
Destünde olan hāme-i mu'ciz-fen içündür

43

[Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

Gam sanma dil-i sāfda mahbūs degildür
Āyîne nikāb-ı ruh-ı ma'kūs degildür

Hüsün ki degil kâbil-i tasvîr ü tasavvur
Nakş-ı ruhun āyinede mahbūs degildür

Mestî-i mahabbetde girānî-i ser olmaz
Pîşānî-i dile hāk ile me'nūs degildür

Dil şem'-i ruh-ı dil-bere pervānedür ammā
Āvāre-i pîrāhen-i fānūs degildür

‘Işk âteşi etmez mi hezâr-ı dili tûtî
Gülzârdan âteşde de me’yûs degildür

Yok Nâ’iliyâ hâcet-i tafsîl ki nazmun
Kem-rütbe-i Sâhib-rakam-ı Tûs degildür

44

[Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Cûlar o denlü sâf ki rûh-ı revânlanur
Feyz-i nesîm-i subh ile ezhâr cânlanur

Çıkmaz benefşe sünbül ile başa n’eylesün
Turmuş çemende boynın eger nâ-tüvânlanur

Mey-hâne cur‘alarla Bedehşân u her humı
Yākût-ı nâb u la‘l-i müzâb ile kanlanur

Meyden kızarsa ruhları gâhî o nahl-i nâz
Bâzüy-ı dâg-dârın açup ergavânlanur

Geçmiş serîr-i meykedeye rind-i bâde-h‘âr
Muhtâc-ı fûls-i ahmer iken kâmrânlanur

Bagrın felek kebâb u sirişkin şarâb eder
Mihmânına o kâse-siyeh mey zebânlanur

Kilk-i siyâh-ı mâşita-kâr elde Nâ'îlî
Kuhl-ı cevâhir-i suhene mîl-dânlanur

45

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Cem taht-gâhı tahta-i mey-hâne kendüdür
Kâşâne-i Havarnak-ı şâhâne kendüdür

Mir'ât-ı cûya husrev-i gül nâzır olmasun
‘Âlem-nümâ dedikleri peymâne kendüdür

Geh ‘arz-ı hâl ü geh ruh eder zîr-i turradan
Hem dâm kendü saydına hem dâne kendüdür

Tahrîk-i bād-ı âh ise bādî o fitneye
Âzâr-ı dilde turrası da şâne kendüdür

Tenhâ-nişîn-i mastaba-i ‘ışk Nâ'îlî
Nukl u şarâb u sâgar u hum-hâne kendüdür

46

[Mefâ'liün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Zafer sipâhına ol gamze-i gazûb iledür
Kazâ ne kârda olsa o tünd-hû biledür

O şâh-ı hüsn ile ceş-ı niyâz fevc-â-fevc
Pes-i tekâver-i nâzında sū-be-sū biledür

Yanınca bâde-güsârân-ı bezm-i hicrânun
Şarâb-ı ʿışk u mahabbet sebū sebū biledür

Hüner-şumârî-i ihvâna iʿtimâd etme
Ki ol gürühda hassâd-ı ʿayb-cū biledür

Dū rûze ʿişreti ey Nâʿilî ganîmet bil
Humâr-ı yeʿs ile sahbây-ı ârzū biledür

47

[Mefâʿliün feʿilâtün mefâʿilün feʿilün]
Harâb gamzeler ol çeşm-i fiten mahmūr
ʿAceb ʿaceb kʿola sâkî-i encümen mahmūr

Garîbdür bu ki çeşm-i siyâh-ı mestün ola
Yegân yegân müjeler mest-i nâz iken mahmūr

Füzün gerek ʿarak-ı şebnem-i seher ki henüz
Muʿâşirân-ı saf-ı soffa-i çemen mahmūr

Elinde olmayıcak cām-ı laʿl-gün nʿeyler
Kenâr u ceybin edüp pür dūr-i ʿAden mahmūr

Dem-i seherde görür Nâ'îlî 'akîk-i meyün
Kemîne cur'asını ahter-i Yemen mahmûr

48

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Güşâyiş-i dile bir nice rûzgâr ister
Şükufte olmaga ol gonce çok bahâr ister

Demek ki rûy-ı siyâhı medâr-ı hacletdür
'Arûs-ı baht ki gül-güne-i 'izâr ister

Kefen be-düş mubâhâtı Dâver-i mahşer
Şehîd-i tîg-i siyeh-tâb-ı çeşm-i yâr ister

Garîk-i lücce-i hayret bu heft girdâbun
Ne ka'rına nazar eyler ne dest-yâr ister

Teferrüc etmege dil bî-hüdâne Nâ'îliyâ
Verây-ı 'âlem-i hayretde bir diyâr ister

49

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ehl-i dile tokunma kim âzârı saht olur
Nerm olsa hâk her ne kadar hârı saht olur

Aldanma reng-i rüyuna ey hām-ı dest-i āz
Nahl-i hadīka-i emelün bārı saht olur

Etmez rakīb-i dīve eser āh-ı tīşe-kār
Kāfir bināsıdur der ü dīvārı saht olur

Olmaz güşāde girye ile kārı ‘āşıkun
Kan agladukça ‘ukde-i efgārı saht olur

Dil-ber ne denlü nāzük ü nerm olsa ol kadar
Sūdā-gerān-ı ‘ışk ile bāzārı saht olur

Hikmet bu kim dakīka-şināsān-ı encüme
Etmez felek müsā‘ade her kārı saht olur

Olma firīb-hurde-i ikbāl-i rūzgār
Ey Nā’ilī sakın hele idbārı saht olur

50

[Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün]

Hattun ki bāg-ı dilde bahār-ı siyāh açar
Hasret zemīn-i sīnede ezhār-ı āh açar

Sahbā ki gösterür ‘arak-āsā letāfeti
Mestāne sīnesin ki o büt gāh gāh açar

‘Uryân elinde gamzesinün tîg-i şu‘le-tâb
Benzer ki dahme-i dili teshîre râh açar

Mühr-i hazîne-i dile yâd el tokunmasun
Mahtûmıdur yine anı ol pâdişâh açar

Elmâs-pâre tîg-i kazâdur o gamze kim
Bebr-i beyân-ı Rüsteme zahm-ı nigâh açar

Südâ-gerân-ı ma‘siyet ansun o vaktı kim
Dâdâr-ı haşr bâr-ı metâ‘-ı günâh açar

Büstân-fürûz-ı gülşen-i cândur o gonceyi
Ey Nâ’îlî katîfe-i surh u siyâh açar

51

[Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]

Harîs-i devlet olan bî-şu‘ûrı n’eylerler
Şu‘â‘a hasret olan çeşm-i kûrı n’eylerler

Şi‘âr-ı hîç-kesândur rızây-ı nâ-çârî
Hilâf-ı meşreb-i himmet şükûrı n’eylerler

Verây-ı perdeden âgeh degilsün ey kâfir
Hayâl-i zılla müşâbih zuhûrı n’eylerler

Cihād-ı nefse tevekkül gibi hisâr olmaz
Sipâh-ı ‘âlem-i tecrîd sûrı n’eylerler

O reh-revâna ki Hızır u Kelîm bedrekadur
Fürûg-ı âh yeter şem‘-i Tûrı n’eylerler

Cefâsına mütehammil gerek o mâhı seven
Nigâh-ı şûhı gibi nâ-sabûrı n’eylerler

Mu‘âşirân-ı murabba‘-nişîn-i dâmen-i hum
Bu çâr-tâk-ı mu‘allâ-kusûrı n’eylerler

Metâ‘ı kes-mehâr-ı çârsûy-ı mahşerdür
Ko nâz u nahveti şâhum gurûrı n’eylerler

Nazar vifâk-ı ahibbâda Nâ‘ilî yohsa
Nifâk-ı bed-güherân-ı cesûrı n’eylerler

52

[Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]

Silâhı âh olup anlar ki seyf bilmezler

Ne zâlim olduğun ey çarh hayf bilmezler

Cihânda kimden edersün ümîd-i h‘ân-ı kerem

Bu tâb-hânedede ikrâm-ı zayf bilmezler

Sular ki bî-haber-i germ ü serd-i 'âlemdür
Nedür cefây-ı şitâ lutf-ı sayf bilmezler

Kadeh du'âsı şikest-i humâra kâfidür
Mu'âşirân-ı çemen kâr-ı seyf bilmezler

Safây-ı neş'e-i idrâki Nâ'iliden sor
Ki münkirân-ı mezâyây-ı keyf bilmezler

53

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]
Şûr-ı dü-'âlem ol iki çeşm-i kirişme-zâ mıdur
Nâza mukaddem-i sipeh fitneye pîşvâ mıdur

Yok müjelerde türktâz gamzesi yeke-tâz-ı tâz
Bilmezüz ol sitem-gerün leşgeri der-kafâ mıdur

Zülfi şiken şiken midür tündi-i bād-ı âhdan
Bir birini basup gelür mevc-i yem-i belâ mıdur

Cezb-i mahabbetünle dil zerd ü nizâr olup gider
Bilmediler hakikâtin kâh mı kehrübâ mıdur

Sâye-i zülfi düşdügi yerleri Nâ'ili gören
Fark edemez diyâr-ı Çîn memleket-i Hitâ mıdur

54

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Hâr-ı gama rencîdeligün vaktı degildir

Bu bāgda gül-çîdeligün vaktı degildir

Taklîd edüp ey baht-ı siyeh çeşm-i bütāna

Nāz etme ki h'ābideligün vaktı degildir

Ey fāhte çık serve ki sana demek olmaz

Bülbül gibi şūrideligün vaktı degildir

Gam-ı mey-i şādî tarab-engîz-i 'asesdür

Āgehlere lagzîdeligün vaktı degildir

Ey rûh-ı izāfî çıka gör çāh-ı bedenden

Te'hîr ile pūşîdeligün vaktı degildir

Meh gibi hemān Nā'iliyā gūş u zebān ol

Āyîne-sıfat dîdeligün vaktı degildir

55

[Mef'ülü fā'ilātü mefâ'ilü fā'ilün]

Çıkmış firāz-ı gül-büne bülbül dem-i seher

Ey nidāy-ı saltanat-ı gül dem-i seher

Bir keyf-i tâzedür dile ol mest-i 'işveden
 'Özr-i humâr-ı nâz u tegâfûl dem-i seher

Bâg-ı ruhında hem-ser-i zülf olmuş âh-ı dil
 Âmiziş eylemiş iki sünbül dem-i seher

Hoşdur çemende bir gül ü bir gül-'izâr için
 Dilde figân hezârda gulgul dem-i seher

Togmaz mı âfitâb-ı kadeh bezme Nâ'ilî
 Kâbil midür humâra tahammül dem-i seher

56

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Sâde-diller kim felekden şefkat ümmîdindedür
 Ser-nigün peymânenen keyfiyyet ümmîdindedür

Dil nigâh-ı lutf umar bilmez ne bî-rahm oldugın
 Merdüm-i çeşminden insâniyyet ümmîdindedür

Olsun eczây-ı felekden menfa'at-cüyâ o kim
 Bir avuc hâşâkdan hâsiyyet ümmîdindedür

Rûy-ı lutf-ı şîşe-bâz-ı çarhı dil görmüş gibi
 Jeng-dâr âyînesinden safvet ümmîdindedür

Kuvvet-i nutkun getürsün fi'l-i i'cāza kalem
Sende yārān Nā'ili haysiyyet ümmidindedür

57

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

O çārsüda ki nakd-ı niyāza bakmazlar
Metā'-ı käle-fürüşān-ı nāza bakmazlar

Verir tevekkül ü teslīme eşk ü āh halel
Reh-i edebde nişīb ü firāza bakmazlar

Siyeh kalem yaraşur şāh-nāme-i hüsne
Hat-āver olmasa meclisde tāze bakmazlar

Çıkarma tās-ı ser-i mihri ey felek min ba'd
Dil ehli sencileyin tās-bāza bakmazlar

Zamānede felek-i atlas olsa Nā'iliyā
Kumāş-ı nazm-ı ma'āni-tırāza bakmazlar

58

[Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

Emvāc-geh-i hün-ı ciger kim dilümüzdür
Girdāb-ı belā dām-ı reh-i sāhilümüzdür

Ol Ka'be-revânuz ki harîm-i harem-i 'ışk
Pür-şûr-ı figân-ı ceres-i mahmilümüzdür

Ol sâlik-i 'ışkuz ki kef-i pây-ı tahammül
Pür-âbile-i nîm reh-i menzilümüzdür

Mecnûn-ı Felâtûn-sebak-ı hikmet-i 'ışkız
'ışk âfet-i 'akl u dil-i nâ-kâbilümüzdür

Biz Nâ'ilîyâ Ka'be-i 'irfân-ı Hudâyız
Ervâh-ı suhen secde-ber-i menzilümüzdür

59

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

'Âşıklarun hemîşe niyâzundan incinür

Ol nâzenîn-i 'işve ki nâzından incinür

'Uşşâka bir belâsı da 'ışkun budur ki yâr

Âh-ı dil-i rakîb-i dil-nevâzından incinür

Dil-teng olur o gonçe-dehen bād-ı âhdan

Büy-âşinây-ı nefha-i râzından incinür

Bulmaz harîm-i kûyuna yol ol Ka'benün

Bād-ı semûm-ı deşt-i Hicâzdan incinür

Gâh olsa küh küh gamun Nâ'îlî gönül
Duşvârî-i nişîb ü firâzından incinür

60

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Sîneden rahtunı ey gam götür âfet yeridür
Girye tûfân-gehidür âteş-i hasret yeridür

Sînedür cilve-gehi bâde-güsârân-ı gamun
Dil-i pür-hûn gibi bir câm-ı mahabbet yeridür

Çarhun idbârı degildür yalnız rûh-gezâ
Cây-ı âsâyiş-i ikbâli de hayret yeridür

Çarha kâr etmedi âh-ı dil-i fülâd-güdâz
Nice kan aglamasun dîde ki rikkat yeridür

Söz dakîk olmasa ragbet mi bulur Nâ'iliyâ
Nazm-ı pākün budur insâf ki dikkât yeridür

61

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Ne gamzeden ne gam-ı yâr-ı pür-cefâdandur
Bizüm şikâyetümüzi baht-ı bî-vefâdandur

‘İtâb-ı gamze-i mestinden ihtirâz gerek
Hılâf-ı hükm-i kazâ kuvvet-i hatâdandur

Hirâs-ı mülk-i kazâ âfet-i kalem-rev-i ‘ışk
O şâh-ı leşger-i âşüb-der-kafâdandur

Harâb-kârî-i zünnâriyân-ı ‘âlem-i dil
O nâzenîn-i büt-i bigâne-âşinâdandur

Olur mecâlis-i ervâha şeb-çerâg-efrûz
O şu‘le kim eser-i dâg-ı ibtilâdandur

O gonce-leb der imiş âb u tâb-ı verd-i ruhum
Sirişk-i Nâ’ilî-i zâr-ı mübtelâdandur

62

[Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Sun‘-ı celâle eyle nazar ol cemâli gör
Âyîne-i cemâl-i Muhammed-celâli gör

Ârâyiş-i bihişt-i letâfet degil midür
Ol tâze gül-bün-i çemen-i i‘tidâli gör

Çeşmünle mülk-i câna düşen şûr-ı fitneden
Ma‘mûre kazâda olan ihtilâli gör

Bir behre al tena^{cc}um-ı ʿid-i visâlden
Ol gurre mâh-ı hüsnî o kaşî hilâli gör

Bak Nâʿilî bu nazm-ı selisün sutûrına
Emvâc-ı selsebîl-i bihişt-i kemâli gör

63

Müzeyyel Der-hakk-ı Nakîbü'l-eşrâf Kudsî-zâde Efendi Kaddese Sırrahu'l-ʿazîz

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Fezâ-nişîn-i gama dūd-ı âh lâzımdur
Bu teff ü tâba bir ebr-i siyâh lâzımdur

Zihî sülûk-ı gedâyân-ı ʿâlem-i himmet
Ki anlara ne sened ne penâh lâzımdur

Ne bâdbâna ne fülke ne rûzgâra tayan
Bu garka-gâhda ancak şinâh lâzımdur

Garîb neşve-i idrâkdür mahabbet-i ʿışk
Ki hayretinde bile intibâh lâzımdur

Gönül vilâyeti hâlî bulmasun gamdan
Ki ol kalme-reve bir pâdişâh lâzımdur

Ne rind-i bâde-keşüz Nâʿilî ne zâhid-i hüşk
Bize ne meykede ne hânkâh lâzımdur

Tahammül eyleyelüm cevr-i rûzgâra gönül
Bu gûşmâl bize gâh gâh lâzımdur

Hemân cenâb-ı hudâvende ilticâ edelüm
Garıbsin sana bir dest-gâh lâzımdur

O nûr-ı pâk-i asâlet ki i'tikâdında
Vücûh-ı şâyibeden intizâh lâzımdur

Nakîb-i zümre-i eşrâf kim huzûrında
Hemîşe kâmet-i gerdûn dū tâh lâzımdur

Zamîr-i rûşeni bir 'âlem-i mukaddesdür
Ne âsümânına mihr ü ne mâh lâzımdur

Murâd-ı hâtırı cebr-i dil-i halâyıkdur
Fütüvvetinde ne devlet ne câh lâzımdur

Ol muhâfazat-ı Hakda dâ'imâ o vücûd
Ki çeşm-i zahm-ı felekden nigâh lâzımdur

64

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Pây-ı hırede ışk güzer-gâh degildür
Bed-mestlerün cünbişi dil-h'âh degildür

Semt-i dil-i hayret-zede vādî-i cünündür
Evhām-ı ʿukûl ugrayacak rāh degildir

Vāʿiz sözün erbāb-ı nazar bir pūla almaz
Cūyāy-ı güher nākid-i her-gāh degildir

Bî-sūziş-i dil çāšnî-i ʿışk bilinmez
Ser-mest-i hevā neşve-ver-i āh degildir

Zühhāda açılmaz der-i eyvān-ı harābat
Ol mastaba-i feyz riyā-gāh degildir

Āzādelere dām-ı hıred kār-ger olmaz
Āhūy-ı harem sayd-ı çerā-gāh degildir

Bir mertebe ser-mest-i tegāfüldür o gamze
Rāz-ı dil-i Cibrīlden āgāh degildir

Ser-çeşme-i hūrşiddedür Nāʿilīyā Feyz
Cūyādur o kim himmeti kūtāh degildir

65

[Mefʿülü fāʿilātün mefʿülü fāʿilātün]

Sākī fürüg-ı meyden rüyunda tāb göster

Germiyet-i hayādan hūrşide āb göster

Dersün ki olmasun rāz-āgāh-ı neşve-i nāz
Cibrile çeşm-i mestün mahmūr-ı h'āb göster

Pür-cūş-ı 'aks-ı la'l-i tebhāle-dārun olsun
Her sundugun kadehde sākī habāb göster

Bir hande ile zeyn et ey zer-ger-i melāhat
Fass-ı nigīn-i la'lin pür-dürr-i nāb göster

Gör secde-i niyāzı sen bana hüblarda
Şāyeste-i perestiş bir āfitāb göster

Ey şahne-kār-ı perhīz ol fark-ı zühde mey-rīz
Destün Bāyezīdün cām-ı şarāb göster

El sunma h'ān-ı lutf-ı çarh-ı siyeh-kelīme
Baht-ı le'ime kendün 'āli-cenāb göster

Ne hīre-pāy-ı şevk ol ey reh-neverd-i himmet
Ne dāmen-i hevesde gerd-i şitāb göster

Vādī-i gamda eşkūn mahv eyle tāb-ı dilden
Āb eyleme serābı ābı serāb göster

Mahşerde Nā'ilī-veş pür-bār-ı cürm-i 'ışk ol
Dādār-ı haşra kendün mīzān-harāb göster

66

[Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün]

Ol ki bu gam-hānede 'iys-i dem-ā-dem bulur

Her ser-i müyında bir zāyika-i gam bulur

Girye-i 'ışkunla dil bāg-ı bahār-ı gamun

Her bun-ı hārında bir çeşme-i hurrem bulur

Etse teccüs sabā turra-i pür-tābunı

Kesret-i agyārdan bin dile bir ham bulur

Fikr-i lebünle olan 'ālem-i hayret-neverd

Her ser-i rāhında bir mastaba-i Cem bulur

Gamzesin ol kāfir-i bükalemün-'ışvenün

Sāde-dilān-ı heves rāzına mahrem bulur

Garka virür 'ālemi hün-ı şehidān-ı 'ışk

Çeşmi ki bir bādede çāşnī-i dem bulur

Ey büt-i nāz etse ger vasf-ı lebün Nā'ilī

Her nefesi pāye-i 'İsī-i Meryem bulur

67

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Ey hün-ı ciger şîşe-i cām-ı teri toldur

Ārāyiş-i bezm-i gam olan sāgarı toldur

‘Aksin düşürüp lüccce-i hün-ābā sipihrün

Ol meyle bu nüh cām-ı ziyā-güsteri toldur

Göster felege pençe-i hürşidde māhı

Sākī yine destündeki cām-ı teri toldur

Ey rind-i tehī-kīse ko da‘vāy-ı hulūsı

Meh-pārelerün ceybine sīm ü zeri toldur

Ol Nā'iliyā rābıta-perdāz-ı ma‘ānī

Nakd-ı suhen-i pākün ile defteri toldur

68

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Dil-i āşüfteye ol turrada ārām müşkildür

Hümāy-ı lā-mekāna kayd-ı bend-i dām müşkildür

Sunulsa destine miftāh-ı cennet bir nefes sensüz

Karār etmek muhassal bu dil-i nā-kām müşkildür

Perestiş-gâh iken ebrûsı Cibrîl ü Mesîhâya
O kâfir mâcerây-ı ‘işveye islâm müşkildür

Sunardum cām-ı pür-hün-ı dili ol gamzeve ammâ
Tenük-zarf-ı şarâb-ı nâbdur ibrâm müşkildür

Suhen ey Nâ’îlî ‘ārî gerek temyîz-i mahlasdan
Bu dâniş-gehde zâta gâlib olmak nâm müşkildür

69

[Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Ol şâh-ı hüsne kim saf-ı müjgân sipâhdur
Düm-dârı hatt makdem-i ceş-i nigâhdur

Ey âh-ı nerm mâni’-i teşrîf-i yârsın
Berg-i güle nesîm-i seher sedd-i râhdur

Ey dil deme tagıtdı siyeh sünbülün sabâ
Senden yayılmasun bu haber kim siyâhdur

Sen bâ’is-i harâbî-i kevneyn o gamzeden
‘Âlem harâb u hâl-i kıyâmet tebâhdur

Hızr u Mesîh dâg-ı şehîdân-ı hasretün
Zerd ü nizâr-ı reşk-i ruhun mihr ü mâhdur

Ben Nâ'îlî mühendis-i nazmam çeh-i devât
Ristoy-ı tab'uma rasad-ı intibâhdur

70

[Me'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ferzend-i nâ-halef ki peder-iftihâr olur
Zâtında cevher olmasa bî-i'tibâr olur

Mezheblerinde lutf u vefâ küfr-i mahz iken
Kârı nifâk-pîşelerün i'tizâr olur

Bed-h'âh-ı tîre-dilde bulunmaz fûrûg-ı sıdk
Tâbende olsa ahteri şem'-i mezâr olur

Elbet de şem'-i meclis-i ikbâl olan vücûd
Puf kerde-i müsâra'at-ı rûzgâr olur

Bî-behre-i sa'âdet-i âdâb Nâ'îlî
Olmaz mu'ammer olsa da 'âlemde hâr olur

71

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Şahsun isti'dâdı lutf-ı peykerinden bellidür
Kimyây-ı kâbiliyyet cevherinden bellidür

Sînesin şemşîr-i hasret çāk çāk etmezse de
 ‘Āşık-ı hūnîn-ciger çeşm-i terinden bellidür

Zîr-i şem‘ ü pây-ı gül-bünde ‘ayâr-ı sūzişi
 Bülbül ü pervānenün hākisterinden bellidür

Ol kemerle genc-i nā-yāb-ı miyān-ı dil-rübā
 Bir tılısm-ı fitnedür kim ejderinden bellidür

Eylemez her kim ‘ayâr-ı hūsne ragbet Nā’ilî
 Kadr-i ‘āşık dil-ber-i sîmîn-berinden bellidür

72

[Mef’ülü fā’ilâtü mefā’ilü fā’ilün]

Dil kim letāfet-i ruh-ı cānāne reşg eder
 Āyinedür ki mihr-i dūr-efşāne reşg eder

Gör iktizāy-ı neşve-i cām-ı fenāyı kim
 Peşmîne-püş-ı savma‘a rindāna reşg eder

Feyz-i nazar niyāzı eder dil-pesend-i nāz
 Te’sîr-i ‘ışk şu‘leyi pervāne reşg eder

Tübā turup selāma düşer Sidre pâyına
 Ol nahl-i nāz-ı ber-zede-dāmāne reşg eder

Şi'rün ki gıpta-kerde-i i'câzdur hasûd
Ey Nâ'îlî bakarsa da hasmâne reşg eder

73

[Me'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Küyunda nâle kim dil-i müştâkdan kopar
Bir nagmedür hicâzda 'uşşâkdan kopar

Aç hokka-i dehânunı nâz ile nutka gel
Bir pâre zahm-ı câna o tiryâkdan kopar

Hâmûşî-i edeb ki güşâyiş-pezîr olur
Bir goncedür hadîka-i ahlâkdan kopar

Olmakda nev-be-nev hışım-ârâ o gamzeler
Fevc-i sipâh-ı fitnedür âfâkdan kopar

Der-kâr olur telâtum-ı deryây-ı iştiyâk
Bir mevce o cebhe-i berrâkdan kopar

Ben bulmadum görürsen eger ey hakîm sen
İnsâf safhasın bu nüh evrâkdan kopar

Ey Nâ'îlî semâ'-künân heft beytüne
Seyyâregân-ı çarh bu nüh tâkdan kopar

74

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Kopsa yerinden ol kad ü kâmet guluv kopar

Bir fitnedür kıyâmet ile rû-be-rû kopar

Târâc-ı mülk-i cāna saf-ārây-ı nâz olup

Müjgāndan evvel ol nıgeh-i tünd-hû kopar

Şehbâz gamzen eylese kasd-ı hümây-ı dil

Cibrîl-veş melâ'ikeden hây u hû kopar

Oldukça nîm nâz-ı tebessüm taraf taraf

Gül-gonce-i dehānun için güft-gû kopar

Ey Nâ'ilî nihâl-i siyeh-bâg-ı bahtdan

Ne gonce-i emel ne gül-i ârzü kopar

75

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

'İzârun gül gül olmuş büseden dil dâg dâgundur

Hased ol bâgbân-ı 'ışka kim gül-çîn-i bâgundur

Gönül sen 'andelîb-i bâg-ı gamsın durma feryâd et

Ki büy-ı dâg-ı hayret nefha-pîrây-ı dimâgundur

‘İyāndur üft ü hîzinden ki sâkî mest-i la'lündür
Ol dil kim büse-gāhı geh elün geh ayagundur

Nümāyān olmadukça subh-ı vuslat sönmesün yansun
Fitil-i dāg-ı firkat sinede ey gam çerāgundur

Bu hengām-ı şagabda Nā'ilî mahbûb ile meyden
Çemende cūylar āyîne-i nakş-ı ferāgundur

76

[Mef'ülü fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün]

İncinme cevrine dahi ol māh tazedür
Bilmez nevāziş-i dili bi'l-lāh tazedür

Bīgānelerle cünbişi ol nahl-i nev-resün
Āha havāle eyler idüm āh tazedür

Gözler görüp o māhı kulaklar işitmemiş
Güft u şenidi 'āleme her gāh tazedür

Ol māh-ı nev rakīb ile yabana gitmesün
Bilmez ne olduğın hatar-ı rāh tazedür

Olmuş berāt-ı hüsnüne kayd-ı hayāt o hatt
Hatt taze hüsn taze o nev-cāh tazedür

Ey Nâ'îlî sakın dem-i serd-i hezârdan
İncinme cevrine dahi ol mâh tâzedür

77

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Bezme mey tâb-efgen olsun sâkiyâ nevrüzdür
Şem'üne cem' oldu yârân-ı safâ nevrüzdür

Sâfdur âyîneler bî-gill u gışdur sîneler
Pâkdür ebr-i küdüretden hevâ nevrüzdür

Tîzdür feryâdı meşk-ı nâleden bülbüllerün
Eylesün mutriblar âheng-i nevâ nevrüzdür

Husrevâne pâdişâh-ı vakt olup almış ele
Her gedâ bir sâgar-ı gîti-nümâ nevrüzdür

Sahn-ı gülşen Çâr-bâg olmuş 'acemde 'andelîb
Bağlamış bir nakş-ı dil-keş kim sabâ nevrüzdür

Gırre-i câh ol kadar sultân-ı gül kim korkaram
Hârdan bülbüller ister hûn-behâ nevrüzdür

Vakt-ı cüş-ı erbâb-ı suhendür Nâ'îlî
Eylesünler tarh-ı şi'ri dil-güşâ nevrüzdür

78

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ruhsâr-ı yâre kim hat-ı pür-şûr yazdılar

Sultân-ı mülk-i fitneye menşûr yazdılar

Hızr u Mesîhi nabz-şinâsân-ı derd-i dil

Dârü'ş-şifây-ı 'ışkda rencür yazdılar

'İşret-serây-ı dehre ki vaz' etdiler esâs

Cem gibi nice şehkeri müzdür yazdılar

Telmîh-i bâr-gâh-ı Süleymân edüp tamâm

Levh-i fenây-ı 'âleme bir mür yazdılar

Nazmun mahal mahal getürüp Nâ'îlî delîl

Şeh-nâme-i belâgate düstür yazdılar

79

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Anlar ki yâd-ı la'lün ile hurrem oldılar

Peymâne-dâd-ı meşreb-i sâf-ı gam oldılar

Anlar ki bahs-ı dehânunla güft u gû

Râz-âşinây-ı mes'ele-i mübhem oldılar

Nergislerünle bezm-i tegâfülde rû-be-rû
Nâz u girişme birbirine hem-dem oldılar

Saf saf kemîn-i fitnede ceyš-i kazâ gibi
Hancer be-kef sipâh-ı müjen derhem oldılar

Leb-teşnegân-ı dâg-ı gamun Nâ'ili gibi
Elmâs-rîz-i zâyika-i merhem oldılar

80

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Katlime destin o kâfir ki giribâna sunar
Bir elin tige birin gûşe-i dâmâna sunar

Gösterüp halka-i zülfinde dil-i mecrûhı
Ser-tırâşum bana âyine ile şâne sunar

Eyleyüp kuştelerin ser be-giribân-ı 'itâb
Nâz u şiveyle elin hancer-i bürrâna sunar

Bü'l-‘aceb şirdür ol çeşm-i siyeh kim bî-bâk
Dil-i ‘âşık gibi bir âteş-i süzâna sunar

Nâ'ilînün gözedür hâtır-ı mecrûhın o yâr
Dest-i lutfın ki ser-i zülf-i perişâna sunar

81

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Târ târ-ı turra-i pür-pîç-i cānānum mıdur

Harf harf-i nüsha-i hāl-i perîşānum mıdur

Pāre pāre sīneler kat'ī delilündür desen

Ālet-i dest-i kazā şemşīr-i müjgānum mıdur

Fark olunmaz ittihād-ı reng ü bŷy-ı turradan

Bāgda sŷnbŷl midŷr āh-ı perîşānum mıdur

Kŷy-ı yāre rŷ-be-rāh oldum sirişk ü dāg ile

Bilmezin yā Rab çeken ābum mı yā nānum mıdur

Etseler bir perdeden āgāze bilmez gŷş eden

Nāle-i bŷlbŷl midŷr gŷlşende efgānum mıdur

Gŷy-ı ser-gerdānyuz biz şāh-ı hŷsnŷn Nā'ilī

İşvesinden tutsa zŷlfin der ki çevgānum mıdur

82

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Berk-ı hırmēn-sŷz-ı dil cānum mı cānānum mıdur

Ūfleyenler āteşŷm āhum mı dāmānum mıdur

Garka-i girdâb-ı şevk ey Mevlevî döndükçe sen
Şu'le-i cevvalé-i hüsnün mi yâ cânım mıdur

Hep sitemdür gördüğüm çeşm-i siyâh-ı yârdan
Bilmezin şâgird-i baht-ı tâb-sâmânum mıdur

Dâg-ı dil mi sîne de yanmış süveydâdan ya hod
İktibâs etmiş ruhundan çeşm-i hayvânum mıdur

Göz görüp dil sevmiş ammâ bilmem ol büt Nâ'îlî
Dil-pesend-i şâhid-i tab'-ı suhen-dânum mıdur

83

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Nücüm ashâbı nâr u bād ü hâk ü âbdan söyler

Hakimân-ı ilâhî hikmet ü âdâbdan söyler

Suhen ilhâm-ı Hakdur nutk-ı 'ârif lubb-ı hikmetdür

Ne zîc-i ilhâniden ne usturlâbdan söyler

Riyâyı me'kel etmişler cihân-ı gaflet-âbâdun

Çıkup vâ'izleri kürsiye hord u h'âbdan söyler

Eder kürsîde esbâb-ı riyânun hürmetin takrîr

Gehî semmûr u gâhî kâkum u sincâbdan söyler

Erişmez gavrına gavvâs-ı Fikret Nâ'ilî tab'un
Dür-i güftârını bir bahr-ı bun-nâ-yâbdan söyler

84

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
'Ukde-i hâtırun ol turra-i pür-tâba mıdur
Yoksa ey bād perîşânî-i ahbâba mıdur

Nazarun yârda sen secdede zâhid bilsek
Bu teveccüh ham-ı ebrûya mı mihrâba mıdur

Telh-kâm-ı gamam ol denlü ki bilmem sâkî
İçdügüm bâde mi zehr-âbe mi hün-âbe midür

Bu tegâfûl nedür ey baht gel insâf eyle
Yoksa taklîdün o ser-mest-i şeker-h'âba mıdur

Bu fenâ lüccede ey Nâ'ilî ser-geşte
Güşe-i hâtırun emvâca mı girdâba mıdur

85

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]
Düzahdan özge dehr ribâtı ne gūnedür
Haşrun sivâdan anla sırâtı ne gūnedür

Yek-reng-i hayret-i dū cihān ol da sorma hîç
Dehrün gamı ne gūne neşātı ne gūnedür

Ey h'āce biz ki hāk-nişīniyüz bu haymenün
Sūdā-gerāna sor ki bisātı ne gūnedür

Sorsun o kim nevāle-hor-ı h'ān-ı lutfidur
Çarh-ı siyeh-kāse simātı ne gūnedür

Mübhem nücümü gibi sipihrün de Nā'ilī
Vefk-ı keremde tarh-ı nikātı ne gūnedür

86

[Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün]

Sahn-ı çemende goncelerün inbisātı var
Her sāye nihâlde bir gül bisātı var

Güller şüküfte serve hem-āgūş yāsemen
Sünbüllere benefşelerün irtibātı var

Feryād-ı 'andelibe tutar şāh-ı gül kulak
Mülk-i çemende gulguleden ihtiyātı var

Pür nakd-ı jāle dāmen ü ceyb-i şüküfe-zār
Nev-devletān-ı bāg u bahārun neşātı var

Bâzâr-ı feyz-i nâmiye der-kâr Nâ'îlî
Enhâr ile şükûfelerün ihtilâtı var

87

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Mesihâ-süz olan derdün etibbâ rûh yazmışlar
Leb-i la'lün nemek-pâş-ı dil-i mecrûh yazmışlar

Visâlünle güzârân bir deme dîvân-ı kısmetde
Berât-ı 'iyş-i Cem menşûr-ı 'ömr-i Nûh yazmışlar

Degil mâ'î kabâda tal'atun nakkâşlar gūyâ
Zemîn-i lâciverde bir dırahşân bûh yazmışlar

Yazanlar çeşm-i mestün Rüstem-i Şeh-nâme-i âşûb
Mahabbet 'âlemin bir tîg ile meftûh yazmışlar

O ser-meşk-ı kalemsin mâ-hasalsın levh-i fitratda
Musavvirler ki Yūsufdan seni memdûh yazmışlar

Komışlar nâminı teşrîh-i minnet tîg-i gamzenle
Tenüm sad çâk edüp bir nüsha-i meşrûh yazmışlar

Kalem vaz' eyleyenler nüsha-i tevkî'-i ikbâle
Felekden iltimâs-ı devleti mercûh yazmışlar

Edenler nāme-i ʿıṣkun cevābında suver-kārī
Rakībi meclis-i cānāneden matrūh yazmışlar

Olanlar Nāʿilī imzā-nūvis-i hüccet-i hūbī
Gönül mülkini istiglāl edüp merbūh yazmışlar

88

[Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Çarhun nifākını yine teşvīṣi gösterür
Sen ʿāleminde ol gönül iş işi gösterür

Hecr ü visāle āyīnelerdür ol iki ruh
ʿUṣṣāka bir nazarda pes ü pīṣi gösterür

ʿAşık dil-i tapīdesini yāre ʿarz eder
Nabzın tabīb-i hāzıka her kiṣi gösterür

Ebrūsına perestiş edüp kudsiyān-ı ʿarş
Birbirine o kāfir-i bed-kīṣi gösterür

Gird-i lebinde zāhir olan nev-demīde hatt
Nūşun nihāyetinde olan nīṣi gösterür

Dānāya cevr-i baht-ı siyeh-dil erāzile
Lutf-ı sitāre-i galat-endīṣi gösterür

Gavgā-yı saltanat bu sarāy-ı sipencde
 Ey Nā'îlî selāmet-i dervîşi gösterür

89

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Gerdenün şem'a-i fānūs-ı girībānundur
 Māh-ı Nahşeb gibi mahbūs-ı girībānundur

Dāg-ı mihr olsa o zer tügme-i yektā ne 'aceb
 Ki o mehcūr u bu me'nūs-ı girībānundur

Eylemiş bedri der-āgūş olup engüşt-nümā
 Māh-ı nev hey'et-i mahsūs-ı girībānundur

Cāy-ı āgūş-ı rakīb olmasun o gerden-i pāk
 Ki şikest-āver-i nāmūs-ı girībānundur

Çıkaran 'ālemi başdan senün ey hil'at-ı cāh
 Vakt-i pūşışde olan būs-ı girībānundur

Görelî dāmlığın dāne-i hāl-i zekana
 Fitne dāmen-keş-i cāsūs-ı girībānundur

Nā'îlî-veş bizi de agladan ey meh şeb ü rüz
 Hasret-i gerden ü efsūs-ı girībānundur

90

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Çāh-ı zekanunda dilün ārāmı tehīdür

Hükm-i rasad-ı fitneden eyyāmı tehīdür

Peymāne-i 'ömr olsa yine rinde girāndur

Bī-rūh mey ol bezme kim cāmı tehīdür

Tohmında safā magzı bulunsun mı bu bāgun

Kim reng ile būdan gül ü bādāmı tehīdür

Serşār-ı mey-i nahvet iken feyz-i safādan

Nev-devlet-i cāhun dil-i hod-kāmı tehīdür

Ey bī-haber-i vahşet-i 'ukbā haberün yok

Bu kesretün elbet de ser-encāmı tehīdür

Bin dil tutulur yine o sayyād-ı füsünun

Dām-ı şiken-i zülf-i siyeh-fāmı tehīdür

Hāmūş görüp Nā'iliyā sanma bu deyrün

Nakş-ı suver-i hāme-i ressāmı tehīdür

91

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Sa'âdet-i dū cihān mansıb-ı vifāk ister

Zamāne devleti sermāye-i nifāk ister

Şarāb-ı ııık u mahabbetle mest olan 'āşık

Ne zer piyāle ne sākı-i sım-sāk ister

Melül-ı dagdaga-i cāh olur fenā ehli

Ne girūdār u ne haşmet ne tumturāk ister

Hazākat-i dile nabz-āşinā tabīb gerek

'ılāc-ı derd-i derün sıhhat-ı mezāk ister

Garīb şūh iledür Nā'ilî mu'āmelemüz

Niğāh-ı hasrete pā-dāş-ı iştiyāk ister

92

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Atlas-ı cāha ki 'ārifde tehāşî görünür

Cāhilün dūş-ı tefāhürde kumāşî görünür

Zīb-i elvān ile olmaz mütelevvin 'ārif

Heves-i cāh ile cāhil mütelāşî görünür

Nîl-gün çâder-i eflāk ki mâtem yeridür
Câhilün çeşmine bir garka-i kâşî görünür

Bu kuhen dâr-ı şifânun nazar-ı dānāya
Çarh-ı atlas dedigün köhne firâşî görünür

Nâ'îlî nâhün-i çengâl-i meh-i 'îd üzre
'Arifün laht-ı dil-i sîne-hırâşî görünür

93

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ümmîd ü bîmden bana yâ Rab ferâg vir
Cân u cihânı terk edecek bir dimâg vir

Şeb-zinde-dâr-ı 'ıška bu vahşet-serâyda
Zulmet-zedây-ı hayret olur bir dimâg vir

Yok cām-ı mihre ragbetüm ey sākî-i felek
Gönlüm gibi şikeste bana bir ayag vir

Zevk-âşinây-ı mihnet-i Eyyüb edüp dili
Cân-ı sabūra havsala-i derd ü dâg vir

Sultân-ı çâr-bâliş-i 'ışk oldı Nâ'îlî
Ey âh dūd-ı pür-şereründen otag vir

94

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Ne berg-i sâz-ı vuslat ne gül-i şādāb-ı şādīdūr
 Garaz bāg-ı mahabbetden hazān-ı nā-murādīdūr

Degildür fitnede tahrīk-i bāda turrası muhtāc
 O mest-i fitne-cū kim sad cihān-āşūba bādīdūr

Nesīm-i dil-keş-i subh-ı hidāyetden murād ancak
 Der-i maksūd-ı erbāb-ı dilün best ü güşādīdur

Bu denlū fitne vū āşūba bā'is kişver-i dilde
 Ol iki çeşm-i mestün birbiriyle ittihādīdur

Sözün ey Nā'ilī olmazsa da şāyeste-i tahsīn
 Yine bir tarz-ı hās-ı şūhdur bir özge vādīdūr

95

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Laht-ı dile tā gamzelerün rāh-nümūndur
 Her bir müje bir hancer-i āğışte be-hūndur

Yā her biri rengīn görünür 'aks-i ruhunla
 Bir tīg-i celī şa'şā'a-i āyīne-gūndur

Olsa eser-i hûn n'ola dāmān-ı müjende
 Ālūde-i hûn-ābe-i sad dāg-ı derūndur

Yā 'aksin eder perde-i çeşmünde nümāyān
 Āyīne-i hüsnünde olan reng-i füsūndur

Ol katre-i çeşmünde remedden ola zāhir
 Dāg-ı ciger-i Nā'ilī-i zār u zebūndur

96

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]
 Şāneden dillere zülfündeki āfet görünür
 Rişte-i cānda nice 'ukde-i hayret görünür

Kūçe-i kām gibi kaldı tehī şehir-i visāl
 Şimilik 'āşika 'azm-i reh-i firkat görünür

Şerer-i āh ki hecründen alur sūzı müdām
 Her biri dūzah-ı cān-sūz-ı kıyāmet görünür

Dūd-ı āh-ı dil-i 'āşıkda ruhun yādı ile
 Şecer-i Tūr-ı tecellādaki hālet görünür

Nā'ilī zemzeme-i nāy-ı kalem destünde
 Çāşnī-senc-i mezāyāy-ı tabī'at görünür

97

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Süz hemân hüsnindedür yârun mekânun kim bilür

Gevherinde âb u tâb olsun da kânın kim bilür

Var ise seng-i siyâh-ı kalb-i 'âşıkdur mehek

Yohsa ol şühun 'ayâr-ı hüsn ü ânın kim bilür

Havf-ı tîg-ı gamze mâni'dür recây-ı vuslata

Ol tılısm-ı fitnenün genc-i nihânın kim bilür

Çîn-i ebrû gösterür mi gamze der-kâr olduğın

Bir kazâdur yohsa bir tîrdür kemânın kim bilür

İmtilâ-gâh-ı esâfil ehline nân-pâre yok

H'ân-ı dehrün hikmet-i rüzî-resânın kim bilür

Zâtı eşrâf-ı zamânun Nâ'îli ma'lûmdur

Ehl-i 'ilmün kim sorar zâtın zamânın kim bilür

98

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Câm-ı Cem nazmını kim rinde kadeh-kâr okudur

Zâhide mugbeçeler sübhatü'l-ibrâr okudur

Mahfel-i cāmi'-i gülşende gül-i al-i çemen
Bülbül-i hoş-nefese na't-ı sezā-vār okudur

Dil-i pür-dāga ruhun bülbüle gül gülşende
İki abdāl-ı nemed-pūşdur eş'ār okudur

Germ edüp dā'iresin mihr-i cihān-tābda gül
Her seher bülbül-i şūrīdeye bir kār okudur

Nakş olup mushaf-ı hüsnün safahāt-ı gülde
Āyet āyet anı bülbüllere her bār okudur

Güli geh dā'ire geh levha-i ta'līm eyler
Tıfl iken bād-ı seher bülbüle ezkār okudur

Şerha vü dāğın açup yāre gönül merhem umar
Bilmege mā-hasalın defter-i tīmār okudur

Ārifün baht girüp gönline pül kondurmaz
Nerd-i ikbālde agyāra döner zār okudur

Mestüz ol cām-ı fenādan ki kenārındaki hatt
Nā'ilī nice Senāyī nice 'Attār okudur

99

[Mef'âlün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Seher ki teb-zedegân-ı humâr haste yatur

Şarâb rîhte peymâneler şikeste yatur

Miyân bezme ki olmış mey ü 'arak rîzân

Hazînedür dür yâkûtı ceste ceste yatur

Gazâl-i Çîne olup dâm u dâne turra-i yâr

Dökülmüş ol ruh-ı pür-hâle deste deste yatur

Gönül firâk-ı hadengünle tāk-ı nisyānda

Kebāde-i gamun olmış şikeste şikeste yatur

Garîb dahmedür ey Nâ'îlî bu heft evreng

Ki bir degil nice Behrām-ı bî-huceste yatur

100

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Nâlen ey dil za'fdan ol mâhı söyletmek midür

Yoksa mûsikâr-veş efvâhı söyletmek midür

Şekve-perdâz-ı zenahdân oldugun ol gamzeye

Gürk-i Yûsuf-gîre ey dil çâhı söyletmek midür

Ey hired bālāy-ı ʿışka haml-i minnetden murād
Biçdügün bu hilʿat-ı kütāhı söyletmek midür

Ey şikenc-i turra maksūdun dil-i āşüfteye
Harf-ı rāz-ı ser be-mihr-i āhı söyletmek midür

Gösterürsün cāna mirʿāt-ı ruhun kand-ı lebün
Kasdun ol tütī-i şeker-hʿāhı söyletmek midür

Deyre varmakdan murād ihyāy-ı emvāt eyleyüp
Bütlere iʿcāz-ı rūhuʿl-lāhı söyletmek midür

Ketm-i rāz-ı ʿışk mümkindür demekden Nāʿilī
Hʿāhişün tıfl-ı dil-i āgāhı söyletmek midür

101

[Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

ʿĀşıkun derdine durmaz nıgehün çāre bulur
Zahmına merhem olur merhemine yāre bulur

Çarha bir gün tokunur şuʿle-i cevvalē-i āh
Kendüyi kāse-i Çinī gibi bin pāre bulur

Ne olur nāz kadar çeşmüne mūnis ne niyāz
Cüst-cūya seni gönlümce dil āvāre bulur

Girye-kārân-ı heves sanman o mest-i nâza
Câme-h'âbında dahi ruhsat-ı nezzâre bulur

Nâ'ilî'nün dil-i pür-dâgına da lutf etsün
‘Âşıkun derdine durmaz nigeñün çâre bulur

102

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Konarlar ehl-i hevâ ihtiyât bilmezler
‘Aceb hatar yerdür bu ribât bilmezler

İçerler ol meyi kim nûş-dârûy-ı gamdur
Mu‘âşirânı bu bezmün neşât bilmezler

Bu çâr-tâk-ı harâbun tenezzülünde nedür
Cihân cihân keder-i inhitât bilmezler

Gınây-ı kalb kadar ni‘met olmaz ehl-i dile
Bu tekyenün fukarâsı simât bilmezler

Zihî vifâk-ı edibân-ı ‘âlem-i tecrîd
Ki bî-edebler ile ihtilât bilmezler

Hasîr-i köhne sitebrakla Nâ'ilî birdür
Bu hâk-dân-ı fenâda bisât bilmezler

103

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]

Tîg-i müjenle sînedede şerha vü yâre bir midür

Hâl-ı ruhunla fitnede baht u sitâre bir midür

Merhem-i zahm-ı cân iken Hızır u Mesîhe leblerün

Hokkalarında 'âşıkun derdine çâre bir midür

Seng-dilâ hazer hazer tündî-i berk-ı âhdan

Tîşe-i Kûh-ken ile hiç sahtî-i hâre bir midür

Çāk-rek-i cân iken yeri nişter-i tegâfûlün

Dilde anunla kâviş-i zahm-ı nezâre bir midür

Sehl idügin işitmemiş mihnet-i kurbdan firāk

Bizden o şūha Nā'ilî fikr-i kenâre bir midür

104

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Nisâr-ı nakd-ı niyâz etmege şitâbum var

Benüm ol âfet ile başka bir hisâbum var

Cihân-ı bî-keder ü pür-fürüg-ı 'ışkam ben

Ne ebr-i tîrede mâhum ne âfitâbum var

Dahi mecâz u hakikat ne oldugın bilmez
Hevâ-y-ı ışk sanur bir dil-i harâbum var

Benüm o bâde-güdâz-ı harîm-i meykede kim
Elümde gül gibi bir câm-ı şu'le-tâbum var

Piyâle tutmaga yok elde Nâ'ilî kudret
Elümde ra'şe derûnumda ıztırâbum var

105

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Hatt kim 'izâr-ı pāk-güherden zuhūr eder
Bir sāyedür řu'â-ı kamer zuhūr eder

Bu kâr-gehde nakş-ı cefâ yârdan degil
Nessâc-ı târ u pûd-ı nazardan zuhūr eder

Elmâs-pâre tîg-i eceldür o gamze kim
Gencîne-i kazâ vü kaderden zuhūr eder

O şu'ledür ki zâhir olur dahme-gâhdan
Pergâleler ki dâg-ı cigerden zuhūr eder

'Uřşâka Nâ'ilî görünür dūd-ı âhdan
Ol řu'le kim Kelîme řecerden zuhūr eder

106

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Mir'ât-ı cāna bak bu dil-i mübtelāyı gör

Āyīne sundı destine şāhun gedāyı gör

Bin mübtelāsı var ser-i rāhında cān be-kef

Ol tıfl-ı nev-zuhūr-ı hezār āşināyı gör

Āşüb-ı dil-firībī-i hüsn-i bütāna bak

Zünnārī-i mahabbet olan pārsāyı gör

Zülfi 'izār-ı pākine kat kat hicāb iken

'Uşşāka ol perī yine bakmaz belāyı gör

Viridi harāba çeşmi gibi 'ālemi henüz

Nāz uyhusında ol sanem-i bī-vefāyı gör

Pā-māl iken rübüdesidür gūy-ı āfitāb

Çevgān-ı dest-i fitne o zülf-i dü tāyı gör

Bak çeşm-i iltifāt ile eş'ār-ı pākine

Āsār-ı tab'-ı Nā'ilī-i hoş-edāyı gör

107

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Demem ol şem^c-i hüsne gayrılarla germ-ülfedür

Kimünle hem-dem olsun n'eylesün müştâk-ı sohbedür

Niçün ümmîd-vâr-ı vuslata âzurredür hübân

Yine güstâh eden bî-çâreyi fart-ı mahabbetdür

Felâtün-ı dili pür-^cukde-i reşk-i cünün eyer

Bahâr-ı rûz-ı hüsnün kim dem-i nevrûz-ı vuslatdur

Metâ^c-ı ışk hem-cins-i kumâş-ı hüsni garrâdur

Niyâz u nâz hem-seng-i terâzûy-ı hakikatdür

Degildür tâze-gû yârâna peyrev Nâ'îlî ammâ

Yine inkâr olunmaz şâ'ir-i nâzûk tabî'atdur

108

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Nâ-sezâ gayra nigâh eyledüğün az sanur

Bize cevr eylese ol gonçe-dehen nâz sanur

Eylese kasd-ı tegâfûl bize agyâra bakar

Tut ki mecrûh-ı nigâh-ı galat-endâz sânur

Sāye salmak ruhına fitne ‘acebdür ki o şüh
Kendüyi sāye-i zülfinde ser-efrāz sanur

Nāzdan çeşmini hāmūş gören her müjesin
Tercemān-ı nigeḥ-i nādire-perdāz sanur

Nā’ilī mu‘cize-perdāz-ı füsün olsa o leb
Rūh-ı kudsīyi bile bī-haber-i rāz sanur

109

[Fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün]
Olmaga rāyetī-i leşger-i hicrān diller
Etdi yer yer ‘ālem-i āhı nümāyān diller

Sensin ol rūh-ı musavver ki olur hem-vāre
Yād-ı mecmū‘a-i hüsnünle perişān diller

Etseler kākülüne kasd-ı şebihün gāhī
Ceyş-i fitneyle olur dest ü girībān diller

Sīnelerde nigeḥ-i hasret-i peykānun için
Oldı ser tā be-kadem dīde-i giryān diller

Nā’ilī-veş olup ihrām be-düş-ı zülfün
‘Arafāt-ı ruhuna oldı şitābān diller

110

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Hırâş-ı sîne ki Ferhâd-ı 'ışk pîşesidür

O küh küh-ı gamun berk-ı 'ışk tîşesidür

Gören telâtum-ı emvâc-ı eşk ile sînem

Kıyâs eder leb-i Ceyhûnda feyz mişesidür

Safây-ı hâtırum eyler gubâr-ı gam efzûn

O rîk-i bâdeye bu âfitâb şîşesidür

Gönül ki kâkülüne sîneden hücûm eyler

Ol âşiyâne-i 'ankâ bu şîr pîşesidür

Hutût-ı cevr ile pür safha safha-i eyyâm

Lisân-ı bahtumun ey Nâ'ilî deşîşesidür

111

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Hayâlün oldı hecrünle dil-i gam-dîdeden mestür

Gönülde de ba'îd olurmuş olan dîdeden mestür

Sen ol Yûsuf-tevellâsın ki olmaz tâ dem-i mahşer

Temâşâ-gâh-ı hüsnün dîde-i h'âbîdeden mestür

Yeter kıldun cemālün ey nikâb-ârây-ı istignâ
Nigâh-ı ibtilây-ı ‘âşık-ı şūrîdeden mestür

Nikâb-ı nâzdan gâhî gören kim olmasun nâ-çâr
Tecellâ-yı ruhun ‘uşşâk-ı dâmen-çîdeden mestür

Sakın seyl-âb-ı eşk-i Nâ’iliden kim olur bir gün
Nukûş-ı levh-i h’âhiş hâtır-ı rencîdeden mestür

112

[Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]

Âh edersem felegi âh-ı şerer-bâr yakar
Aglamazsam cigerim dâg-ı gam-ı yâr yakar

Nice bin ‘âlemi hâkister eder bir şereri
Teni bir âteş-i cânsüz-ı ciger-hâr yakar

Berk-i şemşîr-i cefâdan tutuşur hırmen-i dil
Hânümân-ı emelim şu’le-i âzâr yakar

Gülşene kesb-i hevâ etmege vardıkça tenim
Sûziş-i nâle-i dil girye-i nâçâr yakar

Gâh teb-lerze-i hasret cigerim nün eyler
Geh gam-ı Nâ’ilî-i bîkes ü bîmâr yakar

113

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Tâ cilve-geh-i berk-ı belâ hırmenümüzdür

Hâkister-i düzah çemen-i gülşenümüzdür

Vâ-suhtegân-ı harem-i Ka'be-i 'ışkız

Peygüle-i gam-hâne-i dil meskenümüzdür

Ol 'âşık-ı pāküz ki serâ-perde-i 'ismet

Âlüde-i hün-ı dil olan dâmenümüzdür

Biz sâkî-i hün-ı cigerüz gamze-i dil-ber

Peymâne be-kef şerhoş-ı dürd-efgenümüzdür

Şür-efgen olan Nâ'ilîyâ kişver-i nazma

Hükm-i rakam-ı hâme-i cādū-fenümüzdür

114

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

'Uşşâka gamzeler ki o mest-i gurūr eder

Evvel pesend-kâr-ı kazâdan sudūr eder

Ârâma yer komaz dile küyında rüzgâr

Ol âsitâneden bir avuc hâki dūr eder

Da‘vet-gerân-ı hüsnün o gîsûy-ı ‘anberîn
Râz-âşinây-ı perde-nişinân-ı hür eder

Kem-cezbe-i tecellî-i hüsnün Kelîm-vâr
Ervâh-ı kudsı şu‘le-gedâyân-ı Tûr eder

Ey Nâ‘ilî sözünde bu dil-keş hayâllerün
İ‘câzdu ki nev‘-i beşerden zuhûr eder

115

[Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

Hep keşf-i râz-ı dil dehenünden şenîdedür
Ol gonceden hezâr tabî‘at remîdedür

Âvâre dil ki zülfün ile hem-cenâhdur
Bir âşiyânededen iki murg-ı perîdedür

Gamzen ki dâne göstere ol yerde hâlünü
Sayyâd-ı cân-şikâr-ı kazâ dâm-çîdedür

Ta‘vîz-bend-i tâb u teb-i âfitâbdur
Haytu‘ş-şu‘â‘-ı rûyı ki efsûn-demîdedür

Sevdây-ı hâl-i ‘arız-ı dil-berde Nâ‘ilî
Nâf-ı gazâl-i mihr girîbân-derîdedür

116

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]

Pâdişehân-ı hüsn kim nâza sebât virdiler

Dest-i zuhûr-ı fitneye tâze berât virdiler

Gamze-i mest-i dil-berân nâz ile öldürüp bizi

Eylediler çok imtinân tut ki hayât virdiler

Tab'umuz oldu müntehî 'ışk ile bir makâma kim

Katreye tâb-ı cûşîş-i nehr-i Furât virdiler

Atlas-ı câhı eyleyüp çull-ı hazân-ı hırs u âz

H'âcegiyân-ı himmete cevher-i zât virdiler

Sa'ı ile niceler olup mâlik-i kîmyây-ı fakr

Hâk be-dest devlet ü câha zekât virdiler

Fikri anun ki olmadı sūy-ı girīve-i emel

Semt-i rızâyı gösterüp rāh-ı necât virdiler

Tūtī-i tab'a Nâ'ilî feyz-resân-ı nutk olup

La'l-i lebiyle dil-berân kand-ı nebât virdiler

117

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Lem'a-ı mäh-ı ruhun hürşid-i enver-süzdür

Bir şererdür hüsnün ammâ mihr-i mahşer-süzdür

Germ olur mir'ât-ı dil yâd eyle ahker-pâreden

Bâde-i terdür lebün ammâ ki sāgar-süzdür

Sîne-i 'âşık ne mümkün dâg ber-dâg olmamak

Dūd-ı âh-ı hasret-i rüyunla ahker-süzdür

Habs-ı dil lâyık mı âteş-zâr-ı hicrânunda kim

Kem-şerâr-ı şu'le-i hüsnün semender-süzdür

Bak ruh-ı pür-hâline i'câz-ı hüsn-i yârı gör

Nâ'îlî hâsiyyet-i âteş ki 'anber-süzdür

118

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Kimün koynındasun şeb-zinde-dâr-ı vuslatun kimdür

'Azîmet-h'ân-ı Bercîs-iktidâr-ı da'vetün kimdür

Kimünle tâze tarh-endâz-ı vefk-ı âşinâyîsün

Kuhên takvîm-i dîrîn-sâl-i resm-i ülfetün kimdür

Ne deyrün büt-nigâr-ı âfitâb-efrûzıdur hüsnün
Ne burcun mâhısun pertev-perest-i tal'atun kimdür

Siyeh-dil mihr-düşmen bî-vefâsun hayf bilmezsün
Çerâg-efrûz-ı mâh-ı âsümân-ı behcetün kimdür

Dü çeşmün Nâ'îlînün şimdi dâmânın tutar ammâ
Giribân-gîri mahşerde ol iki âfetün kimdür

119

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Gönül bir nev-cevânun şu'le-i hüsnîyle süzândur
Ki bir kem-ter şerârı âfet-i sad-hırmen-i cândur

Komaz cām-ı gurûrı bezm-gâh-ı haşre dek elden
O mestâne nîgeh kim teşne-i hûn-ı şehîdândur

N'ola çâk-i giribân etmeyince bulmasa râhat
Teni erbâb-ı ışka câme-i bî-çâk-i zindândur

Ser-i zülfinde dil bād-ı sabādan ihtirâz eyler
Meger mecrûh-ı nevg-i hancer-i hûn-rîz-i müjgândur

Temâşây-ı bihişt eyler görenler Nâ'îlî hüsnin
O büt kim çîn-i zülfi rahne-i bünyād-ı imândur

120

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Söyledüp nâz ile ruhsârımı gül gül mi eder

Bilmezüz gül mi eder mey seni bülbül mi eder

Süzülüp nîm kadeh bâde ile meclisde

Yoksa mestâne gözün kasd-ı tegâfûl mi eder

Dagıdur kendüyi bir âh ile zülfünde gönül

Rind-i âvâre-reviş fikr-i tecemmül mi eder

Câna 'âşık nice dâg ursun o sūdâ-ger-i nâz

Gevher-i cân-geh-i hicrâna tahammül mi eder

Büy-yı zülfün ki ala havsala-i bād-ı bihişt

Şiken-i turra-i havrâya tenezzül mi eder

Nâ'ilî hâtıra-i bîm-i kazâ yok bizde

Rind-i âgâh bu ma'nâda te'emmül mi eder

121

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Dil-dârı olsa ehl-i dilün ârzü-şumâr

Lutf-ı nigâhı olmasa makrûn-ı intizâr

‘Uşşâkı etdi keşmekeş-i târ-ı zülfün
Şîrâze-bend-i nüsha-i âlâm-ı rûzgâr

Tevcîh-i hâtır-ı kereme bende yok dimâg

.....¹

Peykân-ı nâveg-i müje câna halîdedür
Mecrûh-ı hancer-i nigehtëdür dil-i figâr

Olsun nevâziş-i nigehtën rûzî-i rakîb
Müştäkdur tegâfûlüne Nâ’ilî-i zâr

122

[Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Mecnûna pîşvây-ı hakîkat cünün yeter
Leylâ-yı ‘ışkâ rîk-i heves reh-nümün yeter

Sen ey sirişk-i dîde hemân kâr-ı haşrı gör
Bünyâd-ı çarha âteş-i âh-ı derün yeter

Fehm-i merâtib-i gam-ı ‘ışk eyleyen demez
Kâm-ı dile müsâ’ade-i çarh-ı dün yeter

Pâ-mâl-i çevre tesliye-bahş-ı nevâziş ol
Âzâr-ı hâtıra dil-i mihnet-füzün yeter

¹ Yalnız Ü1’de var. 2. mısraı eksik.

Maksûd Nâ'îlî ser-i kûy-ı visâl ise
Mecnûna deşt ü Kûh-kene Bî-sütûn yeter

123

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]
Mestânelerün zevkı demen âfet-i gamdur
O zenka sebep bâde degil hâlet-i gamdur

Teklîf mi var sohbeta her gece nihânî
Kâşâne-i dil hâne-i bî-minnet-i gamdur

Hakkâ ki 'aceb bükalemün bütkededür dil
Geh rûy-ı safâ geh görünen sûret-i gamdur

Âyîn-i gam-ı 'ışkda idbâr-ı mahabbet
'Aşıklara bir kuştegî-i devlet-i gamdur

Mestâneleri Nâ'iliyâ meclis-i 'ışkun
Hamyâze-keş-i ârzûy-ı sohbet-i gamdur

124

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]
Bu mâtem-gâhda feryâda hayret reh-zen olmuşdur
Hücûm-ı gam tehi-sâz-ı dimâg-ı şiven olmuşdur

Zemîn-i dil de kim vakt-ı hasâd-ı kişt-i mihnetdür
Cerâhat tûde tûde dâg hırmen hırmen olmuşdur

Tehî-dest-i taleb kâ-m-âver olmaz mâh-ı Ken'âna
Züleyhânun çü dest-âvîzi çâk-i dâmen olmuşdur

Ne çâpük-dest sayyâd-ı perîşân-dânedür zülfün
Ki bin yerde ruh-ı pür-hâlüne dâm-efgen olmuşdur

Ne efsûn-kâr olur ey Nâ'ilî şî'rün ki lafzından
Zebân-ı reşk-i mu'ciz-kâr-ı ma'nî elken olmuşdur

125

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Serv-kadler ki çemen-zâra hırâm-âver olur
Cüylar katre-zenân bâga peyâm-âver olur

Hâl ü zülfün ki gelür bir yere sayd-ı dil için
Birisi dâne döker birisi dâm-âver olur

Olsa teşrîfüne dil muntazır-ı subh-ı ümîd
Bulunur baht-ı siyeh arada şâm-âver olur

Nâme de gelse dil ü dîde okunmaz senden
Âh ü eşk âfet-i mektüb-ı hamâm-âver olur

Gitdi nakd-ı dil ü dîn Nâ'iliyâ bir büte kim
Ham-ı ebrūsına Cibrîl kıyâm-âver olur

126

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Yâra dil virmede 'uṣṣâka haber virmezler
Cân virürlerse de cānâna keder virmezler

Bâz-gün-na'ldür âyîn-i şehîdân-ı vefâ
Terk-i esrâr-ı ilâhîde de ser virmezler

Cevher-i feyz-i ilâhî 'amel-i hâlisdür
Yohsa ey h'âce siyeh hâküne zer virmezler

Gamzeden sor ne kadar mest ise keyfiyyetini
Her meye çâşnî-i hûn-ı ciger virmezler

Pâkî-i çirk-i riyâ ise murâdun zâhid
Korkum oldur sana dūzahda da yer virmezler

Nâ'ilî hûn-ı ciger zâd-ı tarîk-ı gamdur
Merd-i râh olmayana zâd-ı sefer virmezler

127

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Gönül ki şu'le-zâr-ı 'ışk-ı hübâna semenderdür
Şerâr-ı âhı dâg-ı sîne-i hürşid-i mahşerdür

Hümây-ı lâ-mekândur gerçi ammâ pây-büs ile
Hemîşe kudsiyân-ı bâm-ı 'arşa sâye-güsterdür

Kesilmez ârzûy-ı rişte-i zülf-i siyâhından
Hevây-ı dâma düşmiş bir hümây-ı lâ-mekân-terdür

'Aceb mecnûn-ı mâder-zâddur tıfl-ı dil-i 'âşık
Ki hün-ı âb-ı ciger nûş etse sanur şîr-i mâderdür

Yine tîg-i zebân-ı Nâ'iliden dâg ber-dildür
Nigâhı gerçi şemşîr-i kazâya rahne-âverdür

128

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Çeşm-i mestün neşvesin bî-reng-i sahbâ gösterür
Gamzesin mahmûr kendin mest-i rüsvâ gösterür

Olsa tâtâr-ı müjen gâret-ger-i imân-ı cân
Kâr-gâh-ı 'ışk-ı pür-âşüb-ı gavgâ gösterür

Hem yakar dünyâyı gamzen ‘işvesinden hem yine
Dest-i pür-şûrında sad dāmān-ı şekvā gösterür

Sîne-i ‘uşşākı sünbülzârı dūd-ı āh eder
O ‘arak kim gülşen-i hüsnün mutarrā gösterür

Ol kıyāmet kad ki nev-resdür dahi ey Nā’ilī
Dehri pür-āşûb-ı rustā-hîz-i ferdā gösterür

129

[Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Ol ‘arak kim sünbül-i zülfün mutarrā gösterür
Sîne-i ‘āşıkda yer yer dūd-ı sevdā gösterür

Cilve-gāh-ı kāmētün kim mahşer-i āşûbdur
Sāyesinde ehl-i haşrı bî-muhābā gösterür

Düş ber-düş olsa gamzen nāz ile halvet-nişin
Rūh-ı kudsiden bile bezmi temennā gösterür

Gamzeni nāz ol kadar mest eylemiş kim ‘āşika
‘işvesinden gāh nahvet geh müdārā gösterür

Cilve-gāhın mahşer-i nireng edüp ey Nā’ilī
Fitne vü āşûba ol kāmēt temāşā gösterür

130

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]

Tâ ki çeşm-i pür-füsûn mest-i şarâb-ı nâz dur

Vâyesi mübtelâlarun serzeniş-i niyâz dur

Demdür o tıflı ser-keşün ....² reh-i hayâline

Çeşm-i 'alîl-i ârzû muntazır-ı cevâz dur

Derdini gamzeden nihân tutmaga çâre var mı dur

Âteş-i germ-i ıztırâb havsala-sûz-ı râz dur

Tayy-ı mekân-ı 'ışk eden sâlike nîm zâd-ı reh

Nâle-i sîne-sûz dur girye-i cân-güdâz dur

Tîşe-i cevre Nâ'ilî gam mı çeker harâb-ı 'ışk

Âfet-i hânümân-ı dil âh-ı 'adû-nevâz dur

131

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Hayâlün levh-i sîm-i dîdeye tasvîr olunmuş dur

Seni gözden sakınmak 'âşika takdîr olunmuş dur

Degül hatt levh-i ruhsârunda güyâ kilik-i kudretle

Rumûz-ı nokta-i hâl-i ruhun tahrîr olunmuş dur

---

² İki heceli bir kelime eksik.

O bezm-i hâsdan ben cur‘a-nüş-ı cām-ı feyzüm kim
Şarāb-ı sâfdan da hūn-ı dil tagyir olunmuşdur

Yer etmez ihtiyār ile gönülde ol perī-peyker
Meger te’sir-i sūz-ı āh ile teshir olunmuşdur

Nigāh-ı lutf umar kūyunda gāhī Nā’ilī senden
Egerçi hāk-i pāye müdde‘ā takrīr olunmuşdur

132

[Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün]

Feyz-i hevāy-ı ‘ışk ile kim şu‘le-pūş olur
Dāğ-ı ser-i cünün gül-i destār-ı hūş olur

Mestüz o bādeye ki içüldükçe cur‘ası
‘Ālem harāb-ı zezeme-i nüş nüş olur

Āh eyledükçe muztarib olmak ‘aceb midür
Zūr-ı nefesle lücce-i dil pür-hurūş olur

Vardukça kūy-ı yāre gönül habs-ı nāle kıl
Bülbülleri hadika-i bāgun hāmūş olur

Ol rind Nā’ilī k’ola hem-reng-i küfr-i dīn
Zünnār ü sübha lāzime-i dest ü dūş olur

133

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Söz yok ol gonca-dehen vafına imlâ sızmaz

Teng olur cāy-ı suhen lafzına ma'nâ sızmaz

Sihr eder lebleri yohsa o dehân-ı tenge

Riştêsüz iki dizi lû'lüy-ı lâlâ sızmaz

Gül dedükçe sıkılır gonca dedükçe açılır

Dehen-i tengine hîç harf-i temennâ sızmaz

Leb degildir görünen vaz'-ı benân etdükçe

Fem-i yâre o ser-engüşt-i mühennâ sızmaz

Cāy iken mahv-ı vücūd-ı dil-i āgāha o fem

Mebhas-ı nokta-i mevhūme hakīmâ sızmaz

Muhlis-i ehl-i fenâ nefy-i sivâdur bunda

Hikmet-i felsefe ısbât-ı heyülâ sızmaz

Müttehîd hüsn ü mahabbet ne nizâ' u ne cedel

Müdde'î mahkeme-i 'ışkda gavgâ sızmaz

Habbezâ gülşen-i vahdet ki bahârında dahi
Reng ü bûdan eser olmaz gül-i ra'c'nâ sıgmaz

Bez-i cāna bu tehālük nedür ey pervâne
Zîr-i dāmânuna ol şem'ci şeb-ārâ sıgmaz

Nāle-i derd-i derûn bunda degil mâni'ci-i kurb
Bu şifâ-hâneye Eyyüb-ı şigîbâ sıgmaz

Nā'ilî gördüğümüz nüsha degil çarh bizüm
Bağil-i tengümüze cild-i mutallâ sıgmaz

134

[Mef'ülü mefâ'ilü mefa'ilü fe'ülün]

Ne bîş ü ne kem 'ālemi yeksân bilürüz biz
Her gördüğümüz mūrı Süleymân bilürüz biz

Reşk-āver-i ārzūy-ı kemân-dār-ı bütānuz
Ne kuvvet-i bāzū ne Nerīmân bilürüz biz

Hem-dem bize bir yār-ı sebük-rūhdur ancak
Agyārı tenük-zarf u girân-cân bilürüz biz

Sensün yine muhlis bizi gark-āb-ı fenādan
Ne zevrak u ne Nūh u ne tūfân bilürüz biz

Yok Nâ'iliyâ şübhemüz encâm-ı verâdan
Bu gerdiş-i eflâki de hayrân bilürüz biz

135

[Mef'ülü mefa'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Mâruz ki 'asây-ı kef-i Mūsâda nihānuz
Mār anlama mûruz ki teh-i pāda nihānuz

Görmez bizi āyīnede ger 'aksi de olsak
Pîş-i nazar-ı 'akl-ı hod-ārāda nihānuz

Güncāyişümüz dīde-i Mecnūnadur ancak
Nireng-i cemālüz ruh-ı Leylāda nihānuz

Elmās ise de kār-ger olmaz bize merhem
Ol dāg-ı cünūnuz ki süveydāda nihānuz

Mūsā göremez Tūr-ı şecerde bizi bi'l-lāh
Biz şu'le-i sīmāy-ı tecellāda nihānuz

Derdüz ki devā şifte-i sıhhatümüzdür
'İşkuz ki nihān-hāne-i sevdāda nihānuz

Destünde dağal mühreyüz ey çarh-ı müşa'biz
Her lahzada bin çeşm-i temāşāda nihānuz

Biz Nâ'iliyâ sözde füsûn-kâr-ı hayâlüz
Elfâzda peydâ dil-i ma'âna nihânuz

136

[Mütefâ'ilün mütefâ'ilün mütefâ'ilün mütefâ'ilün]

Olalı fitile-fürüz-ı cân şeb-i ârzûda sirâcumuz
Bizi vakf-ı dâg-ı gam eyledi dil-i germ-şu'le mizâcumuz

Yine tahta-pâre-i 'işret-i harem-i mugâna değışmezüz
Felek olsa taht-ı zümürüdîn güneş olsa kürsî-i 'âcumuz

Kef-i şîşe-gerde tamâm olursa kadeh tarab müdâm olur
Eridüp bu pütada nâr-ı 'ışk yine 'ıkd olunsa zücâcumuz

Bizüz ol metâ'-ı dağal-dükân görünür bezâ'atumuz ziyân
Ki bu çârsûda degil 'ayân ne kesâdumuz ne revâcumuz

Bu şifâ-serâçede Nâ'ilî bilineydi nabz-ı marîz-i 'ışk
Elümüz alup ol tabîb-i cân yine eyler idi 'ilâcumuz

137

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Meclis-ârây-ı kıyâmet rind-i 'âli-meşrebüz
Yâr ile zânû-be-zânû câm ile leb-ber-lebüz

Sîr-çeşm-i seyr-i didâr olmazuz Mûsî gibi
Tûr-ı istignâda tûfân-ı tecellî-matlabuz

Hod-pesend-i 'âlem-i itlâk olaldan gönlümüz
Şermsâr-ı hall ü 'ıkd-ı baht-ı 'âlî-kevkebüz

Turfa-şem'üz iktibâs-ı feyz-i nûr-ı hüsn ile
Mihr-i subh-efrûz u mâh-ı zulmet-ârây-ı şebüz

Nûsha-i râz-ı mezâyây-ı kazâyuz Nâ'ilî
Pîş-i etfâl-i hevesde gerçi levh-i mektebüz

138

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Oldı o tıfl-ı sanem âyînümüz
Raht ber-endâz-ı dil ü dînümüz

'İşk ile kim âteş-i mahzûz hemân
Sîne-i süzâna yeter kînümüz

Etmedi tûfân-ı cefâ kâr-ger
Fülk-i dile lenger-i temkînümüz

Eyledi hürşîdi o yâkût-leb
Hacletî-i nükte-i rengînümüz

Kulzüm-i ‘ışkuz ki olur Nā’ilî
‘Arş-fiken-i mevc-i nuhustînümüz

139

[Fe’ilâtün mefā’ilün fe’ilün]
Biz ki humm-ı şarāb-der-bagalüz
Zerre-i āfitāb der-bagalüz

Ders-i hayretde rūh-ı Kays ileyüz
H’āce-tāş-ı kitāb der-bagalüz

Rezme Mirrih ü bezme Nāhidüz
Tīg ber-kef rebāb der-bagalüz

Zir-i dalk-ı fenāda mahz-ı şuhūd
Ser be-zānūy-ı h’āb der-bagalüz

Cāy edelden ruhun süveydāda
Hāle-i māh-tāb der-bagalüz

‘Āşık-ı sūz u tābdur sīne
Şu‘le-i ıztırāb der-bagalüz

Nā’ilî ka‘r-ı bahr-ı ma‘nāda
Sadef-i dürr-ı nāb der-bagalüz

140

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Biz ki şâhenşeh-i diyâr-ı gamuz

Hırz-ı bâzûy-ı rûzgâr-ı gamuz

Biz ki bir sîne-sûz hâkister

Ahkerin berk-ı pür-şerâr-ı gamuz

Dil-i hürşîdi dâg dâg ederüz

Ol zamân kim şerâre-bâr-ı gamuz

Biz ki bîgâne-i harîf-i neşât

Hâne-i dilde gam-güsâr-ı gamuz

‘Uzlet etdükse n’ola ‘âlemden

Mahrem-i hâs-ı şehryâr-ı gamuz

Olmazuz cā-nişîn-i bezm-i tarab

‘Âşık-ı sohbet-i ihtiyâr-ı gamuz

N’ola destân-zen-i melâl olsak

‘Andelîb-i kuhen-bahâr-ı gamuz

Ne sifâl isterüz ne sāgar-ı Cem

Nâ’ilî biz ki neşve-dâr-ı gamuz

141

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Kayda düşdük heves-i turra-i pür-tâbdayuz

Âşinây-ı yem-i ıışk olalı girdâbdayuz

Gördügi şühun olur kayd-ı ser-i zülfünde

İztırâb-ı harekât-ı dil-i bî-tâbdayuz

Gözi mahmûrlarun mest-i serâsimesiyüz

İntibâh üzre degilsek ne 'aceb h'âbdayuz

Gösterüp gûşe-i lutf-ı nige хүn agyâra

Çeşm-i mahmûrına derd-i dili işrâbdayuz

Geceden gündüzi fark eylemezüz Nâ'iliyâ

Mâh-rûlarla safây-ı şeb-i meh-tâbdayuz

142

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Alsa şebbâz gözün cânı ferah-nâk oluruz

Bakıcak gamzene hasret-keş-i fitrâk oluruz

Cünbiş-i dâmen-i zülfünle perîşânun olup

Ser-i kûyunda bir avuc has u hâşâk oluruz

Sînemüz mahzen edüp cevher-i rāz-ı ʿıŝka
Şāhid-i hüsnüne bir āyîne-i pāk oluruz

Ne kadar feyz-i hayāt etse dile laʿl-i lebün
O kadar gamzene cān virmede çālāk oluruz

Nāʿilî bir gün olup rāh-ı ʿademde pā-māl
ʿıŝka āyîne iken tîre-derün hāk oluruz

143

[Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]
Geldi mey-hāneden ol gözleri mahmūr henüz
Oldı saykal-zede ol āyîne-i nūr henüz

Seyl-veş etdi güzer mihr-i hayālün dilden
Merdüm-i dîde-i cān gavta-hor-ı nūr henüz

Oldı zahm-ı dile bir kerre nemek-pāŝ lebün
Māye-i hün-ı dil ü dîdedür ol ŝūr henüz

Şuʿle-bār etmiş idi ʿıŝk nihāl-i āhum
Olmadın ser-zede tohm-ı ŝecer-i Tūr henüz

Vakf-ı kurbān-geh-i ʿıŝk idi gönül bilmez iken
Dest-i kassāb-ı ecel kabza-i sātūr henüz

Pây-mâl-i sipeh-i hattun idi kişver-i cân
Vermedin dest-i kazâ fitneye menşûr henûz

Olmamışdı nigeşün tîgine cân teşne iken
Zahm-ı âlûde-leb-i merhem-i kâfûr henûz

Gelmedi cām-ı lebünden dil-i ser-meste ferâg
Erdi güstâhlığı gâyete ma'zûr henûz

Nâ'ilî dîde-i hâk-bîne hüveydâ görünür
Mevkîf-ı dârda ser-bâzî-i Mansûr henûz

144

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Olduk remîde-hâtır-ı rencân-ı bahtumuz
Yâr oldu tab'a şahs-ı girân-cân-ı bahtumuz

Gark-âb-ı kîrgün-ı şeb eylerdi 'âlemi
Fevvâre olsa mihre giribân-ı bahtumuz

Tıfl-ı yetim-i dil gibi hep tîre-rûz olur
Şîr-i siyeh-mekîde-i pistân-ı bahtumuz

Yâ dîde yâ ciger ya dil-i pâre pâredür
Gül-çide bâg-bân-ı gülistân-ı bahtumuz

Olsa hezâr pâre ciger-tüşemüz n'ola
Elmâs-rîzedür nemek-i h'ân-ı bahtumuz

Andan degil mi hep şeb-i hecre bu imtidād
Dest-i sabâh-ı vuslat u dāmân-ı bahtumuz

Ey Nâ'îlî mülâyemet eylerse rûzgâr
Emvâc-ı selsebîl ola tûfân-ı bahtumuz

145

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]
Emvâc-hîz-i hayret olup âh-ı sahtımız
Fülk-i yem-i mahabbete bâr oldı rahtımız

Biz Çâr-bâg-ı 'âlem-i 'ışkuz gamîn olur
Cemşîd olursa sâye-nişîn-i dırahtımız

Olmış hezâr pâre kebâb-ı tenûr-ı dil
Mestâne çeşmüne ciger-i laht lahtımız

Etdükçe tîre-rûz-ı visâl âh-ı dil bizi
Eyler mu'âvenet şeb-i hicrâna bahtımız

Dāmân-ı subh-ı vuslata mümkin mi dest-res
Zulmet-resân iken şeb-i hicrâna bahtımız

Biz Nâ'îlî kalem-rev-i gam şehriyârîyuz
Hâk-i siyâh-ı fakr u fenâ tâc u tahtımız

146

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

‘İşk-ı mecâza düşmişe dil-cüş eder miyüz
Efsâne-i hakîkatı biz güş eder miyüz

Sahbây-ı bî-hüdiden olursak ne denlü mest
Keyfiyet-i cününü ferâmüş eder miyüz

Dil tıflı gark-ı ni‘met-i nâz-ı cünün iken
Pes-mânde h‘âr-ı râtibe-i hüş eder miyüz

Ölsek humâr-ı gussadan ey pîr-i meykede
Câm-ı hayâtı sun hele gör nüş eder miyüz

Yâkût-ı âfitâb ise de lutfun ey felek
Güş-ı ‘arûs-ı ragbete mengüş eder miyüz

Nüh câm-ı bâ-gününü bir bir getür hele
Gör sâgar-ı şikesteğe ser-püş eder miyüz

Sahbây-ı vahdetün ki hum-ı ser be-mihriyüz
Ey Nâ'îlî izâ‘at-ı ser-cüş eder miyüz

147

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Sifâl-i meykede-i ıışk teşne-lebleriyüz

Kadeh-keşân-ı gamun sanma bî-edebleriyüz

Edüp musâlahâ kevn ü fesâd-ı âlem ile

Ne Bû-harîresi olduk ne Bû-lehebleriyüz

O nâ-murâdlaruz kim bu hasret-âbâdun

Husûl-i kâmda bî-renc ü bî-ta'ablarıyuz

Görür hakikatın eşhâs-ı tîre-dil bizde

Sevâd-ı cebhe-i a'mâl-i müktesebleriyüz

Hırâş-ı hâtır olur ehl-i câha sözlerümüz

Ki sâye-gehlerinün erre-i hutablarıyuz

Çerâğ-ı bezm-i şeb-efrûzuyuz ahibbânun

Adûların şerer-i dâmen-i talebleriyüz

Nifâk-pişelerün Nâ'ilî bu meclisde

Garîme-h'ân-ı füsûn-kârî-i tarablarıyuz

148

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Âsân recây-ı vuslat-ı dil-dârdan güriz

Mümkin degil şemâtet-i agyârdan güriz

Saf saf müjen önünde perâkende hâller

Ceş-i Habeşdür eyledi Tâtârdan güriz

Deyr içre seyr eden o büt-i 'işve kâfiri

Şiblî olursa etmeye zünnârdan güriz

Cân virmeden o gamze-i dil-dûza kim kaçar

Kâbil midür hadeng-i kazâ-kârdan güriz

Etmez cihânı kıldığın ol gırre-mest-i nâz

Dîvân-ı mahşer olsa da ikrârdan güriz

Hoşdur nevâziş-i dil-i mecrûh-ı gamze ki

Düşmez tabîb-i müşfika bîmârdan güriz

Gerden-firâz-ı 'ışk idi Mansûr Nâ'îlî

Bir cân için ki eylemedi dârdan güriz

149

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Mey olmadukça dile pertev-i safâ düşmez

Derûn-ı tîreye her câmdan ziyâ düşmez

Zihî ta'alluk-ı pervâne kim yanar kül olur

Ölünce şem'î-i şeb-efrûzdan cudâ düşmez

Bu rûzgârda âzâde-ser o rinde hased

Ki fark-ı himmetine sâye-i hümâ düşmez

Bisât-ı dehr oda yansun bu tâb-hânedede kim

Nasîb-i ehl-i dile köhne bûriyâ düşmez

Mesîh olursa da bîmâr-ı 'ışkun olmayana

Felekde bâliş-i hürşîde ittikâ düşmez

Garâbet olmasa ma'nâda Nâ'ilî nazmun

Garîbdür bu ki elfâzı âşinâ düşmez

150

[Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün]

Bûy-âşinây-ı zülf-i Leylî-şemâ'ilüz biz

Ey hâdî-i mahabbet cüyây-ı mahmilüz biz

Ol mäh-ı kec-külehdēn minnet-keş-i kudūmuz
Ey baht-ı tāb-sāmān ma'kūle kâ'ilüz biz

Hem mähî-i nukūş-ı halvet-serāy-ı hātır
Hem levh-i ārzūya suret-keş-i dilüz biz

İşk oldı bizden ey dil zulmet-zedāy-ı hestî
İsî-makām isen sen hūrşîd-menzilüz biz

Mādām Nā'ilî-veş ter-dāmen-i hevāyuz
Ey 'akl ey dil ey cān hep pāy-der-gilüz biz

151

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Sünbüllerin ki zîb-i gül eyler habîbümüz
Cūlar olur çemende sabā-veş rakîbümüz

Cān haste-i girişme vü nāz olduğın bilür
Nabz-āşināy-ı illet-i dildür tabîbümüz

Mehcūr eden bizi bin dürlü derd ile
Etmiş hezār pîşe-i dil kem-nasîbümüz

Kālāy-ı nāz u işvesine rüy-ı dest eder
Ol hod-furūş-ı nāz metā'-ı şigîbümüz

Ferhād u Kaysa Nā'iliyā peyrev olmaduk
Yok meslek-i rızāda firāz u nişībümüz

152

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Etmiş ne çāre hükm-i sevād-ı cebīnümüz
Kālāy-ı ışk-ı yāre fedā nakd-ı dīnümüz

Gördükçe yāri kim kaçar āh etmeden eger
Şāyeste olsa nīm nigāha enīnümüz

Yā nevg-i hancer-i müje yā dām-ı turradur
Bu dehr-i bī-sebātda cāy-ı güzīnümüz

Aldukça bŷy-ı sŷnbŷlini tāze cān bulur
Āh-ı dil olsa da nefes-i vā-pesīnümüz

Şatranc-bāz-ı nat^c-ı kemālŷz ki Nā'ilī
Etmez kabŷl-i tarh-ı tekellŷf zemīnümüz

153

[Fe'ilātŷn fe'ilātŷn fe'ilātŷn fe'ilŷn]

Dīde-i cān ile hŷsnŷn ki temāşā ederŷz
Çeşmŷmŷz mazhar-ı envār-ı tecellā ederŷz

Feyz-i tevfik-i mahabbetle murād etsek eger
Kaysı dāmen be-kef-i mahmil-i Leylā ederüz

Bizüz ol ‘āşık-ı kullāb-nazar kim dilesek
Yūsufi dest be-dāmān-ı Züleyhā ederüz

Bizüz ol mastaba-i feyz-i sahbāmuz ile
‘İşkı sāgar be-kef-i kūçe-i sevdā ederüz

O hekīm-senc-i hayātuz bu şifā-hānede kim
Derd-i ‘İşkı reviş-āmūz-ı Mesihā ederüz

Elümüzden ne gelür eyleme gamzen bî-dād
Şāh-ı iklim-i kazādan kime şekvā ederüz

Nā’ilī neşve-i pür-zūr-ı suhenle dehrün
Haşre dek bezmini müstagnī-i sahbā ederüz

154

[Mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün]

H’āhiş-ger-i lutfun sitem-i firkate döymez
Bimār-ı gamun tāb u tebi mihnete döymez

Elden çıkarursun hazer et nakd-ı şigībi
Bāzār-ı gam-ı ‘İşk bu germiyyete döymez

Her rind olamaz mest-i mey-âşâm-ı mahabbet
Her bâde-keş ol şive-i pür-hayrete döymez

Eylediler nighinden dil-i Mirrîhi hirâsân
Pülâdlar ol tîr-i kazâ-sür'ate döymez

Bir âh ile nerm etmek olur gönlünü yârun
İbrâma tayanmaz nigh-i hasrete döymez

Âyînesi çarhun eger ey Nâ'ilî-i zâr
Pülâd ise zûr-ı nefes-i himmete döymez

155

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey nâ-şükufte gonce-i bâg-ı na'im-i nâz
Etsün tebessümün yine neşr-i şemîm-i nâz

Zülfün ki ola perde-keş-i Ka'be-i cemâl
Olmaz mı cilve-gâh-ı mukaddes harîm-i nâz

Etmîş şarâb-ı la'l-i lebün sâkî-i ezel
Perverde-i teraşşuh-ı feyz-i 'amîm-i nâz

Kılmîş tarâvet-i gül-i hürşide hande-zen
Gül-berg-i bâg-ı hüsnüni lutf-ı nesîm-i nâz

Cibrile rāzın açmaya bir dil ki Nā'ili
Hem mahrem-i tegāfūl ola hem nedīm-i nāz

156

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Ol pādişāh-ı hüsn k'ola rü be-rāh-ı nāz
Hürşidi hıre çeşm ede gerd-i sipāh-ı nāz

Gavgā-yı rustā-hızı hırāmı unutturur
Ol dem ki sahn-ı mahşer ola cilve-gāh-ı nāz

Pür tut hemişe sāgarun ey dil ki gamzesi
Cā'iz ki hün-ı dilden ola bāde-h'āh-ı nāz

Ma'müre-i mahabbeti yıkdı tegāfūlün
Ey şehriyār-ı taht-ı dil ey pādişāh-ı nāz

Ey nev-niyāz olma sakın Nā'ili gibi
Ālūde-i tasavvur-ı 'özü-i günāh-ı nāz

157

[Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Nükte-perdāz-ı dehānundur zebān-ı kālümüz
Tercemān-ı sırr-ı gaybīdür lisān-ı hālümüz

Ruhların pür-tâb gördükçe safâlar kesb eder
Şebnem-i gül-berg-i rüyundur dil-i meyyâlümüz

Hem gedây-ı kûy-ı fakruz hem şeh-i iklim-i nâz
Şive idbârdur pîrâye-i ikbâlümüz

Cismümüz bir kâha döndürmüş belâ cezb etmede
Kehrübâ-kâr eyleyen hâsiyyet-i âmâlümüz

Sâye-perverd-i hümây-ı evc-gâh-ı nâzdur
Kûçe-i şeh-râh-ı ışkunda dil-i pâ-mâlümüz

Tünd-bâd-ı cevr ile pejmürdedür ey Nâ'îlî
Gonce-i hâtır gibi mecmû'a-i ahvâlümüz

158

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Nâzende gulâm-ı harem-i hüsn-i bülendüz
Hâmûş nedîm-i nigh-i nâz-pesendüz

Düşdük zekânun çâhına zülfün hevesiyle
Demdür ki bu meclisde giriftâr-ı kemendüz

Yok sûret-i temkîn nazar-ı h'âhişümüzde
Âzâr-ı telâşî-i hevesden gile-mendüz

Ser-cüş-ı hevâyuz yerümüz âteş-i dıldür
Hem-hilkat-i sîm-âb u hem-âgüş-ı sipendüz

Bu âh ile biz Nâ'iliyâ kişver-i dilde
Bî-bâng ceres-i merhale peymây-ı gezendüz

159

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ol 'aşıkuz ki beste-dem-i âh-ı hasretüz
Leb-rîz-i şekve-i gâ-m-ı cân-gâh-ı hasretüz

Söyletmez oldı âh-ı gelü-gîr-i gam bizi
Mahrûm-ı nîm nâle-i dil-h'âh-ı hasretüz

Ol şu'leyüz ki süz-ı dil ü âb-ı eşk ile
Peykân-ı tîr-i âh-ı seher-gâh-ı hasretüz

Ol Kays-ı vâdî-i gam-ı 'ışkuz ki muttasıl
Bed-nâm-ı şehr-i vuslat u güm-râh-ı hasretüz

Biz Nâ'ilî bu za'f ile bu cism-i zerd ile
Pâ-mâl-i râh-ı zillet olan kâh-ı hasretüz

160

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Etmez kabül reng-i küdüret hamîrümüz

Âyîne-i rumûz-ı kazâdur zamîrümüz

Hasret-terâne bülbül-i gülzâr-ı mihnetüz

Te'sîr-bahş-ı âh-ı seherdür safîrümüz

Her lahza bin çerâg uyarur şem'î Tûrdan

Vasf-ı cemâl-i yâr ile tab'ı münîrümüz

Ol 'arş himmetüz ki eder hak-i pây-i yâr

Cibrile secde-gâh-ı temennâ mesîrümüz

Zülfinden almaga dili yok çâre Nâ'îlî

Hayfâ ki kaldı kâfir elinde esîrümüz

161

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Mestî-i 'ışkunla bî-reng-i hicâb-ı mahşerüz

Bü'l-fuzül-i kâ'm-ı dil hâzır-cevâb-ı mahşerüz

Tercemân-ı güft-güy-ı râz-ı halvet-gâh-ı dil

Mahrem-i şâhen-şeh-i kudsî-cenâb-ı mahşerüz

Zerre-i pür-süz u hürşid-i ruh-ı cānāneyüz

Dāg-süz-ı sine-i sad-āfitāb-ı mahşerüz

Gāh süz-ı sine-i sad-āfitāb-ı mahşerüz

Gāh süz-ı sineden gāhī sirişk-i dīdeden

Nā'ilī bir kāhdan da bī-vücūd olsak yine

Bār-ı cürm-i 'ışk ile mīzān-harāb-ı mahşerüz

162

[Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Dil-i zārūn ki derdin sākin-i Beytü'l-hazen bilmez

Ne kanlar dökdügin ol Yūsuf-ı pīrehan bilmez

O gül-ruhsār nahl-i tāzedür gülzār-ı 'ālemde

Henüz āzār-ı dest-i bāgbān u harken bilmez

Ciger-gāvān-ı 'ışka āteş-i dilden haber vir kim

Bu kūha tīşe kār etmez bu kārı Kūh-ken bilmez

Gönül kim rişte ber-pā murg-ı ders-āmüz-ı hayretdür

Ser-i zülfinden ayrılmaz temāşāy-ı çemen bilmez

Dil-i āteş- nefes kim meclis-efrüz-ı mahabbetdür

Zebān-ı nālesin hunyā-gerān-ı encümen bilmez

Bakup ol hâle sorma Nâ'iliden nâfenün hâlin
 Bu ders-i hayret-efzâyı ciger-hün olmayan bilmez

163

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

La'lün ki hayâl-i mey-i gül-fâm ederüz biz
 Âyîne-i hürşîdi alup cām ederüz biz

‘Aşık-ı gam-ı kāküle hattun komadı yer
 Ol hırz ile çok def'-i ser-encām ederüz biz

Rācih görürüz mevti firāk-ı yāre
 Murg-ı gama cān riştesini dām ederüz biz

Hoy-kerde-i hirmān oluruz ‘ışk ile gāhī
 Ne h'āhiş-i dil ne heves-i kām ederüz biz

Vuslatda iken Nā'iliyā fikr ederüz kim
 Bir lahza firāka nice ārām ederüz biz

164

[Mef'ülü fā'ilätü mefâ'ilü fā'ilün]

Süretde pāy der-gil olan halvetilerüz
 Ma'nide ‘arş-menzil olan halvetilerüz

Zâhirde ba‘d-ı menzilümüz görmenüz ba‘id
Biz kurb-ı Hakka vâsıl olan halvetilerüz

Rencūr-ı ‘illet-i keder-i mäsivāya biz
Mahz-ı şifāy-ı ‘ācil olan halvetilerüz

Olduk verāy-ı bār-geh-i kurbdan habîr
Halvet-serāya dāhil olan halvetilerüz

Alduk sebak edîb-i debistān-ı ‘ışkdan
Ders-i fenāda kāmîl olan halvetilerüz

Bir zerreyüz velîk sipîhr-i hakîkatün
Hürşîdine mukābil olan halvetilerüz

Āzāde-i telātum-ı emvāc-ı kesretüz
Tenhā-nişîn-i sâhil olan halvetilerüz

Az görme Nā’ilî ne kadar bî-vücūd isek
Cân gibi feyze kâbil olan halvetilerüz

165

[Mef’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün]

‘İşkun ki zîr-i pâda muhakkar türābıyuz
Hüsnün hamîr-i māye-i nāz u ‘itābıyuz

Âbdâl-i ser be-ceyb-i ferâguz ki 'âlemün
Hayrân-ı nâz u ni'met-i pâ der-rikâbıyuz

Çarhun fenâ-pezir-i idügin gösterür bize
Câmun rübûde-hâtır-ı resm-i habâbıyuz

Dervîş-i bî-nevâ-yı nemed-püş u sîne-sâf
Ebr-i siyehde çarh-ı fenâ âfitâbıyuz

Olduk dür-i hakîkate ey Nâ'ilî sadef
Kân-ı cevâhir-i suhenün la'l-i nâbıyuz

166

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Hevâ-yı 'ışka uyup kûy-ı yâre dek giderüz
Nesîm-i subha refîküz bahâra dek giderüz

Palâs-pâre-i rindî be-düş u kâse be-kef
Zekât-ı mey virilür bir diyâra dek giderüz

Tarîk-i fâkada hem-kefş olup Senâ'îye
Cenâb-ı Külhanî-i Lâyh'âra dek giderüz

Virüp tezelzül-i Mansûrı sâk-ı 'arşa tamâm
Hudâ Hudâ diyerek pây-ı dâra dek giderüz

Ederse kand-i lebün hâtır-ı mezâka hutûr
Diyâr-ı Mısra degil Kande hâra dek giderüz

Felek girerse kef-i Nâ'iliye dāmānun
Senünle mahkeme-i Girdgāra dek giderüz

167

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]
Mest-i ıııkı bu tokuz cām-ı ferah-nāk edemez
Dil nedür ııık nedür gam nedür idrāk edemez

Şiše meksūr olıcak kâbil-i tathîr olamaz
Mest-i sahbāy-ı mecāz āyīnesin pāk edemez

Kīmyā-kār-ı emel bulsa da bir hālî yer
Zer eder hākini ammā zerini hāk edemez

Dānesin tîz dükedür murg-ı hâris ehl-i fenâ
Telef-i nakd-i hayât etmede imsāk edemez

Nâ'ilî nahvet ü cāh ehli mu'ammer olamaz
Kimse zehri bu şifâ-hānede tiryāk edemez

168

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Turra-i dil-ber gibi pür-tâbdur endişemüz

Bâ'is-i cem'iyet-i ahbâbdur endişemüz

Lubb-ı ma'nî mahz-ı hikmet magz-ı esrâr-ı nihân

Bü'l-aceb mecmû'a-i kem-yâbdur endişemüz

İrtifâ'-ı âfitâb-ı âsümân-ı vahdete

Aklı hayrân eden usturlâbdur endişemüz

Mâverây-ı mantık u hey'et hisâb u hendese

Pây tâ-ser hikmet ü âdâbdur endişemüz

Ma'nî-i rengîn ile bâg-ı suhende Nâ'ilî

Nev-şukufte bir gül-i sîr-âbdur endişemüz

169

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

N'eyleürz sahbâyı biz ol la'l-i nâbun mestiyüz

Âb u âteşden muhammer bir şarâbun mestiyüz

Neşve-dâr-ı hayretüz bir cur'a-dân-ı feyzden

Ne sifâl-i meh ne câ-ı âfitâbun mestiyüz

Her nigâhı cāna bir hancer sunar pür-hün-ı dil
Çeşm-i sākī gibi bir mest-i harābun mestiyüz

Dest-i istignāya her müjgānı bir hancer virür
Sulh-düşmen bir siyeh-mest-i ‘itābun mestiyüz

Tūrımız mahv-ı tecellīdür bizüm ey Nā’ilī
Len-terānī neşve bir cām-ı hitābun mestiyüz

170

[Mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün]

‘Āşık seni dünyāya gamun ‘āleme virmez
Bin ‘ömr-i firākunla geçen bir deme virmez

Dārüy-ı hayāt-ı dil olan zahmunı ‘āşık
Saklar güher-i cānı gibi merheme virmez

Engüşt-i temennāy-ı kadeh-gīrüne sākī
Yākütü girān-kadr-ı behā hāteme virmez

Sahbāy-ı dükān-ı heves-ālūde visālün
Keyfiyyet-i hicrānunu cām-ı Ceme virmez

Horsend-i mezākuz bilürüz Nā’ilīyā biz
‘İrfānı Hudā her hār-ı lā-yefheme virmez

171

[Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün]

Yâd-1 lebünle olur ey gül-i bâg-1 heves

Lâle-sitân-1 ciğer şu'le-i dâg-1 heves

Tâb-1 fürûg-1 ruhun olsa şecer-süz-1 âh

Dâg-1 dil-i Tûr olur mürde-çerâg-1 heves

Nefha-i kâ-m-1 dili n'eylesün ey bād olan

Suhte-kâ-m-1 emel beste-dimâg-1 heves

Sâde-dil ol 'âşika reşk ü hased kim ola

Levha-tırâz-1 dili nakş-1 ferâg-1 heves

Neşve-ver-i hayrete bir gelür ey Nâ'îlî

Rıtl-1 girân-1 visâl dürd-i ayag-1 heves

172

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Etse dil-i zârı n'ola mahbûbı ferâmûş

'Adetdür eder her kişi mahcûbı ferâmûş

Zülfün dem-i firkatde sabâ ile ne mümkün

Cân u dil gönderdügi mektûbı ferâmûş

Zevk alsa nigāhunda olan lutf u gazabdan
Eylendi kazā fitne vü āşūbı ferāmūş

Bir nīm nefes tāb-ı gamun cām-ı sabūra
Etdürdi şigībāyī-i Eyyūbı ferāmūş

Pā-mālün edüp Nā'iliyi eyledün efsūs
Şeh-rāh-ı belāda o leked-kūbı ferāmūş

173

[Müfte'ilün fā'ilün müfte'ilün fā'ilün]
Giryemüzi feyz-i ışk nāmiye-sāz eylemiş
Hār-sitān-ı dili gülşen-i rāz eylemiş

Sīne-i pür-dāgda āteş-i ışkun heves
Kem şererin māye-i sūz u güdāz eylemiş

Mestī-i hūn-ı ciger tab'ına virmiş neşāt
Ol ki bu gam-hānede ışrete nāz eylemiş

Tāb-ı ruhunla edüp dilleri ser-germ-i āh
Dāmen-i zülfün sabā şu'le-tırāz eylemiş

Nā'iliyā ıukde-i hātır-ı Mahmūdı ışk
Şāne-zen-i pīçiş-i zülf-i Ayāz eylemiş

174

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Hikmet-i derd ki 'ışkı 'ilâc-ı dil eylemiş

Kâfûr-ı hüsni şu'le-mizâc-ı dil eylemiş

Sermāye-dād-ı kâle-fürüşân-ı hüsn ü nâz

Bâzâr-ı 'ışkı germ-revâc-ı dil eylemiş

Mînâdan olsa tāk u rivākı 'aceb midür

Gerdün ki bunca kesr-i zücâc-ı dil eylemiş

Reşkâ ki sun'-ı cevherî-i kâr-gâh-ı 'ışk

Ol dürr-i pâki zîver-i tâc-ı dil eylemiş

Ey Nâ'îlî fûrûg-dih-i 'âlem-i vücûd

Kandîl-i âfitâbı sirâc-ı dil eylemiş

175

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Sürûd-ı bezm-i visâli figân u āha degiş

Safây-ı vuslatı bir âşinâ nigâha degiş

Gül-i hadîka-i kām olsa ser-be-ser 'âlem

Bu hâr-zâr-ı ta'allukda bir giyâha degiş

Tarîk-i mürşid-i seccâde-i mahabbeti tut
Hezâr zâhidi bir rind-i bâde-h^ıâra degiş

Mukimm-i genc-i ferâg ol şarâb gör her şeb ü rüz
Fürüg-ı câmı ne hürşide vir ne mâha degiş

Sefîd-kârî-i çeşm-i ümîdi Nâ'iliyâ
Telâfî-i sitem-i baht-ı rû-siyâha degiş

176

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Gönül âvâregân-ı 'ışka hergiz mesken olmazmış
Yem-i mihnetde sâhil küh-ı gamda dâmen olmazmış

Mesihâ terk imiş cism-i nizârı şart-ı seyyâhî
Tecerrüd pîř-gehinde kayd-ı bâr-ı sūzen olmazmıř

şeb-i tarîk-i gamda rind-i mey-h^ıâra Kelîm-âsâ
Fürüg-ı câm-ı sahbâ gibi şem^ı-i Eymen olmazmış

Degüldür dillerün âhı siyeh zülfünde tâb-endâz
Meger şâm-ı garîbânda çerâg-ı rüşen olmazmış

Olurmuş âb-ı germ-i dîdeden dil Nâ'ili pür-tâb
Mahabbet şehrinün germ-âbesinde külhen olmazmış

177

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Gönül ki kâfir-i deyr-i elest olup kalmış

Bakup cemâlüne sûret-perest olup kalmış

Dil-i tapîde girih-bend-i ebruvânun olup

Misâl-i mâhî-i üftâde-şest olup kalmış

Revâc-gâh-ı visâlünde tuhfe-i dil ü cân

Metâ'-ı kes-mehâr-ı rûy-ı dest olup kalmış

Vedâ'-ı hâk-nişînân-ı 'ışk edüp Mansûr

Firâz-ı dârda nâlâ-nişest olup kalmış

Kadeh leb-â-leb ü humlar tehî tenük-zarfân

Şemîm-i cur'a-i h'âhişle mest olup kalmış

Bu dâm-gâh-ı ta'allukda şâhbâz-ı vücûd

Halâs ümîdi ile pây-best olup kalmış

Ne Nâ'ilî ne mecâl-i vatan ne tâb-ı sefer

Nifâk-ı baht ile hâtır-şikest olup kalmış

178

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Bu süllem-pāye-i ikbāle kim Şeddād ayak basmış
Felek kasr-ı vücūdın etmege berbād ayak basmış

Birinün ser-nüvişti nāle olmuş birinün tîşe
Düşüp sahrāya Mecnūn kūha kim Ferhād ayak basmış

Sıkılmış nāz-ı bahta dest-burd-ı çarh-ı gaddāra
Recāy-ı nā-murādīde dil-i nā-şād ayak basmış

Yapışmış dāmen-i tevfiķa dil dest-i irādetle
felekden etmemiş bir kerre istimdād ayak basmış

‘Alāyıkdan beri āzādedür gamdan o server kim
‘Arūs-ı kām-ı dehre olmamaış dāmād ayak basmış

Şikeste cām-ı rahşān bāde rīzān bezme dest-efşān
Meger bir zāhid-i hüşk ü riyā-mu‘tād ayak basmış

Felek tāsından etmiş ka‘beteyn-i mihr ü māh-āsā
Bu şeş-dergāh-ı istidrāca çok nerrād ayak basmış

Dil-i ferzāne bir ugranmamış semt ihtiyār etmiş
İşitmiş Nā'iliden mülk-i nazma yād ayak basmış

179

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Ruhun şevkiyle dil kim zülf-i müşk-efşâna el sunmuş

Zelihâdur ki dâmân-ı meh-i Ken'âna el sunmuş

Dil-i bîmâra etmiş iki çeşmün töhmet-i mestî

Biri tutmuş girîbânın biri dâmâna el sunmuş

Per ü bâli şikâf-ı zahm-ı tenden penbe-veş rîzân

Meger tıfl-ı nigâhun nice murg-ı câna el sunmuş

Görüp agyâr hattun hûşe-çîn olmuş visâlünden

Edüp tarh-ı tekellûf hırmên-i yârâna el sunmuş

Durur mı karşı Rüstemle o çeşm-i kahramân zûra

Kaşun yayını kurmuş nâveg-i müjgâna el sunmuş

Olup mest-i şarâb-ı şîr-gîr-i la'l-i nâbun dil

Müjenle pençeleşmiş gamzene şîrâne el sunmuş

Ma'ânî gevherin etmekte tab'un Nâ'ilî isâr

Tılsımın feth edüp gencîne-i 'irfâna el sunmuş

180

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Benüm ol şu'le kim olmaz benümle hem-zebân âteş

Masaff-ı berk-ı âhumdan eder 'atf-ı 'inân âteş

Gılâf-ı sîneden âşık ki sell-i seyf-i âh eyler

Olur dūzah hirāsân hāsıl eyler bīm-i cān âteş

Hezār-ı dilde tāb-ı cünbiş-i âh oldugın görse

Olur ol tāze berg-i gülşen-i hūbī hemān âteş

Dil-i pūr-tāb-ı âşık hüsn-i 'ālem-sūz-ı dil-berdür

Yem-i âteş-telātüm şeb-çerāg-ı dūdmān âteş

Tılısm-ı genc-i 'ışk ancak ser-i pūr-dāgun ey abdāl

Ki ol kūh-ı belāda eksük olmaz her zamān âteş

Cihān-ı vahdetün bir renge konmuş 'unsur-ı çārı

Gül âteş bülbül âteş nev-bahār âteş hazān âteş

Yakar ey Nā'ilī Cibrīli dāg-ı reşk-i kıssīsī

Mahabbet sūmenāt-ı fitnedür hüsn-i bütān âteş

181

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Dil-i âşüfte kim ol 'anberîn gîsüya bağlanmış
Sanurlar sebze-i hod-rüstedür şebbüya bağlanmış

Miyânun fikr eden diller ki zülfün âşiyân etmiş
Piristü beççelerdür güyiyâ bir mûya bağlanmış

Tolaşmış târ-ı cân ol mû-miyâna dil de reşkinden
Misâl-i 'ışk-ı bî-cân ol kad-i dil-cüya bağlanmış

Ten-i Mecnûnı 'ārī eylemiş raht-ı tekellüfden
O dām-ı fitne-i sayyād kim āhüya bağlanmış

Terennüm-sāzıdur ey Nā'ilî ervāh okudukça
Zihî nakş-ı bedī'ci hüsn kim ol rüya bağlanmış

182

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Bu tāk-ı nîl-gün kim hısn-ı nüh bārüya bağlanmış
Degüldür cāy-ı āsāyiş esāsı suya bağlanmış

Se rüze devlet-i ikbāl-i çarha olma dil-beste
Bu ber-vefk-ı meseldür kim nice bāzūya bağlanmış

Dil ü cān kim şikār-ı şāh-bāz-ı her dū çeşmündür
Biri fitrāk-bendündür bir gīsūya bağlanmış

Sarılmış pāyuna dil ʿarızun gül gül görüp meyden
Giyāh-ı rustedür gül-deste-i hoş-būya bağlanmış

Senünle Nāʿilī kaçmaz o büt hem-hʿābe olmakdan
Bilür ʿakd-i mahabbet sāde bir pehlūya bağlanmış

183

[Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Visāl havsala-i ārzūya sıgmaz imiş
O bāde-i mütereşşah sebūya sıgmaz imiş

Hücüm-ı leşger-i müjgāna dilde tāb mı var
O teng-nāy-ı sipāh-ı dū rūya sıgmaz imiş

Sipihre virdi fenā āb-ı şuʿle-tāb-ı dū çeşm
Mey-i dū āteşe zarf-ı kedūya sıgmaz imiş

Recāy-ı vuslata bir āh imiş vesīle hemān
Fesāne-i gam-ı dil güft-gūya sıgmaz imiş

Hoşā letāfet-i nazm-ı selīs ü kaht-ı mezāk
Ki āb-ı çeşme-i hürşid cūya sıgmaz imiş

Fürûg-ı gevher-i idrâke teng imiş bu cihân
Metâ'ı âteş olan çârsûya sıgmaz imiş

Riyây-ı mahz imiş ey Nâ'îlî 'ibâdet-i halk
Zülâl-i feyz birik-i vuzûya sıgmaz imiş

184

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

O nahl-i nâzun eller verd-i handânını devşürmiş
Dil olmuş hâre râzı ol da dâmanını devşürmiş

Degüldür laht laht-ı dil nigâh-ı nâveg-endâzı
Çeküp bir bir cigerden la'l-i peygânını devşürmiş

Yetiş cân zahmına ey merhem-i elmâs-ı hicrân kim
Yine nâsûr-ı bih-bûdı giribânını devşürmiş

Olur rüsvây-ı rûz-ı mahşer-i ol kim şâm-ı gafletde
Bu bâgun gül sanup hâr-ı mugaylânını devşürmiş

Degül dâd u sitedden bir nefes hâlî bu bender-gâh
Biri açmak bârın biri dükkânını devşürmiş

Olup mecmû'a-i gül âh-ı bülbül den perâkende
Sabâ cûlarla evrâk-ı perîşânını devşürmiş

Bulun imdâdına ey dîde sen de Nâ'ilînün kim
 Cerâhat dâmen-i zahm-ı dil ü cânını devşürmiş

185

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Tasvîr-i ân cerîde-i i'câza sıgmamış
 Nakş-ı cemâl âyîne-i râza sıgmamış

Mansûrun eylemiş yerini teng-nây-ı dâr
 Mestî-i 'ışk o perde-ber-endâza sıgmamış

Eczây-ı hüsni ta'biye kılmış hakîm-i sun'
 Hikmet budur ki kâlbüd-i nâza sıgmamış

Yer virmemişler ol sege huddâm-ı ehl-i câh
 Zâhid ki sofrâ-i ne'âm-ı âza sıgmamış

Atmış nikâbı çehreden ol şüh Nâ'îlî
 Nakd-i cemâli kîse-i ihrâza sıgmamış

186

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün]

O mey ki lem'ası rûy-ı şarâb-dârına düşmüş
 Hurûş-ı neşvesi ser-cüş-ı tâb-dârına düşmüş

Helâk-i reşk-i nigâhuz o şûha biz de egerçi
O reşk nergis-i mahmûr-ı âb-dârına düşmiş

Yolunda kisvet-i kurbâniyânla o şeh-i hüsnün
Sâf-ı melâ'ike pây-ı rikâb-dârına düşmiş

Ne şeh ki sûret-i cellâd-ı dil-siyehle nigâhı
Pey-i şikeste-dilân-ı rikâb-dârına düşmiş

Sabâ ki reşk ile olmuş hezâr-ı âha hem-âgûş
Şikenc-i turra-i pür-pîç ü tâb-dârına düşmiş

Hümâ-şikârî-i zülfin ruhunda gör ki gönüller
Kemend-i câzibe-i âfitâb-dârına düşmiş

Bakar mı Nâ'ilîyâ tîg-i âfitâba nigâhı
O âb u reng ki şemşîr-i âb-dârına düşmiş

187

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Sâkî meyünde feyz-nümâ 'âlem-i neşât
Pervâne şem'î-i cāmuna rûh-ı Cem-i neşât

Ancak virür lebünde olan keyf ü hâleti
Cām-ı mey olsa elde dil-i hurrem-i neşât

Hem gamla sîne-sâf oluruz bir mahal düşer
 Âyînemüz mükedder eder hem gam-ı neşât

Biz çāk çāk-i tîg-ı gamuz hergiz olmasun
 Zahm-âşinây-ı cân u ciger merhem-i neşât

Ey Nâ'îlî mülâhaza-i vasl-ı yâr ile
 Bin 'ömr-i cāvidāna deger bir dem-i neşât

188

[Mef'ülü fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün]

Hüsnün bahârı meyden olup hurrem-i neşât
 Etsün şüküfte verd-i ruhun şebnem-i neşât

Bin şekl eder kabûl süveydāda gam yine
 Âyînemüzde rûy-nümā 'ālem-i neşât

İkbâl-nāme-i felegün tercemānidur
 Zahrında bāz-güne hat-ı hātem-i neşât

'Ārif vücūd-ı 'ālemi mahz-ı 'adem bilür
 Şādî redîf-i mātem ü gam tev'em-i neşât

Beytü'l-'atîk-i 'ālem-i gam reh-revānına
 Hünâb-ı eşk-i dîde yeter zezem-i neşât

İnsâf hoşdur ey felek-i vâjgüne-na¹
Mihnet cihân cihân u telâfî dem-i neşât

Yek-rengî-i mahabbet eder cân-ı 'âşıkı
Ey Nâ'îlî musâhib-i gam hem-dem-i neşât

189

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Gurûr-ı hüsn edeli yârî nâzdan fârig
Sükûn-ı ışk ile oldum niyâzdan fârig

Enîs-i hâtır-ı Mahmûd olaydı şugl-ı gamun
Ederdi nîm girişmen Ayâzdan fârig

Degül mi farz bana üft ü hîz-i kûy-ı bütân
Olur mı hîç müselmân namâzdan fârig

Halâs-ı dil nîgehünden muhâldür ki degil
Kebüter-i harem ol şâhbâzdan fârig

Kusûr himmet-i pervânedan ba'îd olmaz
Ederse şem'î de sûz u güdâzdan fârig

Urur vücûdını şemşîr-i şem'a pervâne
Bu ızturâbda ol ihtirâzdan fârig

Gulâm-ı himmetiyüz hâsılı o tab‘un kim
Ola mülâhaza-i imtiyâzdan fârig

Recây-ı feyz-i terakkîde Nâ‘ilî degilüz
O tab‘-ı pāk-i ma‘ânî-tırâzdan fârig

190

[Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

Dil-i mecrûh olalı dür-i şehvâra sadef
Reşk eder eşküme dür çeşm-i dürer-bâra sadef

Ka‘r-ı deryâ degil eylerdi yerin taht-ı serâ
Gevherin bulsa nihân etmege bir çâre sadef

Mihr-veş olmasa kân-ı güher-i isti‘dâd
Mübtelâ olmaz idi sîne-i efgâra sadef

Müsta‘id olduğı zâtında olan safvetdür
Erre-i sîne-hırâş-ı kef-i âzâra sadef

Ceyb ü dāmânını pür-gevher eder Nâ‘iliyâ
İstinâd etse kef-i h‘âce-i ibrâra sadef

Ebr-i nîsân-ı ‘atâ hazret-i Şeyhü’l-islâm
Ki tutar gevherini nutkına îsâra sadef

Dāg-ı hūrşid idi her dūrri olaydı mensüb
Tab^ç-ı pāki gibi bir kulzüm-i zehhāra sadeḡ

Tā be-mahşer ola endişesi erbāb-ı dilün
Silk-i nazmında olan gevher-i güftāra sadeḡ

191

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]
Ālem āşüfte bahār-ı hat-ı dil-dār latif
Sünbül-i turra mutarrā gül-i ruhsār latif

Muttasıl dār-ı şifā hāsiyet-i çeşmünde
Dem-i Āsi-veş olur nāle-i bīmār latif

Çāşnī-sencī-i zahm-ı leb-i şemşiründen
Gösterür gamzelerün kendüyi her bār latif

Tal^çatun lücce-i nūr-ı nighümde görünür
Āks-i hūrşid gibi ābda tekrār latif

Nā'ilī sineye çek yāri ki turdukça olur
Sadeḡ-i sinede ol gevher-i şehvār latif

192

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Neden cām-ı emel ey sākī-i devrān 'azīz olmak

Dehān-ı dil humār-ı ye's ile hamyāze-rīz olmak

'Acebdür mest-i 'ıška pāy-māl-i nāz iken 'ālem

Ser-i meclisden ol mest-i tegāfūl germ-hīz olmak

Kazā Bismil-geh-i cān kār-zār-ı dilden el çekse

Nigāhından ne mümkin def'-i āsār-ı sitīz olmak

Yine te'sir-i hāl-i rüyıdur dāmān-ı hūrāya

Nesīm-i kākül-i 'anber-feşān u müşk-bīz olmak

Yine ey Nā'ilī şādābī-i berk-ı nigehtendür

O çeşm-i nīm mestün hancer-i āzārı tīz olmak

193

[Mefâ'ilün fe'ilātün mefâ'ilün fe'ilün]

Döyer mi nāzına diller girişme-sāz olıcak

Kim istemez o cefā-kārı dil-nevāz olıcak

Ne hırmen-i dil ü ne hānümān-ı sabr kalur

Nigāh-ı germi gibi berk-ı cān-güdāz olıcak

Alur mı dil nigeḥ-i iltifât-dan vāye
Tegāfûle bu kadar ruhsat-ı cevāz olıcak

O şāḥ-ı hüsn ile āsān olurdu söyleşmek
Tegāfûlāne nigeḥ tercemān-ı nāz olıcak

Ne söylesün görüp ol şūhı Nā'ili 'uṣṣāk
Deger mi āhdan el ruhsat-ı niyāz olıcak

194

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Bakamaz rüyına dil zülf-i siyāḥ olmayıcak
Tāb-ı hüsne døyemez perde-i āḥ olmayıcak

Kişver-i nāz u letāfet bulamaz hüsn-i nizām
Bir senün gibi şeh-i nāz penāḥ olmayıcak

Beklerüz küyunı olmazsa şikāyet mümkün
Bendeye da'vet-i halvet-geh-i şāḥ olmayıcak

Her tegāfûl dile ey gamze mühim-sāz olamaz
Lāyık-ı terbiyet-i feyz-i nigāḥ olmayıcak

Nā'ili mu'terif olsa n'ola cürm-i 'ıṣka
Yār cevr etmez o bī-dilde günāḥ olmayıcak

195

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Gamzenle gönül kişveri pür-şür u şer ancak

Mahrûsa-i der-bend-i kazâ vü kader ancak

Devr-i nighünde felek-i hâne-harâbun

Ma'müresi bir geşte-i âh-ı seher ancak

Âmed-şud-ı gamzenle harîm-i dile nisbet

Şeh-râh-ı belâ cādde-i bî-hater ancak

Şekvây-ı ser-i zülfün eden âhına ta'lik

Bir 'ukde-i dil baht-ı perîşân-eser ancak

Âzâr-ı dil-i Nâ'ilî-i zâr ile çeşmün

Bîdād-pesend-i felek-i bed-güher ancak

196

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Kan aglamadur 'âdet-i dîrîne-i 'âşık

Hünâbe-i dildür mey-i düşîne-i 'âşık

Hürşide degil tâb-ı tecellây-ı cemâle

Tercih olunur safvet-i âyîne-i 'âşık

Zerrâtı gamun şevk ile hep raksa getürdi
Hürşîd gibi sîne-i bî-kîne-i 'âşık

Cân gibi eder gevher-i 'ışkun yine pinhân
Sad pâre de olsa sadef-i sîne-i 'âşık

Olmazsa eger Nâ'îlî-i haste-dil efsûs
Pîrâye-dih-i vuslat u gam-pîşe-i 'âşık

197

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Sayd eder bin dili bir dâm ile zülf-i siyehün
Düşürür bir dili bin dâma şikenc-i külehün

Sad hased merdümek-i çeşmüme kim mahremidür
Kasr-ı dîdemde hayâlün gibi bir pâdişehün

Dîde-i baht-ı 'adûyı uyarur nâlelerüm
Dostum hâtıra geldükçe senün h'âb-gehün

Sihr ile memleket-i fitneyi etmiş teshîr
O gazâlâne nigâhunla o hatt-ı siyehün

Çîn-i ebrûy-ı 'itâbun ki nevâzişler eder
Hün-behây-ı dilidür Nâ'îlî-i bîgünehün

198

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Başlasa şiveye bin nâz ile çeşm-i siyehün
Tesliyet-bahş-ı dil-i 'âlem eder her nigeşün

Kevkeb-i mihr-i cihân-tâb-ı cemâlün şeb ü rûz
Düşürür hâk-i niyâza yüzini mihr ü mehün

Şiken-i pençe-i hürşîd olur ednâ kârı
Kişver-i 'ışk zemîninde biten her giyehün

Cur'a-veş pâyuna yüzler mi sürerdük sâkî
Olmasa cevher-i iksîr-i tarab hâk-i rehün

Nâ'ilî virdi heves-kârî-i vuslatla hırâş
Levh-i mahfûz-ı dil-i yâre sevâd-ı güneşün

199

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Böyle germ olmaz idi meclisi rindân-ı gamun
Olmasa hün-ı ciger bâdesi mestân-ı gamun

Sarsar-ı âh ede eczây-ı vücûdın berbâd
Ne revâdur ola 'uşşâk perîşân-ı gamun

Tâbiş-i mihr-i ruhun dilleri pür-hûn etdi
Gevheri reng-pezîr oldı yine kân-ı gamun

Sahn-ı bâg-ı dile ugratma semûm-ı âhun
Olmasun gülleri pejmürde gülistân-ı gamun

Nâ'ilîdür yine her hâl-i ile ey âfet-i cân
‘Âşık-ı haste-dilün bî-ser ü sāmân-ı gamun

200

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Severüz gördüğümüz âfeti dil-ber diyerek
Başlaruz nâle vü feryâda sitem-ger diyerek

Biz de bir gonce-lebün yolına cân virsek olur
Cân virür bülbüli gör âh gül-i ter diyerek

Boyanup hasret-i zülfünle duhâna şeb ü rûz
Verziş-i âh ederüz dūd-ı mu'anber diyerek

Çeşm-i mestün hevesiyle oluruz kîse-tehî
Kûçe kûçe gezerüz bir tolu sâgar diyerek

Nâ'ilî dâg-ı dil-i köhne-bahâr-ı gam olup
Gülşene açılalum tâze gazeller diyerek

201

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Küyından o şühun dil-i rüsvâ ile geçdük

Her hatvede bin şekve-i bî-câ ile geçdük

Cemşid-i Sikender-menişüz cām ile gūyā

Kim bahr-ı gamı hücre-i mīnā ile geçdük

Dil virdüğümüz yāre nigāh-ı gazabından

Tasrīha mecāl olmadı imā ile geçdük

Mestāne nüküş-ı suver-i 'āleme bakduk

Her birini bir özge temāşā ile geçdük

Çok fāris-i mülk-i suheni Nā'iliyā biz

Reh-vār-ı girān-cünbiş-i ma'nā ile geçdük

202

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Gülzārdan ol şüh-ı dil-ārā ile geçdük

Gūyā ki nesīmüz gül-i ra'nā ile geçdük

Gönlinde yer etdük o bütün la'l-i lebinden

Āmiziş edüp neşve-i sahbā ile geçdük

Agyāra uyup eyledük āzürde segānın
Ol h'ābda biz kūyını gavgā ile geçdük

Bu sahāda gördük ki degil hınk-ı felek rām
Nā-çār 'inān-ı dili irhā ile geçdük

Nāçiz görüp Nā'ilīyā h'āhiş-i dilden
Lutf u kerem-i hazret-i Mevlā ile geçdük

203

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]
Yine āgūş-ı murādında mısun agyārun
Kim kucar mūy-miyānun kim öper ruhsārun

Ne bilür lezzet-i duşnām-ı leb-i şirīnün
Lutfını anlamayan zā'ika-i āzārun

Nāz eder Hızr u Mesihāya lebün oldukça
Çāşnī-senc-i hayāt-āverī-i güftārun

Saht bāzū ki eder pençe-i hūrşidi şikest
Kemterin bārika-i kevkebe-i dīdārun

Eyledün Nā'ilīyi şive-i güftārun ile
Hayret-ālūd-ı gamun şifte-i etvārun

204

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Eylese hıŖm ile Mirrihe nazar gamzelerün

Gösterür sine-i hârâda eser gamzelerün

Eyleyüp kiŖver-i pür-Ŗür-ı kazâyı me'men

MaŖer-i fitneye âŖüb salar gamzelerün

Hün-ı dilden tolu bin kâse sunar etdükçe

Sâkî-i fitneye ızhâr-ı keder gamzelerün

Görünür gamze-i mahmûruna bî-bâkâne

Mest-i keyfiyyet-i hün-âb-ı ciger gamzelerün

Ham-ı zülfünle alup pençe-i müjgâna dili

Ŗâhid-i hüsnüne âyîne sunar gamzelerün

Der imiŖ çeŖmini mestâne görüp ol büt-i Ŗüh

Korkaram Nâ'ilî-i zâra kıyar gamzelerün

205

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Gerçi mahmûrî-i nâz ile zebündür çeŖmün

Kârın andan yine icrâda füzündür çeŖmün

Gark eder bâdiye-i mahşeri bulsa kana
Ol kadar tîg be-kef teşne be-hün çeşmün

Nakd-ı ārâmdan el çekmemege çâre mi var
Düzd-i sad-kâfile-i sabr u sükündür çeşmün

Sâgar-ı fitneden el çekti kazâ 'ahdinde
Bü'l-'aceb şahne-i bâzâr-ı füsündür çeşmün

Bilmez ol mertebe mâhiyyet-i eşyâyı kader
Ol kadar vâkîf-ı esrâr-ı deründür çeşmün

Zülfüne çekdi dil-i Nâ'îlî pâ-mâli
Hâne-süz-ı eser-i tâli'-i dündür çeşmün

206

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey her nigâhı âfet-i nâ-mihribân-ı merg
Sensüz geçerse bir demüm olsun zamân-ı merg

Sermâye-i hayât bilenler tegâfûlün
Bilsün nevâziş-i nigeşün hem-zebân-ı merg

Sayyâd-ı cân-şikâr idi bin dâm ile hatun
Nâ-büd iken kemîn-i 'ademde nişân-ı merg

Yād-ı fūrūg-ı berk-ı nigāhunla düşdiler
Teb-lerzeyeye sipāh-ı kemīn-i cihān-ı merg

Ümmīd-i nakd-ı cān ile sūdā-ger-i kazā
Etmiş metā^ç-ı derdünü zīb-i dükān-ı merg

Yād eyledükçe nokta-i hālün olur kader
Güm-geşte rāh-ı bādiye-i bī-girān-ı merg

Derdünle Nā'ilī gibi kan aglasun gözüm
Sensüz geçerse bir demüm olsun zamān-ı merg

207

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Rūy-ı dil gösterüp āsār-ı niyāza nighün
Duydı āşüftelügüm başladı nāza nighün

Sözde Cibrīli Felātün gibi ilzām eyler
Başlasa keşf-i zebān-dānī rāza nighün

Āteş-endāz-ı firīb olmada cāna benzer
Sāhir-i bü'l-^çaceb-i nādire-sāza nighün

Olur āteş-figen-i hırmen-i āsāyiş-i dil
Bakmayup sinedeki sūz u güdāza nighün

Cevr için Nâ'ilî-i zâra olur âmâde
Nice bin şive-i agyâr-nevâza nigeün

208

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Bülbül aglar goncenün çâk-i girîbânın görün
Gül şükufte bülbülün bihüde efgânın görün

Mihr-i 'ismetden bile 'âr eyler olsa jâle-pâş
Ol hayâ gül-berginün pâkî-i dâmânın görün

Pâkdür hâkister-i rûhü'l-Kudüsden dâmeni
Hacle-gâh-ı hüsnün ol şem'î-i fûrûzânın görün

Tütî-i câna gîdâ Hızr u Mesîhe cân virür
Âb-ı hayvân-sûz nukl-ı şeker-efşânın görün

Meclisinde ol fûrûzân şem'î-i gül-mâhiyyetün
Bülbül ü pervânenün dest ü girîbânın görün

Her nefes gark-âb-ı eşk eyler bu mînâ hücreyi
Çeşm-i Ya'küb-ibtilânun Beyt-i Ahzânın görün

Fitnenün zülfinde ol şüh-ı perîşân kâkülün
Cem' olan diller gibi hâl-i perîşânın görün

Nâ'îlînün tab^c-ı pākinden ne gevherler çıkar
Ol hüner gencînesin ol ma'rifet kânın görün

209

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Felek ne var bizi çak böyle bî-huzûr edecek
Bir iki bed-güheri cāh iken vakûr edecek

Ne iktizāy-ı hîred-sûzdur bu berzahda
Ki ehl h'ār ola nādān ola huzûr edecek

Nesine gırresün ey bü'l-heves bu dünyānun
Ne gûne devleti var 'ālemün gurûr edecek

Felek ki gam-şüde bir mārduz zümüröd-reng
Vücûdudur yine ol cān-gezāyı kûr edecek

Bu eşk ü āh ise müşkildür ey dil-i pür-gam
Şikeste fülk-i girān-bārumuz mürûr edecek

Hilāl-i māhı güm eyler felek ehl-i dilün
Elinde pāre-i nān bulmasa fatûr edecek

Safā mı yoksa küdüret mi bilmeden kalduk
Hücûm-ı hâtıradan hâtıra hutûr edecek

Neşât-ı hâtır-ı 'alem elüdedür sâkî
Bu gamları yine bir cāmdur sürür edecek

Tevakkuf eyle bu bâzîçe-gehde Nâ'ilyâ
Verây-ı perdede esrâr var zuhûr edecek

210

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
'İşk hayrânıdur etvâr-ı cünûn-pîşemüzün
'Akl-ı kül vâlihîdür sûret-i endişemüzün

Âb-yârî-i cünûn laht-ı dil etmiş kârın
Şecer-i âh-ı 'alev-berk-ı ciğer-rîşemüzün

Eser-i âh göreydün nic' olur ey Ferhâd
Etmese âbını mahv âteş-i gam tîşemüzün

Olmasun ayagı düz basdugına gırre hele
İnkisârında bulan neşvesini şîşemüzün

Nâ'ilî 'âlem-i teslîm ü rızâyuz ki bizüm
Kaçar âhû bereden şîrleri pîşemüzün

211

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Sabâ meger o şeh-i dil-nevâzdan geldün

Tarîk-ı cevri koyup semt-i nâzdan geldün

Hoşâ ki sür'atüne hergiz olmadı mâni'

Egerçi râh-ı nişib ü firâzdan geldün

Nedür bu sa'y u teveccüh kudümuna gūyâ

Henüz ayagı tozıyla Hicâzdan geldün

Bu şeb nesîm ile sen dahi ey berîd-i hayâl

Teneffüs eyle ki dūr u dirâzdan geldün

Soran hakikat-i âmed-şüd-ı cihânı sana

Demez ki mescide vardun namâzdan geldün

Tamâm-ı nakdün edüp pâ-nisâr-ı h'âce-i 'ahd

Ticâret-i güher-i imtiyâzdan geldün

Bu iktidâr nedür Nâ'ilî suhende meger

Cenâb-ı 'İsmetî-i bî-niyâzdan geldün

212

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Gözden ki dem-be-dem akıdur yaş gerdenün

Bilse 'ayâr-ı süz-ı dili kâş gerdenün

Kutl-ı kilîdi gūy-ı girîbânun olsa da

Genc-i tılısm-ı sînen eder fâş gerdenün

Bir kâse nūş ede sanasun pür mey-i sefîd

Gâhî ki yâd eder dil-i 'ayyâş gerdenün

Âb-ı hayât menba'ıdur olsa da ba'îd

'Uşşâka andurur o siyeh kaş gerdenün

Cüş-ı 'arak şikenlerin etdikçe selsebil

Kat kat degil mi lâyıık-ı şâbâş gerdenün

Togsa miyân-ı maşrık-ı ceyb-i semûrdan

Olmaz mı mihr-i mahşere pâ-dâş gerdenün

Etmiş nigâr-hâne-i fitratda hâl-vâr

Raşh-ı midâd-ı hâme-i nakkâş gerdenün

Mir'ât-ı âfitâb gibi hem rakîk ü sâf

Hem çeşm-i Nâ'ilî gibi hūn-pâş gerdenün

213

[Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün]

Meftûnı nâz şâhid-i şeng-i nigâhınun
Hayrânı fitne meşreb-i teng-i nigâhınun

‘Âlem-behâ degil mi hezâr âşinaluğı
Tasvîr-i dil-firîb-i fireng-i nigâhınun

Ey âh süz-ı sînemi arturma kim erür
Peykânları cigerde hadeng-i nigâhınun

Pîr-i mugân-ı ‘ışk komış lezzet-i hayât
Keyfiyyetinde câm-ı şereng-i nigâhınun

Evvel helâki Nâ’ilî-i dil-rübüdedür
Rahşında tîg-i sâ’ika-reng-i nigâhınun

214

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fâ'ilün]

Şehd-i visâlden hazer eyle sakîm isen
İncinme zehr-i kahr-ı cefâya hakîm isen

Bu çârsüda kâsid olur hod-furüşluk
Mizân-ı i‘tibârı gider müstakîm isen

Nâ-mahrem-i harîm-i edebsün zenân gibi
Muhtâc-ı istigâse-i na'îlîn-i sîm isen

Girsen de cennete yine şehvet zebûnısın
Dil-dâde-i tena'um-ı bâg-ı na'îm isen

Tutmaz kanâ'at ehli müselleme gedâlıgın
Kalb-i selîmün olmayıcak şeh Selîm isen

El sunma câm-ı şu'le-keşân-ı mahabbete
Tersân-ı âteş-i hasebât-ı cahîm isen

Meylün bu hâr-dâna cehâlet degil midür
Ey h'âce 'âlem-i melekûtı 'alîm isen

Me'vâ na'îm-i râhat olur nefis ü rûhuna
Berzâh-güzâr-ı vahşet-i ümmîd ü bîm isen

Kıl râst nâveg-i kader-endâz-ı himmeti
Ey cân harîf-i hamle-i nefis-i garîm isen

Nâzır bulunma 'aybına 'âlemde kimsenün
Bed-h'âh-ı nâ-kesân bile olma kerîm isen

Zehr-âbe-nüş-ı ma'siyet ol Nâ'îlî gibi
Hulvü'l-mezâk-ı ragbet-i mâ'ü'l-hamîm isen

215

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Olmasun rüsvâyılıkda intifâ'ı kimsenün

Gelmesün eksük terâzûda metâ'ı kimsenün

Bulmaduk ârâm-ı hâtır devr edelden rûzgâr

Görmedük eflâki ikbâlinde sâ'ı kimsenün

Dâmenün pür-hün eden şemşîr-i mihründür felek

Fâriğ ol bizden senünle yok nizâ'ı kimsenün

Yâ hazînün mevc imiş ey mihr yâ evcün hazîz

Var mıdur senden recây-ı irtifâ'ı kimsenün

İşte meydân-ı suhen var ise gelsün Nâ'îlî

Ser-kalemden böyle mu'ciz ihtirâ'ı kimsenün

216

[Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün]

Dil-i zâra gelmede nev-be-nev haber-i 'itâb-ı tegâfûlün

Yine cân esîr-i mahabbetün yine dil harâb-ı tegâfûlün

Ne bir iki câma dimâğı var ne turur elde ne ayagı var

Mey-i 'işveden de ferâğı var o tenük şerâb-ı tegâfûlün

Düşüp ıztırâbuna subha dek b u şeb âh u nâleler eyledük
Ne çözüldi 'ukde-i kâkülün ne açıldı h'âb-ı tegâfûlün

Seni görmeyen de gören de hem dil ü câna feyz-i safâ yeter
Biri mest-i câm-ı girişmedür biri neşve-yâb-ı tegâfûlün

217

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Gönlüm gibi ey nâme gidüp yârda kaldun
Baş üzre yerün var mı ham-ı destârda kaldun

Mest eyledi sâkî seni mey kaldı kadehde
Bî-çâre gönül sen de kadeh-kârda kaldun

Bend oldu ridâ pâyuna sūfî haberün yok
Dâma tutulup halka-i ezkârda kaldun

Arturdu cününun heves-i zülf-i siyeh-târ
Bir hastesün ey dil ki şeb-i târda kaldun

Biz etdüğüne kalmayalum gerçi işitdük
Mestâne varup hâne-i agyârda kaldun

Gitdün harem-i küyını deryüzeye ey dil
Sen de haber-i Nâ'ilî-i zârda kaldun

218

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Mihr ü mehün tulū^ç u gurūbın ne anladunGaltān bu ^çarsanun iki tūpın ne anladun^çĀlem ne oldugın hele bildün mi nīk ü bed

Fehm eyledün mi zışt ü hūbın ne anladun

^çİbret-serāy-ı ^çālemün ey tercemān-ı hāl

Rind-i halīm ü şeyh-i gazūbın ne anladun

Ey hīç-fehm-i çār-^çanāsır bu ^çālemün

Pīş ü pes ü şimāl ü cenūbın ne anladun

Tevfikdür nücūma da hādī mūneccimün

Nakş-ı hayāl-i ^çakl-ı kezūbın ne anladun

Mansūr dārıdur bu fenā gülşenün gönül

Tarf-ı çemende bir iki çūbın ne anladun

Bī-deste hāven-i felegi ser-nigün görüp

Rūyına pāy-ı havsala-kūbın ne anladun

Ey Nā'ili bu mahkemenün sad cihān-hüner

Sultān-pesend eder mi ^çuyūbın ne anladun

219

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Görmedük âsâyişin bu vâdî-i pür-vahşetün

Güy-ı ser-gerdâniyuz çevgân-ı dest-i himmetün

Hat ber-âver nâz-perver süz-ı dilden bî-haber

Dâg-ı istignây-ı bî-hengâmıyuz bir âfetün

Hâletinden bî-haberdür rûh-ı Cemşid-i neşât

Sende ey sahbây-ı gam ben buldugum keyfiyyetün

Mahzenün esrâr-ı hikmetden meger hâlî midür

Bi'l-lâh ey abdâl-i dil bilsek nedendür hayretün

Biz hazîz-i hâkde sen evc-i istignâdasun

Olmaduk ey mihr-i hüsn-i âyine-dâr-ı tal'atun

220

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Dîdeden gitmez hayâli o mücellâ sînenün

Cilve-gâhı manzar-ı çeşmümdür ol âyinenün

Tıfl-ı zânû mushaf-ı hayret-debistândur gönül

Âmed ü reftinde hayrân şenbih ü âzinenün

Âb-ı rüyun husrevâ dünyâ için bahr eyleme
Kıflı âhen nâmı Bâd-âverdür ol gencînenün

Görmesek dūşında zâhid anlamazduk hikmetin
Hil'at-ı teşrif-i isti'dâd olan peşîmenün

Halk-ı 'âlem Nâ'îlî hem-câh-ı İskender velî
Bî-haber âyînesinden sîne-i bî-kînenün

221

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Rakîbe etdi eser infi'âlî âhumuzun
Tegâfûlün gör o şûh-ı galat-nigâhumuzun

Tenezzül eylemez oldı hırâs-ı mülk-i dile
Gurûr-ı nâzı terakkîde pâdişâhumuzun

Nigeh-perest ü edeb nâ-şinâs-ı hûbânuz
Tegâfûl eyleseler ecridür günâhumuzun

Edây-ı şükri güzeller muhâldür der imiş
Firâk-ı dem-be-dem ü vasl-ı gâhumuzun

Bu iddi'âda ise Nâ'îlî ı zâlimler
Kalur kıyâmete şekvâsı dâd-h'âhumuzun

222

[Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün]

Eyyâm-ı rûze geçdi meh-i 'îdi görmedük

Bezm âhır oldı sâgar-ı Cemşidi görmedük

Etmiş tamâm devrini sâkide cām-ı Cem

'Ud eylemiş makāmına hürşidi görmedük

Geçmiş zamân-ı 'iyş u tarab bezm-i 'alemün

Sâzın işitmedük hel Nâhîdi görmedük

Ey çarh egerçi medhalümüz yok kaziyjede

Senden suhen-verân bu tehdîdi görmedük

Gül-gün cāmı her kişi meydâna sürdi biz

Gerd-i süm-i tekâver-i ümîdi görmedük

Ey Nâ'îli serencal-i kevn ü fesâdda

Hergiz safây-ı 'âlem-i tecrîdi görmedük

223

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Geldük hisâra elde mey-i gam-güsîl gerek

Dil germ ü yâr nerm ü hevâ mu'tedil gerek

‘Aşık degil o mäh-1 dil-efrüz-1 behcetün
Hüsninden âfitâb-1 kıyâmet hacil gerek

Çeşminden ol şarâb ki def^c-i humâr eder
Keyfiyetinde çâşnî-i hün-1 dil gerek

Nessâc-1 târ u pûd-1 niyâza o büt gibi
Nakş-1 bedî^c-i kâr-geh-i âb u gil gerek

Devr-i hil^cata bulmamaga Nâ’ilî güzâr
Peykân-1 âh-1 dil felege muttasıl gerek

224

[Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Lutfunla ben gedâyı ne var bende eylesen
Ben agladukça nâz ile sen hande eylesen

Agyârı cevır ile ne var ey şüh öldürüp
Erbâb-1 ‘ışkı lutf ile şermende eylesen

Şerm ü hayâ tekâveri Hızır u Mesîh olur
Izhâr-1 nîm feyz-i şeker-hande eylesen

Çîn-i cebînini düşürüp zülfe ey sabâ
Emvâc-1 bahr-1 hüsnî perâkende eylesen

Bâg-ı bihişt ise eseri şûre-zâr olur
Sen Nâ'îli bu giryei her kande eylesen

225

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Nazîr-i hüsni ger kemâli Suhfînün
Zihî kemâl ki yokdur misâli Suhfînün

Yazıldı kîlk-i sahâ'if-nigâr-ı kudret ile
Cerîde-i dile nakş-ı cemâli Suhfînün

Çekildi hâme-i 'unvân-tırâz-ı behcetden
Berât-ı hüsnine tigrâ hilâli Suhfînün

Düşerdi her ser-i müyına zülfinün bin dil
Sayılsa 'âşık-ı âşüfte-hâli Suhfînün

Hadîka-perver-i cân zîb-i şîşe-i dildür
Bu âb u tâb ile gül-berg-i âli Suhfînün

Olup cemâline ey Nâ'îli nazar hayrân
Hayâli gibi olur pây-mâli Suhfînün

226

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Elmās-ı gam olsak da nemek-dāna dökülsek

Nāsūr-ı leb-i zahm-ı dil ü cāna dökülsek

Bir şîşe mey olsak dökülüp sāgara evvel

Sonra ciger-i bāde-perestāna dökülsek

Çıksak ser-i tāk-ı çemene berg-i rez āsā

Bād-ı seher esdükçe hıyābāna dökülsek

Düşsek dehen-i māra sadefden bile geçdük

Tek katre-i nīsān gibi 'ummāma dökülsek

Bin katre hūn-āb-ı ciger bir yere gelsek

'İşkun gibi bir āteş-i sūzāna dökülsek

Eczāmuzı hep rīk-i beyābān-ı gam etsek

Cānān giden nāme-i hicrāna dökülsek

227

[Mef'ülü fā'ilātü mefâ'ilü fā'ilün]

Etdi beni firīfte hüsn-i meveddetün

Güstāh kıldı 'ışk-ı cemāl-i mahabbetün

Dünyâyı hüsn-i hulkuna dil-beste eylemiş
 Âyîne eyleyen ruh-ı ikbâle devletün

Masrûf-ı cebr-i hâtır-ı ehl-i niyâzdur
 Lutf-ı dem-â-demün kerem-i bî-nihâyetün

Dest-i keremde olsa da mümkün mi insirâf
 Bahşâyış-ı hızâne-i lutf u 'inâyetün

Muhtâc-ı mâliş-i mehek-i imtihân degil
 Sarrâf-ı rûzgâr bilür nakd-i himmetün

228

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Reng-i ruh-ı gülzârı tebâh eyledi bülbül
 Bakdı gül-i ruhsâruna âh eyledi bülbül

Kat^c-ı nigeş-i hasret edüp bâgda gülden
 Ruhsâruna bir nîm nigâh eyledi bülbül

Bir âh-ı ciger-sûz çeküp yâd-ı ruhunla
 Gül-gonce-i hürşîdi siyâh eyledi bülbül

Bî-h'âhiş-i gül oldı taleb-kâr-ı cemâlün
 Terk-i heves-i berg ü giyâh eyledi bülbül

Meftûnı olup Nâ'iliyâ ol gül-i hüsnün
Rühü'l-kudüsi zemzeme-h'âh eyledi bülbül

229

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]
Yok ıışk-ı dil-ārāmda Behrāma tahammül
Görse seni eyler mi dil ārāma tahammül

Sor nergis-i mahmūruna sākī bu humāra
Ma'kül mıdur rind-i mey-āşāma tahammül

Fi'l-hāl tegayyür gelür ol şerhoş-ı nāza
Etmez bir iki sāgar-ı gül-fāma tahammül

Mümkin mi o lebden dil-i sad-pār mezāka
Cullāb-ı şeker-hande-i duşnāma tahammül

Tahkıkı bu kim Nâ'iliyâ eylemez olduk
Evzā'-ı şütür-gürbe-i eyyāma tahammül

230

Müzeyyel Der-medh-i Şeyhü'l-islām İbni Şeyhü'l-islām Yahyā Efendi
[Mef'ülü fā'ilätü mefâ'ilü fā'ilün]
Çāk etdi cāmesin atılup cūybāra gül
Benzer ki yandı āteş-i āh-ı hezāra gül

Bir birine mukârin edüp ittihâd-ı hüsn
Virdi güle bahâr letâfet bahâra gül

Hün oldu bagrı reşk-i 'izârunla 'âkıbet
Düşdi çemende hancer-i ser-tîz-i hâra gül

Bir al perde çekdi 'arak-rîz-i şerm olup
Gül-berg-i âfitâb-ı ruhundan 'izâra gül

Gülzârı feyz-i nâmiye encüm-nazîr edüp
Döndi nihâl ile şecer-i şu'le-bâra gül

'Attâr gibi aldı nefes 'andelîbden
Virdi çemende tablaların rûzgâra gül

Arturdu nâz u nahveti gülşende gūyiyâ
Yüz sürdi hâk-i pây-ı hudâvendigâra gül

Yahyâ Efendi hazreti kim mihr-i şefkati
Hârâya feyz-i gevher eder hâr-zâra gül

Bezmünde dâverâ ki edeb gül-sitânıdur
Çok gonce zîr-i perdeden eyler nezâre gül

Mihre tasaddur eyledi vaz'-ı cebîn ile
Bezmünde cây-ı hadîm-i hidmet-güzâra gül

Düşdükçe hāk-i pāyuna bī-tāb-ı reşk olur

Rūy-ı niyāz-ı Nā'ilī şerm-sāra gül

Hem-derd olup bī-dile geldükçe ser be-piş

Bīdād-ı hārdan kapuna i'tizāra gül

Āzār-ı zahm-ı hār ile pür-hūn iken dili

Bulmaz recāy-ı merhem için nutka çāre gül

Nakkāş-ı kār-gāh-ı kader kasr-ı bāgda

Yazdukça nev-be-nev safāhat-ı bahāra gül

Her dem bahār-ı 'ömrün ola reşk-i

Çār-bāg Ol vakte dek ki mihr ola bu bāg-ı çāra gül

231

[Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün]

Hengām-ı mahşer kim olur pür-süz-ı hicrānun gönül

Mihr-i şerārından yakar bir āh-ı şekvānun gönül

Ne cur'ası hūn-ı ciger sākisi dest-i gamzedür

Hayrān-ı keyf ü kārıdur bir özge sahbānun gönül

Geh vaslın eyler ārzū gāhī temennā büsesin

Müştāk-ı berg ü bārıdur bir nahl-i bālānun gönül

Râz-ı lebinde noktadır şerh-i kitâb-ı Hüsn ü Dil
Meftûn-ı isti'dâdudur bir tıfl-ı dānānun gönül

Tavk-ı rızâ der-gerden-i teslimdür ey Nâ'îlî
Efsûn-ı zülf-i yâr ile zencîr-i sevdānun gönül

232

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Verziş-i âh ederek şu'le-nijād oldu gönül
Nakş-ı hüsnün görüp âşüfte-nihād oldu gönül

Olmadı mahrem-i pâ-bûs-ı segān-ı kûyun
Gerçi hâtırdan o sevdâ ile yād oldu gönül

Âteş-i hüsnüne hem-sāye olup zülfünde
Âh-ı dūzah-şerer-i bārika-zād oldu gönül

İşk-ı tadrîc ile kām-ı dili hırmān edeli
Düşmen-i tâ'li'-i pür-şûr u fesād oldu gönül

Nâ'îlî-veş n'ola ahvāli perîşān olsa
Nakş-ı hüsnün görüp âşüfte-nihād oldu gönül

233

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Āha ruhsat virmezsen āzürde olmazdun gönül

Dönmesen hākistere efsürde olmazdun gönül

Pür gül-i dāg-ı cünün olsa ser-ā-pā gülşenün

Nev-bahār-ı haşre dek pejmürde olmazdun gönül

Ayağı tozıyla teşrîf etse dil-ber hāneni

Reşk-sāz-ı genc-i Bād-āverde olmazdun gönül

Bir zamān müstagnī-i gencīne-i ikbāl idün

Dahme-i Kāvūsa da pey-burde olmazdun gönül

Nā'ili-veş olmasan āb-ı hayāt-ı gussa-nūş

Zinde-i cāvīd olurdun mürde olmazdun gönül

234

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Yārun ki fikr-i kadd ü 'izārındasın gönül

Bāgun ne sünbül ü ne bahārındasın gönül

Başundan aşdı cūy-ı sirişk-i cefā yine

Ol serün ārzūy-ı kenārındasın gönül

Meylün o zülf-i ham-be-ham u müşk-büyadur
Ne sünbül ü ne zülf-i nigârındasın gönül

‘Aksin düşürdün āba nezâketle kaddinün
Turmaz sirişk-i dīde nisârındasın gönül

Gördün tevāzu‘ın leb-i cūy-ı niyāzda
Ol nahl-i nāz geşt ü güzārındasın gönül

Mahbūb u meyle eglene-gör Nā‘ilī gibi
Gam ‘āleminde gussa diyārındasın gönül

235

[Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]
Mest olup nāz ile sundukça girībānına el
‘Āşıkun pençe-i hayret suna dāmānına el

Bāgbān-ı harem-i bāgçe-i ‘ismetdür
Degmemiş ol sanemün dahi gülistānına el

Hall olur ‘ukde-i ser-endīşe-i kākül dilde
Yā kim eyleye destār-ı perīşānına el

Çeşm-i hükmin ki vire ma‘reke-i āşūbun
Kahramānlar sunamaz pençe-i müjgānına el

Çıka seyrâna yine nâz ile dâmen-keş olup
Virse de Nâ'îlî-i bî-ser ü sāmânına el

236

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Şâm-ı zülfün kim çerâg-efrüz-ı âhumdur benüm
Şem^c-i fânūs-ı felek dūd-ı siyâhumdur benüm

Merdüm-i çeşm-i firîbüm hâl-i rûy-ı fitneyüm
Dâg-ı mihr-i mahşerüm dūzah penâhumdur benüm

Ter-zebân-ı şekve-i nâzam hāmūş-ı hayretüm
Tercemân-ı gamze la'lün 'özü-h'âhumdur benüm

Pâsbân-ı şehir-i hüsnün şahne-i mülk-i dilüm
Güşe-i ebrûy-ı fitne h'âb-hâhumdur benüm

Hâkden ref^c eyleyüp şâhum demişsün Nâ'îlî
Kuşte-i şemşîr-i bî-dâd-ı nigâhumdur benüm

237

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Zülf-i pür-tâbunı etdükçe güzer-gâh nesîm
Nice bin sūziş-i dilden olur âgâh nesîm

Tokunup kākül-i pür-çinine gāhī eyler
Dilleri muztarib-i cünbiş-i nā-h'āh nesīm

Dāmen-i turra-i ham-der-hamun elden komayup
İttihād-ı dil-i 'uşşāk ile her gāh nesīm

Şu'le-i şem'î cemāünle çerāg-ı mihri
Gāh āh-ı dil-i pür-tāb yakar gāh nesīm

Nā'ilî o zülfin o kāfir ki perîşān eyler
Etdürür dillere her lahzada bin āh nesīm

238

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

Tāb-ı meyden ruhun ey mugbeçe gül gül görelüm
Reng-i ruhsāruna benzer mi gül ü mül görelüm

Zîr-i şeh-perr-i dū ebrūdan o şehbāz gözün
Sayd-ı murg-ı dile eyler mi tenezzül görelüm

Dāmen-i dilde yeter ey gözi cellād yeter
Bî-muhābā dem-i şemşîr-i tegāfül görelüm

Şūr-ı meclis yeter ey sākî-i nüh peymāne
Nic'olur 'ākıbet-i devr-i teselsül görelüm

Yüzine bakmayup agyār yanında der imiş
Nā'îlî cevrüme eyler mi tahammül görelüm

239

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Harîs-i devlet-i 'ışkam recâ nedür bilmem
Esîr-i şöhretüm ammâ riyâ nedür bilmem

Vücüdüm olsa belâ külhanında hâkister
Sükün-ı şu'le-i dâg-ı cefâ nedür bilmem

Tarîk-i 'ışkda meftün-ı vâdî-i Kaysam
Tasavvur-ı keder-i reh-nümâ nedür bilmem

Benüm o tâ'ir-i kudsî bu evc-gâhda kim
Firîb-i dâne-i dâm-ı hevâ nedür bilmem

Benüm o murg-ı harîm-âşinây-ı Ka'be-i dil
Bu dâm-gehde ümîd-i rehâ nedür bilmem

Rakîbe hüsn-i nazar 'âşika tegâfülden
Murâdun ey sanem-i bî-vefâ nedür bilmem

Benüm o şâ'ir-i sâhir-i Nā'îlî şî'rüm
Olursa mu'ciz eger itinâ nedür bilmem

240

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Nakd-ı dili dil-dāra virüp mā-hasal aldum

Bāzār-ı mahabbetde gam-ı bī-kesel aldum

Bir vech ile ta'bīr edemem zevk-ı hayālin

Āgūşa bu şeb h'ābda bir ince bel aldum

Kurbānı müjen oklarınınun tendeki cāndur

Her birini bir tīr-i kazāya bedel aldum

Sayd etdi hümāy-ı dili ol turralar ammā

Hālün gibi bir dāne-i dām-ı hıyel aldum

Feth oldı kilīd-i der-i gencīne-i bahtum

Zülf-i siyehünden yine bir iki tel aldum

Öpdüm ayagın meykedede pīr-i mugānun

Şeyhü'l-harem-i Ka'be-i 'irfāndan el aldum

Vecdīnün imiş Nā'ilyā nükte-verāndan

Ta'bīri hoş-āyende bir a'lā gazel aldum

241

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Neşve-i hüsnüni Yūsufda kemāhī göremem

Rütbe-i mihr-i cihān-tābda māhı göremem

Hübdur cünbiş-i gamzen saf-ı müjgānunda

Ol kadar çāpük ü çālāk sipāhı göremem

Nazar etdükçe o müjgānlara bagrum delinür

Kararur gözlerüm ol çeşm-i siyāhı göremem

Mihrün eczāy-ı rek ü rīşe-i cān u dil iken

Hayretümden seni bir vech ile gāhı göremem

Nā'ili-veş seni gördükçe perīşān oluram

Ham-ı zülfünde dil-i hāl-i tebāhı göremem

242

[Mefā'ilün fe'ilâtün mefā'ilün fe'ilün]

Gamunla ülfetümüz var sürürü n'eyleyelüm

Safāy-ı hātırumuz yok huzürü n'eyleyelüm

Bize hacālet-i 'ukbā kusürü yetmez mi

Bu hāk-dān-ı fenāda kusürü n'eyleyelüm

Neşât-ı yek-demedür müdde'â bu 'âlemden
Melâl-ı hâtıra bādî umûrî n'eyleyelüm

Bu âh u eşk ile âyîne-i dil olsa da sâf
Gubâr-ı hâtırî jeng-i fütûrî n'eyleyelüm

Refî' imiş tutalum Nâ'ilî bu heft iklîm
Zevâl-i devlet-i Behrâm-ı Gûrî n'eyleyelüm

243

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Hemîşe kâviş-i efsûn ile ciger-hûnam
Garîb Kûh-kenüm seng-i rāh-ı gül-gûnam

Fürûz-ı baht ile kim dāg-ı cebhe-i Zuhālüm
Siyāh-kâselügin bilse çarh memnûnam

Dimāg-ı sūzî-i hayret bu kâra mâni' diyen
Muvâfik-ı 'amel-i kîmyây-ı Kârûnam

Tenüm nizâr görüp kaçma ey remîde gazâl
Tasavvur et ki heyûlây-ı rûh-ı Mecnûnam

'Aceb ki gamzene teslîm edem girîbānum
Ne çäre ser-keş-i hükm-i kazây-ı bî-çûnam

Zihî revâc-ı suhen Nâ'îlî zihî dâniş
Tılısm-ı nikbet olan i'tibâra meftûnam

244

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Gonce-i feyz açılır bâg-ı meşâmumda benüm
Büy-ı gül kasîd olur vakt-i zükâmumda benüm

Hüşedür neşve-i endîşe-i feyyâzum için
Nakd-i pervîn-i felek gûşe-i bâmumda benüm

İntibâh-ı dil-i hayretle değışmem gâhî
Bulunan neşve-i idrâki künâmumda benüm

Lâyık-ı rişte-i tahsîn ü behâ olmaz idi
İntizâm olmasa lû'lüy-ı kelâmumda benüm

Şîr akar Kûh-kene Kaysa gazâlân bulunur
Vahşet-âbâd-ı dil-i pür-hevl ü hevâmumda benüm

Rûh-ı kuds olsa da ârâm edemez bir lahza
H'âb-gâh-ı dil-i pür-dûd-ı dâmumda benüm

Turfe kânam ki fûrûg-ı eser-i isti'dâd
Ta'ın eder mihre güher-pâre kelâmumda benüm

Câmda 'aks-i ruh-ı sâkî-i meh-veş gibidür
Cilve-i feyz-i dil-i âyîne-fâmumda benüm

'Ar eder husrev-i endîšem eger etse felek
Mihriini fülke-i zer fark-ı hıyâmumuda benüm

Mest-i peymâne-i feyzüm ki görüp pây be-câ
Saf saf ebkâr-ı ma'ânîyi menâmumda benüm

Surhî-i şerm ü hayâ hâsıl eder duhter-i rez
Anlama gûne-i şengerf sedâmumda benüm

245

[[Mef'ülü fâ'ilâtün mefâ'ilü fâ'ilâtün]

Tek yerde gökte 'arîf-ârâma bir yer olsun
Olmazsa efser-i zer tâc-ı kalender olsun

Hün-ı cigerle tolmuş câm-ı zer olmadansa
Bî-inkisâr-ı hâtır eşkeste sâgar olsun

Kaçmaz misâl-i zünnâr pür-'ukde olmadan dil
Tek 'ukde-rîz-i hâtır ol zülf-i kâfer olsun

Sad pâre bir nemed vir abdâl-ı 'ışka ey çarh
Hem câme-i ten olsun hem bâliş-i ser olsun

Zülf-i dirâzın etmiş peyvend-i gerden-i cân
Ol tıfl-ı nev-resîde yâ Rab mu‘ammer olsun

Ey Nâ’îli bulur cân bir nefhadan tesellî
Olmazsa zülf-i müşkîn hatt-ı mu‘anber olsun

246

[Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

Pâk-dâmen bir gül-i tersün gubârumdan sakın
Şu‘lesün âb-ı dü çeşm-i eşk-bârumdan sakın

Nâz-perversün tagayyür virmesün âhum sana
Süret-i kesr-i dil ü cân-ı figârumdan sakın

Kâkülün olsun hamâyil-bend-i bâzûy-ı cemâl
Âfet-i ‘aynü’l-kemâl-i i‘tibârumdan sakın

Dîde-i pür-hūnum etdün ma‘den-i elmâs-ı eşk
Reng-i rûy-ı şîşe-i pür-inkisârumdan sakın

Bahr-ı âteş sarsar-ı âhum hurūşum görme sehl
Ey Hudâ-nâters mevc-i bî-şumârumdan sakın

Ber-taraf-sâz-ı gubâr-ı dil misün seyl-i sirişk
Reh-güzâr-ı dil-ber-i eşheb-süvârumdan sakın

Levh-i dilden kılmadan mahv-ı rüsûm ey Nâ'îlî
Sümenât-ı fitneyüm nakş u nigârumdan sakın

247

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Yakma hezârun ey gül-i ter nâleden sakın
Göz yaşın alma âteş-i seyyâleden sakın

Ey âh olma hirmen-i dâg üzre şu'le-rîz
Âgâh kılma cânı o tebhâleden sakın

Olma o hüsn-i cilve-furûşa firîfte
Cân hirmenin o şu'le-i cevâlden sakın

Ter düşmesün o gonçe-dehen bād-ı âhdan
Gül-berg-i âfitâb-ı ruhun jâleden sakın

‘Uşşâkun alma âhını olma ciger-şikâf
Ol âhdan hazer kıl o pergâleden sakın

Seyl-efgen olma raht-ı dil ü câna Nâ'îlî
Ol hat-resîde mâh-ı siyeh-hâleden sakın

248

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Yakdum dili âteşlere tâb-ı nazarumdan
Berg-i gül-i ruhsâruna dâgum eserümden

Kıl âb-ı ruh-ı 'ismet olan eşküme ragbet
'Ar eyleme âlâyiş-i dâmân-ı terümden

Pür şekve-i âham beni söyletme gamum var
Âyînesün olma müte'essir kederümden

Efsûs ki âzuresün ey nahl-i bihiştî
Tâb u teb-i âh-ı dil-i düzah-şererümden

Mihrinden alup Nâ'ilîyâ dîdelerüm feyz
Yâkûta döner her biri bir hûn-ı cigerümden

249

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Çāk olur sîne-i meh sîne-i 'uryânından
Mihr olur dâg be-dil gûy-ı girîbânından

Nâ-murādâne düşürdük dili bir âfete kim
Feyz alur kām-ı dü 'âlem gam-ı hicrânından

Her biri sūret-i bî-cāna döner 'uṣṣākun
O büt-i deyr-i melāhat ki geçer yanından

Hased ol kuṣteye kim haṣre dek olmaz zā'il
Lezzet-i tîg-i gamun zā'ika-i cānından

'Āṣıkun pençe-i bî-dād-ı mahabbet gitmez
Dest-i cellād-ı nigāhun gibi dāmānundan

Nāveg-i āha ki peyveste olur yād-ı ruhun
Tutuşur bām-ı felek şu'le-i peykānından

Teşne-leb hecr-i leb-i yār ile ölmek yegdür
Hızrun āmed-şud-ı ser-çeşme-i hayvānından

Nā'ilî sāgar-ı leb-rîz-i hayātun efsūs
Hisse-dār olmadı kem-neşve-i ihsānından

250

[Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Nakd-ı cāndur 'āşıkı sūdā-ger-i pür-sūd eden
'İşkdur derdün dile sermāye-i bihbūd eden

Kākülündür kām-ı ümmīde 'abir-efşān olan
Büy-ı zülfündür dimāg-ı cānı müşk-ālūd eden

Şive-i hüsnün firîb-i çeşm-i şühundur seni
Her nefes bin sâde-dil ʿuşşâk ile mevʿûd eden

Her şerâre eylemiş âmâde bin cân hırmenin
Berk-ı pür-tâb-ı cemâlün âteş-i bî-dûd eden

Devlet-i pâ-bûsıdur yârun ey Nâʿilî
Pây-mâl-i rûzgâr-ı dûn iken mahsûd eden

251

[Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün]

Ol zekan âzâr-ı dest-i zülf-i pîçân görmesün
Güy-ı mihr-i talʿatun âsîb-i çevgân görmesün

Olmasun nabz-âşinây-ı renc-i hicrânun Mesîh
Derdün âzâr-ı müdâvây-ı tabîbân görmesün

ʿÂşika duzdîde gamzen çeşm-i nâ-mahrem degil
Merdüm-i bînây-ı heftüm perde-i cân görmesün

İhtirâz et çeşm-i zahm-ı rûzgâr-ı fitneden
Her ham-ı zülfünde cemʿ perîşân görmesün

Ser-girân olsun ko çeşmün kudsiyân-ı ʿarşa tâ
Her müjen destinde bir şemşîr-i bürrân görmesün

Olma rû-pûş-ı zekan ey turra çeşm-i kâ'inât
 Âfitâbı ser be-ceyb ü pâ be-dâmân görmesün

İllet-i âzârı ancak renc-i istignâ ise
 Nâ'ilî bîmârî-i çeşmünde noxsân görmesün

252

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Kıl hazer ey dil seni ol gamze giryân görmesün
 Bir siyeh-mest âfet-i hûn-rîzdür kan görmesün

Hindüy-ı hâlün gibi âteş-perestân-ı ruhun
 Zahm-ı çeşm-i cünbiş-i dâmân-ı müjgân görmesün

Hem yakar pervânesin hem kuşte eyler bir nefes
 Tünd-bād-ı dehr bir şem^c-i fûrûzân görmesün

Gonceye dil-tenglük bir perdedür âfâtdan
 Anı çeşm-i rûzgâr-ı tâb-sâmân görmesün

Nazm-ı pākün Nâ'ilî germ-âşinây-ı ehldür
 Sûz-ı dilden bî-haber efsürde tab^cân görmesün

253

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Olalı zülfüne hem-silsile sevdây-ı cünün

Oldı reşk-âver-i zincir-i hıred pây-ı cünün

Oldı zülfüne hıre hıre-dimâg-ı ülfet

Kıldı âşüfte Felâtünü mezâyây-ı cünün

Dilde âşüftegî-i zülfün olmasa der-kâr

Vakf olur bâdiye-i mahşere gavgây-ı cünün

‘Âşıkun ruhsat- kem-nefha-i âhından olur

Ebr-i tûfân-ı hıred mevce-i deryây-ı cünün

Nâ`ilî noktasıdur dâg-ı süveydây-ı dilün

Levh-i hâtırda olan hâsıl-ı ma'nây-ı cünün

254

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]

Nâlemüzi işitmesi kaldı o şem'-i şüh-sitân

Eyledi dūd-ı şem'-i âh nây-ı gelüyü sürme-dân

Hat ki siyeh bahârdur bâg-ı ruhunda sürme-reng

Kâbil-i savt olur mı hiç nâle-i 'andelîb-i cân

Dil-şikenân-ı kem-‘ayâr pîş-gehinde lâl olur
Var ise seng-i sürmedür ‘ıška mehekk-i imtihân

Zâhide huldı andurur deyri Bihremen-i dile
Ebrûy-ı vesmedâr-ı hür-ı çeşm-i mükehhal-ı bütân

‘Âşık-ı dil-şikestenün nâlesin eylemezdi pest
Reşk-i gubâr-ı makdemi olmasa sürme-dân-ı cân

Hâsidi eylemezdi lâl olmasa kil-i Nâ’ilî
Mükhale-i devâtda çeşm-i hayâle mîldân

255

[Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün]

Ham olmaz degme tîr-endâz-ı âhun imtihânından
Ol ebrûlar ki Rüstem dâg-ı sahtîdür kemânından

O şâhenşâh-ı hüsnün katl-i ‘âm-ı dilde erhamdur
Tegâfûl gamzesinden gamze tîg-ı hün-feşânından

Mükerrer kand güftâr-ı şeker-rîzinde peydâ kim
Henüz almış gıdâsın tütî-i cânun dehânundan

Edüp gülşen pür gül bûselerle cism-i ‘uryânın
Safâ kesb etdüm ol şühun nihâl-i ergavânından

Cihân-ı âfiyet pür-fitnedür ey Nâ'ilî şimdi
O milk-ârây-ı aşûbun nigâh-ı bî-amânından

Mahal nâzükdür erbâb-ı ma'arif etsün istimdâd
Cenâb-ı 'İsmetînün lutf-ı tab'-ı kâm-rânından

256

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Fitne-hîz etdi sabâ kâkül-i fettânı ucın
Kıldı peyveste ser-i kâküle dâmânı ucın

Eder idmân-ı gam-âyîne güzâr-ı eflâk
'Aşıkun nâveg-i âh-ı dil-i nâlânı ucın

Hüsnün ol şâhid-i 'ismet-şiken-i Yūsufdur
Ki Züleyhâ göremez h'âbda dâmânı ucın

Halkı leb-teşne kılan âb-ı recâya felegün
Degmemiş lû'le-i ser-çeşme-i ihsânı ucın

Güy-ı hürşîd-i cemâlin ki der-âgüş eyler
Gösterür mâh-ı neve turrası çevgânı ucın

Gözedüp hâtır-ı mecrûh-ı dil-i zârı o şüh
Dest-i lutfıyla tutar zülf-i perîşânı ucın

Nâ'îlî buldu kütüb-hâne-i fazl u edebün
Târ-ı şîrâze-i mecmû'a-i 'irfânı ucın

257

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Görse Behrâm eger âyîne de müjgânı ucın
Üstüh'ânında bulur hancer-i bürrânı ucın

Nâveg-i bî-eser-i âh-ı dilün şu'le degil
Çarh âlüde-i hün eyledi peykânı ucın

Âşinâ bulmadı harf-i elem-i vuslata dil
Açmadı kimseye sermâye-i hicrânı ucın

Etse çeşmi gazab-ı zehre-şikâfın der-kâr
Dil-i Mirrîhe tayar hancer-i müjgânı ucın

Zülfinün bād-ı sabâ Nâ'îlî her târında
Gösterür rişte-i ahvâl-i perîşân ucın

258

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Yakup vücūdumı pervâne-veş tebâh ederin
O şem'î havsala-sûzı görünce âh ederin

O şüh-ı çeşm-i niyâzam ki nâzenînümden
Turur turur taleb-i ruhsat-ı nigâh ederin

O ham-dest-i galat-h'âhişüm ki bî-takrîb
O mest-i işveye teklîf-i h'âb-gâh ederin

Mizâc-ı şu'le-i hüsnüm ki istesem mihrün
Sevâd-ı dîde gibi hânesin siyâh ederin

Helâk-ı şerm olurun Nâ'îlî hicâbumdan
O bî-edeblügi kim yâre gâh gâh ederin

259

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Baglanur zülfine diller nice cādūsın sen
Harem-i Ka'beyi dām eyleyen âhūsun sen

Döndi Bagdād-ı dile kişver-i cān 'ahdünde
Müjeler leşger-i Tātār u Hülâgūsun sen

Cān virür âb-ı hayât lebüne Hızr u Mesîh
Teşnesi rûh-ı Sikender bir içim susun sen

Zîb-i nüh ravza-i eflâksün ey mihr ammā
Benzemezsün ruh-ı yâre gül-i hod-rūsun sen

Olur ebrûları pür-çîn-i gazab Nâ'iliyâ
Dehen-i yâre denildükçe ser-i mûsun sen

260

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Der-h'âb eden o nergis-i fettânı sen misün
Ey bād-ı âh mirvaha-cunbânı sen misün

Tahrîk-i bād-ı subh ile ey âh-ı âteşin
Âzurde eyleyen ruh-ı cānânı sen misün

Der-kâr iken cemâlini hıfza o turralar
Ol gencün ejder-i şerer-efşânı sen misün

Mâ'î kabâlarun alur âgûşa gerdenün
Ey dūd-ı âh şu'le-hîz yohsa girîbânı sen misün

Ey âh-ı şu'le-hîz o kemân ebruvânlarun
Her nâveg-i nigâhda peykânı sen misün

Yok âh-ı Nâ'ilide haber söyle ey saba
Tahrîk eden o zülf-i perîşânı sen misün

261

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Cemâl-i sâkiye bak âfitâbı n'eylersün

Tamâm-ı neşve-i şevk ol şarâbı n'eylersün

Varak-sumâr-ı gül-i 'işret ol ko be vâ'iz

Zamân-ı 'iyş ü tarabdur kitâbı n'eylersün

Hayâli olsa gül-i şîşe-zîb-i çeşm-i pür-âb

Nigâh-ı germdeki sūz u tâbı n'eylersün

Ferâg-ı dil-ber ü mey pend-i pîr imiş tatalum

Gönülde sūriş-i 'ahd-ı şebâbı n'eylersün

Sebâtı olmayıcak Nâ'ili bu merhalede

Dū rûze devlet-i pā der-rikâbı n'eylersün

262

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Söylen ol âfete dünyâyı harâb eylesesün

Sell-i seyf-i nigeş-i çeşm-i 'itâb eylesesün

Geceler hem-dem-i agyâr idügin hep bilürüz

Bizden o âfet-i gül-çehre hicâb eylesesün

İttifāk eylemiş o ebrū leb-i la'lünle sakın
Dil-i pür-eşk miyânın şeker-âb eylesesün

Nâlesüz var harem-i yâre ki nâlen ey dil
Men^c-i âsâyiş-i gül-bister-i h^vâb eylesesün

Nâ'îlî tâb u teb-i nâ'ire-i hışm-ı Hudâ
Hiç bir ferdi esîr-i teb ü tâb eylesesün

263

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Âhum nesîme râh-nümâlık mı eylesün
Bâg-ı edebde gonce-güşâlık mı eylesün

Her sâde-dil hakikat-u hüsn-i mecâzdan
İdrak-i sun^c-ı hikmet-i Hâlık mı eylesün

Her tâ'ire gidâ mı olur üstüh^vân-ı şem^c
Pervâne-i siyâh hümâlık mı eylesün

Nerm olsa da bu süz ile âh hırmen-i dil
Gül-gonce-i cemâle sabâlık mı eylesün

Ey gâfil-i merâtib-i envâr hiç şafak
Engüşt-i âfitâba hınâlık mı eylesün

Her cünbiş eylemez dile mihrâb kaşların
Her dil-tapîde kible-nümâlık mı eylesün

Āyîne-i dili sana sunsun mı Nâ'îlî
Sultân-ı mülk-i 'ışk gedâlık mı eylesün

264

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Sıkılır bezm-i neşât-ı gamı peyveste gören
Rûh-ı Cemden utanur cāmını eşkeste gören

Münkesirdür yine āyîne-i ikbâlinde
Eger İskender ise devleti şâyeste gören

Fenn-i ihyâda Mesîhe nice nâz eylesesün
'Ālemi nergis-i mahmûrî gibi haste gören

Kendüyi dām-ı kemîn-güşe-i çeşmünde bulur
Cilve-i kadd-i ser-efrâzunı âheste gören

Şâne-veş zülfine bilmem ki nice pençe sunar
Her ser-i müyünü bin 'ukdeye vâbeste gören

Nâ'îlî nüh felegün āyînesin seyr etsün
Nâveg-i âh-ı dil-i 'aşıkı nâ-cestesü gören

265

[Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün]

Erbâb-ı hüner ey çarh 'ahdünde ko 'ür olsun

Nādāna ŧeb ü rüzun sincāb u semür olsun

Sen neŧve-i idrākün sermāye-i 'izzet bil

Cāh ile ko cāhiller 'ālemde vakūr olsun

Dünyā ile sen sulh ol bī-hüccet ü bī-da'vā

İsterse cihān halkı hep ŧāhid-i zūr olsun

Gavgākede-i 'ālem eŧrāra olup mer'ī

Etfāl ise de derler da'vāya cesūr olsun

Erbâb-ı riyā ŧimdi gūŧ eylemez isterse

Dāvūd lisānından āyāt-ı Zebūr olsun

Min ba'd olalum cāzim terk-i taleb-i cāha

Ne sende mübāhat u ne bizde kusūr olsun

Sen Nā'iliyā neŧr et āfāka dūr-i nazmun

Bilmezse felek kadrin bahtum gibi kūr olsun

266

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Nâyun ki çıkar zezeme sūrâhlarından
Bülbüller öter sanki gülün şâhlarından

Bezm-i edebün bana mu'âşirleri yegdür
Bî-rüy-ı riyâ savma'a güstâhlarından

Hâlî ni'âm-ı feyzden âgende-şikemdür
Mestân-ı hevâ meykede tabbâhlarından

Huld içre şehidân-ı mahabbet ser-i küyun
Seyr etmege revzenler açar kâhlarından

Te'siri yürekler deler ey Nâ'îli-i zâr
Nâyun ki çıkar zezeme sūrâhlarından

267

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bir müyü kâkülinden ol âfet koparmasun
Söylen kıyâmet üzre kıyâmet koparmasun

Gayrun ki dilde nakş-ı cemâlin görür o büt
Dîvâr-ı Ka'beden nice sūret koparmasun

Âheste-rev bulun ki göz açdurmayup sana
Hınk-ı felek gubâr-ı küdûret koparmasun

Lagzişdür evvelîn hatar-ı nev-süvâr-ı câh
Râm olmadukça pâre-i devlet koparmasun

Hengâm-ı girye tut ser-i zülfün ki lengerin
Fülk-i dilün telâtün-ı hayret koparmasun

Müştâk-ı büy-ı feyz bu bâgun gülin degil
Bergin hilâf-ı meşreb-i himmet koparmasun

Hârâ-dilâna etsün eser âh-ı tîşe-kâr
Bihûde yoksa seng-i melâmet koparmasun

Dâğında kanlu penbeyi laht-ı dilün sanup
Ey Nâ'îlî o şerhoş-ı nahvet koparmasun

268

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Kim der o vech-i pâke hat-âverde olmasun
Âmed-şud-ı nigâha hemân perde olmasun

Ebr-i siyâh-ı şerme gurûb etdi âfitâb
Yâ Rab gelen o mâh-ı siyeh-çerde olmasun

‘Arz eyle mihre çîn-i cebîn-i ‘itâbunı
Güstâh cilve-gâhuna güsterde olmasun

Bâl u per açdı üstine şâhîn-i zülf-i yâr
Bi’l-lâh hamâm-ı dil nice rem-kerde olmasun

İmdâd eder cerâhat-ı hicrâna Nâ’ilî
Dâg-ı belâ cigerde gerek serde olmasun

269

[Mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün]
Mürşid-talebân ‘ışk ile medhûş görünsün
Cüyây-ı Felâtün ise hāmûş görünsün

Sâf ol o kadar‘ışk ile ey dil ki hayâdan
Âyinesi İskendere rû-pûş görünsün

Câm-ı meyi bir dîde-i hûn-bâra degiş kim
Destünde kadeh taşt-ı Siyāvûş görünsün

Bînâ-dil ol ey h’âce ki sana zer-i hürşîd
Seng-i mehek-i mâhda magşûş görünsün

Ver Nâ’iliyâ ye’s ile âyînene pür-tâb
Sad merhale ümmîd ferâmûş görünsün

270

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Erbâb-ı dili müttehem-i âz edemezsun

Ey çarh-ı siyeh-kâse bize nâz edemezsun

Gencine-i esrâra emîn anlama kendün

Ey h'âce hazer kıl anı ahrâz edemezsun

Olsan da bu nahvetle serîründe Süleymân

Bir mür-ı za'îfi siper-endâz edemezsun

Zâhid sakın evgârlugından mey-i 'ışkun

Keyfiyetin idrâk edicek âz edemezin

Kem havsalasun Nâ'iliyâ kendüni bî-bâk

Pervâne-i şem^c-i harem-i râz edemezsun

271

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Güşâde-baht erâzil sitâde-hû düşmen

Kemâl nakş u hüner 'ayb u âb-rû düşmen

Vifâkı oldı mübeddel nifâka yârânun

Zamânede kime dersün bu dost bu düşmen

Teraşşuh etmededür zarf-i dîdeden ne ‘aceb
Denürse eşkümüze bâde bâde-i sebû düşmen

Beden şikeste küdürât-ı dehr fevc-â-fevc
Hisâr-ı mündersi âmâde-i gulû düşmen

Çogaldı düzd-i suhen Nâ’ilî bu kişverde
Metâ’-ı nazm ise mânend-i müşk-bû düşmen

272

[Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]

Mihr umarsak felekâ senden eger kîne olursun
Râz-ı ‘ışk olsak eger ser-be-ser âyîne olursun

Rind ü zühhâda nedür nâzişün ey atlas-ı gerdün
Ki ne seccâde vü ne hırka-i peşmîne olursun

N’ola mecrûhun isek ey leb-i cānān ki rakîbe
Pây tâ-ser nemek-i dāg-ı dil ü sine olursun

Zülf-i dil-ber misün ey çarh-ı siyeh-kār sen de
Bize ejder görünüp düşmene gencîne olursun

Hiç bir vech ile yok Nâ’ilî-i zāra vedādun
Ey cefā-cū ne ‘aceb düşmen-i dîrîne olursun

273

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Yok tende tâb dilde olan süzân n'eylesün

Yandı kebâb-ı laht-ı ciger küze n'eylesün

Gırbâle döndi ten müjeden hâr-puşte dil

Bî-çâre bunca tîr-i ciger-dûza n'eylesün

Hâtırda zevk dilde safâ tende yok mecâl

Erbâb-ı gam erişse de nevrûza n'eylesün

Ahter-şinâs imiş tatalum ehl-i dânişün

Yok intisâbı tâli^c-i firûza n'eylesün

Hep bildüğün unuttı gönül tıflı Nâ'îlî

Düşmüş mu'allim-i galat-âmûza n'eylesün

274

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Ehl-i bîniş göremez bir dil-i hurrem ne desün

'Âlem olmuş tatalum mîstaba-i Cem ne desün

Günde bin kere helâk-ı gam olan dil demesün

Bu nüh eflake tokuz kâse-i pür-sem ne desün

Görmeyen müddet-i ‘ömrinde safâ-yı hâtır
 Bezm-i ‘iyş olsa da başdan başa ‘âlem ne desün

Dile kim müzdahim-âbâd-ı elemdür şādī
 Bulur âmed-şuda bin mâni‘-i muhkem ne desün

Nâ’ilī rāst-‘ayār-ı mehek-i tecrübeyüz
 Nakd-ı teslīmümüze sayrafī-i gam ne desün

275

[Fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün]
 Femine gonce dedükçe olur ebkem ne desün
 Yokdur ol gonce-i nev-hastede ham ne desün

Cünbiş-i kâmetine cilve-i reftârına dil
 Demesün âfet-i âsâyış-i ‘âlem ne desün

Sîne-rişân-ı tegâfûl senün ey tîg-i nigh
 Demesün zahmuna dâg-ı dili merhem ne desün

Girye-kârân-ı ciger-sûhte gördükçe seni
 Mâcerâ-düşmen olur eşk-i dem-â-dem ne desün

Nâ’ilinün işidüp zemezme-i güftârın
 Bülbülümdür demesün ol gül-i hurrem ne desün

276

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

‘Azm-i bag et ki çemen bülbüle zindân olsun

Gül için etdügi feryâda peşimân olsun

Hasret-i hâl-i ‘izâr u dehen-i tengün için

Gonceden lâle gibi dâg nümâyân olsun

Germ-reftâr ile feyz-i şeref-i rüyundan

Har-ı hüşki çemenün berg-i gül-i cân olsun

Fitnenün dehşet-i ‘ayyâr-ı nigâhunla yeri

Geh ham-ı turra gehî çâk-i giribân olsun

Nâfe-i âhûy-ı deşt-i dil ü cân her demde

‘Anberîn kâkül müşkînüne kurbân olsun

Haşre dek hâl-i dil-i Nâ'ilî-i haste-derün

Hasret-i Yūsuf-ı hüsnünle perîşân olsun

277

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Görünmez ‘âşika ol dil-ber-i mahcüb şerminden

Eder hat geldügin ruhsârına mektüb şerminden

Zihî sâgar-keşân-ı bezm-i germ-â-germ-i rüsvâyî
Gamından bâde-nüş olmuş gönül mahbûb şerminden

O denlü derd ü dâg-ı mihnete ey dil sabûr ol kim
Helâk-ı nâ-şigibâyî ola Eyyüb şerminden

Seni görse ederdî perde dâmân-ı Züleyhâyı
Meh-i Ken‘ân gibi mahbûb-ı şeh-r-âşûb şerminden

Ne nakş-ı bü'l-‘aceb giryâniyuz ey Nâ‘ilî bilse
Olur gark-âb-ı haclet dîde-i Ya‘kûb şerminden

278

[Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]
Vücûd ‘aks-i cemâlünle dâg dâg olsun
O Çâr-bâg-ı mahabbet ko heşt bâg olsun

Dil-i füsürdemi germ eyle tâb-ı mihrün ile
Zamân-ı devlet-i hüsnünde bir çerâg olsun

Bu gülistân-ı fenâda hezârı ol o gülün
Ki büyü kâbil-i güncâyış-i dimâg olsun

Ko târ-ı kâkülün etsün şikeste bād hemân
Dil-i hamîdeye bir gûşe-i ferâg olsun

Hayât-ı mahz idi bir kerre Nâ'iliye desen
Helâk-ı reşk-i nigâhum degil mi sag olsun

279

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Her dîdede bir sûret ile cilve-nümâsın
Bin renge girer bükalemün-nakş-ı cefâsın

‘Ayyâr-ı nigâhun gibi âheste-rev olsan
Cāsūs-ı serâ-perde nişinân-ı kazâsın

Gamzen gibi hem nükte-i râz-ı dile mahrem
Nezzâre-i ‘âşık gibi hem râz-güşâsın

Tâb-ı ruhun oldukça füzün şu'le-i meyden
Bir lem'ası dünyâyı yakar berk-ı belâsın

Yok hüsn ile bir yerde karârun yine dâ'im
Ârâm-ı dil-i Nâ'ilî-i bî-ser ü pâsın

280

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ma'zûr tut hatâsını ey şüh-ı nâzenîn
Mecnûn-ı nev-bahâr-ı gamundur dil-i hazîn

Sen pâdişâh-ı memleket-ârây-ı nâzsın
Ol bir gedây-ı bî-ser ü sāmân-ı reh-nişîn

Hükm-i sevād-ı nokta-i hālündür eyleyen
Mülk-i kazâyı zelzele-i fitneden emîn

Hengām-ı cilve hâke ki zülfün düşer olur
Küyun segānı reşk-i gazālân-ı deşt-i Çîn

Eyler felekde sohbet-i kerrübiyāna nāz
Oldukça Nā'ilî seg-i küyunla hem-nişîn

281

[Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Bister-i hecründe bilmez h'āb-ı rāhat neydügin
Düşde görmez haste-i 'ışkun şefākat neydügin

Ser-girān-ı 'ışkuna la'lün sunardun mey degil
Bilsen ey sākî humār-ı cām-ı firkat neydügin

Çeşm-i mestün virmese çak böyle bir ruhsat 'işveye
Bilse te'sir-i nigāh-ı germ-i hasret neydügin

Neydügin bā'is ne bilsün ruhsat-ı nezzāreye
Bilmeyen ol gamze-i hün-rîz ü āfet neydügin

Mest-i hûn-âb olmamış zehr-âb-ı gam nûş etmemiş
Bilmemiş Cemşîd ü Cem âyîn-i 'işret neydügin

Sîne-i 'uşşâkı görsün bilmeyen ey Nâ'ilî
Külhen-i germ-âbe-i şeh-r-i mahabbet neydügin

282

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Mâni'-i harf-i temennâyuz leb-i idrâkden
Kâbil-i irşâd-ı 'ışkuz mezheb-i idrâkden

Pîr-i nâ-bâlig degil ey h'âce tıfl-ı bâligüz
Dersümüz şugl-ı fenâdur mekteb-i idrâkden

Mâ-hüve'l-maksûd 'ârif mansıb-ı dünyâ sanur
H'âce-tâşân-ı cehâlet matlab-ı idrâkden

Istilâh-ı vahdet ü kesretde deryâ katredür
Katre deryây-ı süveydâdur şeb-i idrâkden

Dâhil-i silk-i kabûl olmaz dür-i şehvâr-ı dil
Bagrı sūrâh olmadukça mişkab-ı idrâkden

Nokta-i dil merkez-i perkâr-ı idrâkdür bize
İktibâs-ı nûr edelden kevkeb-i idrâkden

‘Ālimān-ı cehl-i mürekkeb nāsıhān efsāne-gū
Her birin söyletsek inmez merkeb-i idrākden

Nūş ederler āb u āteşden muhammer bir şarāb
Mey-güsārān-ı mahabbet meşreb-i idrākden

283

[Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Dil yerin tā key mugaylān-zār-ı nāsūt eylesün
Murg-ı kudsī lāne der-gülgeşt-i lāhūt eylesün

Sāye-bizārān-ı ikbāli sipihrūn olsa ger
Üstüh’ānın istemezler kim hümā kūt eylesün

‘İşkuna rindān için meclisde geh mey geh ‘arak
Bezme sākiler nisār-ı dürr ü yākūt eylesün

Cilve-i hüsnün firīb-i gamze-i cādū-fenün
Bāyezīdi Bihremen Cibrīli Hārūt eylesün

Nā’ilī leb-teşnedür bir cāma dil kim haşre dek
Kendüyi ‘akl-ı hod-ārā gibi mebhūt eylesün

284

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ol hadeng-endâz-ı hüsnün geçme yanından sakın

Tîr-i bārân-ı kemân-ebruvânından sakın

Her nigâhı zehr ile âlûde bir şemşîrdür

Pâdişâh-ı kişver-i hüsnün amânından sakın

Kıl hazer merdümlüğinden ol harâmî gözlerün

Zülfinün tâb-ı kemend-i cân-sitânından sakın

Ser be-ceyb-i intibâh ol 'âb-ı gafletden uyan

Bu kuhen mihmân-serânun mîzbânından sakın

Niş-i zehr-âlûd-ı peykân-ı kazâdur müdde'î

Nâ'ilînün zahm-ı şemşîr-i zebânından sakın

285

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]

Süz-ı elemle hâtır-ı nâza niyâz degmesün

Dâmenine anun dahi âteş-i nâz degmesün

Gülleri âteş eyleme bülbüle sen de ey nesîm

Güşa peyâm-ı mevsim-i süz u güdâz degmesün

Dilleri ey sabā men^ç ise rûy-mâlden
Bendini çözme hâke ol zülf-i dirâz degmesün

Tâ'ir-i evc-i nâz olan kâni^ç-i üstüh^çân degil
Kâm-ı hümâya hayfdur tu^çme-i âz degmesün

Nâhün-i gam revâ mıdur böyle derün-hırâş iken
Meclis-i meyde mutribâ gūşuma sâz degmesün

Havsala-i hakikatün olsa da Nâ'ilî ferâg
Bî-edebâna her tenük-zarf-ı mecâz degmesün

286

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Dil-beste olur dil seni gördükçe gamından
Izhâr-ı neşât etmege başlar eleminden

Küyundur o beytü's-sanem-i fitne ki döymez
Şehbâz-ı ecel bîm-i gazâl-i hareminden

Küyunda var âvârelerün kesreti ammâ
Ol gamze-i şühun geçemezler siteminden

Lutfunda şerik-i dil eder gayrı nigâhun
Bî-zâruz o nev-devlet-i hüsnün kereminden

Çek Nâ'iliyâ çarhdan ol mertebe el kim
Ol kâse-siyeh şerm eder nâz u ne'âmından

287

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Subhı hürşid-i ruhun hasret-keş-i şâm eylesün
Āfitâbı münhasıf mâhı siyeh-fâm eylesün

Her nefes bin nakş-ı şūr-engiz ile kâfir yeter
Ka'be-i cānı hayālün deyr-i esnām eylesün

Kıble-gāh etsün o hāli ser be-ceyb ebrūlarun
Kāfirān-ı ışkuna teklif-i islām eylesün

Mihr ü mâhı şeb-çerāg-ı sīmyā-kār-ı ruhun
Şem'üne pervāne kılsun bezmüne cām eylesün

Vasf edüp şirīn-lebün tütī-i tab^c-ı Nâ'ilī
Kand-ı güftārun halāvet-bahş-ı her-kām eylesün

288

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Etme her murg-ı dilün saydına pervāz sakın
Nāveg-i āhdan ey gözleri şebbāz sakın

Olmaz hüsnün gibi bir şu'le-i āha hem-reng
Dāmen-i 'ismetün ey berg-i gül-i nāz sakın

Āşināy-ı nigeḥ-i lutfun olan diller için
'İşk biġānelerin eyleme hem-rāz sakın

Nā-murādān-ı ser-i kūyun olan cānlar için
Olma kām-ı dili agyāra mühim-sāz sakın

Nā'īlī-veş nice dil-sūhte müştākun var
Şu'le-i āhdan ey dil-ber-i tannāz sakın

289

[Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Müdde'ā teşvīş-i sūz-ı sīnedür cām olmadan
Rāhat-ı dildür garaz her lahza nā-kām olmadan

Girse de gencīne-i Keyhusrev ü Cem destüme
Fārig olmam sâ'il-i teh cur'a-i cām olmadan

Hūn-ı dilden neşve-dār olsan geçerdün zāhidā
Sākī-i firdevs elinden kevser-āşām olmadan

Fārig olmaz 'āşıkun her 'uzvı zīr-i hākde
Haşre dek sīm-āb-veş mehcūr-ı ārām olmadan

Nâ'îlî müstagnî-i kâ'm-ı dū 'âlemdür gönül
Hazz eder nâ-kâmlıktan belki güm-nâm olmadan

290

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Habs-ı nigāha eyleyüp āgāz bir birin
Sayd eylemek diler iki şehbāz bir birin

Bir birine niyāz ile etmiş o iki büt
Ārāyiş-i sanme-kede-i nāz bir birin

Mutriblar etdi yād edüp ol iki gonceyi
Feryād-ı 'andelibe hem-āvāz bir birin

Zîr-i lebinde buldılar ol iki sâhirün
Remz-i füsün u nükte-i i'cāz bir birin

'Uşşāk-ı saht-cāna yine müjde Nâ'îlî
Nerm etmiş ol iki büt-i tannāz bir birin

291

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Seyr edün cūlar ile bād-ı bahārın cengin
Nice bulmuş iki dīvāne görün hem-rengin

Tokunup tâze-nihâl-i güle hunyâ-ger-i bād
Gösterür bülbüle sâzında nevâ âhengin

‘Akl-ı Mecnûnı çeküp dest-i kazâ zencîre
Şiken-i turra-i Leylâda komış nîrengin

Pây-ı humda hased ol rind-i tehî-kîseye kim
Vakf-ı cām eyleye sermāye-i nām u nengin

Kūh-ken eyler imiş tîşesini hāre-şiken
Göz terāzūsına urdukça melāmet sengin

Hacletinden kızarur Nā’iliyâ duhter-i rez
Görse engüşt-i surāhîdeki hinnâ rengin

292

[Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]

Bu nakş-ı bü’l-‘acebün ol ki bildi ma‘nāsın
Verây-ı perde-i gaybun eder temâşāsın

Ne nakş hikmet-i icâdı ‘ārifün çıkarur
Derün-ı perde-i dilden nukûş-ı sevdāsın

Bileydi rütbe-i üstādını ederdî felek
Kenâr-ı hayrete pervāz mā’î libāsın

Olurdu astar etmek kabûl-i 'aks etse
Sepide-i dem-i subhun beyâz libâsın

Fenâsı havsala-sûz-ı mezâk olur 'ârif
Tasavvur etse bu âmed şudun mezâyâsın

Nifâk-ı halkı tuyar seyr eden bu eşkâlün
Lisân-ı hâl ile bir birine müdârâsın

O kim fenâsını zâhir görür bu meşgalenün
Bu hâk-dân-ı hevesden alur tesellâsın

Hezâr reşk ü hased Nâ'ilî o 'ârif kim
Çeke bu mezbeleden dâmen-i temennâsın

Misâl-i zıll hayâl anlayup şeb ü rûzın
Cihânun eylese endîşe rûz-ı ferdâsın

293

[Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]
Tâ çend mühim-sâz-ı küdürât-ı cihânsın
Besdür ki felek âyine-i kûr-dilânsın

Efsûs yok 'âkıbet-i kâra şu'ûrun
Ey mürçe hasret-keş-i bâl-i tayarânsın

Nefsünde olan cünbişi merdâne sanursın
Yokdur haberün suhre-i merdân u zenânsın

Bilsek neye magrûrsın ey bü'l-heves-i câh
Maglûb-ı hevâ bir har-ı bigsiste-‘inânsın

Keyfiyyet-i idbârını nâ-çâr görürsün
Kemmiyyet-i ikbâline çarhun nigerânsın

Zâtında olan cevheredür var ise ragbet
Kim der sana ey h’âce falân ibn-i filânsın

294

[Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]
Çeşmüni fitne kemîn-güşe-i râz eylesesün
Her müjen tîg-i sitem ber-kef-i nâz eylesesün

‘Ukde-i hâtır edüp ‘akla cünûn-ı gamzen
Dil-i Cibrile hevâ-h’âh-ı mecâz eylesesün

Pâsbân eyle harîm-i dil ü câna çeşmün
Ceyş-i âşûbı kazâ ma‘reke-sâz eylesesün

Etmeyen cevher-i cânı sana hâk-i kef-i pâ
Heves-i pâye-i Mahmûd u Ayâz eylesesün

Süz-ı tâb-ı nıgehün Nâ'îlî-i haste-dili
 Kuşte-i gamze-i Mirrîh-güdâz eylesesün

295

[Mütefâ'ilün fe'ülün mütefâ'ilün fe'ülün]
 Dil-i zârı haste kıldı ne yaman nezâredür bu
 Şeb-i gamda koydı halün ne siyeh sitâredür bu

Açılıp gül-i teründen mey içürdi sāgarundan
 Ele al ki hanceründen dil-i pâre pâredür bu

O periyi âh-ı şeb-gîr ede cāme-h'ābe teshîr
 Olunur mı lutfı ta'bîr ne hoş istihâredür bu

Felekâ tokuz sefinen kim eder habâb-veş dil
 Hazer eyle cünbişinden yem-i bî-kenâredür bu

Der imiş görüp ol âfet bu tahammülüm cefāya
 Dil-i Nâ'îlî degildür kopa seng-i hâredür bu

296

[Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün]
 Hem cānda sūziş-i hüsn hem ıztırâb-ı ebrū
 Hem dilde 'ukde-i zülf hem pîç ü tâb-ı ebrū

Māni^ç degil o māha āmed-şud-ı nigāha
Dām-ı firīb-i turra çīn-i ‘itāb-ı ebrū

‘Uşşāka düşdi hayret ol dem ki oldı kısmet
Hüsnünle mihre haclet māha hicāb-ı ebrū

Sal pīç ü tāb-ı zülfün ebrūya kim dil olsun
Hem pāy-māl-i turra hem kām-yāb-ı ebrū

Zülfün tenezzül eyler sayd-ı hümāy-ı ‘akla
Ol rütbelerden ammā ‘ālī cenāb-ı ebrū

Çeşmün o bī-terahhum cellāddur ki olmuş
Şemşīr-i nāz ber-kef hālī kırāb-ı ebrū

Sen mest-i nāz u ser-keş ‘ışkunla Nā’ilī-veş
Dünyā esīr-i gabgab ‘ālem harāb-ı ebrū

297

[Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün]

Dergāh-ı Gülşeniye olanlar nihāde-rū
Gül gibi bir kadehle olurlar güşāde-rū

Olmuş gül ü benefşesi güyā o gülşenün
Pīrān-ı kad-hamīde cevānān-ı sāde-rū

Hem-reng-i vahdet olmuş o gülzâr-ı feyzden
Berg-i hazân-resîde gül-i tâb-dâde-rû

Bay u gedâsın Edrinenün eylemiş tamâm
Dâmân-ı pîr ü dest-i irâdet fütâde-rû

Cüyây-ı himmetüz tutalum biz de
Nâ'îlî İrşâd ümîdi ile tarîk-ı reşâda rû

298

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Çekdik el dâman-ı zülf-i yârdan şimden gerü
Kaydumuz yok turra-i tarrârdan şimden gerü

Hazzumuz yok olmadan şîrîn-mezâk-ı hoş-dil
Şerbet-i telh-âbe-i âzârdan şimden gerü

Rûy-ı maksûd olsa da âyînemüzde cilve-ger
Sîr-çeşmüz rû'yet-i didârdan şimden gerü

Çekdik el câm-ı mahabbetden şarâb-ı ülfetün
Kaçmazuz keyfiyetin inkârdan şimden gerü

Eyledük tahsîl-i jengâr-ı küdüret Nâ'îlî
Safvet-i âyîne-i ruhsârdan şimden gerü

299

[Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün]

Ol nâz u 'işve ol çeşm ü ebrû

Ol şûr u fitne ol iki gîsû

Ol tünd-hûlar ol fitne-cûlar

Ol iki gamze ol iki cādū

Vahşet-güzînân ol iki merdüm

Reşk-i gazālân ol iki āhū

Hışm u tegāfûl cevr ü ta'allül

Ol iki bed-mest ol iki bed-hū

Etmişdür el-hakk ey Nā'îlî dāg

Mirrihi ol çeşm hürşîdi ol rû

300

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Dehen-i teng degil nokta-i cān ancak bu

Merkez-i dā'ire-i nūn-ı nihān ancak bu

Reng ü bû sayf u şîtāsında tagayyür düşmen

Ruh degil berg degil bāg-ı cinān ancak bu

Cünbiş-i gamze degil cilve-i reftâr degil
Lerziş-i kâr-geh-i her dû cihân ancak bu

Dil degil sîne degil vüs'at-i güncâyış için
İttihād-ı gam u endūha mekân ancak bu

Fāşdur dil dehenünden dehenün zülfünden
Râz-ı pūşide degil keşf-i 'ayân ancak bu

Nâ'ilî feyz-i tettebbu' mı degil kim okuyan
Suhen-i pāküne der sihr-i beyân ancak bu

301

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Hoşdur şarāb-ı köhne gam-ı tāze āh-ı nev
Bir gam-kūsār için k'ola ebrūsı mäh-ı nev

Ser-tāc eder mey-i kuheni nev-niyāz-ı 'ışk
Pir-i kuhen tarik-ı fenādan külāh-ı nev

Sinemde tāze şerha degil kişver-i dile Açmış
Tehemten-i nigeün şāh-rāh-ı nev

Dil oldu tāze bir bütün ebrū-peresti kim
Cibrile nakş-ı pāyı olur secde-gāh-ı nev

Mâh-ı dū rûze kâste-mânend Nâ'ili
Gösterdi halka kendin o hatt-ı siyâh-ı nev

302

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Hazer hazer saf-ı müjgân-ı siyehdür bu
Kafây-ı gamzede bir gürd-i bî-sipehdür bu

Hased o mu'terif-i cürm-i 'ışka kim diyeler
Sezây-ı dūzah u müstagrak-ı günehdür bu

Dū nīm-sâz-ı zebân-ı hayâl olursa n'ola
Ciger-şikâf-ı kazâ hancer-i nigehdür bu

Fezâda Zühre mi var gamzene mukâbil ola
Ferâsiyâb ise Rüstem-i nigehdür bu

303

Müzeyyel Der-medh-i Üstâd-ı Hod Sultânu'ş-şu'arâ Nef'i Efendi

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Yılda bir kerre görün kâ'ilüz ey mâh bize
Yeter eglence hayâlün geh ü bî-gâh bize

Nükte-i sırr-ı lebünde olamaz rûh-ı Mesih
Mahrem-i halvet-i râz-ı dil-i âgâh bize

Erdi bir mertebeye za'f-ı ten-i zerd ü nizâr
Kehrübâ kârın eder istese her kâh bize

Görünür pîş-rev-i kâfile-i Ka'be-i ıŖk
Yine hayretde kalan 'âşık-ı güm-râh bize

Oldı esbâb-ı tarab hûn-ı ciger nûş edeli
Mutrib-ı nâle ile zemezme-i âh bize

Nâ'ilî baht-ı siyeh-kâra müdârâ güçdür
Sâz-kâr ola meger âh-ı seher-gâh bize

Etmezüz âh-ı seher-gâha da minnet olsa
İltifât-ı nazar-ı mürşid-i âgâh bize

Vahy-erdâz-ı suhen Nef'î-i sâhir ki olur
Her sözi âyet-i mu'ciz gibi dil-h'âh bize

Cevher-i rûh-ı suhen kim görünür mertebede
Sâha-i 'arşda Cibrîl ile hem-râh bize

Teng-nây-ı dū cihân râh-zen olmaz etse
Himmetin pîş-rev ol 'ârif-i bi'l-lâh bize

Tâ ki a'dâya ola bezmi gam-engîz-i hased
Feyz-i ikbâl-i neşât ile tarab-gâh bize

‘Ömrin eفزün ede Hak hem ola ol feyz-i neşât
Çäre-sâz-ı gam-ı pey-der-pey-i cân-gâh bize

304

[Mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün]
Olursın gayre hem-dem bana dersün âh u zâr etme
Hilâf-ı resm-i âyîn-i vefâdur böyle kâr etme

Dil-i agyâra korsun dest-i pâkûnle fitil-i dâg
Bu gûne vaz^c-ı kânûn-ı cefâyı ihtiyâr etme

Teferrüc kıl cünûn vâdîlerin ey dil tek ü tenhâ
Düşüp dñnbâl-i ‘akla rûh-ı Kaysı şermsâr etme

Femin öpmek miyânın koçmak istersen hemân ey dil
Turup yok yerlere ol mest-i nâza i‘tibâr etme

Süvâr-ı uştur-ı ser-mestün ey hâdî sanup Leylî
Hemân her gördüğün mahbûba teslim-i mehâr etme

305

[Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]
Câmlar sîne-i sâkî gibi şeffâf olsa
Şişeler pür-mey olup âyîneler sâf olsa

Gelse emvâc-ı pey-â-pey gibi sahbâ dökülüp
 'İyşümüz sâhil-i ârâmda iz'âf olsa

Tek hemân pîr-i mugân humları ihrâz etsün
 Gam degil her ne kadar cur'alar isrâf olsa

Sözini dinler idük zâhid-i dūzah- nefesün
 Kosa cennet hevesin kâ'il-i a'râf olsa

Ruh-ı yâri Hutten-âşûb kılan hâllerün
 Nâ'îlî her biri dâg-ı ciger-i nâf olsa

306

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Sensüz geceler elde meyi nâb da olsa
 Ârâm-künândur bize meh-tâb da olsa

Her birini gerdün sebab-i tefrika eyler
 Ahbâb ile cem'iyete esbâb da olsa

Def'-i gam-ı eyyâma bilâ-cur'a çekerdük
 Peymânemüz elde tolu zehr-âb da olsa

Gördükçe lebün dîde döker hâke sirişkin
 Her katresi pür-gevher-i nâ-yâb da olsa

Her biri görür yine pes-i perdede kârın
Nergisleri bahtum gibi der-h'âb da olsa

Bağlar ser-i râhın yine âdâb-ı mahabbet
‘Âşık harem-i vuslata reh-yâb da olsa

‘Uşşâka olur Nâ’iliyâ mevkıf-ı hayret
Pâ-bend-i niğeh silsile-i âb da olsa

307

[Mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün]
Ârâm edemez cennet-i a‘lâda bulunsa
‘Âşık mey ü mahbûb ile tenhâ da bulunsa

Terk ehli o dildür ki ola sūzeni der-kâr
Ser-rişte-i tecrīdi Mesīhāda bulunsa

Mūsī gibi hayrân-ı temâşası olurduk
Hüsnün şecer-i Tūr-ı tecellāda bulunsa

Nūhı ede raht-efgen-i cān mevce-i hüsnün
Fülk-i dili ‘ışkun gibi deryāda bulunsa

Yetdi elem-i Rüstem-i Suhrāb-kuş ey dil
Dārūy-ı dil-i rīşi ahibbāda bulunsa

Yād eylese gāhī dili ey Nā'īlī ol şūh
Gam çekmez idüm her gece a'ḍāda bulunsa

308

[Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

Hem gül gibi rengīn bize bir bāde bulunsa
Hem reng-i riyādan kadehi sāde bulunsa

Teh cur'ası üftāde be-hāk olmadan ammā
Her katresi bin neşveye āmāde bulunsa

Kāküllerini bād-ı seher hāke düşürse
Her bir şikeninde nice üftāde bulunsa

Ol denlü olur sīne-hırāş-ı gam-ı hattun
Levh-i dil-i 'āşık ne kadar sāde bulunsa

Murg-ı harem-i 'ışk olup ey Nā'īlī-i zār
Ādem bu kemīn-gāhda āzāde bulunsa

309

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Gül-gün kabāy-ı lāle-ruhān kūteh olmasa
Kadd-i cemāle hil'at-i ān kūteh olmasa

Elden mi kordı habl-i metîn-i recâyı dil
Ser-rişte-i vedād-ı bütân kûteh olmasa

Olmasa ‘ömr zūd-güzer vakt-ı gül gibi
‘İyşe hayât u ‘ömre zamân kûteh olmasa

Çeksek meyi sūrāhî-i gerden-firāzdan
Endaze-i metā‘-ı mugân kûteh olmasa

Olmazdı dest-i nahvet-i a‘dā der-āstîn
Dāmân-ı ‘āfiyet-talebân kûteh olmasa

Gavgā uzadur kısmet-i hāk-i deründe ger
Āvāzı sürme-horde-dilân kûteh olmasa

‘Uşşāka şeb-dirāzî-i zülfün tuyurmasa
Nakl-ı hikāyet-i dil ü cān kûteh olmasa

Çarhun da bed-güherlüğine dāl imiş hilāl
Dallāl-ı hod-furūş-ı zebân kûteh olmasa

Müjgânların helāk-ı dil ü cāna Nā’ilî
Eylerdi tîr o kaşî kemân kûteh olmasa

310

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Hüblar sîne-ferâg olsa miyân teng olsa

Sünbül âşüfte gül âşüfte dehân teng olsa

Geçse meydâna hadeng-i müje el tige sunup

Katl eder 'âlemi ol kaşı kemân teng olsa

Bü'l-'aceb gonçe-i gülzâr-ı melâhatdur o şüh

Açılır hâtır-ı 'uşşâk hemân teng olsa

Bir kadeh meyle eder gül gibi sâkî pür-rez

Gam degildür kef-i peymâne-keşân teng olsa

Nâ'ilî eşheb-i kâm-ı dil-i nâ-kâmumuzun

Mahşer-i himmetine her dū cihân teng olsa

311

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Hancerünle o kemer-bend-i miyân teng olsa

Dil degil sinede güncâyiş-i cân teng olsa

Sen salınsan harem-i bāgda tāvūs gibi

Reşk ile ana mahall-i cevelân teng olsa

Sıgmasa gül gibi nâzük bedenün hep der idük
Gonce-veş câme-i gül-gün-ı bütân teng olsa

Füşhat-ı hâtır-ı a‘dâya olur tehniye-sâz
Çarhun evzâ‘ına dil her zamân teng olsa

‘Ucb ile etme kulüb-ı fukarâyı tazyik
Ne kadar meşrebün ey şâh-ı cihân teng olsa

Rişte-i cân u dile tâb virüp bakdukça
Nâ‘ilî âh o miyân u o dehân teng olsa

312

[Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]
Çeşmüni fitne kemîn-güşe-i râz etdi yine
Her müjen tîg-i sitem ber-kef-i nâz etdi yine

‘Ukde-i hâtır edüp ‘akla cünün-ı gamzen
Dil-i Cibrîli safâ-cüy-ı mecâz etdi yine

Pâsbân oldı harîm-i dil ü cânâ nıgehün
Ceyş-i âşüb-ı kazâ ma‘reke-sâz etdi yine

Cevher-i cânın edenler sana hâk-i kef-i pâ
Rûh-ı Mahmûdı hevâ-h‘âh-ı Ayâz etdi yine

Gamzesi Nâ'iliyâ âb idi ammâ gelicek
Nûr-ı çeşmüm anı pür-sûz u güdâz etdi yine

313

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Çeşm-i hayâl dühtedür vech-i pâküne
Hayrettedür nezâre rûh-ı tâb-nâküne

Oldukça sâf-şikâf-ı kazâ leşger-i müjen
Dehşet düşer tegâfûl-i bî-vehm ü bâküne

Südâ-gerân-ı nâzdan ey sâde-dil hazer
Nakd-ı sirişk-i dîde selemdür helâküne

Zâhid bu zühd-i hüşk ile huld olsa da yerün
Mâ³-ı hamîm olur yürüyen âb tâküne

İncinme Nâ'ilî ser-i müjgân u turradan
Sûzenle riştedür ciger-i çâk çâküne

314

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Âdem ganî-dil olsa gedâ-meşreb olmasa
Rind olsa hakikat u bî-mezheb olmasa

Teşrîf-i cāh-ı fakrı olur atlas-ı felek
Ehl-i fenāda her ne kadar kevkeb olmasa

N'eyler perend-i zer-keş-i subhı gedāy-ı 'ışk
Mahzūzdu kilim-i siyāh-ı şeb olmasa

Çevgān-ı dest-i himmetine mihri gūy eden
Muhtāc-ı rüşenī-i meh-i Nahşeb olmasa

Ey Nā'ilī 'alāyika dil-beste olmayup
Meftūn-ı turra şifte-i gabgab olmasa

315

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]
Gel ey gönül zen-i dünyāya pāy-māl olma
Olup mücerred-i gül beste-i 'ayāl olma

Bu dām-gehde olup āşiyān-harāb-ı vücūd
Zebūn-ı keşmekeş-i nefis-i bed-sikāl olma

Mekānun eyleme evc ü haziz devlet için
Haris-i dāne olan mūr-ı pāy-māl olma

Olup gazāl-ı harem gibi ser be-zānūy-ı riş
Misāl-i esb-i harūn pāy-der-şikāl olma

Ko meyli bir iki günlük safāya virme vücūd
Esîr-i devlet-i deh rûz u nîm sāl olma

Bu sūmenāt-ı vücūda sakın perestişden
Karîn-i Bihremen-i nefis-i bed-fi'âl olma

Hümā-veş olsa yerün fark-ı tārîk-i ikbāl
Firîb-hurde-i baht-ı huçeste-fāl olma

Olursa bâliş-i zer-kār-ı cāh tekye-gehün
Yine cebîn be-kafāy-ı saf-ı ni'âl olma

Ser-ā-ser olsa sözün lubb-ı lāyihāt-ı hikem
Sakın müşâ'biz-i nîreng-i kîl ü kâl olma

Rehîn-i sem^c-i kabûl et cevāhir-i sahtun
Zebân-ı fezleke-i kürsî-i kemâl olma

316

[Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Çarh merdüm-kuşdur ey dil terk-i bî-dād etse de
Vāpesîndür bir nefes ehl-i dili şād etse de

Cān ile meclisde cānān ülfet-i dîrînesin
Āşinālık şirketinden 'ār eder yād etse de

Hasret-i Şîrîni pâ-dâş eyler âhır rûzgâr
Şādî-i Pervîzi haşr-ı merg-i Ferhād etse de

El virür sahbāsına hūn-ı ciger bennāy-ı ʿişk
Çārsūy-ı gamda bin mey-hāne bünyād etse de

Āh-ı bülbül yakmadukça penbe-i gūş-ı güli
Nālesin kim gūş eder bin kerre feryād etse de

Nāʿilī maʿmūre-i ʿālem-harāb olsun ki çarh
Hāne-i büm eyler âhır nüzhet-ābād etse de

317

[Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Bir veche nāzır ol ki nazîri bulunmaya

Bir zülfe beste ol ki esîri bulunmaya

Ahsente ol gedāy-ı tahammül be-dūşa kim

Yansa cihān içinde hasîri bulunmaya

Laʿnet o hʿān-ı lutfā ki erzāle vakf ola

Ehl-i dilün fatîr ü hamîri bulunmaya

Bî-behre fenādan o kim deyr-i ʿālemün

ʿİsî-i āfitāb-mesîri bulunmaya

Gırbâl ederse cismi müjen sūziş-i ciger
Peykân-ı sahtın âb ede tîri bulunmaya

Dil kim eder figânını geh pest ü geh bülend
Benzer o sâza kim bâm u zîri bulunmaya

Vermem bihişte Nâ'iliyâ ben o bezmi kim
Sâkileri cevân ola pîri bulunmaya

318

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Eyler remîde bülbüli dil nâle olsa da
Dâmân-ı verde ahker olur jâle olsa da

Girdâb-ı bahr-ı firkat olur 'aks-i âgüşü
Bir mâh-ı çarh-ı behcete dil hâle olsa da

Yakmaz fürüg-ı hüsni ile dâg-ı sînenün
Pîşinde şem^c her biri bir lâle olsa da

Dil teşnedür cerâhât-ı şemşîr-i nâzına
Cân u ciger leb-â-leb-i tebhâle olsa da

Dâg-ı derûn-ı bülbül olur Nâ'ilî gönül
Gird-i dehân-ı goncede Büthâle olsa da

319

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Nigâhın eyleyen cân-süz-ı tâb-ı ebruvân sanma

O tîr-i sâ'ika-peykânı muhtâc-ı kemân sanma

Eden Mirrîhi dil-nerm ol hırâm-ı pür-tevâzu'dur

Nigâh-ı bî-terahhum gamze-i nâ-mihribân sanma

Nigâh-ı şûhın ey cân mahrem-i râz-ı derûn etme

O fettân-ı cihân cäsüs-ı dildür mihmân sanma

Mahabbet-i dil-nişîn-i câme-kârân-ı riyâ olmaz

O mey her humda cüş etmez o feyzi râyegân sanma

Gül-âb-ı feyze kâbil hûn olan sad pâre dillerdür

Gül-i hod-rüy-ı sahrâ gibi bî-har u hazân sanma

Zamân-ı fursatı fevt etme fursat nehr-i sâ'ildür

Mahall-i feyz-i cüşiş gâh gehdür her zamân sanma

Duranlar cân be-leb bismilgehünde Nâ'îlî-âsâ

Saf-ı kerrübiyân-ı 'arşdur kurbâniyân sanma

320

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Şarâbı görmezüz dilden safâ dūr oldu gitdükçe
Misâl-i raht-ı zer peymâne mestūr oldu gitdükçe

Hücüm-ı reşk reşk-i tîg-i elmâs-ı müjenden dil
Ser-â-pâ zahm olup nâsūr nâsūr oldu gitdükçe

Olup hancer-keş-i mahfel-nişînân-ı kazâ gamzen
Tenük-zarfân-ı meclis gibi pür-şūr oldu gitdükçe

Sirişk-âb-ı riyâdan devlet-i şâdî-i rindânda
Yıkıldı hankâh mey-hâne ma'cûr oldu gitdükçe

Yayıldı Nâ'ilî bûy-ı hat-ı müşkîn-i eş'arum
Sevâd-ı Rûm bender-gâh-ı Lâhûr oldu gitdükçe

321

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Kafes-i tende yeter kârını feryâd eyle
Bülbül-i cânı çevür başuna âzâd eyle

Ko bu garrâlığı sermâye-i hüsn elde iken
Kendüyi hiçe satan 'aşka imdâd eyle

Āşinā çıkma anarlarsa dili yanunda
Kā'ilüz hâtıra geldükçe hemān yād eyle

Seyre çık lutf ile gönlinde yer et 'uşşākun
Teng-nāy-ı dili reşk-i ferah-ābād eyle

Nā'ilī-veş nice dil-sūhte müştākun var
Anı da devlet-i hüsnünde biraz şād eyle

322

[Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]
Rūh yok savma'anun pīr-i 'abā-pūşında
Hāl var meykedenün rind-i kadeh-nūşında

Neşve-i 'ışkı bulur mıstaba-i 'irfānun
Kimisi lāy u humında kimi ser-cūşında

'Ayb bulmazdı kadeh-keşlere zāhid görse
İsm-i Settārı celī hatt ile ser-pūşında

Özgedür havsalası bāde-keşān-ı 'ışkun
Feyz-i āgāhī-i dil var yine medhūşında

Zāhidün sıkletine rūh sıkılmazdı eger
Olmasa hırka-i tezvīr ü riyā dūşında

‘Âlem-i kevn ü fesâdun bulunur Nâ’iliyâ
Gâh nîşinde keder geh safâ nûşında

323

[Mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün]

Zülfinde olan cem‘-i perîşâna tokunma
Mecrûhun olan dillere ey şâne tokunma

Ey turra ki gûy-ı dile çevgân-ı belâsın
Lutf eyle o ser-geşte-i hirmâna tokunma

Çek nâvegün ey dest-i ciger-gāv-ı tegâfûl
Al cānumı zahmumdaki peykāna tokunma

Güstâhî-i nezzâre yeter meclis-i meyde
Nâzüklük et ol sîb-i zenehdâna tokunma

Dāmân-ı riyâ ber-zede gel meclise zâhid
Peymâne-i leb-rîz-i harîfâna tokunma

Et Nâ’iliyâ kârımı âh-ı dile ta‘lîk
Dāmân-ı nikâb-ı rûh-ı cānâna tokunma

324

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Bār-ı gama tākat yog iken mahmilümüzde

Bir cāy-ı safā yok varacak menzilümüzde

Ol Ka'be-i cānuz ki varur secdeye 'uṣṣāk

Āyāt-ı hatun kim okunur mahfilümüzde

Efkār-ı gam-ı zülfün ile 'ukdeler etdi

Emvāc-ı pey-ā-pey gibi hayret dilümüzde

Feyz-i eser-i neṣve-i sahbāy-ı lebündür

Bu ṣūr ki var māye-i āb u gilümüzde

Biz Nā'iliyā dest-güṣāy-ı gam-ı yāruz

Yok nakd-ı safā dest-i dil-i sāhilümüzde

325

[Mef'ülü fā'ilätü mefâ'ilü fā'ilün]

Zülfün düşürdi her birini bir kemend ile

Cem' oldı diller ayaguna kayd u bend ile

Müjgānlarunla mülk-i dili pāy-māl edüp

Virdin fenāya 'ālemi bir kaç levend ile

Gamzen geçürdi 'âlemi şemşîr-i nâzdan
Feyz-i hayât edince lebün nûş-hand ile

Zülfün hamâ'il olmayıcak düş-1 fitneye
Diller mukayyed olmadı def^c-i gezend ile

Ey Nâ'îlî sipihre degil 'arşa nâz eder
Ârif bu istikâmet-i tab^c-1 bülend ile

326

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Tâ cilve-gâh-1 gam harem-i sînedür bize
Jengâr-1 gussa saykal-1 âyinedür bize

Biz berk-1 hânümân-1 vücûduz libâs-1 ten
Ne atlas u ne hırka-i peşmînedür bize

Biz tâlib-i nisâb-1 fenâyuz cihân-1 dil
Gayre harâbe-zâr ise gencînedür bize

Ol kehrübây-1 âteş-i derdüz ki bir şerer
Dûzah-fürûz-1 sîne-i bî-kînedür bize

Biz Nâ'îlî garîb-i diyâr-1 mahabbetüz
Gam yâr-1 pür-terahhum-1 dîrînedür bize

327

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Berk-1 hüsnin eder ol şu^çbeze-bâz-1 fitne

Hanümân-süz-1 belâ sine-güdaz-1 fitne

Eylemiş kâkül ü kaddin o şeh-i kişver-i nâz

Ç'alem-efrâz-1 füsün şukka-tırâz-1 fitne

Dil-i âşübı sabâ-veş düşürür çukdelere

Câna zülfinden eren nefha-i râz-1 fitne

Düşeli sâye-i zülfinde ham-1 ebrûya

Erdi eflâke küleh-güşe-i nâz-1 fitne

Nâ'ilî yer mi kalur dehşet-i rustâ-hîze

Çeşmi gâhî ki olur ma^çreke-sâz-1 fitne

328

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Râ kaşun olalı tigrây-1 berât-1 fitne

Oldı menşür-1 hatun kayd-1 hayât-1 fitne

Muhtefî nüsha-i hüsnünde mezâyây-1 füsün

Münderic nokta-i hâlünde nikât-1 fitne

Nokta-i halüne vâbeste ser-i zülfün ile
 'Âlem-i dilde sükûn u harekât-ı fitne

Kâkülün râbıta-bend-i eser-i cünbiş-i nâz
 Cilve-i kaddüne peyveste sebât-ı fitne

Nâ'iliyâ nice kâr eylesün âfet-i 'ışk
 Ey sevâd-ı hatı ta'vîz-i necât-ı fitne

329

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
 Çâkdür tîg-i nigâhunla derûn-ı fitne
 Gamzene lâzimedür rîziş-i hûn-ı fitne

Meclis-i nâzda mahsûs zebân-ı nige hûn
 Tercemânî-i mezâyây-ı fûsûn-ı fitne

Eser-i cünbiş-i dâmân-ı ser-i zülfünden
 Nâz eder hilkat-i sîm-âba sükûn-ı fitne

Tâze sevdây-ı bahâr-ı hat-ı sebzünle olur
 'Akl-ı kül mâye-i terkîb-i cünûn-ı fitne

Nâ'ilî reşk ile Cibrîli helâk eyler olup
 Leb-i cân-perveri i'câz-nümûn-ı fitne

330

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Vâye-bahş-ı kâm olup düşmenleri şād etmeye

Ey felek ehl-i dile çak böyle bî-dād etmeye

Yok mı insāfun o şūhun hırmı-i 'ömrüm gibi

Hānümān-ı hüsnini ey āh berbād etmeye

Köhnedür bārāna döymez sakf-ı bünyād-ı şigīb

Sen de seyl-āb-ı gama ey eşk imdād etmeye

Çarha āh-ı 'āşık-ı nā-dīde-kāmun etdügin

Bî-sütūna tīşe-i ser-tiz-i Ferhād etmeye

Nā'ilī bin kerre dāmen-būs-ı vasl olsa gönül

Yine istilāy-ı gam bir lahza dil-şād etmeye

331

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Doymazuz cām-ı Cem ü sāgar-ı Cemşīd olsa

Bize teh cur'a-i peymāne-i ümmīd olsa

Rūze-dārān-ı gama neşve-i la'lün virmez

Dest-i sākīde kadeh cām-ı meh-i 'īd olsa

Yine vâbeste-i ümmîd-i visâlündür dil
Mübtelây-ı elem-i firkat-ı cāvîd olsa

Yine dil-tengdür erbâb-ı hüner gonce gibi
Gülşen-i bahtı ser-â-pâ gül-i hürşîd olsa

Nagme-i kilküme âheng olamaz Nâ'iliyâ
Bezm-i erbâb-ı dilün mutrıbı Nâhîd olsa

332

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]
Ölmek gamı yok hîç giriftâr-ı lebünde
Şîrinî-i cân var yine güftâr-ı lebünde

Sırr-ı dehen ü hâlünü derc eylemiş üstâd
Bir nokta ile nüsha-i esrâr-ı lebünde

Efsûs ki sūdâ-ger-i 'ışkun telef etdi
Sermâye-i cân u dili bāzâr-ı lebünde

Dil zâ'ika-i cân gibi h'âhiş-ger-i duşnâm
Cân hasret-i telh-âbe-i âzâr-ı lebünde

Düşdükde gubâr-ı hatuna Nâ'ilî-i zâr
Bin neşve-i hayret bulur efkâr-ı lebünde

333

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Gamzesin ser-mest edüp sâkî şarâb-ı nâz ile

Bezm-i hüsne viridi revnak âb u tâb-ı nâz ile

Yek-dil oldı katl-i 'uşşâka nigâh-ı şühı da

Güşe-i ebrûy-ı pür-çîn ü 'itâb-ı nâz ile

Kırmada dünyâyı gamze nergis-i mesti dahi

'Aleminde çeşm-i bahtum gibi h'âb-ı nâz ile

'Arz-ı didâr etmedi ser-germ-i câm-ı mihrine

Kaldı sohbet mahşere ol âfitâb-ı nâz ile

Söyleşilmez meclis-i mahşerde de ey Nâ'îlî

Gamze-i sâkî gibi mest-i harâb-ı nâz ile

334

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Eylemez secde-i eşcâr-ı şeb-i Kadre nigâh

Cilve-i kâmet-i kadrinden olanlar âgâh

Âh-ı dilden ham olup tabla-i 'attâra döner

Nâfe-gün hâl ile ol turra-i müşkîn-i siyâh

‘Aşıkun nāfe sıfāt bagrını pür-hün eyler
Ol gazālāne nigāh ol harekāt-ı dil-h’āh

Nürdan sāyeyi ‘āşık nice fark etmek olur
Nîl-gün fütada endāmına etdükçe nigāh

Reng-i sîm-ābda bir nūr-ı musavver görünür
Perde-i dîde-i ‘uşşākda ol sun‘-ı ilāh

Nā’îlî şu‘le-i hüsnün sakın āh-ı dilden
Şem‘-i kāfūr-ı şebistān-ı melāhatdur o māh

335

[Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Mest-i ‘ışkuz mutrıb u sākî ne nāz eyler bize
Nālemüz meclisde kār-ı sūz u sāz eyler bize

Şîve-i gerdün-ı nā-hemvārı gör kim bü’l-heves
Çarhun ikbāliyle ‘arz-ı imtiyāz eyler bize

Pîç ü tāb-ı dest-i cevründen görüp feryādumuz
Baht-ı ser-keş dil-nevāzāne niyāz eyler bize

Hem-zebānuz çeşm-i şüh-ı yār ile ol denlü kim
Gamzesi bî-tāb olup ifşāy-ı rāz eyler bize

Çeşmi bî-tâb-ı humâr-ı nâz iken turmaz yine
Her nigeşde bin ʿitâb-ı cân-güdâz eyler bize

Firkat-ı sad-sâleye olur telâfî Nâʿilî
Çeşmi gâhî bir nigâh-ı dil-nevâz eyler bize

336

[Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün]
Tâ be-key ey mest-i gaflet hʿâb gelsün çeşmüne
Nîm şeb nâlişler et hûn-âb gelsün çeşmüne

ʿÂşık ol gurbetde kim takrîb olur giryânlığa
Dem-be-dem eşk-i gam-ı ahbâb gelsün çeşmüne

Turmasun etsün teʿâkub gam u şâdî birbirin
Gâh girye geh şarâb-ı nâb gelsün çeşmüne

ʿÂlem-i hüsninde ruhsâr u dehânın kıl hayâl
Zerresi hürşîd-i ʿâlem-tâb gelsün çeşmüne

Nâʿilî olsun tarâvet-bahş-ı sünbül-zâr-ı âh
Çeşme-sâr-ı bâg-ı gamdur âb gelsün çeşmüne

337

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

‘Âşıkun dökmezdi kanın yâr hûn-rîz olmasa
Hûn-ı dilden cām-ı istignâsı leb-rîz olmasa

Sûz-ı dil ‘âşıkda bākī kalduğın bilmezdi yâr
Hâkden hûn-ı şehidânı ‘alev-hîz olmasa

Kisve-i tütide olmazdı melâ'ik cân nisâr
Lebleri güftâra geldükçe şeker-rîz olmasa

Bir dahi bulmaz miyân-ı saff-ı müjgânında yer
Gamzesi yekden sipâh-endâz-ı Cengîz olmasa

Kim kaçardı irtifâ'-ı neyyir-i ikbâlden
Kevkeb-i baht-ı erâzil vahşet-engîz olmasa

Dâmenin etmezdi yâkût-ı şafak pür Nâ'îlî
Çarh hâk-i genc-i tab'undan güher-rîz olmasa

Pây-mâl olmazdı her kişverde erbâb-ı suhen
Mülki isti'dâd kaht-âbâd-ı temyîz olmasa

Kâsid olmazdı metâ'-ı hod furûşân-ı ‘acem 8
Şî'r-i Şâ'ib nev-kumâş-ı şehr-i Tebrîz olmasa

338

[Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün]

Dil yâre derdin etmiş feryâd söyleyince

Bir gûne dahi olmuş nâ-şâd söyleyince

Nakşî yer etdi fi'l-hâl hârâda sanma timsâl

Şîrîni Bî-sütûna Ferhâd söyleyince

Bir şemme bûy-ı zülfün bād âhuvân-ı Çîne

Müşkün revâcın etmiş berbâd söyleyince

Cibrîli kılta ol leb esrârına muhâtab

Bin gizlü nükte eyler irâd söyleyince

Ey Nâ'îlî hāmūşî mahz-ı hikemdür ammâ

Eş'ârı böyle söyler üstâd söyleyince

339

[Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün]

Ol şūha oldu meylüm müzdâd söyleyince

Keşf oldu halka rāzum feryâd söyleyince

Şūr-ı sipâh-ı hattı ol şâh-ı mülk-i hüsnün

Artar kalem-revinde bî-dâd söyleyince

Cân-bahş olur Mesîhe güftâra gelse o leb
Rûh-ı kelâmı eyler inşâd söyleyince

Nutkından eyler âdem ihsâs-ı nokta-i fem
Ol gonce-i tebessüm mu'tâd söyleyince

Bildürdi gamze kasdın teslîm-i gerden etdüm
Dil Nâ'îlî olurmuş dil-şâd söyleyince

340

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Henüz döndi çemen bezme gül piyâlelere
Henüz başladı bülbül çemende nâlelere

Çemân u cilve-künân benzemez mi gül-bünler
Fezây-ı bâgda etfâl-i horde-sâlelere

Tolaşdı zülf-i nigâra benefşe bād-ı seher
Tokundı turra-i sünbüldeki külâlelere

Şükûfe-zâr-ı sımât-ı çemende reng-â-reng
Gürisne çeşm-i nazar benzedür nevâlelere

Görüp letâfet-i 'aksin sanur kızıl yâkût
Bakan tabakçe-i la'lîn-i gülde jâlelere

Gam-ı hatunla nev ü köhne döndi dāglarum
Benefşe-zārda surh u kebūd lālelere

Varakların gül-i ter dökdi Nā'ili cūya
Bahār mevsimidür kim bakar risālelere

341

[Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

Kahramānlar bend edüp ol iki kaşı bir yere
Bir kemān eylerdi gelse iki başı bir yere

Āfitābı dūr-bīn eylerse de görmez Mesīh
Ehl-i tecrīdün döşenmişdür firāşı bir yere

Hikmetinde ben de hayrānam ki yok cem^c eylemiş
Meşreb-i 'irfān ile 'akl-ı ma'āşı bir yere

Rind olsa taşına almaz harābat-ı gamun
Gelse çarh-āsā hezārān kasr-ı kāşı bir yere

Kār-gāh-ı hikmetün nakşı bilinmez Nā'ili
Gelmedükçe 'ışk ile zühdün kumāşı bir yere

342

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ebrûlarun ki vaz^c ede mihrâb bir yereMânend-i Ka^cbe cem^c oldu ahbâb bir yere

Viridi fenâya 'âlemi müjgânlarun tamâm

Geldi hezâr tîg-i siyeh-tâb bir yere

Nüh zevrak-ı sîpîhre hurûşî fenâ virür

Hecrûnle gelse gözden akan âb bir yere

Âteş düşer derûnına bülbül gibi dilün

Gelse ruhunla ger gül-i sîr-âb bir yere

Zülfün ham etdi âh-ı dil-i girye-kârumuz

Cem^c oldu bahr-ı fitnede girdâb bir yere

Ey Nâ'îlî pesend ki gelmek muhâldür

Nazmun gibi cevâhir-i nâ-yâb bir yere

343

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Peymâneden döküldi mey-i nâb bir yere

Nür indi sandılar gören ahbâb bir yere

Nahl-i bülendüni göricek sāye-dār olup
Cān düşdi bir yere dil-i bī-tāb bir yere

Bī-cā yazılmış ol ciger-i çāk çāk ile
Şehnāmelerde Rüstem ü Suhrāb bir yere

Kābil mi hüsn ile ola Yūsuf sana nazīr
Gelmez fūrūg-ı mihr ile meh-tāb bir yere

‘Arş katında habbe degil gelse Nā’ilī
Genc-i Cem ü Sikender ü Dārāb bir yere

344

[Mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün]
Çerāg-ı hüsne dil-i nā-sabūr pervāne
Fūrūg-ı şem‘-i tecellāya Tūr pervāne

Zihī şehādet-i rüşen ki indürür her şeb
Hātıra-i legen-i şem‘e nūr pervāne

Küdūret-i eser-i sūz-ı āhıdur ki görür
Mizāc-ı şu‘lede gāhī fütūr pervāne

Kalur piyālesi şem‘ün leb-ā-leb ü serşār
Teraşşuhında olur bī-şu‘ūr pervāne

Görünce şem'î nümüdâr-ı tîg ü hancer
Şehâdet-ârzûy-ı nâ-sabûr pervâne

345

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Yakup vücûdını eyler kebûd pervâne
Görünce şem'î hem-âgûş-ı dūd pervâne

Periyle dâ'ire çizmiş kenâr-ı şem'e olup
Hafî müdâvim-i ism-i Vedūd pervâne

Yanarlar âteşine 'âkıbet biri birinün
Mizâc-ı şu'le tenük germ ü zūd pervâne

Girüp semâ'a eder gayret-i sürûrında
Lisân-ı hâl ile şem'e durūd pervâne

Çerâgını çıkarur subha Nâ'ilî her şeb
Olur murâkib-ı bezm-i şuhūd pervâne

346

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
'Âşıkuz 'ışk belây-ı dil-i nâlân ise de
Tâlibüz vasla taleb bâ'is-i hirmân ise de

Kâ'ilüz keşmekeş-i şahne-i bîdâdına dil
Dest-i âzâr ile sad-pâre girîbân ise de

‘Andelîbüz gül-i ruhsârına bâg-ı hüsnün
Lâle-veş gülleri bî-nefha-i ihsân ise de

Sîne-süz ol leb-i nûşîne fezây-ı ‘ışkun
Hızır-ı reh-güm-şüde-i Çeşme-i Hayvân ise de

Şehsüvârum dil-i mecrûhı basup geçme eger
Pây-mâlün bir avuc hâk-i perîşân ise de

Hâtır-ı Nâ’ilî-i zârı da gâhî ele al
Ehl-i dildür ne kadar hâk ile yeksân ise de

Hâsılı muntazır-ı va‘de-i ihsânundur
Geç günâhından o miskînün eger kan ise de

347

[Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]
Dâg-ı ‘ışkunla dem-â-dem sine süzân olmada
Gam belây-ı dil mahabbet âfet-i cân olmada

Dil ümîd-i vuslatunla şâdkâm olmakda lîk
Cân giriftâr-ı kemend-i bîm-i hicrân olmada

Büy-ı zülfün hâtır-ı agyârı tatyîb etmede
Tünd-bâd-ı âh ile diller perîşân olmada

Dîde mest-i hayret-i nazzâre ammâ cân u dil
Çâk çâk-i hancer-i hûn-rîz-i müjgân olmada

Olsa eş'ârun 'aceb mi dil-pesend ey Nâ'ilî
Tab'-ı pakûn peyrev-i pâkîze-güyân olmada

348

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Mest-i cām-ı 'ışkdur dil keşf-i rāz etmezse de
Ārzū-mend-i visālündür niyāz etmezse de

Bīm-i cāna düşmemek kâbil mi gamzenden gönül
Tîr-i dil-düz-ı kazādan ihtirāz etmezse de

Vuslat-ı pür-imtinānıyla o hūnî öldürür
Mübtelāsın kuşte-i şemşîr-i nāz etmezse de

'Āşıkun dūd-ı derūnından yanar hem-vāre çarh
Nāle-i dil-süz u âh-ı cân-güdāz etmezse de

Nâ'ilî etmez tahammül ta'ne-i agyāra dil
Terk-i 'ışk-ı dil-berān-ı dil-nevāz etmezse de

349

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Fitne kim maglûb olur çeşm-i kazâ-^çunvânına

İstinâd eyler kemîn-i sâye-i müjgânına

Nefha-i cân u şemîm-i kâm-ı dil mevkûfdur

Zülf-i ^çanber-bârına gîsûy-ı müşk-efşânına

Behre-dâr-ı hâk-bûs eylerdi dilleri

Fitne tahrîk etdi ammâ turmadu peymânına

Tesliyet-yâb-ı harâbîdür derûnı ^çaşıkun

Bakma âzâr-ı hırâş-ı hâtır-ı vîrânına

Müntehâb mecmû^ça-i i^çcâz-ı ma^çnîdür n'ola

Nâ'ilînün olsa yârâb mültefit dîvânına

350

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Râz-ı dili tefevvuh edüp câne söyleme

Cân vâkif olmasun leb-i cânâna söyleme

Eyle edeb ri^çâyetin ey nev-cünün-ı ^çışk

Kaysı mezemmet eyleme yabana söyleme

Eşrâfiyân-ı 'âlem-i hayretten al sebak
Neylersen eyle ey dil-i dīvâne söyleme

Güş et ki bizdedür haber-i Bū Sa'îd-i 'ışk
Ey 'akl-ı Bū 'Ali bize efsâne söyleme

Ahbâbdan nazîre recâsında oldugun
Ey Nâ'îlî sakın hele nādâna söyleme

351

[Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün]

Sulh-ı vifâka çâre yok ahter-i kîne-dâr ile
Kevkebümüz alışmadı baht-ı sitize-kâr ile

Vardugumuz vilâyeti huld ise de cahîm eder
Cândaki süz u tâb-ı gam dildeki harhâr ile

Veh ki siyeh sitâreyüz âh ki hîç-kâreyüz
Tut ki dü şîre-h'âreyüz mihnet-i rûzgâr ile

H'âb-ı girân-ı bahtumuz kaldı sabâh-ı mahşere
Her gece pâsbânyuz subha dek âh u zâr ile

Geçmede 'ömr-i nâzenîn şâm u seherde
Nâ'îlî Mest-i câm-ı gaflet ü keşmekeş-i humâr ile

352

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Tenüm bâzîçe-gâh oldı kemân-ebrü cevânâna

Misâl-i sîb-i pür-zahm tutulmuş tîr-i bārâna

Olur sūret-nümāy-ı mihr ü meh devrinde 'uşşāka

Felek dūlāb-ı gerdān oldı gūyā 'īd-i tıflāna

Kesüp başum tenüm ālūde-i hūn eyler ol āfet

Temāşā etdürür ben geştesin nakd-ı dil ü cāna

Ne hoş benzer gelince nakd-ı cān tārācına ol şūh

Elinde tūp-ı sīmīni o hoy-kerde zenahdāna

Bu lu'bed-gāh-ı mahşer-gūnda seyr et ol perī-rūyı

Ne Yūsuf lar girerler Nā'ilī seyr eyle mīzāna

353

[Mefâ'ilün fe'ilātün mefâ'ilün fe'ilün]

O şūhı bāgda gördüm şükufte-rū tāze

Elinde bir gül açılmış o tāze bū tāze

Bizüz o mest-i temāşā ki la'l-i sākiden

Gönülde neşve-i sahbā sebū sebū tāze

Terâne-senc-i visâl oldı dil görüp hattun
Henüz bagladı bir nakş-ı ârzü tâze

Müjen halide nemek-pâş-ı hande câna lebün
Derün leb-â-leb-i zahm-ı ciger rüfû tâze

O nâzenînün olup nev-niyâzı halk olmuş
Niyâz u nâz meyânında güft-gû tâze

Tarâvet-i ruhın arturdu Nâ'îlî hat-ı nev
Cihâna velvele saldı o rüy u mü tâze

354

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

‘İşkür mâye-i râhat dil-i pür-derdümüze
Reşk eder kâhrübâ reng-i ruh-ı zerdümüze

Bizüz ol germ-rev-i bâdiye-i hayret kim
Eremez peyk-i cihân-gird-i kazâ gerdümüze

Zulmet-âbâd-ı gam etmiş bize dünyâyı eden
Şem'î-i ikbâli müsâdif nefes-i serdümüze

Küy-ı dil-berde şeh-i mülk-i kazâdan virilür
Pâsbânî-i harem nâle-i şeb-gerdümüze

Nâ'îlî haste-i bî-tâb-ı gam-ı cānānuz
 'İşkdur māye-i rāhat dil-i pür-derdümüze

355

[Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün]
 H'āb-ı tegāfūl çeşmüni hem nīm niyāz eyler yine
 Hem dilleri dem-beste-i efsūn-ı nāz eyler yine

Dünyāyı göremez mest iken çeşmi gurūr-ı nāzdan
 Her gamzede bin şive-i hātır-nevāz eyler yine

Her bir nigh mu'tād iken bir lahza bin kan etmege
 Turmaz dil-i 'āşık gibi ifşāy-ı rāz eyler yine

Bu tarz-ı hās-ı dil-keşe taklīd ederse Nā'îlî
 Tab'un gibi bir sāhir-i ma'nî-tırāz eyler yine

356

[Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]
 Girihler kim olur peydā o zūlf-i müşk-fām üzre
 Düşer hayret süveydāy-ı dil-i āşüfte-kām üzre

'Aceb cellād-ı çāpük-destdür kim kırsa dünyāyı
 Düşürmez sāye-i şemşirini gamzen niyām üzre

Humâr-âlûde-i h'âb-ı nâz iken çeşmün ne sâhirdür
Ki eyler pâsbânı çeşm-i baht-ı lâ-yenâm üzre

Felek nüh zırh-ı pûlâd içre kavs-ı ebruvânunda
Hirâs-ı zahm-ı peykân-ı ciger-düz-ı sihâm üzre

Söz erdi Nâ'ilî pâyâna min ba'd eylesün takdîm
Du'ây-ı devletün takdîm tatvîl-i kelâm üzre

357

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Çeşmün cihânı kırmada şemşîr-i kîn ile
Magrûr iki saff-ı sipeh der-kemîn ile

Lâyık budur ki bülbül-i zârın unutmaya
Sultân-ı gül bu saltanat-ı nâzenîn ile

Ber-çide-dâmen olduğunu hârdan bilen
Tartar mı rû-sefidliğin yâsemîn ile

Bülbül kebâb-ı âteş-i gayret yerine hâr
Kim söyleşür çemende gül-i âteşîn ile

Kalmış çemende gül görüp ey Nâ'ilî hezâr
Mir'âta karşı bir nefes-i vâpesîn ile

358

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Yeksân gören âyîne-i ruhsârünü mehle

Yâkûtı berâber mi tutar seng-i siyehle

Tenhâlığı var kûyınun erbâb-ı recâdan

Mümkün mi degil yohsa mülâkat o şehle

Yanında hazân dîde-i 'ışkun ola yeksân

Berg-i gül-i şādâb-ı emel hüşk giyehle

Sad dâg-ı nedâmetle gider olsa da takdîr

Mâbeynümi islâha gelen baht-ı siyehle

'ışk âteşi etmez mi seni Nâ'iliyâ pâk

Âlûde isen gam yeme çirkâb-ı günehle

359

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Hum dâmenin o rind ki dünyâya virmedi

Mey-hâne gûşesin Cem ü Dârâya virmedi

Reşkâ ki dâmen-i meh-i Ken'an-ı 'ismetin

Merdân-ı 'ışk dest-i Züleyhâya virmedi

Mecnûnda gördi cāzibe-i 'ışkı üstüvār
Gayret mehār-ı nākeyi Leylāya virmedi

Rūzî-resāna hamd ki dil ceyb ü dāmenin
Dest-i gelū-feŝār-ı ahessāya virmedi

'Attār-ı çārsūy-ı murād olmadı o kim
Dükkān-ı i'tibārını yagmaya virmedi

Nakd-ı murādumuz şeref-i sikke-i kabûl
Zîr-i benān-ı dest-i eşirrāya virmedi

Gönlin 'arūs-ı devlet-i dünyāya Nā'îlî
Minnet cenāb-ı Hazret-i Mevlāya virmedi

360

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]
Bu neŝveden sana ey dil kelāl gelmedi mi
Cihāna geldüğine infi'āl gelmedi mi

Bu köhne mastabanun bāde-i neŝatı gönül
Riyāyı ko sana zehr-i melāl gelmedi mi

Tabîb-i müŝfikı yok bu ribāt-ı hayretde
Mizāc-ı himmetüne ihtilāl gelmedi mi

Ne anladun bu semâ^c u bu nâydan sūfî
Bu tekyede sana hîç vecd ü hâl gelmedi mi

Varınca bezm-i Felâtûn-ı ʿışka ʿakl-ı fuzûl
Hezâr şerm ü hacâletle lâl gelmedi mi

Yine neticesi hayret degil mi Nâʿiliyâ
Bu rûzgâra Naşîr ü Celâl gelmedi mi

361

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ol tegâfüller ki me'mûr-ı nigehtür her biri
El-hazer kim bâ'is-i şûr-ı nigehtür her biri

Dîde müştâk-ı cemâlündür velî müjgânlarun
Mâni^c-i âmed-şud-ı nûr-ı nigehtür her biri

Pây-taht-ı ʿışveden ol şâh-ı hüsne gamzeler
Kahramânlardur ki pür-zûr-ı nigehtür her biri

Leşger-i Tâtâr-ı mülk-i fitnedür müjgânlarun
Tünd ü ser-keş mest ü magrûr-ı nigehtür her biri

Mülk-i nâz ol iki çeşmün zîr-i fermânındadır
Beyza-i tugrây-ı menşûr-ı nigehtür her biri

Kudsiyânun Nâ'îlî kurbânuna 'uşşâkda
Çâk çâk-i reşk-i sâtûr-ı nigehdür her biri

362

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Bî-niyâz âlüfteler kim hâk-i rehdür her biri
Mesned-i fakr u fenâda pâdişehdür her biri

Başka bir 'âlemdür ey dil tavr-ı abdâlân-ı 'ışk
Bü'l-'aceb sultân-ı istignâ-sipehdür her biri

Zerre zerre hâk-i güristânı pâ-mâl etme kim
Tüde tüde Husrev-i zerrîn külehdür her biri

Pâkdür dâmenleri çirk-i riyâ zâhidâ
Mey güsârânun ki garkâb-ı günehdür her biri

Reng-i bî-rengîden âgeh dillerün ey Nâ'îlî
Zâhid-i mey-hâne rind-i hânkâhdur her biri

363

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Nezâremüz o ruh-ı hâl-dâredür şimdi
Delîl-i râhumuz ancak sitâredür şimdi

Sirişk-i dîdeden ey nâ-hudây-ı zevrak-ı hüsn
Hazer hazer ki yem-i bî-kenâredür şimdi

Nigâhı gibi ne hûn-rîz âfet olsa gerek
O tıfl egerçi dahi sîr-hâredür şimdi

Sabâ o turrada mahsûd-ı rûzgâr idi hayf
Gönül de sencileyin hîç-kâredür şimdi

Ko Nâ'îlî olalum reh-neverd-i tenhâyî
Refîkumuz hele bir mâh-pâredür şimdi

364

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]
Dile çîn-i cebînün zülf-i pür-tâbı unutturdu
Hurûş-ı mevc-i hayret bîm-i girdâbı unutturdu

Ham-ı zülfün tevâzu'larla câna 'özü-hâhândur
Ki ol tâ'at-perest-i 'ışka mihrâbı unutturdu

Zihî keyfiyet-i sahbây-ı şādî kim dil-i zâra
Gam-ı 'ışkun safây-ı 'âlem-i âbı unutturdu

Mezâk-ı telhe viridi yâd-ı la'lün bir halâvet kim
Gamunla içdügüm bin kâse zehr-âbı unutturdu

Hayālün çeşm-i Ya'küb-ibtilāy-ı girye-mu'tāda
Misāl-i Yūsuf-ı gül-pīrehen h'ābı unutturdu

Görüp meclisde kārın bir nigehele mey-perestānun
Füsün-ı çeşm-i sākī bāde-i nābı unutturdu

Bize cevr-i felek ey Nā'ilī gurbet diyārında
'Adūlar şād-kām olsun ki ahbābı unutturdu

365

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Ārāyişi bahār iledür gülşenün dahi
Ey gonce inbisātun o demdür senün dahi

Gül-berg-i cān imiş turalum yine bārdur
Cism-i latīf ü pāküne pīrāhenün dahi

Ecrām-ı çarhı geçmeyicek bilmemiş Mesīh
Bār oldugun vücūdına bir sūzenün dahi

'Ārif düşer mi kaydına cism-i nizār için
Bir 'ankebūt-hāne kadar meskenün dahi

Rinde zihām-ı halkdan āzāde-güşedür
İnkār olur mı lutfi meger külhenün dahi

Ayrılma sen cemâlden ey çeşm-i intizâr
Hâk içre olsa hulda bakar revzenün dahi

Bî-zâd-ı reh bulun taraf-ı Hakda Nâ'îlî
Virşün hevâya bād-ı fenâ hırmenün dahi

366

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Dil cāna saldı cān ten-i bî-çāreye seni
Merhem yerine sarmak için yāreye seni

Nüh cām-ı ser-nigūnun ile birden ey felek
Mey-hāre virmesün mi hazef-pāreye seni

Etfāl-i şehri lāne-i tenden cudā gönül
Döndürdiler kebüter-i āvāreye seni

Ey dil hazer ki zevrak-ı nüh bādbān-ı çarh
Buldukça rüzgārın atar kareye seni

Elmās isen de şîşe degil bi'l-lāh ey gönül
Bed-mestdür zamāne urur hāreye seni

İmsāk-i lutf-ı nāz u tegāfüldür etse yār
Ey Nâ'îlî firifte nezzāreye seni

367

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Güşâde-kâre dil-i 'ukde-dâr degmez mi

Nevâzişe elün ey rûzgâr degmez mi

'Aceb telâtümü var Bahr-ı ahzar-ı çemenün

Bizüm de hissemüze bir kenâr degmez mi

Sezâ degilse de fitrâk-bendün olmaga dil

Helâkün olmaga ey şeh-süvâr degmez mi

Bülend imiş tatalum sakf-ı nüh rivâk-ı felek

Duhân-ı âh-ı dil-i pür-şerâr degmez mi

Visâle yer yogise h'âba varmadukça gözün

Fesâne gūyî-i dil bir hisâr degmez mi

Nazîre söylemege Nâ'ilî suhen-sencân

Bu hoş-edâ gazel-i âb-dâr degmez mi

368

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Yakar mı nâme-berin yohsa yâra degmez mi

Niyâz-nâmemüz ol gam-küsâra degmez mi

Bizi untdı mı yohsa peyâm-ı sıhhat-i yâr
Bu memleketde garîbü'd-diyâra degmez mi

Bir âşinâlugı ol mâh-ı çâr-ebrünun
İki cihânda da 'ömr-i dü bâra degmez mi

Bahârı n'eylerüz ol gül-'izâr-ı gonçe-femün
Gülüp açılması bin nev-bahâra degmez mi

Ne denlü saklasan ey köhne pîr-i nâ-bâlig
Tecemmülün yine mîrâs-ı h'âra degmez mi

Kadem kadem gece teşrîfi Nâ'îlî o mehün
Cihân cihân elem-i intizâra degmez mi

369

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Oldı eşküm gülşen-ârây-ı heves cûlar gibi
Akdı gönlüm bir nihâl-i 'işveye sular gibi

Turfe mecnûnam ki pey-der-pey hayâl-i çeşm-i yâr
Devr eder etrâfumu ser-geşte âhûlar gibi

Hep siyeh-pûş oldılar kasd-ı şebîhün-ı dile
Girdiler müjgânlarun bir cenge cādûlar gibi

Bir nihâl-i âhdur kaddün hevâsıyla gönül
Sahn-ı gülşende hırâmân serv-i dil-cûlar gibi

Âb u tâb-ı tal'at-ı ebkâr-ı nazmun Nâ'îlî
Ta'n eder âyîne-i hürşide meh-rûlar gibi

370

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Reng hürşid-i şikestün gül-i hod-rûy gibi
Nâz gül-gonce-i hüsnünle nihân bûy gibi

Iztırâb-âver-i envâr-ı ruhundur nigeüm
Bahr-ı 'ummân ile âmiziş eden cûy gibi

Cust ü cûy-ı ham-ı çevgân-ı ser-i zülfün eden
Âfitâb olsa da pâmâlün olur gûy gibi

Tâb-ı hüsnünden olur ham-be-ham u pîç-â-pîç
Târ-ı cân âteş-i süzâna düşen müy gibi

Şermsâr-ı ruh-ı pür-tâbunam âh etdükçe
Ma'zeret-h'âhum olan baht-ı siyeh-rûy gibi

Nigeüm sâkî-i sâgar be-kef-i hün-ı ciger
Nâ'îlî teşnesi mahmûr-ı kadh-cûy gibi

371

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Cân esîr-i nige hün gamze-i Nâhîd gibi

Dil hevâ-h'âh-ı lebün meşreb-i Cemşîd gibi

İntizârum sanadur subha dek ey mihr-i münîr

Berg-i hâtırda olan şebnem-i ümmîd gibi

Sa'y-ı bāzūsını gör zerre-i nāçîz-i dilün

Almak ister seni āgūşına hūrşîd gibi

Sensün ol nahl-i ser-efrâz-ı üftâdelerün

Dökülür ayaguna berg-i hazân-dîd gibi

Nâ'ilî olmaya takrîb-i varak-sûzî-i çarh

Güft-güy-ı dil-i pür-tâbunı tesvîd gibi

372

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Sebeb-i rif'ati âteş olanun dūd gibi

Hazef olmuş yer micmer-i zer 'ūd gibi

Düşme kayd-ı ser ü sāmāna olursan bārî

Beste-i zülf-i Ayāz ol dil-i Mahmūd gibi

Çār erkân-ı vücudun ede gör kıble-i cān
Beyt-i Ma'ûmûr olasun Ka'be-i mescûd gibi

Dûr imiş menzil-i maksûd deyü te'cîl etme
Olma mensûb-ı musîbet haber-i zûd gibi

Etmesün çirk-i riyâ ceyb ü kenârun telvîs
Pâk-dâmen ola-gör dalk-ı mey-âlûd gibi

Olsa mümted ne kadar devlet-i deh-rûze hayât
Yine bî-fâ'idedür sâye-i memdûd gibi

Olma âgûş-nişîn-i der ü dâm-ı erzâl
Dûş-ı rif'atde bulun şâhid-i maksûd gibi

Gösterür Nâ'iliyâ gelse müdâvâya tabîb
Eser-i baht-ı siyeh-zahmumı bihbûd gibi

373

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Ne lâzım ehl-i dile girûdâr-ı nâ-kâmî

Yeter müsâ'ade-i rûzgâr-ı nâ-kâmî

Harîf-i neşve-i hayret bilür hırâş idügin

Mezâk-ı nev-hevesâna gubâr-ı nâ-kâmî

O bezm-i yek-şebedür rûzgâr k'anda olur
Karîn-i subh-ı kıyâmet humâr-ı nâ-kâmî

O tıfl-ı nev-hevesi kâm-düşmen etmiş eden
Derûn-ı 'âşıkı cāy-ı karâr-ı nâ-kâmî

Zalâm-ı gamda kalurduk hayâlün olmasa ger
Çerâg-ı meclis-i şeb-zindedâr-ı nâ-kâmî

Olur cihân-ı mahabbetde Nâ'ilî hem-reng
Hazân-ı 'âfiyet ü nev-bahâr-ı nâ-kâmî

374

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Felekler bâz-gün mahmûrlar mestâne olmaz mı
Biraz def'-i keder kılrsa bu nüh-peymâne olmaz mı

Şarâbı nüş edüp âheste döksek cur'asın hâke
Kadeh destünde sūfî sübha-i sad-dâne olmaz mı

Olur gâhî leb ü geh gamzeden dil bezm ü rezm-ārâ
'Aceb şehname-h'ân-ı meclis-i cānâne olmaz mı

Fürüzân ol ruh-ı cānāneden bir kerre gör ey şem'
O hākister ki dāmānumdur pervâne olmaz mı

Harem-gâh-ı dili cânâneden âzürde hâtırlar
 'Aceb ey Nâ'îlî Mecnûn-sıfât efsâne olmaz mı

375

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bir gülde tal'atundaki tâbiş görölmedi
 Hürşîd ü mâhda bu nümâyiş görölmedi

Pür-pîç ü tâb-ı keşmekeş-i âhdur gönül
 Ser-rişte-i emelde güşâyiş görölmedi

İmsâk-i dehr kıldı tehî ceyb-i himmeti
 Rûy-ı metâ'ı kişver-i dâniş görölmedi

'Uşşâkun oldı vâyesi geh nâz u geh 'itâb
 Âsâr-ı dil-firîb-i nevâziş görölmedi

Feyz-i nesîm-i âh ile efsûs Nâ'îlî
 Ref'-i nikâb-ı çehre-i h'âhiş görölmedi

376

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Bâde kim dâg-ı dil-i ümmîddür her katresi
 Mey degil berk-ı kazâ-te'kiddür her katresi

Çok zamāndur görmedük ol bâde-i rengîni
Gevher-i tâc-ı ser-i Cemşiddür her katresi

Hün-ı dil kim bâde-i sâf-ı mahabbetdür bana
Âb-rüy-ı çeşme-i hürşiddür her katresi

Sad-merc olsa görünce n'ola şimdi bâdenün
Müflisân-ı 'ıyşe müvârîdür her katresi

Sākî-i vahdet o meyden kim sunar Nâ'îlî
'Ârife sermāye-i tevhibdür her katresi

377

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Bâde kim tâb-efgen-i sad-şîşedür her katresi
Şâm-ı gamda mâh-ı Nahşeb-pîşedür her katresi

Âlet-i dest-i ciger-gāvân-ı gamdur bâde kim
Beyza-ı cevher-nümây-ı tîşedür her katresi

Mestüz ol sahbây-ı hün-âb-ı cigerden kim anun
Tohm-ı nahl-i âh-ı sevdâ-rişedür her katresi

Câma kondukça olur hâlet-nümây-ı selsebîl
Bâde kim fevvâre-sâz-ı şîşedür her katresi

Bâdenün vakt-ı tulû'ı neşvede ey Nâ'îlî
 Âfitâb-ı maşrık-ı endîşedür her katresi

378

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
 Gırye kim deryây-ı tûfân-pîşedür her katresi
 Mevc-hîz oldukça âteş-rîşedür her katresi

Ebr-i âteş-bâr-ı âhum görme nâçiz ey felek
 Âfet-i şîr ü peleng-i bîşedür her katresi

Küh küh-endâz-ı gam bir bâde ister kim gönül
 Revgan-ı seng-i fesân-ı tîşedür her katresi

Şî'r-i rengînüm ki ser-cüş-ı tabî'atdür benüm
 Çün mey-i pür-zür-ı berk-ı şîşedür her katresi

Nazm-ı pākün âb-ı pâredür ey Nâ'îlî
 Belki tebhâl-i leb-i endîşedür her katresi

379

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]
 Ol mâh ile yâ Rab bu gece sohbet olur mı
 Ol şem'-i cihân-tâb ile germiyyet olur mı

Feyz-i eser-i cāzibe-i mihr-i ruhiyla
 Çeşm-i dil ü cān bir nigeḥ-i hasret olur mı

Ruhsāruna bu kesret-i nezzārede bilmem
 Bir nīm nigāḥ-ı hevese ruhsat olur mı

Baht-ı siyehün kārı tamām olsa da görsek
 Kām-ı dil-i nā-kāma da bir himmet olur mı

Yār olmayıcak Nā'iliyā meclis-i meyde
 Esbāb-ı tarab bā'is-i cem'iyet olur mı

380

[Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün]

Hum-ı 'ışkun şarāb-ı nīm cūşı
 Yakar evvel kadehde 'akl u hūşı

'Aceb bezm-i belādur 'ışk ki olmuş
 Hıred ezkārı hayret mey-furūşı

Kumāş-ı kār-gāḥ-ı mülk-i hestī
 Fenā ehlinün olmaz zīb-i dūşı

Çıkardı cūşı-ı dil bām-ı 'arşa
 Sirişk-i dīde-i fevvāre-cūşı

Yanılmaz Nâ'îlî bezm-i kemâlün
Zeban-ı dil bilen rind-i hāmūşı

381

[Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]
Ne cādūdur gör ol vahşî gazali
Ki yok 'uşşākun nutka mecâli

Ol âhū-cilve kim ser-geşte kılmış
Gazâl-i mihri reşk-i nâf-ı hâli

Hired meftūn-ı isti'dādı olmuş
Görüp ol tıfl-ı Eflātūn-kemâli

Sabâ nakd-ı hayât-ı Hızrî etmiş
O zülfün gūşe-bend-i dest-mâli

Siyeh-mest-i tegâfūldür o gamze
Olaldan hūn-ı dil sahbây-ı ali

Cemâl-i dâg-ı hūrşîd-i kıyâmet
Giribân-gîr-i mahşerdür celâli

Bihîşt-ârây-ı tab'-ı Nâ'îlî
Gelince cilve-i nâza nihâli

382

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Cânlar vireyüm gamze-i hün-rizüne Suhfî

Kurbân olayum hancer-i ser-tizüne Suhfî

Bakdukça olur şu'le-feşân dūd-ı derūnum

Hāl-i siyeh-i 'arız-ı hoy-rizüne Suhfî

Cân virmege leb-teşnedür ervāh-ı mukaddes

Elfāz-ı zebān-ı şeker-āmizüne Suhfî

Cellād iken ol gamze firibende olurdu

Hün-rizi-i 'uşşākda perhizüne Suhfî

Taş olsa da bi'l-lāhi yürekler mi döyer hiç

Ol hançerlerle nefes-i tizüne Suhfî

Ol tütî-i āyine-i cānsun ki doyulmaz

Şirini-i güftār-ı şeker-rizüne Suhfî

Meftūn olur etdükçe nazar Nā'ilî-i zār

Her mertebede dāniş ü temyizüne Suhfî

383

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Dest-i nigeḥ-i yâr ki dâmânumı tutdı

Ser-pençe-i bî-dâd girîbânumı tutdı

Gül-rîz-i neşât oldı hazân bâg-ı dilümde

Hâr-ı gam u endûḥ gülistânumı tutdı

Şûr-ı nigeḥün ʿışkda masâf eyledi sînem

Saf saf sipeḥ-i fitne beyâbânumı tutdı

Her bir müje ki cûy-ı sirişkümle dökülde

Hep geldi reh-i eşk-i firāvânumı tutdı

Lerzende görüp Nâ'îlî-i zârı demiş ʿışk

Bî-çâreyi yârün teb-i hicrânumı tutdı

384

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Dilde yok harf-i temennâ dehenünden gayrı

Cânda yok zâ'ika fikr-i suhenünden gayrı

Cüst-cû eyleyicek dilleri zülfünde hatun

Fitne yer bulmadı çâh-ı zekanundan gayrı

Şart-ı ʿismet bu mıdur kim ola benden sonra
Seni pehlûya çeker pîrehenünden gayrı

Bir semen var mı bu gülzârda tercîh olunur
Gül-i hürşîde mutarrâ bedenünden gayrı

Tûtî-i nâtıka-i Nâʿilîye kand olmaz
Güft-gûy-ı leb-i şekker-şikenünden gayrı

385

[Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün]

Goncenün gül-bün gülün destâr-ı hübândur yeri
Ol hayâ gül-berginün pîrâhen-i cândur yeri

Tāk-ı ebrūdan geçüp zülfinden ayrılmaz gönül
Bir ʿaceb dîvânedür kim tāk-ı eyvândur yeri

Pâdişâh-ı mülk-i âzādî olan mey-hârenün
Tahta-i mey-hânedede taht-ı Süleymândur yeri

Dest-i müjgân-ı tazallum düşmen-i çâlâkinün
Göz yumup açınca dāmân u giribândur yeri

Nâʿilî bulmaz mürebbî pâyesin perverdeler
Âfitâb-ı çarh-ı çârüm-gevherün kândur yeri

386

[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Olinca taht-pîrây-ı hamel nevrüz-ı sultânî

Şu'â-ı mihri sandum tîg-i düşmen-süz-ı sultânî

Bakılmaz husrev-i zerrîn-külâh-ı mihre kim olmuş

Muhammed Hân-ı gazî taht u tâc-efrüz-ı sultânî

Fürüzân etdi eyvân-ı hamelde şem'-i hürşîdi

Togup burc-ı şerefde kevkeb-i bihrüz-ı sultânî

Makâmın mahfel-i sultân-ı gülde evc edüp bülbül

Olur râmişger-i çarha 'arak-âmüz-ı sultânî

Ziyâsın pûd u târ eyler olup ey Nâ'îlî hürşîd

Bisât-ı taht-ı şâhenşâha dîbâ-düz-ı sultânî

Sipihr-i saltanatda gâh bedr ü geh hilâl olsun

Tokunsun çarha mâh-ı râyet-i efrüz-ı sultânî

Pür olsun dâmen-i h'âhiş kef-i deryâ nevâlınden

Nisâr olsun nice gencîne-i meknüz-ı sultânî

Ola rûh-ı Nizâmü'l-mülk ü İskender cenâbından

Nasak-âmüz-ı destûrî nisâb-endüz-ı sultânî

387

[Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Eylese Cibrîli hem-râz u muhâtab gamzesi

Nüsha-i i'câzı levh-i mekteb gamzesi

Ser-girân-ı nâz u nahvetdür ki bî-pervâ olup

Meclis-i mahşerde mest-i câm-ber-leb gamzesi

Meclis-ârây-ı edeb oldukça kendin gösterür

Çeşm-i bî-pervây-ı şühından mü'eddeb gösterür

Çeşmi bir bî-rahm kâfirdür ki bakdukça olur

Ālet-i dîn ü hired âşüb-ı mezheb gamzesi

Hem dil-i Cibrîlden dāmān-ı istignāsı pāk

Nā'ilī-veş yine ālūde-meşreb gamzesi

388

[Mefā'ilün fe'ilâtün mefā'ilün fe'ilün]

Bütāne cilvelerün yıkdı devr-i cānumuzı

Şirār-ı şem^c-i ruhun yākdı hānümānumuzı

Kazā bu bāgda mevkūf-ı bād-ı āh etmiş

Şikest-i şāh-ı berümend-i bāgbānumuzı

Bu tâb-hânedede sıhhat-pezîr-i kâim edicek
Ne derdler çekerüz cân-ı nâ-tüvânumuzı

Bülend-pâye-i 'ışkuz ki etmezüz pâ-dâş
Zebân-ı töhmet-i Mansûra dâstânumuzı

Şükufte 'âlem-i 'ışkuz ki eyler istikbâl
Dem-i bahâr-ı tarab mevsim-i hazânumuzı

Hümâ-pesendî-i ikbâle nâzdan maksûd
Segân-ı küyuna virmekdür üstüh'ânnumuzı

Alur hızâne-i küyına Nâ'ilî bulsa
Mezâk-ı rûh-ı suhen neşve-i beyânnumuzı

389

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Sevdün görünce ol büt-i âyîne-tal'ati
Kurbânun olduğum nice gördün mahabbeti

Yolda selâmın almaz iken mübtelâlarun
Kaddin ham eyleyüp komamış sende tākati

Küyın tolanmadan ne kaçarsun iki gözüm
Erbâb-ı 'ışkun elde degildür irâdeti

Senden kaçup görünmemeler nâz imiş sana
Bir bî-vefâ imiş hele gördün mi âfeti

Memnûniyuz kıyâmete dek Nâ'ilî gibi
Tahrîk eden o şüh ise sen serv kâmeti

390

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

İşk ehli hum-ı bâdeyi pür-cüş görür mi
Yollarda sebûy-ı meyi ber-düş görür mi

Ahker gibi ol âteşün erbâb-ı tekellûf
Her katresini dâg-ı dil ü hüş görür mi

Meclis gibi pür olup na're-i mestân ile rindân
Mescide biraz vâ'izi hāmûş görür mi

Her rind-i tehî-desti olan münkir-i işret
Bir sîm-beden mâra hem-âgüş görür mi

Cem gibi nice şehleri pîrân-ı harâbât
Mestânelerün na'resine güş görür mi

Sākî erişüp 'iyd 'aceb Nâ'ilî-i zâr
Rindân ile hübânı kadeh-nüş görür mi

MÜSTEZAD

1

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Mey mezheb-i rindide kırâb ile gerekdür

Bî-gerd-i küdüret

Tâ'at-ı mahabbetde vuzûh ile gerekdür

Ammâ mey-i vahdet

Mutrib nefesün var ola sâkî meyün efzün

Her lahza vü her ân

Meclisde safâ meyle gerek neyle gerekdür

Tâ germ ola sohbet

Rindâna telâfî-i gam-ı devr-i teselsül

Meclisde bilürsin

Peymâne-i leb-rîz-i pey-â-peyle gerekdür

Bizde budur 'âdet

KIT'ALAR

1

[Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün]

Olmaz dil ü dil-berden taksîr mahabbetde

Elbet de mukarrerdür te'sîr mahabbetde

Günden güne artarsa mihrüm n'ola ol mâha

Germiyyete bâ'isdür tevkîr mahabbet

2

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Erbâb-ı dil yanunda hakîr ü zamîm olur

Ey çarh-ı kîne-cû sana kimler garîm olur

Gamzen ne dil gibi ezeli âşinâ bulur

Dil gibi gamzene ne münâsib nedîm olur

3

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Şâdi-i mahabbet de bizüm gam da bizümdür

Mecrûh-ı dilüz yâre de merhem de bizümdür

Açılmada yok minnetümüz mihr ü nesîme

Gülzâr-ı gamuz gonce de şebnem de bizümdür

4

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Bilürüz kasdın o şehbâz nigâhun cāna

Bakma āvāre kebūter gibi hîç yabana

Bu tegāfūl nedür ey nāveg-i bîdād-ı nigeḥ

Yohsa peykānunu girmez mi sanursun kana

Eylemiş tarh-ı tekellūf nigeḥünle dil ü cān

Biri āşüfte bir mest biri dīvāne

5

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Bî-dīmāguz bizi söyletmege bir sîne gerek

Hāsılı bülbüle gül tūtiye āyîne gerek

Cām-ı gülden ki seher pür-arak-ı şebnemdür

Nā'ilî def-i humāra mey-i dūşîne gerek

6

[Mütefā'ilün mütefā'ilün mütefā'ilün mütefā'ilün]

Süzülürse çeşmi ol āfetün n'ola bāde-h'ār-ı girişmedür

O tenük şarāb-ı tegāfūlün elemi humār-ı girişmedür

O leb-i ‘akîk o dehân-ı teng degil o nigeş gibi şûh u şeng
N’ola dâ’im olsa şikeste-reng gül-i nev-bahâr-ı girişmedür

7

[Fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]

Ruh-ı pür-hâli zülfi göstermez

Kesret-i dâne dâmı göstermez

Mihr virmez sipihre hüsn ü behâ

Esb-i zerrîn sâmi göstermez

Zâhidün setr eder ‘uyûbını mey

Dâmen-i hırka câmı göstermez

8

[Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün]

Fürûgun istemez erbâb-ı dil ‘adûya hemân

Siyâh-baht idügin ey sitâre gösterme

Hemân hücûma turur mülk-i câra ol müjeler

Fürûg-ı âhını ceş-i tenâre gösterme

Halâs ister isen zahm-ı çeşm-i a‘dâdan

Dili o hancer ile pâre pâre gösterme

9

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Nādāna cām-ı sākî-i tannāz degmesün

Ehl-i mezāka şahne-i nā-sāz degmesün

Zülfün nikābı rüyuna hırz-ı amān olup

Çeşm-i rakīb ey büt-i tannāz degmesün

10

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Hālin görünce şekl-i süveydāda dil-berün

Āh-ı derūnı micmere-süz oldı 'anberün

Teb-lerze-dār-ı haclet-i ruhsār-ı yār olup

Berg-i hazāna döndi 'izārı gül-i terün

Hüsnün ki oldı āteş-i dilden şirāre-pāş

Hākister etdi hırmenini mihr-i enverün

11

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Mihnetle za'if oldı tenüm berg-i hazāndan

Kalmadı vücūdumda eser tāb ü tüvāndan

Bî-tâbdur Allâh bilür cism-i nizâram
Nısf-ı meh-i şa^cbândan hilâl-i ramazândan

12

[Me^fülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Her lahza bir makâmda nâlân olan gönül
Gülzâr-ı dehr başına zindân olan gönül

Allâh yekdür olsa da mahbûs gam degil
Bu çâh-ı ser-nigûnda nige^h-bân olan gönül

13

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Yâr-cüyân olalum fûrkate yâhû diyerek
Edelüm tayy-ı beyâbân bir içim su diyerek

Nâ'ilî yârı nezâketle der-âgûş edelüm
Bu sitemler nedür ey şûh-ı cefâ-cü diyerek

14

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Gâret-i h^âb için ki dest sunar
Dâmen-i zülfine nesîm-i seher

Maşrık-ı cāme-h'ābdan o perī
 Āfitāba ya tog ya togdum der

15

[Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün]

‘Aşıkdan ey perī-zād kaçmak cefā degil mi
 Bî-çāreye mahabbet müşkil belā degil mi

Çeşmün bu işvelerle ey tıfl-ı mekteb-i nāz
 Levh-i niyāz-ı dilde harf-āşinā degil mi

16

[Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Ola dersen muhassal ey semiyy-i sākī-i kevser
 Nasībün hankāh-ı Gülşenīde feyz-i āgāhī

Unutma gāhī sakkāyīde yārān-ı Sıtānbūlı
 Ferāmüş etme āb-ı çeşm-i müştākānı da gāhī

17

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Gül-i niyāza ki feyz-i nesīm-i nāz gerek
 Gubār-ı hātır-ı ‘aşıkdan ihtirāz gerek

‘Azîz tut lebüne cān viren Mesîh ise de
Miyān-ı hüsn ü mahabbetde imtiyāz gerek

Gedāyı şāha kıla ‘ışk olunca şāhı gedā
Ne hüsn-i Yūsuf ü ne cilve-i Ayāz gerek

RUBÂ'İLER

1

Ta'cîli ko ey kâtib-i a'mâl-nüvîs
 Her dilde olur lutf-ı ilâhî me'mûl
 Şermende olursun edicek hâm-i 'afv
 Harf-i emelüm nüvişte-i harf-ı kabûl

2

Müjgânları dem yok ki ten-i hâkiye
 Peykân-ı kazâ gibi nüzûl eylemeye
 Ol çeşm-i kebûda sine gerdük turduk
 Gökden ne yağar ki yer kabûl eylemeye

3

Fikr-i hat ile âh-ı seher-gâh ederüz
 Mir'ât-ı hayâlün ki nazar-gâh ederüz
 Geh 'ışk ile bî-tâb oluruz geh pür-tâb
 Hem âhdan ihtirâz u hem âh ederüz

4

Hikmet ki hilâf-ı meşreb-i her-dündur
 Nisbet mi olur sipihre kim vâjgündur
 Eşkâl-i nücûma i'timâd etme hakîm
 Ahvâl pes-i perdede dîger-gündur

5

Erbâb-ı hüner hemîşe pür-şîven olur
Her hâli safâ-bahş-ı dil-i düşmen olur
Gülzâr-ı bihişte bâgbân olsa yine
Gül-deste-i hırmân ile pür-dâmen olur

6

Allâh bilür gamundan ey nûr-ı siyer
Ne dilde melâl var hâtırda keder
Bu fitne-i rûzgârdur zülfünden
Yok ‘ukde-i hâtırum ser-i mûy kadar

7

Ey nefis senünle bed-sikâl olmayalum
Evzâ‘-ı sipihre pür-melâl olmayalum
نعلك فاخلم nüktesin ‘ârif isen
Dergâh-ı Hudâda pây-mâl olmayalum

8

‘Aks-i ruhi çeşmümde olupdur pinhân
Âb içre misâl-i berg-i verd-i handân
Tâb u teb ile ruhları surh oldukça
Kan aglasa vechi ne bu çeşm-i giryân

MÜFREDLER

1

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Hüblar gül gibi arâyiş-i bāg oldu yine

Fasl-ı gül bülbüle dāg üstine dāg oldu yine

2

[Fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilün]

Nahl-i nev-resdür o şūhun bāgbānın kim bilür

Tāze bir güldür açılmış gül-sitānın kim bilür

3

[Mefā'ilün fe'ilâtün mefā'ilün fe'ilün]

Felek senün gibi hercā'î yārı n'eyleyelüm

Yanınca tāli^c-i nā-sāz-kārı n'eyleyelüm

4

[Fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilün]

Hazzumuz yok şimdi mesrūr olmadan ey Nā'ilī

Cevrine hū-kerde olduk rūzgār-ı mihnetün

5

[Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

Bir dil var mı ol hūsn-i hudā-dādı görüp de

Güyende-i el-minnetüli'l-lāh degildür

ŞARKILAR

1

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Dil ki müştāk-ı nâ-şigibündür

Döyemez intizāra sultānum

Koma tenhā ki bir garībündür

Döyemez intizāra sultānum

Haste-i ıışka ʿāfiyet demidür

Cān-ı meftūna ʿatıfet demidür

Dil-i mecrūha merhamet demidür

Döyemez intizāra sultānum

Sormadun hiç bagrumun başın

Silmedün eşk-i çeşm-i hūn-pāşın

Alma bī-çārenün gözi yaşın

Döyemez intizāra sultānum

Sen nihāl-i cefāya mā'il olan

Gözi yaşıyla pāy-der-gil olan

İştiyākunla dāg ber-dil olan

Döyemez intizāra sultānum

Nā'ili boynı baglu bir kuldur

Nev-giriftār-ı kayd-ı kāküldür

Bes ki āzürede-i tegāfüldür

Döyemez intizāra sultānum

2

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Şecer-i Tūr pây-mālündür

Salın ey nahl-i bāg-ı 'işve salın

Sidre hem-sāye-i nihālündür

Salın ey nahl-i bāg-ı 'işve

Sanadur meyli cān-ı müştākun

Sanadur intizārı 'uşşākun

Temelin hāke sal bu nüh tākun

Salın ey nahl-i bāg-ı 'işve salın

Olsun ey gül-bün-i riyāz-ı hüner

Cilve-gāhun nümüne-i mahşer

Koparup her taraf kıyāmetler

Salın ey nahl-i bāg-ı 'işve salın

Götürüp çehreden nikābı yine

Eyle şermende āfitābı yine

Pây-māl et dil-i harābı yine

Salın ey nahl-i bāg-ı 'işve salın

Mihrün etsün cihānı garka-i nūr

Tāb-ı hüsnün sipihri mahşer-i şūr

Çeşm-i bed tal'atundan olsun dūr

Salın ey nahl-i bāg-ı 'işve salın

3

[Mefâ'ilün mefâ'ilün]

Yamandur hecr ile hâlüm

Bana yâr olmadun gitdün

Nedür cürmüm be hey zâlim

Bana yâr olmadun gitdün

Tutup dāmānunu ferdā

Nigāhundan edüp şekvā

Diyem mahşerde vāveylā

Bana yâr olmadun gitdün

Senün derdünle bīmāram

Senün-çün haste vü zāram

Budur cürmüm ki gam-h'āram

Bana yâr olmadun gitdün

Olup gül gibi ter-dāmen

Periřān mācerālardan

Beni öldürdi gayret sen

Bana yâr olmadun gitdün

Gidüp seyre safālarla

Celīs oldun gedālarla

Alışdun nā-sezālarla

Bana yâr olmadun gitdün

4

[Mefâ'ilün mefâ'ilün]

‘Adū benzer nifāk etmiş

Bizümle yār söyleşmez

Lebiyle ittifāk etmiş

Bizümle yār söyleşmez

Olup hışmıyla gül-gün-püş

Bir iki sâgar etmiş nüş

Be-kef şemşir ü leb hāmüş

Bizümle yār söyleşmez

Düşersün pâyına tenhā

Edersün āh u vāveylā

Ne çāre ey gönül ammā

Bizümle yār söyleşmez

5

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Eser-i nâle-i şeb-gîrümnden

Sakın ey şüh-ı cefâ-pîşe sakın

Âteş etdün beni te'sîrümnden

Sakın ey şüh-ı cefâ-pîşe sakın

Ter düşüp dūd-ı siyâh-ı dilden

Olma âzürde nigâh-ı dilden

Eser-i sūziş-i âh-ı dilden

Sakın ey şüh-ı cefâ-pîşe sakın

Gonce-veş hâra hem-âgūş olma

Bezm-i bîgânedede mey-nūş olma

Hem-zebân ol dile hāmūş olma

Sakın şüh-ı cefâ-pîşe sakın

6

[Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Düşdi dil bir büt-i sitem-kâra

Yine geldük diyâr-ı hicrâna

Veh ki olduk vatandan âvâre

Yine geldük diyâr-ı hicrâna

Bizi etdün garîb-i dâr ü diyâr

Komadun cân u dilde sabr u karâr

Müjde ey rûzgâr-ı kîne-güzâr

Yine geldük diyâr-ı hicrâna

7

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Dil-i nâ-kâma tegâfûl besdür

İltifât eyle benüm sultānum

Hāk-ı kûyunda yatur bî-kesdür

İltifât eyle benüm sultānum

Gözedüp 'âşık-ı âvarelerün

Ele al gönlini dil-dâdelerün

Nazar et hâline üftâdelerün

İltifât eyle benüm sultānum

Kaldı dil zülf-i semen-büyunda

Heves-i kâmet-i dil-cüyunda

O giriftârı görüp kûyunda

İltifât eyle benüm sultānum

Gözedür dide senün-çün râhı

İntizârı sanadur vallâhî

Dil-i zâra keremünden gâhî

İltifât eyle benüm sultanum

Çok zamândur ki perîşânundur

Lâyık-ı şefkat ü ihsânundur

Dil-i mecrûha ki kurbânundur

İltifât eyle benüm sultānum

8

[Müstef'ilâtün müstef'ilâtün]

Müştākunam gel ey āfet-i cān

Ey bī-terahhum ey nā-müselmān

Gāret-ger-i dīn-āşüb-ı imān

Ey bī-terahhum ey nā-müselmān

Yollarda kesdün bizden selāmın

Bir bī-vefādur dillerde nāmın

Bād-ı sabādan alduk peyāmın

Ey bī-terahhum ey nā-müselmān

Cān muntazırdur lutf u kerem kıl

Merdümlük ile vaz'-ı kadem kıl

Dil hānkāhın beytü's-sanem kıl

Ey bī-terahhum ey nā-müselmān

9

[Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün]

Sensüz olan 'iyş ü safâlar bize
Māye-i hūn-ı dil-i gam-h'ārdur
Sende güneh yok bu cefâlar bize
Hep eser-i baht-ı siyeh-kārdur

Āb-ı ruhun dāmenün etmekle ter
Bulmasun āyīne-i hüsnün keder
El-hazer ey şerhoş-ı nāz el-hazer
Kesret-i sohbetde hater vardur

Āh yakar sīne-i nesrīn-veşün
Penbe ile yok oyunu āteşün
Bin var ise 'āşık-ı hasret-keşün
Birisi de Nā'ilī-i zārdur

10

[Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Dönmiş ruh-ı zerdine çemen 'âşık-ı zârun

Bir gûne dahi 'âlemi var köhne-bahârun

Feryâdı kafeslerde ciger-süz hezârun

Bir gûne dahi 'âlemi var köhne-bahârun

Solmuş çemenün gülleri bülbülleri hāmūş

Düşmüş yine mey-hāneye rindân-ı kadeh-nūş

Bülbül yerine na're-i mestân olunur gūş

Bir gûne dahi 'âlemi var köhne-bahârun

Birdür gam u şādî bize āgāh u habîrüz

Feyt eylemezüz fırsatı rindân-ı basîrüz

Biz cām-ı mahabbet sunulan bezme esîrüz

Bir gûne dahi 'âlem-i var köhne-bahârun

11

[Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]

Geçer fûrkat zamānı böyle kalmaz

Sag olsun sevdüğüm Mevlâ kerîmdür

Onulmaz yâreler bitmez iş olmaz

Sag olsun sevdüğüm Mevlâ kerîmdür

Olursa hazreti Hakdan 'inâyet

Gül-i sad-berg olur her dâg-ı hasret

Gider firkat gelür eyyâm-ı vuslat

Sag olsun sevdüğüm Mevlâ kerîmdür

Olursa mevc-i gam her bār hâ'il

Olur şâhid hüveydâ kām hasıl

Çıkar bir gün kenâra zevrak-ı dil

Sag olsun sevdüğüm Mevlâ kerîmdür

Tek ü tenhâ belâ deştinde her dem

Ne hem-râh isterüm ne yâr-ı hem-dem

Bulur bir gün nihâyet menzil-i gam

Sag olsun sevdüğüm Mevlâ kerîmdür

TARİHLER

Tārīh-i Vilādet-i Sultān Mustafā

1

[Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün]

Hākān-ı sultān-ı nasak sultān-ı 'ālem zıll-ı Hak

Kim zātını Rabbü'l-falak nūriyla kıldı muhtedā

Deryā-nevāl ü kân-ı hân reşk-i sadef mahsūd-ı kân

Kim oldu sulbinden 'ayān bir gevher-i 'ālem-behā

Alnında dahi tıfl iken nūr-ı salābet cilve-ger

Peydā zamīrinde tamām fehm ü hıred rüşd ü zekā

Çün gördi lutf-ı peykerin āgūşa aldı gevherin

Sandūk-ı cān etse yerin Gāzī Muhammed Hān revā

Dā'im meşāribü'l-benān olsun deyü şeh-zādesi

Medd etdi zıll-ı ref'et-i sultān-ı zī-şānı Hudā

Ey Nā'ilī mesrūr olup 'ālem dedi tārīhini

Şeh-zāde nūr-ı dīde Sultān Muhammed Mustafā [1072]

2

Tārīh-i Vefāt-ı Kutbü'l-'ārifin Çelebi Saçlı İbrāhīm Efendi

[Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

Dirīgā gitdi ol ser-çeşmesi erbāb-ı ikānun

Ki nutk-ı pāki bahş idi sükkān-ı zevāyāya

Mükâşif-i mutlakî meczûb-ı mutlak tarîk-i dünyâ
Cüneyd ü Bâyezîd ü Edhem ü Şibliye hem-pâye

Zuhûr etmek olurdu her nefesde nice âsarı
Mesih-âsâ murâd etseydi ger mevtâyı ihyâya

Ol idi cā-nişîni Üsküdârî Şeyh Mahmûdun
Felek bin devr ederse gelmeye akrânı dünyâya

Olup ey Nâ'îlî hâk-i muzîk-i tenden âzürde
Teveccüh eyledükde rûh-ı pâki 'arş-ı a'lâya

Demiş bir bende-i nâçîzi târîhin o sultânun
Yöneldi Saçlı İbrâhîm Efendi kurb-ı Mevlâya [1042]

3

Târîh-i Vefât-ı Sarı 'Abdullâh

[Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Gitdi ol râst-rev-i cādde-i her dū serâ
Ki yanında yogidi farkı gedādan şāhun

Hak bu kim zīver-i ser-nāme-i a'māli idi
Mansib-ı āhîret ol h'āce-i 'āli-cenāhun

'Āciz ü kāsîr idi bilmede zāhir-bīnān
Rûtbe-i zātını ol 'ārif-i lār-āgāhun

Fukarâ mece'i bir pîr idi dünyâda dahi
Dâr-ı 'ukbâda makbûlı ola dergâhun

Vakf-ı rihletde dedüm Nâ'iliyâ târihin
Zâyir-i 'adn ola rûhı Sarı 'Abdullahun [1071]

4

Rubâ'î

Târîh-i vefât berây-ı Tıflî Çelebî
Tıflî kulını eyleye 'ukbâda Hudâ
Maksûre-nişîn-i huld u magfûr-ı ebed

Târîh-i vefâtını demiş mâder-i dehr
Gehvâre-i râhat ola Tıfliye lahd [1070]

5

Târîh-i Feth-i Kal'a-i Uyvâr
[Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]
Hıdîv-i muhterem sultân-ı a'zam husrev-i 'alem
Şehinşâh-ı ser-âmed pâdişâh-ı ma'celet-girdâr

Mücedded fâtiḥ-i kişver-güşâ Dârây-ı mülk-ârâ
Muhammed Hân-ı Gâzî Kahramân-ı Keykubâd-âsar

Semiyî-yi fahr-ı ʿâlem hazret-i pâşây-ı Ahmed-nâm
Sipeh-sâlâr-ı sâhib-rüşd ü himmet dâver-i dîn-dâr

Kılâʿ-ı millet-i küffâr-ı bed-girdârı tahrîbe
Mübârek bir mahalde kıldı sadr-ı aʿzamın serdâr

Otağın kurdı pîş-i kalʿa-i Uyvâra şevketle
Ser-i küffâra ahker-rîz olup her tûp-ı âteş-bâr

Çözüldi perçem-i tûg-ı zafer bād-ı hidâyetle
Nesîm-i subh-ı nusret oldı hasma sarsar-ı idbâr

Kıyâmetler kopardı tûglar başına küffârın
Giriftâr-ı ʿazâb-ı düzah oldı ölmedin çâsâr

Kuruldu haymeler sermâda ol sahrâya reng-â-reng
K'eder nakş-ı derûnı nev-bahârın lutfını ızhâr

Siyeh bayrakları gör kim otâğın almış etrâfin
Şitâda lâle-zâr olmakdur ʿaceb dâmen-i kûh-sâr

Kabûl oldı duʿâsı pâdişâh-ı mülk-i islâmın
Alındı böyle bir hısn-ı metîn mahzûl olup küffâr

Görüp mesrûr dünyâyı dedüm ey Nâʿilî târîh
Tonandı sū-be-sū ʿâlem alındı kahr ile Uyvâr [1074]

6

Tārîh-i Vefât-ı Şîr 'Alî Efendi

[Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün]

Kâtib-i dîvân idi hayf o zât-ı şerîf

Gıpta ederdî gören hattına bî-iştibâh

Eyledi çünkim o zât terk-i riyâz-ı hayât

Ravza-i 'ukbâda da cennet ola cilve-gâh

Fevtine tārîh için dediler ervâh-ı kuds

'Adni künâm eylesün Şîr 'Alî yâ ilâh [1068]